

STORTINGET

Stortingstidende

Referat fra møter i Stortinget

Nr. 72 · 3. mai
Sesjonen 2017–2018

Møte torsdag den 3. mai 2018 kl. 10

President: Tone Wilhelmsen Trøen

Dagsorden (nr. 72):

1. Innstilling fra Stortingets presidentskap om endringer i Stortingets forretningsorden (Innst. 254 S (2017–2018))
2. Innstilling fra energi- og miljøkomiteen om Klimastrategi for 2030 – norsk omstilling i europeisk samarbeid og Representantforslag 16 S (2017–2018) om å gjennomføre Stortingets mål i klimaforliket om å kutte norske klimagassutslipp fram mot 2020 (Innst. 253 S (2017–2018), jf. Meld. St. 41 (2016–2017) og Dokument 8:16 S (2017–2018))
3. Innstilling fra energi- og miljøkomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Lars Haltbrekken, Kari Elisabeth Kaski, Torgeir Knag Fylkesnes, Nicholas Wilkinson, Freddy André Øvstegård, Gina Barstad og Arne Nævra om ny behandling av Nordic Minings gruveprosjekt i Naustdal og Nussirs gruveprosjekt i Kvalsund (Innst. 252 S (2017–2018), jf. Dokument 8:112 S (2017–2018))
4. Innstilling fra energi- og miljøkomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Espen Barth Eide og Marit Arnstad om å utsette spørsmålet om navnebytte for Statoil slik at saken kan drøftes i Stortinget (Innst. 251 S (2017–2018), jf. Dokument 8:195 S (2017–2018))
5. Innstilling fra kommunal- og forvaltningskomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Trine Skei Grande, Ola Elvestuen, Abid Q. Raja, Carl-Erik Grimstad og André N. Skjelstad om tiltak som gjør det enklere å bevege seg mellom Norge og resten av Europa (Innst. 245 S (2017–2018), jf. Dokument 8:34 S (2017–2018))
6. Innstilling fra kommunal- og forvaltningskomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Karin Andersen, Petter Eide og Bjørnar Moxnes om inntil videre å ikke benytte Dublin-avtalen for å returnere asylsøkere til Hellas (Innst. 244 S (2017–2018), jf. Dokument 8:92 S (2017–2018))
7. Debatt om utviklingsministerens utviklingspolitiske redegjørelse (Redegjørelsen holdt i Stortingets møte 26. april 2018)
8. Innstilling fra transport- og kommunikasjonskomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Heidi Greni, Siv Mossleth, Ivar Odnes og Willfred Nordlund om eit statleg vedlikeholdsprogram for fylkesvegnettet (Innst. 241 S (2017–2018), jf. Dokument 8:119 S (2017–2018))
9. Innstilling fra transport- og kommunikasjonskomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentant Kristoffer Robin Haug om mindre helseskadelig nærmiljø i byområder (Innst. 240 S (2017–2018), jf. Dokument 8:126 S (2017–2018))
10. Interpellasjon fra representanten Nina Sandberg til forsknings- og høyere utdanningsministeren: «Fremragende forskningsmiljøer er blant hovedsatsingene i Stortingets langtidspan for forskning og høyere utdanning, men Norge har for få forskningsmiljøer i verdenstoppen. Regjeringen mangler virkemidler for å utvikle varige toppforskningsmiljøer, skrev nylig fire professorer i Dagbladet. De peker på at sentrene for fremragende forskning har vært vellykket, men at styrings- og finansieringsregimet vanskeliggjør finansiering ut over ti år. Liknende problematikk ligger under 15 forskningsmiljøers nylige opprop for mer langsiktig finansiering av europaforskning. Korte horisonter vanskeliggjør langsiktig planlegging, gjør kompetansemiljøene sårbare og tapper krefter. For å rekruttere de beste trengs faste stillinger og tidsperspektiv bestemt av vitenskapen, ikke prosjektlengden. Hva vil statsråden gjøre for å bevare og utvikle toppforskningsmiljøene våre?»
11. Referat

Presidenten: Det foreligger en rekke permisjons-søknader:

 - fra representantene Kari Elisabeth *Kaski* og Eirik *Sivertsen* om permisjon i tiden fra og med 7. mai til og med 9. mai, begge for å delta i reiser med NATOs parlamentariske forsamling i Norge
 - fra Venstres stortingsgruppe om permisjon for representanten Abid Q. Raja i tiden fra og med 7. mai til og med 9. mai, for å delta i OSSEs parlamentariske forsamplings konferanser i Lisboa og Roma
 - fra representanten Ingunn *Foss* om permisjon i tiden fra og med 7. mai til og med 9. mai, fra representantene Sigbjørn *Gjelsvik* og Svein Roald *Hansen* om permisjon i dagene 7. og 8. mai, og fra representanten Heidi Nordby *Lunde* om permisjon i dagene 8. og 9. mai, alle for å delta i møter i Den felles EØS-parlamentarikerkomiteen i Stavanger
 - fra Sosialistisk Venstrepartis stortingsgruppe om velferdspemisjon for representanten Solfrid *Lerbrekk* i tiden fra og med 7. mai til og med 9. mai

- fra Arbeiderpartiets stortingsgruppe om permisjon for representanten Jorodd *Asphjell* i dagene 8. og 9. mai for å delta i møte i Nordisk råd i Malmö
- Fra første vararepresentant for Akershus fylke, *Martha Tærud*, foreligger søknad om fritak for å møte i Stortinget under representanten *Sigbjørn Gjelsviks* permisjon, på grunn av sykdom.

Etter forslag fra presidenten ble enstemmig besluttet:

1. Søknadene behandles straks og innvilges.
2. Følgende vararepresentanter innkalles for å møte i permisjonstiden:

For Vest-Agder fylke: *Mathias Bernander*

For Akershus fylke: *Solveig Schytz* og *Oddvar Iglund*

For Nordland fylke: *Kjell-Idar Juvik*

For Oslo: *Mats A. Kirkebirkeland* og *Olivia Corso Salles*

For Rogaland fylke: *Eirik Faret Sakariassen*

For Sør-Trøndelag fylke: *Kristian Torve*

For Østfold fylke: *Arve Sigmundstad*

Før sakene på dagens kart tas opp til behandling vil presidenten opplyse om at møtet i dag fortsetter utover kl. 16, til dagens kart er ferdigbehandlet.

Sak nr. 1 [10:02:21]

Innstilling fra Stortingets presidentskap om endringer i Stortingets forretningsorden (Innst. 254 S (2017–2018))

Presidenten: Ingen har bedt om ordet.

Sak nr. 2 [10:02:38]

Innstilling fra energi- og miljøkomiteen om Klimastrategi for 2030 – norsk omstilling i europeisk samarbeid og Representantforslag 16 S (2017–2018) om å gjennomføre Stortingets mål i klimaforliket om å kutte norske klimagassutslipp fram mot 2020 (Innst. 253 S (2017–2018), jf. Meld. St. 41 (2016–2017) og Dokument 8:16 S (2017–2018))

Presidenten: Etter ønske fra energi- og miljøkomiteen vil presidenten foreslå at debatten blir begrenset til 1 time og 15 minutter, og at taletiden blir fordelt slik:

Arbeiderpartiet 15 minutter, Høyre 15 minutter, Fremskrittspartiet 10 minutter, Senterpartiet 5 minutter, Sosialistisk Venstreparti 5 minutter, Venstre 5 minutter, Kristelig Folkeparti 5 minutter, Miljøpartiet De Grønne 5 minutter, Rødt 5 minutter og 5 minutter til medlemmer av regjeringen.

Videre vil presidenten foreslå at det – innenfor den fordelte taletid – blir gitt anledning til replikkordskifte med inntil tre replikker med svar etter innlegg fra parti-

enes hovedtalere og inntil seks replikker med svar etter innlegg fra medlemmer av regjeringen.

Videre blir det foreslått at de som måtte tegne seg på talerlisten utover den fordelte taletid, får en taletid på inntil 3 minutter.

– Det anses vedtatt.

Stefan Heggelund (H) [10:04:09] (ordfører for saken):

La meg først takke for samarbeidet i komiteen. Det er gledelig at mindretallet har kommet fram til at flertallet har fremmet en rekke gode forslag, som de i ettertid har valgt å gå inn for.

Klimaendringene er reelle og farlige. Jeg mener vi har en moralsk forpliktelse til å gjøre noe med det, fordi det går mest ut over allerede fattige mennesker i allerede fattige land. Som konservativ ser jeg også på at klimaendringene kan endre alt, snu opp ned på lokalsamfunn, nasjoner og det globale samfunnet. Det kan ikke jeg, med de konservative idéene jeg har i ryggmargen, akseptere. Klimaendringene må bekjempes.

Derfor jobber vi i Norge, og vi jobber internasjonalt. Lokalpolitikere jobber for å finne gode lokale løsninger, når det gjelder både klimatilpasning og kollektivtrafikk. Regjeringen stiller opp med mer midler til kollektivtrafikken i storbyene enn noen annen regjering noen gang har gjort.

På Stortinget finner noen av oss sammen om de gode klimaløsningene. Derfor er Enova mer ressurssterk enn noen gang, nettopp fordi det er et viktig verktøy i omstillingen av Norge. Med de fire partienes flertall er vi blitt verdensledende på elferger, vi har tydelige mål for transportsektoren, hvor vi har igangsatt en revolusjon, og vi jobber sammen med partene i landbruk og fiskeri.

Norge har tydelige mål, og vi har de siste fem årene hatt et flertall som er villig til å jobbe for de målene som er blitt satt – nesten noe nytt i norsk politikk. Aldri har landet vårt vært nærmere å nå 2020-målene, og det kommer ikke av seg selv. Utslippene er på vei ned, både i kvotepliktig og i ikke-kvotepiktig sektor.

Så hva er det vi gjør i dag? I dag vedtar vi det som skal være rammeverket for avtalen Norge skal ha med EU i forbindelse med klimapolitikken. Når man sier det, høres det kanskje ikke så spennende ut, det virker kanskje ikke så saftig, men det er det.

Det er ikke sånn at det vi gjør i dag, er helt nytt. Grunnlaget for det vi gjør i dag, har blitt lagt mellom de fire samarbeidspartiene i forrige periode. I dag blir vi enige om rammeverket for avtalen med EU, vi blir enige om strategien for hvordan vi skal nå klimamålene våre.

Når vi har koblet oss opp mot klimapolitikken i EU, er det kanskje det viktigste som har skjedd norsk klimapolitikk på mange, mange år. Bak i hukommelsen er de rød-grønnes fiaskoer: månelandingsprosjektet,

innrømmelsen om at de regnet med å skyve på klimamålene. Dette er de rød-grønnes modus operandi: opp som en bjørn, ned som en skinnfell – det slår aldri feil. Med de fire partiene har vi gått videre. Vi vil ha offensive mål, og vi vil ha forpliktelser til de målene.

Flertallet i dag er enige om en rekke ting. La meg nevne noen av dem. Vi legger grunnlaget for et opptrappet arbeid for biogass. Vi skal samarbeide bedre med biogassbransjen om å etablere en bransjenorm for biogass, slik at klimanytten blir dokumentert. Vi skal forsøke å få til kombinert oppvarming og strømforsyning, særlig mot små biogassanlegg og solcelleanlegg rettet mot landbruket. Vi setter et sterkere søkelys på hydrogen. Regjeringen skal nå legge fram en hydrogenstrategi, og Norge skal ta initiativ til et samarbeid med andre land for en mulig nordisk strategi for hydrogen. Vi vil fortsette det maritime arbeidet som har gjort at Norge ligger foran. Det gjelder oppdrettsnæringen og hvordan vi kan få passasjertransporten på hurtigbåt utslippsfri. Vi sier at regjeringen skal videreutvikle programmet for grønn skipsfart til å omfatte nullutslipps- og hybridkonsepter og til å omfatte ulike fartøykategorier innen 2030.

Det er som kjent blitt en debatt om fjordene våre, og da er det tre ting som er viktig for våre partier. Det ene er at vi skal ta vare på verdensarven vår. Vi har selvfølgelig et ansvar for verdensarven vår. Dette er våre felles fjorder, og vi skal sørge for at framtidens generasjoner kan nyte dem på samme måte som vi har hatt mulighet til. Det andre er at vi skal kunne ha en cruisenæring i Norge. Det er en viktig verdiskaper i reiselivet vårt. Det tredje er at vi fortsatt skal kunne vise fram fjordene våre til folk fra andre land. Alle fortjener mer enn bare å se bilder av vår fantastiske natur.

Alle disse hensynene ivaretas med de forslagene vi har når det gjelder fjordene. Det ene er at vi vil utrede strengere reguleringer for svartvanns- og gråvannsutslipp fra skipene. Det er et naturvernspørsmål og er viktig bl.a. for det biologiske mangfoldet. Det andre er utslippene. Verdensarvfjordene skal få krav om nullutslipp fra turistskip og ferger så snart det er teknisk gjennomførbart, og senest innen 2026. Vi skal implementere krav og reguleringer til utslipp fra cruiseskip og annen skipstrafikk i turistfjorder samt bruke andre gode virkemidler for å sørge for innfasing av lav- og nullutslippsløsninger i skipsfarten fram mot 2030.

Disse tingene dreier seg ikke konkret om det europeiske samarbeidet, men vi ble enige om at vi kunne ha dette med i meldingen selv om den egentlig ikke er ment å berøre slike spørsmål. Det er viktige saker, og derfor tar jeg opp forslagene fra Høyre, Fremskrittspartiet, Venstre og Kristelig Folkeparti.

Vi stemmer mot en rekke forslag fra mindretallet, og det er flere grunner til det. For det første har en del av

forslagene tvilsom klimaeffekt. For det andre er det forslag som må utredes skikkelig. Tenk på det, utredning er nærmest noe som er blitt et skjellsord i norsk politisk debatt. Hva sier det om seriositetsnivået vi har fått i den offentlige samtalen i det siste? Det er jo helt merkelig. Det er viktig at vi vet godt hva konsekvensene av noe er før vi gjør det, og hvordan man eventuelt kan implementere det på best mulig måte.

Denne meldingen handler om strategien vi skal ha for å kutte våre utslipp fram mot 2030. I debatten som har vært, har vi hørt at vi ikke har noen klimamål i Norge. Det er feil, det er en forvrengning av sannheten. Norge skal kutte 40 pst. i ikke-kvotepiktig sektor innen 2030, og vi vil jobbe for å overoppfylle det målet.

Da kommer vi til det viktigste i meldingen, og det er det europeiske samarbeidet. Det er helt avgjørende, for klimapolitikk er ikke et nasjonalt anliggende. Klimapolitikk krever nasjonale tiltak, ja, men vi er også helt avhengig av et internasjonalt samarbeid. Derfor er jeg så glad for den enigheten som er om at vi skal samarbeide med Europa om at ja, hvert land skal kutte i sine utslipp, men at også Europas samlede utslipp skal gå ned. Det er viktig, og med dette rammeverket som vi nå går inn i, har vi mulighet til å ta kutt der hvor det monner aller mest. Det skuffer meg at Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Miljøpartiet De Grønne går imot disse prinsippene i klimapolitikken i dag.

Alt i alt mener jeg at vi har fått en god melding. Dette viser at vi har en offensiv klimapolitikk. Vi snakker nå om rammeverket for den avtalen vi skal ha med EU. Det er viktig. Så vil det selvfølgelig også komme flere saker etter denne om hvordan vi følger dette opp.

Presidenten: Representanten Stefan Heggelund har tatt opp de forslagene han refererte til.

Det blir replikkordskifte.

Sandra Borch (Sp) [10:12:44]: I klimameldingen sier man at man skal tallfeste et mål for utslippskutt i landbruket. Senterpartiet er også for at jordbruket skal ta sin del av utslippskuttene, men ikke ved at det går ut over norsk matproduksjon. Det er nå nedsatt et teknisk beregningsutvalg for jordbrukssektoren. Hensikten er å gi et bedre grunnlag for å bokføre de faktiske utslippene fra næringen. Hvorfor ønsker Høyre å tallfeste et mål for utslippskutt i denne sektoren, når vi i dag ikke har et målesystem som er godt nok, og som mest sannsynlig vil gå ut over nettopp norsk matproduksjon?

Stefan Heggelund (H) [10:13:24]: Dette er en såkalt stråmann, rett og slett – det er intet annet enn det.

De fire flertallspartiene er helt klare på – som også Senterpartiets tidligere samarbeidspartier er – at vi skal ha sektorvise ambisjoner for kutt i ikke-kvotepiktig

sektor. Det er viktig. Og det er helt riktig: Vi har et teknisk beregningsutvalg, som vi også omtaler i våre merknader, hvor det står at beregningene når det gjelder utslipp, selvfølgelig må være så gode som mulig. At vi skal ha sektorvise ambisjoner for utslipp, kan jo ikke være noen overraskelse for Senterpartiet – eller for landbruket. Det vet landbruket godt, og landbruket er jo med på det. Det er derfor vi har et partssammensatt utvalg hvor vi diskuterer hvordan vi skal få dette til, med landbruksnæringen og for øvrig også med fiskerinæringen.

Så tror jeg det er viktig å huske på én ting: Dette er ikke den første perioden i Stortingets historie. Vi la noen viktige prinsipper for landbrukspolitikken også i forrige periode, bl.a. økt matproduksjon.

Espen Barth Eide (A) [10:14:37]: I en debatt med vår kollega Åsmund Aukrust i Politisk kvarter i forrige uke sa representanten Heggelund at ett av argumentene for å binde seg til EU var at EU hadde mer kontroll på oss enn vi hadde selv – at man altså var mer bundet i samarbeid med EU enn hvis man tok sine egne beslutninger. Er det representanten Heggelunds allmenne oppfatning om klimapolitikken at vi ikke er i stand til å gjennomføre våre egne mål hvis vi ikke forplikter oss sammen med andre?

Stefan Heggelund (H) [10:15:09]: Det jeg sa i den debatten – kanskje litt spøkefullt – var at jeg tror alle land trenger at man passer på hverandre, fordi verden totalt sett har vært for dårlig til å nå utslippsmålene.

Jeg er nå i en replikkveksling med en representant fra et parti som ikke har vært i stand til å nå ett eneste klimamål de har satt seg. Er det én som trenger forpliktelser, er det nettopp denne representanten og det partiet han representerer. Jeg er glad for at vi får forpliktende utslippsmål, og jeg må si at jeg er ganske skuffet – skuffet over Arbeiderpartiet – fordi Arbeiderpartiet ikke lenger har en egen klimapolitikk. De har forlatt alt de har stått for. De har forlatt et system de har vært med på å skape, som ville bidratt til at man kunne ta store, effektive utslippskutt også i Europa. Alternativet til representanten Barth Eide er at han må dra på guttetur til Polen for å be dem være så snill å kutte i sine kullutslipp.

Vi vil være med i et rammeverk hvor vi kan presse Europa til å få utslippene ned.

Lars Haltbrekken (SV) [10:16:23]: Når klimameldingen får unisont slakt av en samlet miljøbevegelse, og dagens regjeringsparti Venstre også var svært kritisk til klimameldingen da den ble lagt fram 16. juni i fjor, må det være godt å være så selvgod som representanten Heggelund var i sitt innlegg, og så såre fornøyd med sin egen innsats.

Det er en forvrengning av debatten å si at vi ikke har et mål for hvor store utslipp Norge skal ha i 2030. Da har jeg et enkelt spørsmål til representanten Heggelund: Hvor mange tonn CO₂ kommer til å være Norges utslipp i 2030 med denne meldingen?

Stefan Heggelund (H) [10:17:20]: Jeg mener ingen skal være selvgode i klimapolitikken. Men jeg mener at det rammeverket vi får på plass nå, er helt avgjørende, og at det er viktig at vi har et europeisk samarbeid, noe jeg registrerer at representanten Haltbrekken er imot, både når det gjelder ACER-spørsmålet, og når det gjelder dette. Han vil ikke samarbeide internasjonalt.

Jeg skjønner kanskje at han er litt sår, for han fikk ikke gjennomslag for sin klimapolitikk da SV var en del av den rød-grønne regjeringen, og de får ikke gjennomslag for sin klimapolitikk nå. SV får ikke gjennomslag i klimapolitikken, og godt er det.

Utslippsmålene – vi skal kutte 40 pst. innen 2030. Det skal vi gjøre i samarbeid med Europa. I meldingen står det et antall tonn, det står 20 millioner tonn – 25 millioner tonn innen 2030. Dette kan oppskaleres. Det aller meste – totalt 30 millioner tonn – skal tas i Norge, men vi skal også bidra til offensive utslippskutt i Europa.

Presidenten: Replikkordskiftet er omme.

Åsmund Aukrust (A) [10:18:47]: Klimautfordringen er vår aller største utfordring. Det er en setning vi sier så ofte at det nesten kan høres ut som en klisjé. Men det er ingen klisjé – det er blodig alvor. Det er den største utfordringen i vår tid. All politikk vi utøver, må tåle klimatesten.

Arbeiderpartiet mener at vi skal gjøre det vi lærte av Gro Harlem Brundtland, da hun var verdens miljøsjef på starten av 1990-tallet – vi skal tenke globalt, handle lokalt. Vi skal se for oss det store bildet – tyfonene som slår inn over Filippinene, øystater som står i fare, sultkatastrofer på Afrikas Horn og hvordan vi selv møter et viltere og våtere vær. Men jobben skal vi gjøre selv. Alle land må gå i seg selv og tenke: Hva kan være vårt bidrag? Stortinget må mobilisere alle gode krefter – i kommunene, i næringslivet og av enkeltpersoner. Klimaproblemet skal ikke løses av noen andre – et annet sted i en annen tid. Vi må handle selv.

I norsk politikk har regjeringen vært ytterpunktet. Knapt et eneste initiativ ble tatt under Erna Solbergs ledelse i forrige periode. Alt som skjedde, kom etter initiativ fra Stortinget – enten måtte Høyre og Fremskrittspartiet slepes og dras for å bli med, eller så stemte de imot også i siste runde. Derfor var våre forventninger til klimameldingen som kom for et år siden, veldig små. Men selv med små forventninger ble vi skuffet, for vi fikk en

melding som var helt uten ny politikk. Det er ikke mine ord, det var klimaministeren selv som sa det da han la den fram – at dette er ingen nye tiltak – det er en oppsummering av hva vi gjør. Det beste spørsmålet han fikk på den pressekonferansen, var fra en journalist som spurte hvorfor han egentlig hadde lagt fram denne meldingen.

Meldingen vi behandler i dag, kommer ikke med noen nye forslag, og den avlyser nasjonale klimamål. Det er en melding som bare skal handle om ikke-kvotepliktig sektor, altså per definisjon det vi skal gjøre hjemme i Norge. Allikevel foreslår regjeringen å kjøpe kvoter for inntil en tredjedel av forpliktelsene våre. Vi får dermed en klimapolitikk som det vil være totalt umulig for folk å forstå. Man kan mistenke at Høyre, Fremskrittspartiet og nå også Venstre vil tåkelegge debatten i mangel på god klimapolitikk. Det er synd, men vi skal klare å mobilisere hele folket i en norsk klimadugnad.

Arbeiderpartiet mener at Norge må ha et klart nasjonalt mål i klimapolitikken, også fordi det er lurt for Norge. Dette er omstilling som vi uansett må igjennom. Hvis vi skal bli et lavutslippssamfunn, bør vi investere nå. Vi bør satse på ny, klimavennlig teknologi som kan skape arbeidsplasser over hele landet. Og det er også slik at bruken av disse såkalte fleksible mekanismene ikke nødvendigvis gir klimagassutslipp i andre land. Derfor er forslagene fra regjeringspartiene både dårlig bruk av penger og dårlig klimapolitikk.

Arbeiderpartiet står i dag bak 35 forslag for å gjøre klimameldingen bedre. Dessverre ser det ikke ut til at noen av dem blir vedtatt. Vi foreslår tiltak innenfor transport, jordbruk og industri og for fossilfrie byggeplasser. Vi foreslår også at Norge bør trappe opp sin internasjonale klimabistand. Alle sammen vil bli stemt ned av Høyre, Fremskrittspartiet, Venstre og Kristelig Folkeparti. Venstre og Kristelig Folkeparti har åpenbart valgt å prioritere samarbeidsklimaet med Fremskrittspartiet framfor klodens klima. Det er synd, for da blir det nok en tapt mulighet for Stortinget å gjøre noe med dette. Nå blir det nye utsettelse, slik vi hørte fra saksordføreren. Det har ikke klodens klima tid til.

Da meldingen ble lagt fram før valget, sa vi i Arbeiderpartiet akkurat det samme som det vi i dag kommer til å stemme for. En annen som sa det samme, var Ola Elvestuen. Han delte vår kritikk og sa at denne meldingen hadde betydelige svakheter, som Venstre nå skulle ordne opp i. Vel, nå har han blitt klimaminister og har all mulighet til å ordne opp i det. Men selv om han har fått ministerposisjonen, har han åpenbart tapt de interne forhandlingene og knapt klart å gjøre forandringer. Jeg tror Ola Elvestuen mener det samme nå som det han gjorde før valget, og at han skulle ønske i dag at han egentlig kunne stemme for mange av de forslagene som

Arbeiderpartiet og de andre opposisjonspartiene har lagt fram. Nå ser han prisen man må betale for samarbeidet med Høyre og Fremskrittspartiet. Han har fått erfare det samme som hans to forgjengere fikk – hvor vanskelig det er å få gjennomslag i den regjeringen. Det er som statsminister Erna Solberg sa det da hun skulle forsvare sine klimaministere i angrep fra miljøbevegelsen. Hun sa at det er «klart tøffere å stå på for klimaet i en regjering hvor noen ikke er så opptatt av det».

Arbeiderpartiet vil ta klimapolitikken hjem, føre en offensiv politikk for å få ned utslippene, gjøre lufta renere og investere i nye arbeidsplasser i Norge.

Jeg vil avslutte med å takke Senterpartiet, SV og Miljøpartiet De Grønne for et godt samarbeid og for at det er så mange punkter som vi i dag står sammen om. Så vil jeg også si til Kristelig Folkeparti at døren står åpen. De kan i miljøpolitikken vise at de er et reelt opposisjonsparti. Med den regjeringen vi har i dag, trenger vi virkelig en opposisjon som tar styringen over klimapolitikken.

Jeg tar med det opp de forslagene som Arbeiderpartiet er alene eller sammen med andre om.

Presidenten: Representanten Åsmund Aukrust har tatt opp de forslagene han refererte til.

Det blir replikkordskifte.

Stefan Heggelund (H) [10:23:53]: Jeg synes det er synd når vi diskuterer en så viktig melding, og Arbeiderpartiet holder sitt innlegg, og så kommer det ingen argumenter. Det er null substans. Det er bare en utlegning av hva man mener om ulike partier, tatt fra en eller annen debattmappe skrevet av en eller annen kommunikasjonsrådgiver. Det er ingen substansielle argumenter for den enorme snuoperasjonen som Arbeiderpartiet nå gjør i klimapolitikken, bort fra en ansvarlig klimapolitikk hvor vi samarbeider med Europa. For en av de tingene representanten Aukrust sier nei til i dag, er muligheten til å være med på at Norge selv kan slette kvoter i Europa, at Norge helt på egen hånd kan bidra til at kvoteprisen og karbonprisen da går opp, og at det blir dyrere med utslipp i Europa. Det sier Arbeiderpartiet nei til. De vil ikke være med på det. Da lurer jeg på hvorfor.

Åsmund Aukrust (A) [10:24:55]: Det er jo helt utrolig å høre saksordføreren. Jeg har aldri hørt en så selvsikker saksordfører i en sak som altså inneholder null ny politikk. Arbeiderpartiet har ikke snudd – tvert imot. Jeg startet med å snakke om hvordan vi står for det samme nå som det vi gjorde da Gro Harlem Brundtland var verdens klimasjef. Hun sa: tenke globalt, handle lokalt – jobben skal vi gjøre her, det er ingen andre som skal gjøre klimainnsatsen for oss.

Det stemmer heller ikke at vi ikke kan kjøpe kvoter og slette dem. Det har vi all verdens mulighet til. Det Arbeiderpartiet sier, er at i ikke-kvotepliktig sektor skal vi gjøre kuttene selv. Vi skal ikke kjøpe kvoter som erstatning for kutt her hjemme i Norge. Det er det Høyre, Fremskrittspartiet og Venstre i dag har gått inn for, og det er det Arbeiderpartiet sier nei til. Tvert imot sier Arbeiderpartiet at vi skal trappe opp vår internasjonale bistand. Vi sier at vi skal bruke mer penger på klimatiltak i utviklingsland. Det stemmer Høyre og Fremskrittspartiet i dag nei til, så hvis de var så opptatt av hva vi skulle gjøre der ute i verden, burde de heller stemt for Arbeiderpartiets forslag.

Terje Halleland (FrP) [10:26:01]: Regjeringen legger opp til å oppfylle 2030-målene med hovedvekt på innenlandske utslippsreduksjoner med nødvendig bruk av fleksibilitet og muligheten for direkteavtaler mellom land i EU-rammeverket, for å oppfylle våre forpliktelser i ikke-kvotepliktig sektor. Internasjonal handel med klimakvoter var i utgangspunktet et norsk initiativ og lansert av Arbeiderpartiet. Problemstillingen var selvfølgelig at Norge, i motsetning til mange andre land, hadde et annet utgangspunkt ved at vi ikke hadde kuttmuligheter i kraftsektoren på grunn av vår utnyttelse av fossekraften. Dermed har Norge vært en internasjonal pådriver for det som ble omtalt som kostnads-effektive avtaler. Mest mulig miljø for pengene, var parolen. Dette ønsker ikke lenger Arbeiderpartiet å være med på og ber regjeringen om ikke å benytte seg av fleksibilitetsmekanismer mellom land og heller ikke mellom kvotepliktig og ikke-kvotepliktig sektor. Hva er det som har endret seg?

Åsmund Aukrust (A) [10:27:04]: Det høres jo ut som det nå skal bli slutt på all handel med kvoter. Halvparten av norske utslipp er en del av kvotemarkedet. Det skal de fortsatt være. Det vi diskuterer nå, er ikke-kvotepliktig sektor. Hør på ordet: ikke-kvotepliktig sektor. Da sier vi at det nettopp skal være det: ikke kvoter i ikke-kvotepliktig sektor. Så blir det spurt om hva som er kostnadseffektivt. Vel, det aller mest kostnadseffektive er å hindre de menneskeskapte klimaendringene. Det er det som er den alvorlige trusselen vi står overfor. Det er hvis vi ikke klarer det, at vi virkelig vil få problemer på utgiftssiden.

Sandra Borch (Sp) [10:27:59]: Både skognæringen og næringsmiddelindustrien frykter at et nytt EU-regelverk vil svekke verdiskapingen i primærnæringene. Klimareglene er innordnet sånn at de øker bokførte karbonutslipp fra jord og skog. I praksis kan det gi strengere utslippsforpliktelser for bl.a. disse næringene. Om

skogbruket øker avvirkningen fram mot 2030, kan de bli straffet av EU.

Senterpartiet ser på skogen som en del av det grønne skiftet i Norge. Jeg har merket meg at Arbeiderpartiet nå går bort fra tidligere synspunkt om at man skal kunne bruke fleksible mekanismer mellom kvotepliktig og ikke-kvotepliktig sektor. Ser Arbeiderpartiet de utfordringene dette kan gi skogbruket i Norge?

Åsmund Aukrust (A) [10:28:46]: Grunnen til at vi ikke ønsker det, er at vi ønsker å ha nasjonale forpliktelser, et nasjonalt mål for hva vi skal gjøre her hjemme i Norge. Men Arbeiderpartiet står sammen med Senterpartiet om en bekymring for skogbrukspolitikken til EU. I merknadene våre står vi sammen om det, i hvert fall i en god del av dem. Vi fremmer i dag et forslag som gir en ordre – eller hadde gitt en ordre dersom det hadde blitt vedtatt, det blir dessverre ikke vedtatt – hvor vi ber om at regjeringen i forhandlingene med EU må sørge for at skogens fulle potensial kan brukes i det grønne skiftet. Arbeiderpartiet har veldig tro på skogen som en fornybar næring i Norge – vi ønsker det innenfor trevirke, biodrivstoff og en rekke områder – og der kommer Arbeiderpartiet til å jobbe sammen med Senterpartiet.

Presidenten: Replikskordskiftet er omme.

Gisle Meininger Saudland (FrP) [10:29:48]: Jeg vil også takke saksordføreren for en god redegjørelse i starten av denne debatten, og så vil jeg takke komiteen for et godt samarbeid. Jeg ser fram til en god debatt i dag.

De fleste av oss her er medlemmer av energi- og miljøkomiteen, og det er noen ting som har forundret meg i denne debatten. Det er bl.a. alle ord og uttrykk vi bruker som folk flest ikke kjenner igjen eller vet hva er. Det kan være karbonfangst, karbonlagring, klimagasser, klimakvoter, ikke-kvotepliktig sektor, Parisavtalen, 2-gradersmål, COP23, grønne sertifikater, LNG, CCS, NO_x, CO₂, CO₂-fond, CO₂-håndtering, IPCC osv., osv. Listen er helt sikkert ikke utfyllende.

Jeg er veldig glad for den nye klimameldingen og den offensive satsingen som Norge har. I en verden hvor det fokuseres mer og mer på menneskeskapte klimaendringer, er det viktig at det føres en politikk som fungerer, og som adresserer de store utfordringene. Det er nettopp det vi gjør på Stortinget i dag. Jeg er glad for at partiene på Stortinget er med på dette klimaløftet, og det er ingen tvil om at Fremskrittspartiet også har en offensiv klimapolitikk.

Men da er det viktig å føre en klimapolitikk som fungerer, og som baserer seg på fakta, og ikke en symbolpolitikk styrt av følelser. Det er mange som tror at om man skruer av lyset eller sorterer søppel i fem forskjellige båser i stedet for tre, er det det som redder klimaet. Dette er vel

og bra, men vi er ansvarlige for å få mest mulig igjen for pengene når vi skal få klimakutt. Derfor er jeg glad for at vi kjøper klimavoter og bruker fleksibilitetsmekanismer – når jeg sier fleksibilitetsmekanismer, betyr det at vi får mest mulig igjen for innbyggernes skattepenger. Det er faktisk innbyggernes skattepenger vi bruker i denne salen. Kloden bryr seg ikke om klimakuttene kommer i Stavanger eller i Shanghai – for kloden er det viktig å kutte mest mulig, ikke å bruke mest mulig penger på kutt. Det er det som er vesensforskjellen, for mens Fremskrittspartiet kutter mye og bruker lite, vil partiene på venstresiden bruke mye og kutte lite.

Jeg er også glad for at vi har et offensivt næringsliv i landet, som har lyst og er motivert til å bli med på denne innsatsen. Da er det viktig ikke å slå beina under næringer som faktisk gjør det. For eksempel: Klarer vi å få elfly i landet hvis vi ødelegger markedet for fly? Hvem vil investere i et elfly hvis ingen likevel flyr i framtiden? Det er gjennom markedet vi oppnår klimagevinst, og det er derfor jeg er stolt av å kunne si at denne regjeringen er den som kutter mest.

Men privatpersoner og næringsliv trenger også hjelp. Derfor er det etablert en rekke offentlige støtteordninger som fremmer null- og lavutslippsløsninger, som f.eks. Enova, Klimasats, ordninger under Innovasjon Norge, osv. Regjeringen har videre pekt på fem satsingsområder, som er:

- transport, hvor vi har verdens største satsing på elbil og biodrivstoff
- styrking av Norges rolle som leverandør av fornybar energi
- utvikling av lavutslippsteknologi med bl.a. ren produksjonsteknologi
- grønn skipsfart
- CO₂-håndtering

Det gleder meg at det snart kommer en plan for CO₂-håndtering, og jeg ser fram til behandlingen av den. Men CO₂-håndtering blir et slag i lufta uten Norges viktigste næring: olje og gass. Det er en næring vi må spille på lag med for å oppnå ønsket klimaeffekt, ikke en næring som vi snakker ned som gårsdagens næring. Vi vet at Europa skriker etter norsk gass, og at Europa kan kutte sine klimagassutslipp med seks ganger Norges totale utslipp ved å bytte fra kull til gass. Da sier det seg selv at det er norsk gass som er Norges viktigste klimabidrag.

Jeg vil også minne om at dette er en overordnet plan, som ser de lange linjene og staker ut kursen mot 2030 og 2050. Neste steg nå er forhandlinger med EU. Regelverket i EU er vedtatt, og det skal nå forhandles om en formell avtale. Da er det viktig at Norge kan gå inn bredt og ikke er bundet. Målet er å få ned verdens klimagassutslipp, og det skal Norge bidra til, både ved å kutte klima-

gassutslipp i Norge og ved å hjelpe andre land med å kutte sine klimagassutslipp.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Hege Haukeland Liadal (A) [10:34:43]: For få dager siden hørte vi at Fremskrittspartiet vil bli det nye miljøpartiet. Landsmøtet til Fremskrittspartiet nevner ikke klima med ett ord. Hvordan skal folk i bygd og by oppleve at Fremskrittspartiet kommer med nye tiltak, når landsmøtet ikke nevner klima med ett ord? Eller sagt på en annen måte: På hvilken måte skal Fremskrittspartiet bli det nye miljøpartiet?

Gisle Meininger Saudland (FrP) [10:35:10]: Takk for spørsmålet.

Nå er det viktig å skille mellom miljø og klima. Når landsmøtet sier at vi skal bli det beste miljøpartiet, er det nettopp for å vise fram den gode miljøpolitikken vi har – for å rydde plast i havet, osv. Men når vi snakker om klimapolitikk, er det noe som jeg adresserte her i dag – jeg hadde mange gode eksempler på talerstolen. Det er bare å trekke fram de gode eksemplene innen transportsektoren, elbilsatsing osv. Det gleder et Fremskrittspartihjerte at vi har en elbilsatsing som fører til at det er enda færre biler som betaler bompenger, og som er uten avgifter i dette landet. Det er et eksempel på god klimapolitikk som Fremskrittspartiet er med på.

Sandra Borch (Sp) [10:35:54]: I helgen hadde Fremskrittspartiet landsmøte, og vi kunne lese i media at Fremskrittspartiets nestleder ikke ville svare på om han tror at klimaendringene er menneskeskapt. Hva er representanten Meininger Saudlands syn på dette spørsmålet?

Gisle Meininger Saudland (FrP) [10:36:28]: Takk for et godt spørsmål.

Jeg forstår at det er Fremskrittspartiets landsmøte som er det mest interessante i denne sal. Det gleder meg.

For å gjøre det klinkende klart: Når det gjelder klima, er det ikke tvil i mitt sinn om at det er menneskeskapt klimaendring, og at CO₂ bidrar til det.

Så håper jeg vi kan få mange spennende debatter om Fremskrittspartiets klimapolitikk og om hva vi vedtar på landsmøtet i framtiden. Det gleder meg.

Lars Haltbrekken (SV) [10:37:01]: Representanten Meininger Saudland mener at det viktigste klimatiltaket Norge har, er eksport av den fossile energikilden gass. Mener representanten da at det nest viktigste klimatiltaket vårt er å eksportere olje?

Gisle Meininger Saudland (FrP) [10:37:35]: Jeg er glad for at jeg ikke fikk enda et spørsmål om hva Frem-

skrittspartiet vedtok på landsmøtet. Der kan jeg opplyse om at vi vedtok en uttalelse som støtter norsk olje- og gassnæring.

Det er helt sant at Norges viktigste bidrag til et bedre klima er å eksportere gass. Det er også klart at olje har en mye bedre klimaeffekt enn kull. Det er derfor Fremskrittspartiet er opptatt av at vi kan erstatte kullproduksjonen i Europa med løsninger i Norge som har mindre utslipp.

Jeg hadde ønsket at representanten fra SV kunne vært med på en sårn politikk. Jeg minner om at da han og jeg var i Tyskland i fjor, var det bl.a. miljøpartiet i Tyskland som skrek etter norsk gass, og det gleder i hvert fall et Fremskrittsparti-hjerte.

Presidenten: Replikordskiftet er omme.

Ole André Myhrvold (Sp) [10:38:54]: Verden har enorme klimautfordringer. Det hersker det ingen tvil om. Og vi er sent ute. Jeg er bekymret for hvordan jeg skal kunne se mine barn på 12 og 10 år i øynene om 20 år.

Klimameldingen skal trekke opp en strategi, hevdes det, men den peker i liten grad på løsningene og tiltakene. Det er skuffende. Strategi handler etter Senterpartiets syn om tre ting: etablere en felles forståelse av situasjonen, finne et mål og peke på veien videre.

I klimasaken er situasjonsforståelsen og målene gode, de er ambisiøse nok, og de er bredt forankret nasjonalt og internasjonalt. Det er veien til målet som er utfordringen. Det er de konkrete tiltakene og virkemidlene som mangler for å realisere et klimavennlig samfunn. Det holder ikke med ambisiøse målsettinger, vi må også være med på kraftfulle omstillingstiltak. Som et rikt, oljeproduserende land mener Senterpartiet at Norge har et særlig ansvar for å gå foran i klimaomstillingen. Derfor er Senterpartiet utålmodig i arbeidet med å få på plass et godt system og en god infrastruktur for industriell karbonfangst og -lagring. Det svarer overraskende nok ikke meldingen på.

Senterpartiet er opptatt av at all norsk produksjon skal være så miljøvennlig og klimavennlig som mulig. Mange grep må tas for å utvikle det norske samfunnet til et lavutslippssamfunn. Omlegging i bærekraftig retning gir store muligheter for utvikling av ny norsk industri, teknologi og kompetanse. Vi mener mye kan og bør gjøres i Norge, men er skeptiske til å gjennomføre tiltak som i praksis bare flytter problemet til et annet sted, med høyere utslipp og færre norske arbeidsplasser som resultat.

Senterpartiet er for internasjonale avtaler og samarbeid for å gjennomføre klimakutt, men vi mener også at vi må ha en politikk som gjør at vi også må ta et reelt klimaansvar her hjemme. Begge deler – det er ingen mot-

setning. Senterpartiet har derfor vært positive til at Norges og EUs klimapolitikk samordnes, men et forhandlingsresultat mellom Norge og EU må gjøres kjent for Stortinget, og Stortinget må stå fritt til å vurdere om Norge er tjent med å inngå en avtale på bakgrunn av dette.

Klimameldingen tar heller ikke inn over seg at vi trenger en grunnleggende holdningsendring for å redusere klimagassutslippene. Den klimavennlige omstillingen handler om å redusere det samlede forbruket av energi og materialer, altså mer sparsommelighet og nøysomhet. For det andre: Det vi så trenger av energi og karbon, må være fornybart. Det er kort oppsummert Senterpartiets definisjon og oppskrift for å nå klimamålene. Dette står ikke i motsetning til målet om å opprettholde verdiskaping og velferd, men det krever omstilling og kraftfullt politisk lederskap.

Norge har i denne omstillingen et fortrinn som et rikt skogland. Alle produkter som produseres med basis i det svarte karbonet – oljen – kan også produseres med basis i det grønne, fornybare karbonet. Bruker vi det grønne karbonet i hav og skog, vil nettoutslippet av klimagasser reduseres og stanses. Fotosyntesen er fantastisk. Den fanger og lagrer CO₂ i trær og planter – og i de produktene vi får fra disse. Norges mulighet ligger her i å innta en ledende posisjon i bioøkonomien og i arbeidet med å utvikle det grønne karbonet.

Samtidig risikerer vi gjennom EUs regelverk for opptak og utslipp av klimagasser fra skog- og arealbruk at Norge må redusere avirkningen. Det bekymrer Senterpartiet fordi det er feil klimapolitikk. Skog er en fantastisk ressurs. Skog er en del av klimaløsningen – jo bedre vekst, jo større opptak av CO₂. Dessuten snakker vi om sirkulærøkonomi i ordets rette forstand. Norge må derfor sikre at handlingsrommet brukes i utformingen av referansebanen for skog – et handlingsrom som er skapt for å unngå begrensninger i utnyttelsen av skogressurserne.

Senterpartiet er også opptatt av at klimamålene ikke må gå på bekostning av de målene Stortinget satte seg i fjor om økt matproduksjon. I en verden med stadig flere munnar å mette har alle land et ansvar for å sørge for størst mulig grad av selvforsyning. Det er ikke i strid med målene om å redusere klimautslippene, f.eks. er norsk kjøttproduksjon blant verdens mest klimasmarte, og den norske kua er blitt 40 pst. mer klimavennlig.

Senterpartiet er opptatt av at det blir iverksatt aktive tiltak for å hindre karbonlekkasje fra landbruket. Ensidedige norske tiltak som reduserer matproduksjonen i Norge direkte eller indirekte gjennom å redusere lønnsomheten i primærnæringen, vil føre til økt behov for import og redusere verdiskapingen. Det er en politikk Senterpartiet ikke kan støtte.

For øvrig er Senterpartiet med på forslag fra samtlige partier i salen. Vi mener at klimatrusselen krever samhandling og at vi drar dette lasset sammen. Senterpartiet håper også på støtte til sine forslag i dag. Jeg tar med det opp forslagene nr. 37–43 og 70–71.

Presidenten: Representanten Ole André Myhrvold har tatt opp de forslagene han refererte til.

Det blir replikkordskifte.

Liv Kari Eskeland (H) [10:44:10]: Me merkar oss at Senterpartiet følgjer fleirtalet i komiteen med tanke på å redusera utsleppa med minst 40 pst. innan 2030, eit tiltak som me gjennomfører saman med EU. Dette er fornuftig, det er bra, og det er ei klok tilnærming. Samtidig opplever me at Senterpartiet fleire gonger uttrykkjer skepsis overfor EU. Det naturlege spørsmålet vert då: Ser Senterpartiet at EU har ei rolle som kan vera bra for klimasamarbeidet? Og som ei oppfølging – me opplever at Arbeidarpartiet, gjennom merknadane sine, ikkje skal ta i bruk fleksibilitetsmekanismane, noko som Senterpartiet viseleg ønskjer. Ser Senterpartiet seg framleis tent med eit regjeringssamarbeid med Arbeidarpartiet, noko som i tilfelle ville endra skogpolitikken vår vesentleg?

Ole André Myhrvold (Sp) [10:45:15]: Som jeg sa i min innledning, er Senterpartiet for internasjonalt samarbeid for å løse klimasamarbeidet, også med EU. Men det betyr ikke at det ikke handler om en dialog. Det handler om gjensidighet, og vi ser fram til å få et ferdigforhandlet resultat med EU opp for Stortinget, og så vil vi ta stilling til de ulike tiltakene der. En felles målsetting om å nå klimamålene må vi ha sammen med EU, og det må vi ha sammen med resten av det globale samfunnet, hvis ikke når vi ikke klimamålene. Alle land må både gjennomføre tiltak og ha ambisiøse mål.

Ketil Kjenseth (V) [10:45:52]: Jeg har lyst til å starte med å rose Senterpartiet. Jeg opplever dem som konstruktive, særlig når det gjelder ambisjonene knyttet til å bruke biomasse for å redusere klimautslippene. Det har mye for seg, og vi har store muligheter. Så er det greit at Senterpartiet er mer utålmodige, og også at man er internasjonalt orientert. Det er bra. Det opplever vi at Senterpartiet egentlig har vært i klimapolitikken hele veien. Sentrumpartiene Venstre, Kristelig Folkeparti og Senterpartiet har jo vært med på alle klimaforlikene så langt, støttet opp om klimalov og vil bruke mulighetene, også kostnadseffektive tiltak. Men nå har det oppstått en ny situasjon på rød-grønn side, da Arbeidarpartiet gjør en salto og ikke vil delta i det internasjonale forpliktende samarbeidet, særlig i Europa. Spørsmålet er om Senterpartiet egentlig ser seg mest tjent med å

samarbeide med de blå-grønne partiene for å sikre også matproduksjonen og det representanten er opptatt av knyttet til å ta i bruk skogens muligheter.

Ole André Myhrvold (Sp) [10:47:09]: Senterpartiet er opptatt av å samarbeide med alle partier som er opptatt av å nå klimamålene. I denne saken ser vi at vi har funnet sammen med regjeringspartiene når det gjelder skog og mat. Men som representanten Aukrust sa i stad, Arbeidarpartiet støtter også opp om en del av denne skogpolitikken. Nå skal man altså inn i forhandlinger, og så får vi se hva resultatet blir der. Vi er nødt til å utnytte handlingsrommet så godt vi kan, og Senterpartiet er opptatt av fleksibilitet i den forbindelse.

Presidenten: Replikkordskiftet er omme.

Lars Haltbrekken (SV) [10:47:54]: I dag behandler vi for første gang en klimamelding totalt blottet for konkrete nasjonale mål og ambisjoner og uten et eneste nytt tiltak eller virkemiddel for å få ned utslippene.

Regjeringen påstår at det meste av utslippsreduksjonene fram til 2030 skal tas i Norge. Uten nye tiltak og virkemidler er jeg redd dette blir tidenes klimapolitiske havari. Det som vil stå igjen etter denne regjeringen, er ambisiøse ambisjoner, fagre ord og utallige løfter om utslippskutt. Det redder ikke klimaet.

Samtidig med at regjeringen leverer klimameldingen til Stortinget uten mål og mening, kommer det svære oljeutbygginger fyrt med gasskraft og rause utslipp av klimagasser – nå sist utbyggingen av Johan Castberg-feltet i Barentshavet. Utbyggingen er ikke godkjent av Stortinget, men oljedirektørene har allerede inngått kontrakter for flere milliarder kroner.

Meld. St. 41 for 2016–2017 om klimapolitikken er visstnok svaret. Da lurer jeg på hvilket spørsmål regjeringen stilte seg. Kanskje det var: Hvordan kan Norge fortsette å framstå som ambisiøs uten å gjøre noe? Tidligere klimameldinger og klimaforlik har heller ikke vært perfekte, og jeg har selv kritisert dem. Men de aller fleste har gitt miljøet viktige gjennomslag. De har gitt Norge regnskogsatsinger, forbud mot oljefyr, opptrappingsplan for forskning på fornybar energi, samt enighet om at privatbilismen i de store byområdene ikke skal vokse. De har hatt konkrete konsekvenser for senere beslutninger i norsk politikk. Det var de nasjonale klimamålene for 2020 som gjorde at Stortinget grep inn i oljeutbyggingene på Utsira.

Miljø var visstnok et diskusjonstema på Høyres landsmøte nylig. Forslagene som kunne fått ytterligere sving på elbilsalget og sikret at vi hadde fått faset ut salget av nye fossile biler, ble dessverre ikke vedtatt. Høyre driver kortsiktig politikk og planlegging og overlater jobben til regjeringspartner Venstre. Venstre har på sin

side uforståelig nok valgt å adoptere Høyre–Fremskrittsparti-regjeringens innholdsløse klimamelding.

For å hindre flere tapte år i klimapolitikken har SV foreslått en rekke tiltak som skal få ned norske utslipp av klimagasser de nærmeste årene – en rekke tiltak som alle vil bidra til å oppfylle våre klimamål. Her er et knippe forslag SV utfordrer regjeringspartiene til å bli med på i Stortinget i dag.

Norge har vært verdensledende i utviklingen av en elbilpolitikk som fungerer. 37 pst. av alle nye personbiler som ble solgt i Norge i mars, var elbiler. Vi har ikke fått til et tilsvarende skifte i varebilmarkedet. Skal vi få fortgang i salget av elektriske varebiler, bør vi innføre full CO₂-avgift i kjøpsavgiften for de lette varebilene som går på fossilt drivstoff. Prinsippet kan vedtas i behandlingen her i dag og gjennomføres i statsbudsjettet for 2019.

Høyres landsmøte ville legge en plan for at norsk kollektivtrafikk skal være fossilfri innen 2025, men den planen ba Stortinget om allerede i 2016. Planer uten konkrete virkemidler er dessverre lite verdt. Her kan vi stille krav i offentlige anbud.

I industrien kan vi fase ut fossil oljefyring til varmemål ved å varsle et framtidig forbud, etter modell av arbeidet vi har gjort i forbindelse med bygg, og som er i ferd med å krones med seier.

Og hvor ble det av kravene til oljeindustrien – Norges største klimasynder? Snart skal Stortinget behandle Johan Castberg-utbyggingen. Utbyggingen vil øke norske utslipp med over 300 000 tonn CO₂ per år, godt over det 100 000 privatbiler slipper ut årlig. Oljen fra utbyggingen vil gi store utslipp når den brennes i utlandet. Så praktisk, da, at klimameldingen ikke har noen konkrete klimaambisjoner for oljeindustrien.

Om man virkelig skal lete etter konkrete mål i klimameldingen, er det å få en avtale med EU om kjøp av klimakuttene et annet sted – heller enn å omstille Norge. Kjøp av utslippskutt i utlandet har vært de store partienes kongstanke for norsk klimapolitikk i flere år. Få andre posisjoner illustrerer oljens makt over norsk klimapolitikk som denne.

Mine forventninger til Fremskrittspartiet er dessverre begrenset, men Høyre og Venstre må faktisk skjerpe seg.

Med dette tar jeg opp forslagene nr. 44–58 og 65–69.

Presidenten: Representanten Lars Haltbrekken har tatt opp de forslagene han refererte til.

Det åpnes for replikkordskifte.

Tina Bru (H) [10:53:12]: Representanten Haltbrekken er glad i å bruke store ord, som her i dag «unisont slakt» og «havari». Han har også tidligere brukt store ord, som f.eks. «tidenes mageplask» og at «klimameldingen totalt mangler klare forpliktelser til å gjennom-

føre nødvendige klimatiltak». Når er de to siste sitatene fra? Jo, det var i 2007, da hans eget parti var med på å legge frem en klimamelding. Det samme gjentok representanten i 2012, da som leder av Naturvernforbundet, i forbindelse med den andre klimameldingen fra de rød-grønne. Dette er altså ganske vanlig å høre fra Lars Haltbrekken.

Men hva har skjedd siden den gang? Jo, vi har fått et mål om halvering av utslipp fra transport. Vi har en elbil-andel på 30 pst. Vi bruker nå 18 mrd. kr mer, ut over ambisjonen i klimaforliket, til Enova. Vi bruker 3 mrd. kr årlig på klima- og skogsatsingen. Har representanten det i seg i det hele tatt til å si at ting nå i hvert fall er bedre enn da hans eget parti satt i regjering?

Lars Haltbrekken (SV) [10:54:16]: Det er helt riktig – og det sa jeg også i mitt innlegg – at jeg har kritisert tidligere klimameldinger og tidligere klimaforlik, men ved en gjennomgang av dem ser vi at man den gang faktisk fikk på plass en del nye tiltak for å kutte utslippene. Jeg vil også minne representanten Bru om at under den rød-grønne regjeringen gikk utslippene tross alt ned med over 1,5 millioner tonn. I de borgerliges regjeringstid gikk utslippene ned med under 100 000 tonn. Det sier noe om forskjellen på hvor man faktisk satser i de politiske partiene.

Representanten Bru sier at det ligger et mål i meldingen om en halvering av utslippene fra transportsektoren. Ja, da håper jeg Høyre stemmer for vårt forslag i dag om faktisk å bekrefte dette i form av et fastsatt mål.

Gisle Meininger Saudland (FrP) [10:55:33]: Vi vet at SV vil kutte mest mulig innenlands, med store kostnader og mager effekt. Det er for så vidt en ærlig sak, jeg har egentlig mer sans for det enn for Arbeiderpartiets tilnærming, som på en måte er at man vil ha i pose og sekk. Samtidig vil SV kutte i olje- og gassproduksjonen, noe som kan sende en regning på opptil 50 000 kr til hver og en av innbyggerne i dette landet. Med SVs opplegg har vi altså en regning uten vert. Hvem i landet er det SV har lyst til å sende klimaregningen sin til?

Lars Haltbrekken (SV) [10:56:15]: Verden står foran svært alvorlige utfordringer. Vi vet at vi er nødt til å omstille oss. De som er tidlig ute og omstiller sin industri, vil også være de som tjener på dette i det lange løp. Ved kun å fokusere på kvotekjøp og å betale andre land for at de skal få en ren og effektiv industri, vil vi få en industri i vårt eget land som blir hengende etter, og som vil få store problemer på verdensmarkedet om noen år, når verden etterspør nullutslippsvarer. Derfor mener vi det er viktig å omstille norsk industri bort fra olje- og gassindustrien, sånn at vi sikrer dette landet gode inntekter også i framtiden, og at vi ikke har en industri som

henger bakpå og taper konkurransen internasjonalt, slik Fremskrittspartiet dessverre legger opp til.

Ketil Kjenseth (V) [10:57:29]: Representanten Haltbrekken snakker om utallige blå-grønne løfter, men ingen mål. Hva som er riktig, er ikke så lett å forklare.

Jeg er opptatt av det praktiske i politikken. Da SV satt i regjering, ble en norsk biodrivstoffabrikk tatt ut av produksjon – egentlig på oppløpssiden, på målstreken – ved at en endret på veibruksavgiften, sånn at det ikke ble lønnsomhet i den produksjonen. Med det har vi utsatt en stor omstilling, som bl.a. Haltbrekken etterlyser, innenfor kollektivtrafikken.

Så vil jeg til et innenlands, enkelt eksempel: I Oppland produseres det nok biogass til å fylle på alle busser i rutedrift. SV har sittet i posisjon i Oppland og i Hedmark i 15 år uten å ha greid å få biogass på en eneste buss. Kan Haltbrekken forklare hva som skal til for at en lokalt kan få til det en ønsker seg?

Lars Haltbrekken (SV) [10:58:35]: Nå er det Stortingets klimamelding vi skal diskutere i dag. Det som er viktig, er at Stortinget faktisk legger til rette for en satsing på biogass og gjør den mer lønnsom enn f.eks. bruk av naturgass. SV har fremmet forslag i Stortinget om en satsing på biogass som gjør at vi kan få tatt den i bruk rundt omkring i landet, også i busstrafikken i Oppland og i Trøndelag. I Trøndelag bygges det nå for øvrig et større biogassanlegg – og det med SVs støtte – som vil kunne forsyne hele Nordlandsbanen med biogass og redusere utslippene fra dieseltrafikken der.

Presidenten: Replikordskiftet er omme.

Ketil Kjenseth (V) [10:59:52] (komiteens leder): Som representant for Venstre er jeg veldig stolt av at vi har vært med på alle klimaforlik som har skjedd i denne salen – også i dag. Vi har også vært med på å vedta en klimalov i denne salen, som setter krav om 40 pst. kutt i klimagassutslippene innen 2030, det samme som vi nå legger til rette for: å inngå en avtale med EU om at vi i samarbeid skal kutte 40 pst. av klimautslippene fram til 2030. De internasjonale forpliktelsene er viktige, men vi legger også opp til at vi skal ta så mye som mulig i Norge.

Og apropos å være offensive: Gjennom Jeløya-forhandlingene og etter at Venstre har kommet i regjering, har vi altså løftet denne meldinga ytterligere til å ha ambisjoner om å kutte 50 pst. i transportsektoren i Norge innen 2030. Transport utgjør den største andelen av utslipp i ikke-kvotepliktig sektor. Det er faktisk ingen andre land i verden som har så offensive og store ambisjoner innenfor transport. Norge har også gjennom denne meldinga sagt at vi skal ta en lederrolle internasjonalt i å

kutte, men også i å omstille – apropos innlegget fra representanten Haltbrekken. Det er viktig å legge om i grønn retning.

Norge er verdensledende i å legge om personbiltrafikken. Det har så langt tatt 15 år, fra Venstres samferdselsminister i Bondevik II-regjeringen, Torild Skogsholm, etablerte den elbilpolitikken vi har i dag. Nå ser vi at det grønne skiftet innen skipsfarten kan vi få ned til ti år – apropos de vedtakene vi gjør her i dag, om at vi skal ha utslippsfrie verdensarvfjorder innen 2026. Så vi får ned de skiftene til kortere og kortere intervaller, og det er veldig viktig for å drive fram den teknologien.

Bioenergi er viktig, men også hydrogen. Det at vi i dag sier at vi skal ha en nordisk hydrogenstrategi, er også et langt skritt framover. Det er strategisk sett veldig viktig fordi vi i Norden har komparative fortrinn som vi kan utnytte til faktisk å bli den ledende hydrogenregionen i hele verden – men vi kan starte med å bli det i Europa først.

Da kan vi også gå videre til å snakke om karbonfangst, -lagring og transport, og det er her, innen transport og lagring, store norske bidrag kan ligge. Fortum og andre nordiske aktører har behov for å omstille stål- og aluminiumsproduksjonen og kan bruke hydrogen, men Fortum tar også den teknologien ut i Europa knyttet til avfallsindustrien, som også har et stort behov for å kutte. Og det er nettopp disse punktutslippene som er den store muligheten til å kutte.

Det står også i denne meldinga at vi skal ha sektorvis planer og ambisjoner, og rapporten om grønn konkurransekraft, som ble lagt fram for et halvt år siden, er også et langt skritt på veien til å vise fram de mulighetene som ligger i å kutte, men også i å omstille en stadig grønnere norsk industri.

Når Arbeiderpartiet snakker om blodig alvor og at vi skal ta klimapolitikken hjem, kan det nettopp bli en blodrød affære for norsk industri, og det er jo den vi skal ta vare på. Vi skal ikke avgiftsbelegge industrien for raskt, med for høye avgifter – nettopp i frykt for å presse den ut av Norge. Dette har vi sett eksempler på knyttet til solindustrien, som forsvant litt for raskt ut av Norge, og her ligger også en utfordring i å gå skrittvis framover.

Vi skal også bruke CO₂-avgifter. Det er en viktig avgift å få på plass knyttet til den ikke-kvotepliktige sektoren. Her ligger det også at vi skal etablere CO₂-fond. Når det gjelder den fossilfrie kollektivtrafikken, er det viktig framover å sørge for at vi får de drivstoffene som vi kan putte på, men også kompetanse hos de offentlige bestillerne på ulike nivåer. Det gjelder bussanbudene, og det gjelder hjemmesykepleiere, som også må over på utslippsfrie biler og andre transportmidler.

Når det gjelder fleksibiliteten knyttet til å delta i samarbeid med Europa, er gasskraftverket på Mongstad et

eksempel på den store utfordringen som ligger i at en tar en for stor risiko, og betaler for mye for det, uten å få et eneste utslippskutt. Sammen med andre land kan vi inngå bilaterale avtaler om å bidra med vår teknologi, vår kompetanse og vår forskning i andre europeiske land, for å ta effektive utslippskutt der også.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Åsmund Aukrust (A) [11:05:01]: Venstre brukte et replikkordskifte med et annet parti i stad til å angripe Arbeiderpartiet. Man sa at Arbeiderpartiet hadde gjort en salto i klimapolitikken. Vel, på seg selv kjenner man andre – hvis det er noen som har gjort en salto i denne politikken, er det jo Venstre. Under overskriften om at alle utslippene må «tas hjemme» – på Venstres hjemmeside – uttalte de da klimameldingen ble lagt fram at det er fullt mulig å nå klimamålene i 2030 uten bruk av kvotekjøp. Nå har de gått i regjering med ytterpunktet i norsk klimapolitikk. Vi ser hva det har gjort med Venstre.

Vi i Arbeiderpartiet sier derimot det samme som vi gjorde før valget. I lys av de voldsomme angrepene fra Høyre og Fremskrittspartiet mot Arbeiderpartiet i denne saken: Hvordan mener Venstre de står seg, med tanke på hva de selv lovet velgerne i september 2017?

Ketil Kjenseth (V) [11:05:52]: Venstre har i hvert fall ikke gjort en salto. Vi har etablert et gulv for å kutte. Det er ingen motsetning mellom det og å gjøre mer, og det har vi absolutt muligheter til å gjøre.

Det er overraskende at Arbeiderpartiet, som er for EU – vi hadde en debatt før påske om å bidra til fornybar energi i Europa – ikke vil være med på forpliktelsene overfor EU nå. Det er vanskelig å forstå hvorfor Arbeiderpartiet gjør denne saltoen når det gjelder disse målsettingene, og hvilke forpliktelser en da legger på en industri – men også på innbyggerne – som skal være med på en omstilling.

Vi ser i elbilpolitikken: Det har tatt 15 år å komme dit at vi har et nybilsalg der det snart er flere elektriske biler som selges. Det tar tid, men det gjør også omlegging av avgifter. Og det er her det store spørsmålet til Arbeiderpartiets politikk er: Når en legger så store forpliktelser innenlands, hvilke avgifter er det som skal skrus opp, og hvilken teknologi er det en skal utløse, som skal ta de store sprangene?

Sandra Borch (Sp) [11:07:14]: Norske myndigheter har signert Parisavtalen, som forplikter oss til CO₂-utslipp som skal begrense den globale oppvarmingen til godt under 2 grader. CCS er den eneste teknologien vi kjenner til som kan gi et betydelig kutt i utslipp fra industrien. Før Venstre gikk i regjering, hadde de store ambisjoner om å fullføre CCS-prosjektene som er star-

tet i Norge. I budsjettet for i fjor ble prosjekter mer eller mindre satt på vent, og i klimameldingen er CCS nesten ikke nevnt med et ord. Har Venstre gitt opp å få gjennomslag for å fullføre prosjektene som kan gi betydelige kutt i utslipp fra industrien?

Ketil Kjenseth (V) [11:07:55]: Det har Venstre absolutt ikke gjort. Denne meldingen er i hovedsak om ikke-kvotepliktig sektor. CCS-teknologien er ikke så aktuell for transportsektoren, f.eks. – heller ikke for byggsektoren. Derimot er den veldig aktuell for avfallssektoren. Det er veldig mange piper fra forbrenningsanlegg rundt om i Europa som har behov for CCS-teknologi, altså for karbonfangst og -lagring.

Det kommer andre meldinger framover og andre vendinger, der vi får anledning til å diskutere hvor mye penger vi skal putte på, til hvilke formål, for å realisere en norsk, stor industriell mulighet for karbonfangst og -lagring. Revidert nasjonalbudsjett blir den første muligheten til å ta tak i det. Vi skal også forhandle om statsbudsjettet for 2019 og se på mulighetene framover for å putte på, så vi har ikke gitt opp våre ambisjoner knyttet til dette.

Lars Haltbrekken (SV) [11:09:02]: Venstre og SV har i mange år hatt et veldig godt samarbeid om klimapolitikken. Jeg mener at jeg i representanten Kjenseths innlegg hørte antydninger om at Venstre gjerne ville ha et klimaforlik også denne gangen. Det må jeg si har gått meg litt hus forbi. Jeg har ikke fått med meg slike invitasjoner før, men vi setter oss veldig gjerne ned ved forhandlingsbordet sammen med Venstre for å få en bedre – og en ansvarlig – klimapolitikk for dette landet.

Derfor vil jeg utfordre representanten Kjenseth til å stemme for to av SVs løse forslag i dag, nemlig det hvor vi ber regjeringen ta initiativ til en ny klimamelding og et nytt klimaforlik, og – det andre – det hvor vi ber regjeringen etablere et nasjonalt klimamål for å kutte i utslippene fra transportsektoren.

Ketil Kjenseth (V) [11:10:06]: Når det gjelder samarbeidet med SV, mener jeg at vi bør fortsette det – og ha store ambisjoner. Det gir også store muligheter. Jeg opplever at SV nå er på tur etter Venstre i å snakke om grønn omstilling og om å ta videre en teknologi som gir muligheter for en grønn industri i Norge.

Derfor er jeg overrasket over at SV ikke vil være med på internasjonale forpliktelser og et internasjonalt samarbeid, særlig knyttet til EU.

Når det gjelder de konkrete utfordringene fra SV, mener jeg at det ligger et ambisiøst mål her om å kutte 50 pst. i transportsektoren innen 2030. Det er enormt offensivt. Vi ser at det innenfor elbilpolitikken har tatt 15 år når det gjelder personbiler. Nå skal vi fase inn de

tunge kjøretøyene. Vi skal etter hvert få alle bussene over på nullutslippsdrivstoff. Det er offensivt.

Jeg oppfordrer representanten Haltbrekken gjensidig om å banke på døra. (Presidenten klubber.) Det var ingen som hindret SV i (presidenten klubber igjen) å bli med på noe forlik her.

Presidenten: Presidenten må banke i bordet (munterhet i salen) – taletiden er omme.

Replikordskiftet er omme.

Tore Storehaug (KrF) [11:11:31]: La meg begynne med å takke saksordføreren og alle andre for arbeidet som er gjort med denne meldinga. Det er eit ganske stort arbeid, ganske mange merknadar og ganske mange forslag, og det er eit arbeid vi har brukt ganske mykje tid på, med både komitéreise og miniseminar, så vi føler det er ganske grundig debattert. Det er viktig, all den tid klimatrugs målet er noko vi alle saman er einige om er ei av dei største utfordringane i vår tid. Det er ting som råkar oss alle – endra vêr, meir flaum, meir ras, avlingar som slår feil andre plassar i verda, artar som forsvinn. Vi har eit felles ansvar for å minimere dei endringane, og det handlar òg om det ansvaret vi har for kvarandre i det globale fellesskapet.

Men la oss gå til kva denne meldinga eigentleg handlar om. Denne klimameldinga følgjer opp det arbeidet som vi gjer for å oppfylle Paris-forpliktinga i samarbeid med EU. Vi er kopla på kvotemarknaden, og no seier vi òg at vi ønskjer å jobbe i lag med EU for å nå dei felles måla vi har i ikkje-kvotepiktig sektor. Denne meldinga er eit mandat til forhandlingar opp mot EU om korleis vi skal nå dei Paris-måla, og at vi kan nå dei i lag. Det er viktig, all den tid vi har eit globalt klimaarbeid som står i stampe, og der vi treng nokon som tek på seg leiartrøya for å vere med og sikre at vi får eit forpliktande arbeid for å få ned dei norske og dei felles klimagassutslappa.

Dei siste åra har det skjedd mykje i klimapolitikken. Det har skjedd mykje i forhandlingar om statsbudsjett, der ting har blitt dratt i ei meir klimavenleg retning. Det har skjedd mykje i Nasjonal transportplan, og det har skjedd mykje ved at vi har fått på plass ei klimalov. Utslappa går ned. Salet av nullutslippsløyser går opp. Dette handlar om at ein har fått på plass eit godt golv i klimapolitikken, der det kostar å forureine, der ein har ei prising av utslipp som gjer at det løner seg å ta dei miljøvenlege vala, der Noreg har gått i front i å satse på teknologiutvikling ved å få på plass fleire og betre nullutslippsløyser og spesielt gjennom at ein har styrkt Enova. I staden for at det er vi som stortingspolitikarar som sit og peikar på prosjekt, kan vi her sørge for at dette blir gjort på ein fagleg og god måte, og der vi får styrkt arbeidet med betre klimaløysingar. Dette er hovudlinjene i denne stortingsmeldinga, og det er difor Kristeleg

Folkeparti stør ho og meiner ho er god. Dette er eit golv, og det byggjer vidare på klimalova.

Det er mange som i debatten i dag har brukt tid på ein del av det som handlar om fleksibilitetsmekanismane. Til det vil eg seie to ting. Fyrst skal vi no kople oss på eit system og på eit europeisk regelverk som byggjer på at ein skal bidra etter evne, og der dei ulike landa sine ressursar blir tatt med inn i den berekninga. Noreg er eit land med store ressursar. Vi skal bidra masse. Samtidig er vi eit langstrekt land med viktige primærnæringar, og det er viktig at vi kan byggje vidare på dei verdiane, slik andre nasjonale mål òg slår fast, når vi skal nå dei nasjonale klimamåla og få ned våre utslipp i samarbeid med EU.

Eg vil òg påpeike at både i merknadar og i alt arbeid som har vore gjort med denne meldinga, slår ein fast at så mykje som mogleg av klimagassutslappa skal kuttast i Noreg. Dei andre opposisjonspartia kan både tru og ikkje tru på den målsetjinga, men det er noko som ein står fast på, og som Kristeleg Folkeparti har vist at vi er villige til å kome med tiltak for å gjere i det arbeidet som skjer kvar dag – ikkje berre i denne meldinga. Det er noko som eg er klar til å følgje opp.

Det er mange ting ein kunne brukt meir tid på i denne meldinga – omstilling i maritim sektor, der vi har alt å tene på å spele på lag med dei norske aktørane som her er verdsleiande, korleis CO₂-avgifta er eit viktig verkemiddel, men der ein må passe seg for ein karbonlekkasje i primærnæringane, fiske og landbruk, eller at vi slår fast at Noreg må bruke handlingsrommet med våre naboland i LULUCF-forhandlingane når dei har jobba for å få dette på plass i EU. Eg skal ikkje bruke tid på det no, men vil heller avslutte med eit sitat frå ein svensk sosialdemokrat som eg synest har kome med ein god regel i politikken. Tage Erlander sa:

«Vår oppgave som politikere er å bygge dansegulvene, slik at enkeltmenneskene kan få danse sine egne liv.»

Han sa det ikkje på bokmål, men det var det eg fann då eg skulle førebu meg til debatten i dag. Eg synest det er eit godt prinsipp, og det gjeld òg i klimapolitikken. Vår oppgave er ikkje å fortelje enkeltaktørane korleis dei skal danse sine liv, korleis dei skal skape arbeidsplassar i eit langstrekt land. Vår jobb er å lage eit godt golv der det løner seg å danse den miljøvenlege dansen. Det er det Kristeleg Folkeparti har gjort dei fire siste åra. Det er ein politikk som Kristeleg Folkeparti har stått for heilt sidan vi var den fyrste regjeringa som tok inn omsynet til miljøet i regjeringsplattforma for mange år sidan. Det er det arbeidet vi har fortsett i denne meldinga, og det er eg stolt av.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Else-May Botten (A) [11:16:45]: Representanten endte vel opp i diskusjon med seg selv oppe på talerstolen, med at man fortsatt var et opposisjonsparti, men man har jo også sagt at man er et klimaparti, og ikke minst et bistandsparti. Kristelig Folkeparti har jo nå vært med og støttet en tredjedel av kuttene i klimabistanden, så det virker kanskje ikke veldig troverdig, men de har også vært med og stemt sammen med regjeringen for mindre ambisiøse tiltak enn resten av opposisjonen.

Så jeg har egentlig tenkt å ha et veldig enkelt spørsmål: Hva er Kristelig Folkepartis viktigste klimasak denne våren? Vi har nå behandlet avfallsmelding, vi har behandlet klimastrategi, og vi venter på revidert, som kommer 15. mai. Hva er det viktigste norsk politikk kommer til å se av klimasatsingen for Kristelig Folkeparti denne våren?

Tore Storehaug (KrF) [11:17:48]: Det er to ting ved denne debatten som eg synest er ganske urovekkjande. For det fyrste er dette ein debatt som minner litt om eventyret om mannen som satt og ikkje høyrde kva mannen som kom på besøk sa, og roppte «økseskaft» fordi han var sikker på at det var det spørsmålet som kom til å bli stilt. Litt sånn er det no, at alle saman sit og kjem med sine lause forslag, og kastar dei ut, for dei enkelttiltaka som dei meiner er dei viktigaste. Og då blir det ein slags konkurranse i at talet på forslag, som ikkje er utgreidd, er det same som ambisjonar. Det trur ikkje eg er god klimapolitikk.

Nokon meiner at dette skal vere ei stor vårreingjering av ein dugnad, men den dugnaden er vi nøyde til å ta i kvar einaste sak, i kvar einaste komité, og ikkje berre vi som sit i energi- og miljøkomiteen. Denne stortingsmeldinga som vi diskuterer no, handlar om korleis vi, i lag med EU, skal nå våre klimaforpliktingar. Det er det vi skal svare på, og det er det eg har vore med på å gjere i behandlinga av denne meldinga, og det ønskjer eg å følgje opp gjennom mange tiltak – ikkje berre gjennom eitt viktig tiltak.

Sandra Borch (Sp) [11:18:50]: Vi er flere som har merket oss en ny retning hos Kristelig Folkeparti, som tradisjonelt sett har vært opptatt av norsk matproduksjon. Det overrasker meg derfor stort at Kristelig Folkeparti ikke lenger er med på forslagene fra Senterpartiet om at reduserte klimautslipp ikke skal gå på bekostning av jordbrukssektoren og norsk matproduksjon. Er dette en ny retning fra Kristelig Folkeparti i landbrukspolitikken?

Tore Storehaug (KrF) [11:19:31]: Om eg har forstått rett korleis Stortinget fungerer, så er det slik at det som er gjeldande vedtak i Stortinget, det ergjeldande i Stor-

tinget, uansett om ein vel ikkje å springe inn opne dører med rambukk i alle stortingsmeldingar som kjem etter det. Eg opplever at målet om at global klimapolitikk ikkje skal gå ut over primærnæringane og matproduksjonen, er noko som står fast i norsk politikk, det er noko som Kristeleg Folkeparti står fast på, det er noko som til og med står fast i Paris-erklæringa, og som òg ligg som eit grunnlag for den tilknyttinga vi ønskjer å ha til EU. Det er ein av grunnane til at vi har fleksibilitetsmekanismer. Det er òg grunnen til at eg meiner at denne meldinga er god, og at den jobben som Kristeleg Folkeparti har gjort med å forsterke ho, bl.a. når det gjeld skog, for å sikre at folk skal kunne jobbe og bu i heile landet vårt, er viktig.

Lars Haltbrekken (SV) [11:20:31]: Hvis Kristelig Folkeparti er villig til å sikre konkrete tiltak for utslippskutt, som representanten Storehaug sier, hvorfor stemmer de da mot omtrent samtlige konkrete forslag til utslippskutt?

Tore Storehaug (KrF) [11:20:54]: Eg trur eg og representanten Haltbrekken har hatt ei ganske forskjellig innstilling til kva denne meldinga skulle vere. Han har lagt inn ein premiss om at dette skulle vere den store vårreingjeringa der ein skulle stemme for flest moglege nye tiltak, der det var om å gjere å konkurrere om spesielle tiltak, mens eg har meint at dette heller handlar om å slå fast kva som er golvet i norsk klimapolitikk, der vi kan sikre den omstillinga som vi gjer. Det viktigaste då er å sikre at det er ei skikkeleg prising av karbon, så det kostar å forureine og lønner seg å velje miljøvenleg, og at ein bidrar til den gode omstillinga som skjer – bl.a. når ein jobbar bra med Enova og sikrar gode løyvingar, sånn at ein får ei reell omstilling og ei teknologiutvikling.

Dette er ting som Kristeleg Folkeparti har følgd opp i kvart einaste statsbudsjett der vi har vore med og hatt ei hand på rattet. Det har bidrege til at det har vore eit taktskifte i norsk klimapolitikk etter at sentrum igjen fekk innflytelse på han. Det er eg stolt av, fordi det har vore eit taktskifte frå dei tinga som skjedde då SV sat i regjeringskontora, og ting skjedde for seint – og for lite.

Presidenten: Replikkordskiftet er omme.

Per Espen Stoknes (MDG) [11:22:13]: Klimapolitikken blir fort abstrakt og komplisert. Det handler om utslippsmål i forhold til en eller annen referansebane, kvotepliktig og ikke-kvotepliktig sektor, overføring av kvoter og et utslippsmål i 2030 som ingen vet hva betyr for utslipp i tonn fra Norges territorium. Dette får mange til å stenge ned. Denne språklige tåkeleggingen dekker over en ubehagelig sannhet. Det klimameldingen

og innstillingen avslører, er at Norge skal gjøre alt for ikke å kutte utslipp. Vi vil egentlig kutte minst mulig i Norge. Regjeringen gjør alt for å slippe.

Politikk er å ville, men politikerne vil ikke, og det har de fått til. Så gratulerer til Høyre og Arbeiderpartiet med en fabelaktig vellykket politikk de siste 10–20 årene.

Men i tillegg til alt det dårlige, altså fravær av konkrete tiltak fra regjeringens side, finnes det noen bra tegn i dagens innstilling, og det er at vi begynner å se noen nye toner fra Arbeiderpartiet. Det kan tyde på et prinsipielt veiskille at Norges tradisjonelt største parti omsider begynner å forlate Stoltenberg-linjen.

Hvis en historiker om 50 år leser Stortingets klimastrategi, slik den er beskrevet i denne innstillingen, tror jeg vedkommende vil spørre seg: «Hvordan og hvorfor lyktes norske politikere i å gjøre et så enkelt tema så komplisert og tåkelagt at de ikke fikk folket med seg?» For klimaproblemet er egentlig veldig enkelt: Ethvert barn – nålevende, og særlig ufødte – vil forstå at det er dumt å endre den kjemiske sammensetningen av lufta vi puster inn. Det lille barnet vil også forstå at det er dumt å endre vannet i havet, som dekker 70 pst. av jorda, og at alle må gjøre sin del av jobben.

Når vi nå vet at fossile brenslere endrer sammensetningen av luft og hav, burde vi vel ganske enkelt velge bedre alternativer. På samme måte som det er grunnleggende galt å tømme en pose med plastsøppel eller en tønne med arsenikk rett i havet, er det grunnleggende galt å fylle atmosfæren og havet med klimagasser, som er gift for våre barns framtid. Derfor fremmer Miljøpartiet De Grønne, delvis sammen med andre partier, en rekke forslag som kunne ryddet opp i norsk klimapolitikk. Jeg vil særlig trekke fram fem forslag som raskt kunne endret dette:

1. Norske CO₂-utslipp skal være kun 21 millioner tonn i 2030. Det er 60 pst. ned fra 1990, det samme som i Sverige. Slike ambisjonsnivå er nødvendig for alle land for å innfri Parisavtalen, som vi har underskrevet. Hvis forslaget hadde blitt vedtatt, hadde Norge fått et tydelig og enkelt utslippsbudsjett som alle sektorer og aktører kunne forholdt seg til.
2. Norge skal være helt fossilfritt innen 2040. Det betyr i praksis at selv Miljøpartiet De Grønne er så realistiske og pragmatiske at de aksepterer å ødelegge våre barns framtid med farlige klimagassutslipp i 21 år til.
3. Vi vil ha stans i 4. konsesjonsrunde og tildeling av nye leteområder på norsk sokkel ved å starte en gradvis og lønnsom utfasing av norsk petroleumsvirksomhet, som er den største forurenseren.
4. Vi stiller krav om at alle store punktutslipp av klimagasser skal renses innen 2030. Ved å gi disse bedrif-

tene tolv års frist ivaretar vi hensynet til forutsigbarhet på en god måte.

5. Vi vil minske kjøttforbruket i Norge. Det er på høy tid at Stortinget anerkjenner at det er et problem, og iverksetter tiltak.

Den historikeren som i 2080 skal grave seg gjennom norsk klimapolitikk anno 2018, vil se at flertallet i denne sal dessverre brukte venstrehånden til å kutte utslipp og høyrehånden til å skape dem. Men det er fullt mulig å skape en norsk økonomi som har en genuint grønn vekst, hvor vi vrir investeringer og innovasjoner i retning av mer verdiskaping og mer velferd, samtidig som utslippene går raskt ned i alle sektorer. Danmark, Finland og Sverige – spesielt Sverige – gjør dette nå, og har gjort det hvert år siden 2000-tallet. Norge går motsatt vei av sine naboer. Det er fordi flertallet i denne sal vil det, jobber for det og stemmer for det. Dette understreker tydelig at Norge i dag er en del av problemet, ikke en del av løsningen i den globale klimakampen. Den klimastrategien vi vedtar her i dag, gir dessverre ingen reelt ny kurs.

Med det tar jeg likevel opp alle våre forslag i dag.

Presidenten: Representanten Per Espen Stoknes har tatt opp de forslagene han refererte til.

Det blir replikkordskifte.

Stefan Heggelund (H) [11:27:22]: Det hadde vært interessant å vite – men det får vi kanskje vite senere i debatten – om Arbeiderpartiet deler den virkelighetsbeskrivelsen Miljøpartiet De Grønne kom med av norsk klimapolitikk. Mest av alt rammet den vel egentlig Arbeiderpartiet. Rød-grønne politikere har jo til og med innrømmet at noe av problemet deres har vært at man setter seg mål og så skyver på dem når målet nærmer seg.

Derfor lurer jeg på om representanten Stoknes er enig i at forpliktelser er bra, og at forpliktelser som kan bli møtt med sanksjoner, er bra, noe som er en del av det rammeverket vi går inn i med EU. Er representanten enig i at det er bra?

Per Espen Stoknes (MDG) [11:28:07]: Ja.

Terje Halleland (FrP) [11:28:21]: Miljøpartiet De Grønne tar på seg jobben med å rydde opp i norsk klimapolitikk, og vil, slik jeg forstår det, legge ned både bilen og kyrne. Men det viktigste bidraget utslippsmessig er – igjen – norsk olje og gass. Næringen blir ofte hengt ut for å være problemet, og Miljøpartiet De Grønne har jo tatt til orde for å legge ned næringen i løpet av få år. En arbeidsplass i denne næringen måtte ha blitt erstattet med 13 arbeidsplasser innen f.eks. reiseliv hvis man skulle beholde de samme inntektene til samfunnet.

Miljøpartiet De Grønne velger alle sine kutt på øverste hylle – ikke når det gjelder resultater, men veldig høyt oppe når det gjelder kostnader. Hvordan vil Miljøpartiet De Grønne finansiere dette, og kan representanten fortelle oss hva slags velferdsstat vi skal leve i i framtiden?

Per Espen Stoknes (MDG) [11:29:27]: Det var store spørsmål og mange tema på 1 minutt. Jeg skal gjøre mitt beste.

Hvis vi ser nøye på våre naboland, ser vi velstående land med høy velferd, godt fungerende demokrati og god økonomi, men de fungerer utmerket godt uten en olje- og gasssektor. Faktisk er de mer innovative, mer nyskapende, på områder som forbedrer ressursproduktiviteten i økonomien på en slik måte at de får både ressursforbruket og utslippene ned og samtidig skaper større verdier i økonomien.

Norsk olje- og gassnæring er viktig i de neste omtrent 15 årene ved å fortsette å levere gass bl.a. til England og Tyskland. Når vi ser litt lenger framover enn til 2030, vil vi se at England, som allerede har kuttet gassforbruket sitt med 30 pst., kommer til å kutte det med ytterligere 70 pst. i løpet av en 20-årsperiode. Tyskland kommer også til å kutte det. Derfor trengs ikke den gassen utover 2030-tallet.

Presidenten: Replikordskiftet er omme.

Bjørnar Moxnes (R) [11:30:55]: I dag diskuterer vi nok en klimamelding. Det er ikke første gang et sånt dokument blir laget. Helt siden 1990 har skiftende regjeringer levert planer, og Stortinget har diskutert og vedtatt strategier, meldinger og forlik i møte med klimatrusselen. Men på tross av alle disse vedtakene, strategiene, forlikene og meldingene slipper altså Norge ut mer CO₂ i dag enn vi gjorde i 1990. Da er det et eller annet som ikke fungerer.

Da den første tiltaksplanen kom, i 1990, snakket man om mål for 2010. Man skulle kutte store utslipp og sette i verk store tiltak innen 2010. Så kom 2000-tallet og den rød-grønne regjeringen. Plutselig var ikke året lenger 2010, men 2020. Også da var ambisjonene høye, og deadlinen var klar. Nå er vi i 2018. Vi snakker ikke om 2020 lenger, nå er det 2030 som gjelder.

Målene og ambisjonene blir hele tiden skjøvet på, akkurat nok til at deadlinen virker langt nok unna. Denne typen klimapolitikk truer kloden vår. Den globale temperaturen kan øke med fem grader hvis vi fortsetter å brenne like mye fossil energi som i dag. Fem grader er mye. Det betyr en framtid som klimamodellene ikke kan forutsi hvordan vil se ut. Det vi vet, er at artsutryddelsen vil eskalere, at havnivået vil øke, at det blir mer

ekstremvær og mer tørke, at store landområder vil bli ubeboelige, og at strømmen av klimaflyktninger vil øke.

Vi har altså dårlig tid på oss til å stanse klimaendringene, minus 20 år, omtrent. Det vi i beste fall kan klare, er å begrense klimaendringene og unngå at temperaturen stiger med mer enn to grader. Skal vi sikre det, kreves det store tiltak – også utslippskutt i Norge, ikke bare kutt ute. Det krever en enorm omstilling av oljeindustrien, at vi får brukt den kompetansen som finnes hos fagarbeiderne og ingeniørene, i ny, fornybar industri. Vi må også slutte å subsidiere oljeleting. Bare gjennom det kan vi få 12 mrd. kr til å skape ny, miljøvennlig industri.

Rødt vil i dag støtte mange gode forslag fra opposisjonen. Samtidig må vi konstatere at med dagens flertall på Stortinget er den største kraften for reell forandring utenfor Stortingets vegger. I dag arrangerer NRK den store plastryddedagen, på lørdag er det den nasjonale strandryddedagen. Folk flest vil gjøre mye for å redde planeten, både fra forsøpling og fra klimaendringer, men dessverre henger regjeringen etter og gjør det umulig for oss å oppnå Parisavtalen. Det er etter vårt syn skuffende.

Vi mangler ikke kunnskap om hva vi skal gjøre, ikke teknologi og heller ikke vilje der ute blant folk flest. Det vi mangler, er politisk handlekraft til å handle i de virkelige store spørsmålene. Vi kan ikke bygge jernbane på dugnad, vi kan ikke la NRK arrangere den store landstrømdagen, vi kan ikke omstille norsk industri på dugnad eller vente på at oljeselskapene av seg selv velger å la oljen ligge. Vi kan heller ikke la idrettslag og foreninger ta seg av den helhetlige opprustningen av norske vannkraftverk, som ville vært landets største enøktiltak.

Det er denne typen store prosjekter vi må gjennomføre i fellesskap, som må prioriteres, og som må vedtas av de folkevalgte her i Stortinget. Og det må følge penger og ressurser med, ikke bare mål, ambisjoner og deadlines som skyves år for år, lenger inn i en klimafarlig framtid.

Det vi ser, heldigvis, er at folk flest gjerne vil bidra alt de kan i sin hverdag. Så er spørsmålet om de folkevalgte vil følge etter med nødvendige beslutninger, penger og tiltak. Det er målet.

Nils T. Bjørke hadde her teke over presidentplassen.

Statsråd Ola Elvestuen [11:36:11]: Regjeringen – den gang fra Høyre og Fremskrittspartiet – la i fjor fram klimastrategimeldingen, som viste hvordan Norge skal oppfylle 2030-målet i samarbeid med EU. I etterkant – og det er jeg glad for – har de blå-grønne regjeringspartiene i dag, sammen med Kristelig Folkeparti, forsterket

strategien, bl.a. med å ta inn klimapunkter fra Jeløya-plattformen.

Den blå-grønne regjeringen fører en offensiv og målrettet klimapolitikk. Utgangspunktet for meldingen var å kutte ikke-kvotepliktige utslipp med 40 pst. innen 2030. I tråd med Jeløya-plattformen er regjeringens klare ambisjon å ta så mye som mulig av denne forpliktelsen nasjonalt. Dette er en klar styrking sammenlignet med tidligere forpliktelser. Vi ønsker samtidig å ha mulighetene i EUs kvotesystem og mulighet for direkteavtale med land i EU-rammeverket.

Klimastrategimeldingen viser at dersom vi skulle benytte adgangen til å bruke kvoter fra EUs kvotesystem, ville vi ha et utslippsgap på 20–25 millioner tonn. Samtidig viser den et større potensial for kutt. Tiltakene Miljødirektoratet har utredet, kan gi et kutt på rundt 35 millioner tonn.

I mars 2015 ga Stortinget sin tilslutning til å arbeide for felles oppfyllelse med EU. Dette er et viktig og riktig klimapolitisk steg for Norge. Klimaproblemet kan ikke løses uten internasjonalt samarbeid, og en EU-avtale hindrer oss ikke i å overoppfylle forpliktelsene eller å sette egne, mer ambisiøse, nasjonale mål.

Et hovedvirkemiddel i klimastrategimeldingen er lik CO₂-avgift for alle ikke-kvotepliktige utslipp. I Jeløya-plattformen slår vi fast at vi vil ha en avgift på 500 kr, som gradvis skal trappes opp. Der avgift ikke er tilstrekkelig eller egnet, vil vi benytte andre virkemidler. Regjeringen vil bruke offentlige anskaffelser for å stimulere etterspørsel etter produkter som er produsert med lavutslippsteknologi, og videreføre Enova for å støtte omstilling til lavutslippsteknologi i alle sektorer.

I Jeløya-plattformen hever regjeringen ambisjonene. Vi skal halvere utslippene fra transportsektoren, altså en vesentlig økning fra det som lå i klimameldingen, der ambisjonen var 35 pst. Nå heves den til 50 pst. Vi skal ha på plass sektorvise ambisjoner for andre områder, og det handler ikke bare om at vi skal ta ansvar for egne utslipp, det handler også om at vi skal gå foran og utvikle framtidens lavutslippsteknologi og grønne næringsliv.

Norske klimagassutslipp skal ned. Klimastrategien viser hvordan vi kan oppfylle en forpliktelse i samarbeid med EU. Det gir sikkerhet for at vi får ned utslippene i tråd med avtalen, samtidig som det ikke legger noen begrensninger på hvor store kutt vi kan gjennomføre nasjonalt. Hele formålet med denne saken er at vi nå trenger en avtale med EU. Det gir en forpliktelse – selv om vi har egne, mer ambisiøse mål, er det sånn at skulle vi ikke nå dem, vil vi likevel ha en garanti for at vi må være med på utslippskutt ellers i Europa.

Det er mye snakk om kvotekjøp fra kvotepliktig sektor. Nå trenger vi en avtale med EU. Så må vi få avklart om vi får mulighet til kvotekjøp fra kvotepliktig sektor,

og så vil det være en beslutning fram mot 2020 om man så skal benytte seg av den.

Sånn som regjeringen legger opp til dette, får vi nå dette vedtaket med klimameldingen. Så har vi forhåpninger om å få på plass en enighet med EU i løpet av året, og deretter vil regjeringen legge fram en ny plan for hvordan vi skal nå våre klimamål. Da skal ambisjonsnivået være at vi skal ta så mye som mulig av utslippskuttene i Norge, men det er likevel viktig å ha den fleksibiliteten – både at vi har mulighet til å kunne kjøpe fra kvotepliktig sektor, og at vi har forpliktelsen til å bidra andre steder dersom vi ikke skulle nå våre egne målsettinger i tråd med avtalen.

Presidenten: Det vert replikkordskifte.

Åsmund Aukrust (A) [11:41:03]: Ola Elvestuen sier at dette er en styrking av tidligere forpliktelser. Det er det med respekt å melde ikke, det er en svekkelse av våre forpliktelser – det er til og med slik at vi nå ikke har en klar og tydelig forpliktelse, og det skjer altså under Ola Elvestuen som klimaminister. Det må smerte Elvestuen å se en samlet miljøbevegelse rase mot hva Venstre har fått til, og det er tydelig at Venstre har meldt seg av en konkurranse om å være et miljøparti i Norge. Den konkurransen var de med i før valget, for da sa Ola Elvestuen:

«Det er viktig at alle som skal ta en del av det grønne skiftet, vet hvilket mål de skal forholde seg til, og hvor mye de skal kutte i tiden som kommer. At regjeringen ikke har vært tydelig på dette, er en betydelig svakhet ved meldingen. Dette må Venstre sørge for å rette opp.»

Nå er Ola Elvestuen selv statsråd. Mener han at Venstre har klart å rette opp alle de «betydelige svakhetene» han påpekte før valget?

Statsråd Ola Elvestuen [11:41:57]: Jeg kan vise til Jeløya-plattformen. Vi skal ha 50 pst. reduksjon i transportsektoren, det er en vesentlig styrking av det ambisjonsnivået vi har hatt tidligere. Når vi har sagt vi skal opprettholde fordelene for nullutslippskjøretøy fram til 2021, er det en vesentlig forsterkning av det som har vært tidligere. Med den innsatsen som skal utvikles for grønn skipsfart, er det en vesentlig forsterkning av det som har vært tidligere, og med den innsatsen på både kollektivtransport og jernbane som regjeringen står bak, så er det det. I tillegg har vi økt Enova-innsatsen med over 1 mrd. kr de siste årene. Jeg kan gå inn på område etter område.

Så er det systematikken i arbeidet. Som det ble vist til tidligere, har vi hatt mange målsettinger i Norge som ikke har blitt fulgt opp. Nå, med forpliktelsen og enigheten med EU, må vi gjennomføre det vi blir enige om.

Det er ingenting i veien for at vi kan ha egne, mer ambisiøse, nasjonale mål. Det har flere land innen EU, og det kan også Norge ha.

Åsmund Aukrust (A) [11:43:02]: Det er nytale vi hører fra Venstre. Oppsummeringen av svaret er at nei, meldingen har ikke blitt vesentlig bedre enn det den var da regjeringen la den fram. Nå sier Ola Elvestuen at vi skal ta så mye som mulig hjemme. Men «så mye som mulig» er ikke en vitenskapelig målsetting. Nå er det opp til Siv Jensen å bestemme hva regjeringen kan få til. Det hadde vært enklere hvis Venstre sa det som det var; at de sier noe annet nå enn før valget. Så kan Ola Elvestuen erkjenne at det han sa før valget, er noe annet enn det han nå står og sier i Stortinget, og at det skyldes at han har tapt interne forhandlinger.

Statsråd Ola Elvestuen [11:43:42]: Ingen partier på Stortinget de siste årene har drevet klimapolitikken mer framover i Norge enn det Venstre har gjort, og det fortsetter vi å gjøre i regjering. Jeg viste til tilleggene man har en enighet om, og jeg viste til hvordan man skal få til en forpliktelse nettopp ved å ha en enighet med EU. Den garanterer at selv om Arbeiderpartiet igjen skulle være i regjering framover, må de også følge den samme forpliktelsen, og vi er med på en felles europeisk dugnad.

Så skal jeg og andre jobbe for at vi skal strekke oss lenger, og det må defineres framover mot 2020. Det kommer en plan om hvordan vi skal nå våre egne forpliktelser. Men det er ingen tvil om at det har vært en styrking av klimapolitikken, at det er en styrking av klimapolitikken, og at vi er på vei til å få en helt annen systematikk enn vi har hatt tidligere.

Ole André Myhrvold (Sp) [11:44:51]: Det har kommet mange store ord i salen i dag, og det er mange som vil ta på seg æren. Selvskryst skal en jo lytte til, det kommer som regel fra hjertet, og det tyder på at det er et engasjement i saken i alle fall.

Når det gjelder strategi, har statsråd Ola Elvestuen tidligere pekt på behovet for karbonfangst og -lagring som en del av de norske forpliktelsene. Regjeringen som Elvestuen er en del av, har kuttet i de tre prosjektene for CO₂-fangst og -lagring vi har i Norge.

Spørsmålet er: Hvorfor er ikke CO₂-fangst og -lagring nevnt i klimameldingen som en del av strategien, og kan statsråden nå si noe om hvorvidt regjeringen har tenkt å videreføre finansieringen av de CCS-prosjektene som foreligger?

Statsråd Ola Elvestuen [11:45:44]: Hvorfor det ikke er nevnt, må nesten de som la fram meldingen, svare på. Men jeg går ut fra at den først og fremst handler om

ikke-kvotepiktig sektor og de forpliktelsene vi nå ønsker å ha sammen med EU. Ellers er det en satsing i dette budsjettet på klimaprogrammet og forskning om CCS. På TCM, testsenteret på Mongstad, er det en satsing. Også til de tre prosjektene er det overført midler fra i fjor, som videreføres i år.

Når det gjelder det store spørsmålet, vil regjeringen komme tilbake med en sak om CCS og videre CCS i løpet av våren.

Lars Haltbrekken (SV) [11:46:43]: Jeg må knytte en kommentar til Elvestuens svar til representanten Myhrvold om hvorfor CCS er utelatt. Elvestuen sa at det må de som la fram meldingen, svare på. Elvestuen kunne jo tatt ansvar og lagt fram en tilleggs melding til denne meldingen og inkludert det der.

Da klimameldingen ble lagt fram i fjor, sa Venstre følgende i en pressemelding:

«Venstre vil gå til valg på å styrke klimameldingen når den skal behandles i Stortinget etter valget.»

Den gangen var Venstre helt på linje med SV i kritikken av klimameldingen. De sa også:

«(...) vi savner konkretisering av tiltak og mål for de ulike sektorene, slik at vi kan få på plass en videre grønn omstilling av Norge.»

Det er jo utslippskutt som teller for klimaet, så mitt spørsmål er: Hvor store utslippskutt har Venstre fått på plass, slik dere lovet velgerne?

Statsråd Ola Elvestuen [11:47:44]: Da må jeg komme med tallene: 50 pst. reduksjon i transportsektoren er ett av dem. Det er vanskelig å kvantifisere nå hva en satsing på grønn skipsfart kan føre til, men tiltak på område etter område vil føre til en reduksjon i utslippene.

Så til spørsmålet om en tilleggs melding: Jeg mente det ikke var riktig å lage en tilleggs melding nå. Nå ligger denne saken i Stortinget, og vi får en beslutning. Så trenger vi å få en enighet med EU. Gjennom Jeløya-plattformen har vi en enighet om at vi skal legge fram en egen plan i etterkant av enigheten med EU. Da vet vi hva rammene er for det vi skal gjøre, og vi skal ha en egen plan om hvordan vi skal nå målsettingene fram mot 2030.

Per Espen Stoknes (MDG) [11:48:44]: Statsråd Elvestuen er glitrende til å snakke om ambisjoner og til å utrede. I Oslo har vi et forpliktende sektorvist klimabudsjett. Det betyr at vi teller CO₂ slik man teller penger, år for år. Måling og rapportering av avvik skjer, og avvik får konsekvenser. Byer over hele verden har lagt merke til dette og ser at det kan være en ny måte å drive klimapolitikk videre på.

Når regjeringen legger fram meldingen og regjeringspartiene i innstillingen fremmer forslag, tar man fatt i

ett punkt og snakker om «sektorvise ambisjoner» – ikke sektorvise kutt eller sektorvise klimabudsjett.

Spørsmålet til Elvestuen er: Hvorfor kan man ikke lage et sektorvist år-for-år-klimabudsjett som forplikter, og som ikke bare er en ambisjon?

Statsråd Ola Elvestuen [11:49:40]: Hele poenget med å gå inn i EUs rammeverk er jo at man får forpliktelser som må følges opp. Det er nettopp derfor vi nå gjennomfører disse forhandlingene. I tillegg har vi en klimalov som sier at det skal rapporteres inn systematisk. Det skal vi begynne med i høst. Vi skal følge utslippsbanene fram mot 2030. Klarer vi det ikke, vil vi med en avtale få sanksjoner, som vi så må følge opp.

Til slutt: Jeg kjenner veldig godt til miljø- og klimatil-takene i Oslo etter å ha vært med på å legge grunnlaget for de fleste av dem selv. Det er ingen tvil om at man i Oslo nå har et godt utgangspunkt for å videreføre en sterk klimapolitikk.

Espen Barth Eide (A) [11:50:37]: En samlet norsk miljøbevegelse har kritisert fraværet av konkrete nasjonale utslippsmål i denne meldingen og uttrykt stor skepsis til at man skal ta prinsippet om kvotehandel fra kvotepliktig sektor, som alle er enige om, inn i ikke-kvotepliktig sektor også. Hva er det Venstre og regjeringen har forstått som klima- og miljøbevegelsen ikke har forstått ennå?

Statsråd Ola Elvestuen [11:51:03]: At det ikke er noen motsetning mellom det å ha internasjonale forpliktelser som sikrer gjennomføring av tiltak – uavhengig av hvem som har flertall, og hvem som sitter på Stortinget – og å ha egne, mer ambisiøse og sterkere mål. Så skal vi ta steg i arbeidet. Først må vi ha en avtale med EU. Jeg mener det er riktig å ha fleksibilitet i den avtalen, hvis vi kan få det med et engangskjøp av kvoter. Det blir en egen beslutning om vi skal gjøre det eller ikke. Den beslutningen er ikke tatt. Så må vi legge planene for hvordan vi skal nå målene fram mot 2030.

I dagens politikk gjelder klimaforliket. Når det gjelder tiden fram mot 2020, tilsier både forpliktelsene i Parisavtalen og vårt eget klimaforlik at vi skal gjøre det vi kan for å forsterke innsatsen også fram mot 2020 og søke å nå målet om utslipp på 48,6 millioner tonn.

Presidenten: Replikordskiftet er avslutta.

Espen Barth Eide (A) [11:52:28]: Det temaet vi diskuterer i dag, er, som mange med rette allerede har sagt, klodens viktigste spørsmål og den største og mest krevende utfordringen vi og våre kolleger i alle andre land har. Den dårlige nyheten – noe som også har vært sagt mange ganger, men som ikke kan gjentas for ofte – er at hvis vi mislykkes, ødelegger vi grunnlaget for livet på

kloden. Den gode nyheten er at det i de siste årene har vært en utvikling av nye teknologiske løsninger, nye muligheter, som viser at det faktisk går an å oppfylle de ambisiøse målene i Parisavtalen om å begrense oppvarmingen av kloden til 2 grader, aller helst 1,5 grader. Slik sett går teknologien vår vei, men den krever en klok, ambisiøs politikk i nært samspill med et ambisiøst næringsliv og et ambisiøst arbeidsliv som ønsker å ta mulighetene i bruk.

Arbeiderpartiet er et teknologioptimistisk, industrivennlig klimaparti. Vi mener at disse tingene godt kan fungere sammen. Vi ønsker en helhetlig norsk politikk, både her hjemme og i samarbeid med andre land, for at dette skal lykkes.

Arbeiderpartiet er sterkt tilhenger av internasjonalt samarbeid, og mange av våre forgjengere har stått helt i sentrum for den internasjonale diskusjonen om utviklingen av et kvotehandelssystem innenfor kvotepliktig sektor – som min kollega Aukrust tidligere sa heter kvotepliktig sektor fordi det er den sektoren man mener er egnet for å handle med kvoter over landegrensene. Så når vår meget offensive saksordfører, Stefan Heggelund, sier at vi nå har snudd og går inn for å dra på guttetur til Polen for å overbevise Polen om at de på egen hånd må endre sin kullpolitikk, er det helt feil. Dette hører definitivt hjemme i det området som tilligger kvotepliktig sektor – der vi står sammen globalt, og der vi samarbeider nært og tett med EU, noe vi er sterkt tilhengere av.

Det har hele tiden vært slik i vår tenkning – ikke nå, men i mange år – at i ikke-kvotepliktig sektor skal man stille strenge nasjonale krav, man skal stille egne, nasjonale krav som på ingen måte står i motsetning til å samarbeide. Det er fra Arbeiderpartiets side ingen som har sagt at vi ikke skal samarbeide med EU om hele dette feltet. Det vi sier, er at vi har gått imot at man skal bruke fleksibilitetsmekanismer som en sovepute, altså som et system som gjør at man kan kjøpe seg vekk fra nødvendige tiltak her hjemme.

Jeg har behov for å understreke at jeg tror det er å gjøre norsk industri og norsk næringsliv en bjørnetjeneste. Det er en rekke store omstillinger som må skje her hos oss og i mange andre land. Jeg er overbevist om, også etter besøk til mange spennende bedrifter som nettopp tenker på dette, at sterke, strenge, tydelige nasjonale krav hjelper for å sette fokus på en omstilling som uansett må skje, og at det faktisk vil lønne seg å gjøre det man må gjøre, tidlig snarere enn sent. Det er bedre å gå i front, skape industriklynger, utvikle ny teknologi og dele med andre enn å vente til man blir halt etter.

Dette er en del av klimapolitikken og har sin hovedbegrunnelse i klimapolitikken, men det er også viktig når vi skal tenke på hvordan vi lager et næringsliv for framtiden som kan skape arbeidsplasser etter hvert som

olje- og gassindustrien ikke vil gjøre det på samme nivå som det er gjort til i dag. Jeg er derfor skuffet over at partier som har hatt en veldig høy fane på dette feltet – Venstre, som har gått inn i regjering, og Kristelig Folkeparti, som støtter opp om politikken slik den nå er lagt fram – ikke ønsker å stille konkrete, målbare nasjonale krav på klimafeltet. Men det er ikke for sent å snu. Vi har konkrete forslag, bl.a. om sektorvise handlingsplaner med konkrete utslippsbudsjett, innføring av klimabudsjett på alle sektorer, herunder det å inkludere industri og annet i kvotepliktig sektor inn i disse klimabudsjettene, og en rekke andre tiltak. Det er 56 forslag som vi mener gjør denne strategien bedre.

Dette er et spørsmål som er så viktig at det er viktig å bygge bred enighet. Jeg skulle gjerne sett at vi hadde enda større enighet om hvor vi nå skal, men jeg konstaterer samtidig at engasjementet i denne saken viser at det er stor forståelse for at dette temaet er et av de viktigste i vår tid og i mange år framover. Det skal vi bygge videre på i arbeidet i vår komité.

Tina Bru (H) [11:57:44]: Debatten rundt klimameldingen har vært den samme som omtrent alle klimadebatter jeg har fulgt på Stortinget i de snart fem årene jeg har vært her. Opposisjonen mener vi gjør for lite for sent, vi mener ting er på rett vei. Med andre ord har behandlingen av og debatten om denne klimameldingen vært veldig forutsigbar.

Klimadebatten kan likevel være forvirrende og vanskelig å forstå. Den er kanskje vanskelig nok for oss som jobber med det til daglig, men innimellom tenker jeg at den må være fullstendig ubegripelig for folk flest. Vi omgir oss med begreper som ikke-kvotepliktig sektor, IPCC, karbonbudsjett og klimanøytralitet med den største selvfølgelighet, men dette er ord som de aller fleste vil ha problemer med å forklare innholdet i eller forstå.

I tillegg bærer debatten i altfor stor grad preg av at vi glemmer det globale perspektivet, for det er ikke slik at klimapolitikk er et norsk mesterskap, eller at Norge er en sinke i klimapolitikken.

Jeg må innrømme at jeg blir litt matt av denne debatten. Det går en slags sport i å overby hverandre – i å tegne motstanderen i et verst tenkelig lys og redusere det som faktisk er viktig politikk og viktige forslag, til knapper og glansbilder. Det er synd. En må nesten være norsk for å mene at Norge ikke gjør noe i klimapolitikken.

Å nå klimamålene våre for 2030 blir hardt, det er ikke gjort over natten. Norge har ikke masse lavhengende frukt i utslippskuttspolitikken, ingen enkle utslipp å redusere. Vi har ingen energimiks som vi kan fase ut, som kull, med store utslippsgevinster. Vi har en industri som allerede har redusert sine utslipp med 40 pst. siden 1990. Vi har overflod av ren, fornybar kraft. Vår mest

lavhengende frukt er transportsektoren. Her har det skjedd mye de siste årene. I denne klimameldingen får vi et nytt, forsterket mål om en halvering av utslippene. Elbilandelen vår er nå på 30 pst. Vi er på rett spor, men det er selvfølgelig ikke gjort over natten. Fra 2016 til 2017 gikk utslippene fra veitrafikk ned med 4 pst. Det viser at denne regjeringens politikk fungerer. Pilene begynner endelig å peke i riktig retning.

Målet kan ikke være å gjøre det hardest og dyrest mulig å nå klimamålene våre bare fordi det ser bedre ut på papiret. Noe av retorikken som er blitt brukt i denne debatten, særlig fra Arbeiderpartiet, bekymrer meg. Tidligere har vi vært enige om at kostnadseffektivitet er et viktig prinsipp i klimapolitikken, det forlater nå Arbeiderpartiet. Nå vil de ikke lenger benytte seg av fleksibiliteten som er tilgjengelig gjennom et klimasamarbeid med EU. Man kan nesten lure på hvorfor de ikke samtidig har sagt at de ønsker Norge ut av EU ETS, altså kvotesystemet. Hvorfor er det greit å samarbeide om utslippskutt i f.eks. petroleumssektoren og industrien, men ikke i landbruket og transportsektoren? Og hvorfor bruker man den feilaktige retorikken om at en slik politikk vil føre til at vi ikke kommer til å kutte i Norge? Det er jo direkte feil. Klimameldingen viser oss hvordan – at vi kostnadseffektivt kan kutte mellom 20 og 25 mill. tonn i Norge og benytte oss av fleksibilitet på de siste, dyreste tonnene. Dette er en fornuftig politikk. Den sørger for at vi får størst utslippskutt for pengene. Og så argumenterer Arbeiderpartiet med at det ikke blir noen omstilling i Norge hvis vi skal bruke fleksibilitet. Det er helt feil, det også. Omstillingen kommer, den er i gang, det er ikke et enten – eller. Det handler ikke om enten bare å bruke fleksibilitet og ikke kutte i Norge, eller motsatt.

Jeg ser med andre ord frem til å følge nøye med på Arbeiderpartiets alternative statsbudsjett fremover, for det er ingen tvil om at det er stor omstillingsvilje i norsk næringsliv og samfunn. Hvis Arbeiderpartiet tror at dette kommer av seg selv og er gratis, tar de kraftig feil. Vi bruker store penger på omstilling, og mer skal vi bruke. Hvorfor i alle dager Arbeiderpartiet vil gjøre politikken dyrest mulig i stedet for best mulig, det forstår jeg ikke.

Terje Halleland (FrP) [12:01:57]: Tidligere i debatten har jeg vært usikker, men nå må jeg innrømme at jeg er enda mer i tvil. Vi er altså ni partier til stede i denne debatten, som alle ønsker å kutte utslipp, men vi ønsker ikke å gjøre det sammen. Det er veldig uheldig.

Arbeiderpartiet, ved Espen Barth Eide, sier nettopp fra talerstolen at dette er det viktigste temaet. Allikevel velger de å gå vekk fra sin etablerte politikk og komme med alternativer, og jeg sitter med et inntrykk av at det er viktigere å være uenig med regjeringen enn det er å være med og få til reduserte klimautslipp.

Mange snakker om et smartere samfunn og smartere løsninger. Ja, innenfor klima er det ikke noe annerledes: Det er veldig viktig, både for kostnader og ikke minst for resultater. Da er det særdeles uheldig at vi har et stort mindretall som ønsker å gå vekk fra de smarte løsningene, som gir både rimeligere og bedre løsninger for klimaet.

Jeg er glad for at flertallet bygger sin politikk rundt markedsbaserte løsninger. Klimautfordringene er globale, og da trenger vi internasjonale avtaler.

Norge skal ta sine utslipp, men vi vet at det blir dyre utslipp. Samfunnet har tatt ansvar på et tidlig tidspunkt, og vi må ikke ende opp med å straffe det for det. Samfunnet vårt er så rent at uansett hvor vi kutter, vil det bli dyrt. Derfor vil det få store konsekvenser hvis vi ikke velger de smarte løsningene, de kostnadseffektive løsningene.

CCS er et prosjekt som kan få store positive konsekvenser om en lykkes. Hva er utfordringen med det prosjektet? Jo, det er knyttet kostnader til det. Da er det særdeles uheldig å prioritere dyre kutt innenlands som er med på å hindre gode løsninger. Ved å nekte å ta i bruk de smarte løsningene straffer vi altså eget næringsliv, og vi frigjør ikke kapital til å kunne ta de nødvendige investeringene for å fortsette arbeidet med CCS eller annen forskning og teknologiutvikling.

Fremskrittspartiet er glad for mange av de tiltakene som er tatt med i meldingen, og som bidrar akkurat til teknologiutvikling. Den maritime pakken er et eksempel på det, der vi prioriterer lav- og nullutslippsfartøy, der vi lager en standard rundt landstrøm, og der vi ber om utredninger for utslipp fra oppdrettsnæringen. Da prioriterer vi områder der vårt næringsliv allerede ligger langt framme, hvor det kan få muligheten til å utvikle seg, og igjen skape arbeidsplasser i Norge – ikke sånn som nå, at de store utslippskuttene som vi oppnår innenlands, innebærer en teknologiutvikling i utlandet. En sånn plan som foreligger nå, er smart og vil gi resultater.

Else-May Botten (A) [12:05:54]: Norge er i stand til å gå foran i kampen mot klimautslipp, kombinert med industriutvikling og nye arbeidsplasser landet rundt. Vi kan ta ansvar for å stille de kravene det er behov for for å kunne nå klimamålene, og samtidig bygge ut maritim industri hjemme som kan utvikle nye løsninger for framtiden, med den beste tilgjengelige kompetansen i verden – den finnes jo faktisk langs kysten vår.

I Norge har vi hele den maritime klyngen godt besatt av flinke sjøfolk, framtidsrettet leverandørindustri, smarte designere, dyktige verft, finansnæring og moderne redere – alle med store ambisjoner for klimaet, for de ser mulighetene til økt konkurransevne i forhold til de

løsningene man har, og ser at man kan være med og bidra på en viktig vei mot en bedre framtid og å sikre kloten vår levelige kår framover.

Fra Stortinget har vi myndighet til å påvirke denne utviklingen på mange forskjellige måter. Det er bl.a. gjennom offentlige innkjøp. Vi kan stille viktige krav til anbudene, og vi har mulighet til å legge til rette for et virkemiddelapparat som støtter opp under den teknologiutviklingen det er behov for, både gjennom miljøteknologiordningen og ikke minst gjennom Enova. Næringene er på dette samme laget.

Jeg har lyst til å sveipe innom litt av det saksordføren sa i stad om ferjene. Det var en interessant historieomskrivning. Jeg kan minne om at Ampere var den første batteriferjen som ble produsert i Norge og i verden, etter krav fra den rød-grønne regjeringen, støttet av miljøteknologiordningen som den rød-grønne regjeringen etablerte, og på anbud fra fylker som ikke ble styrt av verken Høyre eller Fremskrittspartiet. Den satsingen på nullutslipp var det vi som startet, men vi skal fortsette. Det som er interessant nå, er at allerede i 2022 vil vi kunne ha 60 batteriferjer i Norge – ikke takket være regjeringen, men på tross av regjeringen. Akkurat nå ligger det 24 nye batteriferjer til kontrahering, og det offentlige som innkjøper går foran. Det samme gjør Trøndelag fylkeskommune, som har kjørt flere runder med ulike aktører knyttet til de nye hurtigbåtene. De har lyktes med å finne nullutslippsløsninger, hjulpet av kun norske aktører.

Som sagt: Det grønne skiftet til en fornybar og utslippsfri maritim sektor er i full gang, og ferjebransjen leder an i Norge og overfor verden, drevet fram av gode politiske vedtak om nullutslippskrav og en framtidsrettet bransje som utvikler og tar i bruk nye utslippsfrie løsninger og nytt drivstoff.

Norge har en verdensledende maritim leverandørindustri for nullutslippsløsninger, og det må vi benytte til å være i front og være en rollemodell for verden, som trenger nye og bedre løsninger. Da er det synd at regjeringen gang på gang bakker ut og kjøper mer tid i alle nødvendige grep som må tas. Vi har ikke tid. Vi kunne fått strammere krav for tidsrammene på viktige tiltak i dag, hadde det ikke vært for at regjeringen har puttet Kristelig Folkeparti opp i lommen sin i denne saken, igjen. Det hjelper ikke å si at man er et klimaparti, om man ikke kan stå for det når det virkelig gjelder og man skal trekke opp de store linjene for framtiden. Da må man levere.

Vi så det også i høst da vi ville stramme klimakravene til kystrute-anbudet. Det samme skjedde da: lite ambisiøst fra regjeringen der vi i opposisjonen ville stramme til klimakravene.

Men det gjenstår fortsatt en viktig sak, som skal komme til Stortinget 15. mai. Det er veien videre for CCS-satsingen på de tre viktige industriprosjektene, som vi nå venter spent på å se hvordan blir framover. Avgjørelsen som blir tatt der, er kanskje den viktigste av alle knyttet til å kunne nå klimamålene i Parisavtalen. Det blir en klimaeksamen for både Venstre i regjering, Kristelig Folkeparti som støtteparti og ikke minst regjeringens satsing på framtidens løsninger.

Et område vi har i Norge i dag som virkelig utgjør en forskjell for utslippskutt, er altså havsatsingen, og der har man enorme muligheter til å lykkes. Men jeg advarer også – til slutt – om at selvtilliten til saksordføreren i dag på mange måter kan virke selvdestruktivt og uheldig for viktige satsinger framover, for landet tjener på at politikerne klarer å lytte, klarer å lære og klarer å levere på det som er viktig for å få til de beste løsningene for framtiden. Da er det ikke så konstruktivt og tillitvekkende med den framtoningen som saksordføreren viste i dag.

Presidenten: Dei talarane som heretter får ordet, har ei taletid på inntil 3 minutt.

Sigbjørn Gjelsvik (Sp) [12:11:10]: Klimaproblemene ikke bare kan løses, men må løses. Det er store utfordringer å ta tak i, men vi har også gode muligheter for å klare det hvis vi gjennomfører konkrete tiltak. Det er det som er viktig i en sak som dette. Det er bra at en samler seg om konkrete målsettinger, men man må også vise vilje til konkrete tiltak.

Jeg ble rimelig overasket over eksempelvis representanten fra Kristelig Folkeparti, som brukte taletid i denne sal på å argumentere mot å vedta konkrete, forpliktende tiltak i dag, når Kristelig Folkeparti nettopp kunne vært med på å skaffe flertall i denne sal for å komme videre, være konkret og ikke bare på et overordnet plan si at det skal vi komme tilbake til senere. I klimapolitikken haster det med å gjennomføre konkrete tiltak, ha en praktisk tilnærming og følge opp.

Til statsråd Elvestuen, som på spørsmål om manglende omtale av karbonfangst og -lagring sier at det får de som la fram meldingen, svare for: En slik holdning kan ikke en ansvarlig statsråd ha. Det er Elvestuen som sitter som ansvarlig statsråd nå og har ansvar for oppfølgingen. Dessverre sviktet Venstre i budsjettet for inneværende år. De svikter nå. Så gjenstår det å se hva som skjer når saken kommer opp igjen til behandling senere i vår.

Norge har rike naturressurser, som det er viktig at vi bruker som en del av løsningen på klimaproblemene. Vi har rike ressurser – både jordressurser, skogressurser og ressurser i havet. De kan vi bruke til å løse klimaproblem, men også til å skape verdier og bidra til arbeids-

plasser i hele landet. Vi må sørge for økt vekst og økt avvirkning i norske skoger. Vi må sørge for økt matproduksjon. Det er en del av løsningen på klimaproblemene at vi tar ansvar gjennom å ta vare på matjorden og produsere mer mat i Norge. Derfor er det også viktig å understreke de forslagene vi har fremmet i den sammenheng i dag.

Vi må få fortgang i arbeidet med CO₂-fond for næringstransport, og reelle forhandlinger må komme i gang. En av de sakene en virkelig blir målt på når det gjelder klima i framtiden, en tredje rullebane på Gardermoen, er det viktig å si et tydelig og klart nei til – ikke bare på grunn av klima, men også for å ta vare på matjord, for å hindre at lokalsamfunn drukner i støy, og for å bruke den kapasiteten som allerede finnes, i stedet for bruke et titalls milliarder kroner på en rullebane vi ikke har bruk for.

Liv Kari Eskeland (H) [12:14:16]: Det me legg på bordet i dag, er ei klimamelding og komiteen si handsaming av denne, som trass i harde ord og slakt frå enkelte representantar i salen, er offensiv.

Her vil eg spesielt trekkja Stortingets merksemd mot den retninga me gjennom dette arbeidet no dreg den maritime næringa i. Me ser eit ambisjonsnivå for næringa som strekkjer seg til nye høgder. Det vågar me å gjera fordi me gjennom dei siste åra har sett at næringa har levert på våre visjonar om utsleppsfrie ferjer og snøggåtar, men òg fordi me ser det som vesentleg at den maritime næringa tek sin del av reduksjonane i utsleppa.

Men eg vil åtvare Stortinget mot å tru at krava til framlegg om utsleppsfrie fjordar er ei enkel sak å løysa. Med respekt for dei lange tidshorizontane som f.eks. cruiseskip har, med planlegging, finansiering, bestilling og drift, er det eit 40–50-årsperspektiv. Det me gjer, er å setja krav til næringa om å snu seg svært mykje fortare enn slike horisontar tilseier. Og tek me slike grep, er det viktig at me i fellesskap dreg opp desse linjene, og at me ikkje i neste stortingsperiode finn det føremålstenleg å setja andre mål. Me må belita oss, som me seier der vest.

No opplever eg at det er brei einigheit om det ambisjonsnivået som ligg på bordet for den maritime sektoren. Det er nødvendig, det er bra, og det er avgjerande for at me skal lukkast.

Havstrategien frå regjeringa drog opp ambisjonen om å vera blant verdas fremste havnasjonar, og det inneber òg at me må ta klima og miljøansvaret på alvor – at me skal vera fremst med tanke på miljøteknologiske løysingar, og at me skal vera blant dei nasjonane som vågar å setja krav om at vår unike natur framleis skal stå rein og urørt.

Dei vedtaka me er inviterte til å gjera i dag, vil utfordra den maritime næringa vår. Men det kan òg danna

grunnlag for ny teknologi som me i neste omgang kan industrialisera. Det kan danna grunnlag for nye energiberarar som hydrogen i den maritime flåten. Det viser at me er teknologioptimistar og at me har stor tru på den innovasjonsevna og kreativiteten som ligg hjå den maritime industrien vår.

Nei, me kan på ingen måte seia at me ikkje har ambisjonar, slik eg opplever at eksempelvis SV tek til orde for. Det me legg fram i dag, viser det motsette.

Jon Gunnes (V) [12:17:35]: Transport står for nesten 60 pst. av utslippene i ikke-kvotepiktig sektor. Derfor mener jeg at det er helt riktig at vi skal kutte minst 50 pst. av klimagassene fra transportsektoren innen 2030.

Norge er blant de mest ambisiøse landene når det gjelder kutt for transportsektoren. Det er veldig viktig. Venstre har gått foran i elbilpolitikken, slik vi nå gjør også når det gjelder skipsfarten.

I et land hvor vi har nesten 100 pst. fornybar energi med vannkraften vår, som i tillegg har overskudd i normalår, har vi et enestående utgangspunkt for elektrifisering, men også for bruk av hydrogen der det er mest hensiktsmessig.

Vi har satt oss en rekke ambisiøse delmål for å nå 50 pst.-målet i 2030. Vi skal ha fossilfri kollektivtrafikk innen 2025. Eksemplene er AtB i Trondheim, Ruter i Oslo og Kolumbus i Stavanger, som helt klart har store ambisjoner. Det går i dag mange gassbusser – ja, i Trondheim er det bare gassbusser – med stort innslag av biogass. Nå har f.eks. Oslo bestilt 70 elektriske busser, og i Trondheim leveres 35 elektriske busser neste vår. Det er klart at er det store ambisjoner også lokalt.

Alle nye personbiler og lette varebiler skal ha nullutslipp innen 2025. Vi er i rute for personbilene, mens vi for varebilene henger noe etter. Det skyldes bl.a. momsregler og mangel på modeller med gode nok egenskaper. Jeg har tro på at vi snart får fart på elvarebilsalget, men dette er noe regjeringen og vi på Stortinget må følge nøye med på framover. Selges det ikke nok nullutslippsvarebiler, må vi gjøre noe for å stimulere til det.

Innen 2030 skal varedistribusjonen i de største byene ha tilnærmet nullutslipp. Det er bra ikke bare for klimaet, men også for nærmiljøet. Det vil gi mindre luftforurensning av de minste og farligste partiklene.

Innen 2030 skal tyngre varebiler, 75 pst. av nye langdistansebusser og 50 pst. av nye lastebiler være nullutslippskjøretøy, og i 2030 har vi en ambisjon om at flytrafikken skal bruke i hvert fall 30 pst. bærekraftig biodrivstoff. Dagens vedtak er ambisiøst, og målene er klare. Nå skal det leveres.

Per Espen Stoknes (MDG) [12:20:51]: Når man hører tidligere kommunikasjonsrådgiver og spinndoktor

– nå representant – Heggelund markedsføre og grønnmale regjeringens klimapolitikk med brei, feit pensel, må man nesten holde seg fast i stolen for at ikke ørene skal falle av – for å blande litt metaforer i befipelsen.

Han framstiller i fullt alvor regjeringens politikk som både grønn og ambisiøs og som historisk effektiv. Men dette er jo svada. Med regjeringens tempo vil det ta ca. 2 018 år før vi når lavutslippssamfunnet. Hvis vi lurer på om regjeringen er klar for å kjøre opp speeden – hastigheten – så kan vi bare ta en titt på ordlyden i den innstillingen som representanten har vært saksordfører for. Her finner vi: Regjeringen skal «vurdere» – ikke gjennomføre noen ting, men «vurdere en handlingsplan for (...) biogass». Så skal regjeringen «ta initiativ til» – ikke gjennomføre noen ting, men «ta initiativ til et samarbeid», ikke for å gjøre noen ting, men «for å dokumentere klimanytten». Så regjeringen skal ta initiativ til flere dokumenter.

Så finner vi videre at regjeringen skal «ta initiativ til sonderinger med de andre nordiske landene med tanke på» – jeg ler meg i hjel, unnskyld – «en felles nordisk hydrogenstrategi». Altså skal man gjøre sonderinger med tanke på kanskje å lage en strategi.

Vi skal videre ha sektorvise – ikke kutt eller budsjetter, vi skal ha «sektorvise ambisjoner for kutt». Så skal vi også be om en klimapolitikk «som balanserer Parisavtalens målsetninger» med matproduksjonen, og vi skal sikre at fangstteknologier benytter nullutslipp eller lavutslippsteknologi der det ligger til rette for det.

Det fremmes ett konkret tiltak med en tydelig milepæl: cruiseskip. Det varmer mitt hjerte, fordi jeg har familiehytte ved siden av Geirangerfjorden. I alle år har jeg vokst opp med dieselen og pustet inn den. Men dette er faktisk ikke et avgrenset Dokument 8-forslag om cruisetrafikk i verdensarvfjordene – det er jo flott – dette er en klimamelding om hele Norges utslipp. Da er det svært enkelt. Det handler ikke om ute eller hjemme. Det er både/og. Vi må gjøre det både i Norge og utenfor – forpliktelser ute og forpliktelser hjemme. Dette er løst i Greenhouse Gas-protokollen med Scope 1, 2 og 3. Viktigst er det å ta ansvar for det en har drift på, deretter innkjøp av kraft og til slutt utrydde, importere, handle, kjøpe og eksportere. Regjeringen vil maksimere nummer tre og ikke forplikte når det gjelder nummer én.

Oppfordringen er veldig enkel til slutt: Jeg svarte ja på spørsmålet om forpliktelser, men setter også et tydelig forpliktende mål for utslipp hjemme.

Presidenten: Presidenten vil minna representanten om at «svada» ikkje er eit parlamentarisk uttrykk.

Kari Elisabeth Kaski (SV) [12:24:06]: Det er veldig mange ulike områder som man kunne ha snakket om i en diskusjon og en debatt om klimameldingen. Det sier

noe om bredden og kompleksiteten i det som vi behandler her i dag.

Jeg har lyst til å snakke litt om det overordnede, litt om historikk, fordi det er grunn til å minne om – som flere har gjort – alvoret i det som vi debatterer og diskuterer. Dette er en sak som har vært diskutert i mange år, men der fasiten etter 20–30 år med både nasjonal og internasjonal klimadebatt er at utslippene praktisk talt står på stedet hvil. Det innebærer at hastverket for hver gang vi faktisk diskuterer dette, er større og større. Hvis vi ikke lykkes med å løse klimaproblemet, hvis vi ikke lykkes med det vi gjør her, har det egentlig ikke så mye å si, alt det andre vi holder på med. Derfor bør det kanskje være litt større alvor over både den meldingen som ble lagt fram, og de forslagene som har blitt framlagt i forbindelse med det, og som det er et flertall bak. Vi ser både at utslippene står på stedet hvil og også at vi i liten grad har lyktes med den klimapolitikken som har vært ført de siste årene.

Så får vi høre her at det aldri har vært enkelt å kutte utslipp i Norge. Nei, det har ikke det. Vi har industri og vi har en kraftmiks som gjør det vanskelig, vi er et langstrakt land, og vi er et dyrt land. Derfor kom vi også opp med denne ideen om kvotesystem, som er et norsk forslag og en norsk modell som man har holdt på med i mange år, og som passet glimrende med at vi akkurat hadde funnet oljen og skulle hente den opp. Men det de 20 årene med kvoteregimet har innebåret, er at vi ikke har lyktes med å kutte utslipp i vesentlig grad i Norge. Vi klarer ikke å få til den omstillingen som vi er nødt til å komme oss gjennom.

Så blir det sagt fra representanten Tina Bru fra Høyre at klimadebatten burde være mer engasjerende og forståelig. Vel, det som denne meldingen innebærer, er at klimadebatten dessverre flyttes enda et skritt fra folk flest. For nå diskuterer vi ikke lenger de konkrete utslippene vi skal gjennomføre, vi diskuterer nye mekanismer, nye fleksibiliteter og ingen konkrete målsettinger. Det at ikke det norske folk vet hva utslippene skal være i 2030, tror jeg er dypt problematisk og innebærer at folk flest blir helt avskåret fra politikken.

Vi er nødt til å klare å føre en klimapolitikk i dette landet som gjør at vi driver omstillingen framover, og som ikke gjør at vi til slutt blir tvunget fordi det ble for sent. Da må vi klare å kutte utslipp, omstille industrien vår, sånn som vi har stilt krav om før til industrien, og som har gjort den verdensledende. La oss gjøre det igjen. Og så må vi også ha med oss at det er det moralsk riktige å gjøre. Vi er en oljenasjon som har tjent penger på klimaet. La oss kutte utslippene raskere enn andre land.

Lars Haltbrekken (SV) [12:27:26]: Både Venstre og Høyre skryter i debatten av målet om å halvere utslip-

pene fra transportsektoren innen 2030. Og mål er fint, det, men det er ikke nok. Vi trenger klare forpliktelser. Derfor har SV gjort jobben for regjeringen og lagt fram et forslag hvor vi etablerer et klart mål og en klar forpliktelse om å kutte utslipp i transportsektoren ned til maksimum 7,45 millioner tonn CO₂ i 2030. Det er den halveringen regjeringspartiene skryter av at de går for. Og da regner jeg med at regjeringspartiene også stemmer for det de sier de er for.

Så hører vi at denne meldingen er en strategi for samarbeidet med EU og ikke en klimamelding om utslippskutt i Norge. Vel, som jeg sa i mitt første innlegg, det er første gang vi diskuterer klimapolitikk i Stortinget hvor det ikke foreslås noen nye utslippskutt. Men klima- og miljøministeren sa i sitt svar til meg at han vil utarbeide en plan for å oppfylle Norges klimaforpliktelser. Jeg tar det som et signal om at Venstre i alle fall kommer til å stemme for vårt forslag om en ny klimamelding og et nytt klimaforlik med forslag til nye utslippskutt i Norge.

Vi kan ikke fortsette en klimapolitikk som gjør oss helt avhengig av at andre land kutter langt mer i sine utslipp enn det de er forpliktet til, for at vi, som et av verdens rikeste land, skal kunne fortsette å forurense som før. Tidligere var Høyre og Fremskrittspartiet alene om denne tankegangen på borgerlig side. Nå har de dessverre fått følge av Venstre. Som jeg sa i mitt første innlegg – Høyre og Venstre må skjerpe seg. De kan begynne med å stemme for vårt forslag om å halvere utslippene fra transportsektoren og komme til Stortinget med en klimamelding med nye forslag til hvordan Norge skal kutte sine egne utslipp.

Ketil Kjenseth (V) [12:30:03]: Jeg tror jeg må starte hos representanten Per Espen Stoknes. Representanten glemte nok å ta helium før han gikk på talerstolen, for det var vel bare det som manglet i et fjasete innlegg om symbolpolitikk. Dette handler om en virkelighet der vi skal kutte, og både den forrige regjeringen og dagens regjering har lagt på bordet mange tiltak som kommer til å virke framover.

Omsetningskravet for biodrivstoff, 20 pst. innblanding i 2020, var veldig omstridt da det ble vedtatt – flere aviser skrev på forsiden at dette var umulig å få til. I 2018 skal vi blande inn 10 pst. Vi er på god vei til å klare det kravet.

Elbilpolitikken ligger fast fram til 2021, og det sier noe om langsiktigheten. Den ble etablert i 2003, og når vi kommer til 2021, er vi forhåpentligvis i nærheten av at halvparten av bilene er utslippsfrie. Det sier noe om den langsiktigheten vi må ha, for de som skal betale disse avgiftene, er folk flest.

Vi etablerer nå et CO₂-fond, Enova er styrket, det er etablert en Prosess21-strategi, Fornytbar AS er etablert i

år – en forvaltningskapital på 400 mill. kr. Forbudet mot bruk av fossil olje til oppvarming i bygninger fra 2020 gjør noe med omstillingen. I meldingen her ligger det også at Avinor skal tilrettelegge for elfly på kortbanenettet. Og vi snakker ikke om lange horisonter, men om innen 2025.

Dette er krevende omstillinger vi står foran i samfunnet. Det stilles store krav både til næringslivet og til innbyggerne våre, både til å endre holdninger og vaner og til å bidra i spleiselaget, for Enova finansieres i hovedsak av elavgiften som norske husholdninger betaler, mens næringslivet altså ikke har elavgift. Så dette er et spleiselag og en dugnad, og vi går hånd i hånd.

Til representanten Kaski, knyttet til EUs kvotemarked: EU skal nå systematisk slette kvoter de neste årene – ambisiøst – og de skal også endre faktoren for kvoter fra 1,74 pst. til 2,23 pst. Det blir også en stor utfordring for Norge og norsk næringsliv å henge med på dette, og så kan Norge velge i den andelen vi får i avtalen med EU, å kutte de innenlandske kvotene og ytterligere heve kravet til EUs bidrag.

Så til Haltbrekkens ønske om en ny klimamelding. Ja, det må vi gjerne legge fram, men først når vi har en avtale med EU om norske forpliktelser, og når vi har referansebanen for skog på plass.

Ole André Myhrvold (Sp) [12:33:24]: Når jeg nå tar ordet for andre gang, er det fordi jeg vil understreke skogens viktighet som en del av klimaløsningen. Det kan ikke sies sterkt nok og ofte nok. Gjennom et aktivt skogbruk vil opptaket av karbon økes og biomassen som utvinnes bli til fornybare materialer, energi og en rekke andre klimanøytrale produkter – som sagt: sirkulærøkonomi i praksis som sikrer både miljø og verdiskaping.

Parisavtalen fastslår at det i andre halvdel av århundret skal være balanse mellom menneskeskapte utslipp og opptak av klimagasser. Som et stort skogland har vi et særlig ansvar for å sikre opptak av karbon på egne arealer. Vi bør gjøre det gjennom industrielle prosjekter på karbonfangst og -lagring, men vi må også utnytte de naturlige og arealmessige forholdene til det samme.

FNs klimapanel slår også fast at økt bruk av biomasse er nødvendig for å løse klimautfordringene. Alle scenarier som FNs klimapanel baserer seg på, forutsetter økt hogst og bruk av biomasse globalt. Avvirkningen skal i de mulighetsstudiene som er gjort, øke med mellom 51 og 200 pst. Dette er scenarier som er i tråd med 2-gradersmålet, og som innebærer en seksdobling i bruken av bioenergi.

Skogens betydning og muligheter er tydeliggjort både i FNs klimapanel femte hovedrapport og i Miljødirektoratets rapport Kunnskapsgrunnlag for lavut-

slippsutvikling. På tross av dette er det imidlertid stor fare for at EUs regneregelverk for opptak av klimagasser i skog vil innebære en sterk begrensning av landenes muligheter for å øke hogsten innenfor bærekraftige rammer. Dette er spesielt krevende for land som har utnyttede skogressurser, som Norge.

Vi kan ikke sitte i denne sal og se på at skogens muligheter for å kunne bidra til det grønne skiftet svekkes. Vi står overfor en situasjon der norsk skog ved å følge EUs klimaregelverk blir bokført med et netto utslipp, når den faktiske situasjonen er at skogen i Norge har et stort netto opptak.

Jeg registrerte at statsråden i sted henviste til dem som la fram meldingen. Men det er statsråden som skal forhandle, og jeg benytter anledningen til å be statsråden sørge for at vi i forhandlingene utnytter handlingsrommet i referansebanene, sørger for fleksibilitet og ikke minst sørger for kompensasjon. Senterpartiet har også fremmet forslag om det og håper på tilslutning til de forslagene.

Tore Storehaug (KrF) [12:36:16]: Eg vil takke føregående talar for eit godt innlegg om skogen og om viktigheta av at Noreg følgjer dette opp i forhandlingane når vi skal kople oss på LULUCF opp mot Europa.

Det har vore fleire debattinnlegg no som slår fast f.eks. at Kristeleg Folkeparti kunne stemt for fleire forslag, her blir det ikkje vedteke nokon ny politikk, det er mangel på tiltak. Men eg synest eigentleg det innlegget var eit godt symbol på det same, for her seier jo fleirtalet av alle partia at ein skal bruke det handlingsrommet ein har opp mot EU. Ein slår fast at ein skal ha på plass kompensasjon. I lag har vi fått til dei viktige tinga som ein no skal klare å få til. Og likevel er det nokre som meiner at her må vi fremje endå eit laust forslag, fordi dei 70 forslaga som ligg der no, ikkje er nok, tydelegvis.

Det blir litt av det same: Det er nokre som seier at Kristeleg Folkeparti no burde teke ein omkamp om ein tredje rullebane på Gardermoen, endå vi har slått fast kva vi meiner om den i Nasjonal transportplan. Ja vel, kva er det ved denne stortingsmeldinga som gjer at ein skulle ha endra syn ut frå dei prosessane vi står i? Vi veit at vi må kutte i klimagassutslappa, vi veit at vi har mål fram mot 2030. Stortinget har til og med vedteke eit forsterka mål der ein ønskjer å vere klimanøytral fram mot det og fått på plass ei klimalov som skal lage eit rammeverk som sørgjer for at det blir ein kontinuitet, og at dette ikkje blir ein bonanza av lause forslag som ikkje har ein samanheng, og kor mange av dei ikkje er utgreidde og slår inn opne dører, eller er ting som eigentleg ligg i budsjettet, og som bør liggje i budsjettforhandlingane.

Det er litt sånn at stortingsdebattane nokre gonger kan bli ein konkurranse i å misforstå med vilje, og det

håpar eg vi klarer å slutte med når det gjeld det som kanskje er det viktigaste området å klare å jobbe i lag med, nemleg klimaarbeidet vårt. Vi får på plass eit viktig rammeverk no når det skal vere ei klimalov som skal slå fast sektorvise ambisjonar, og at desse tinga skal kome i statsbudsjettet. Det blir ein spennande prøvestein i dei statsbudsjetta som kjem, at vi klarer å få på plass det riktige rammeverket for å jobbe med dette. Men då handlar det om å klare å stå i ein systematikk og ikkje tru at det er lause forslag utan ein samanheng som tek oss fram. Eg har lyst til å minne om eit sitat som eg blei fortald av ein litt eldre mann i går, eit finsk ordtak som heiter at dess færre tenner ein har i munnen, dess lausare sit tunga. Er det noko vi treng i klimapolitikken, er det tenner som kan bite, og ikkje ei tunge som berre sit laust.

Åsmund Aukrust (A) [12:39:03]: Arbeiderpartiet er for internasjonalt samarbeid. Vi er for en avtale med EU – ikke bare er vi for det, vi har jo etterlyst det. Det er tre år siden Stortinget vedtok at vi skulle få på plass en avtale. Da ble det snakk om at det kunne ta inntil ett år. Nå har det gått tre år – vi har hatt tre klimaministre som ingen av dem har klart å levere. Og ikke bare klarer de ikke å levere – at vi ikke har en avtale, brukes som en unnskyldning for at vi ikke skal handle. Arbeiderpartiet mener at dette selvsagt bare er tull, det er i klimakampen bare å sette i gang. Nå får vi nok en utsettelse, og Ola Elvestuen bruker de samme argumentene som hans forgjengere fra Høyre: Vi må vente på en avtale med EU.

I klimakampen er jeg svak optimist, for det er mye som går i riktig retning. Det kritiske er tempoet, at vi ikke har tid til å vente. I dag gjør Stortinget akkurat det – vi sier at vi utsetter våre handlinger ytterligere.

Arbeiderpartiet har lagt fram 56 forslag som regjeringen bare kunne hoppet på og tatt imot med åpne armer, som kunne vært et bidrag til å forsterke klimameldingen. Jeg blir bekymret når jeg hører talspersonene fra Høyre, Fremskrittspartiet og Venstre – kanskje aller mest når jeg hører saksordføreren enorme selvtilfredshet. Klimatrusselen er så alvorlig at det fins ikke én politiker i hele verden som bør være selvtilfreds og slå seg på brystet og si at vi har gjort nok. Alle land, alle politikere må strekke seg lenger for å komme i mål.

Så snakkes det om de fleksible mekanismene som på en måte skal løse opp i alt. Men Norge skal bli et lavutslippssamfunn. Det er ikke snakk om at vi kan kjøpe oss fri, dette er omstilling som vi uansett må igjennom. Vi vet også at disse mekanismene ikke nødvendigvis gir utslippskutt i Europa. Det er mulig man kan lure Venstre med disse mekanismene, men man kan ikke lure klodens klima og få på plass tilstrekkelige klimakutt.

Regjeringen har knapt tatt noen egne klimainitiativ. Da Utsira skulle elektrifiseres, måtte de hales og dras i. Da vi skulle få på plass en klimalov, stemte Fremskrittspartiet mot det. Da vi skulle få palmeolje ut av biodrivstoff, stemte Høyre og Fremskrittspartiet mot det. Da vi skulle ha lavutslippssoner, stemte Høyre og Fremskrittspartiet mot det. Det Arbeiderparti-ledede byrådet her i Oslo har større ambisjoner for hva man skal få til i Oslo, enn hva regjeringen har for hele landet. I klimakampen er det behov for at det er opposisjonen som tar ansvar.

La meg avslutte med å snakke om det internasjonale perspektivet. Denne regjeringen har altså kuttet en tredjedel av den klimarettede bistanden. Det sier Arbeiderpartiet nei til. Vi mener tvert imot at klimabistanden bør forsterkes. Det ligger det et forslag om her i salen i dag. Jeg synes det er overraskende at det ikke får flertall, kanskje spesielt at Kristelig Folkeparti, som har en sterk tradisjon for både bistand og klima, stemmer mot det.

Helt til slutt, president, hvis jeg kan komme med en stemmeforklaring: Arbeiderpartiet vil stemme for forslagene nr. 1–3, fra flertallspartiene, subsidiært, når våre egne forslag faller. Så vil vi også stemme for forslagene nr. 9–11 og 28–30 i innstillingen, også subsidiært når våre egne forslag faller. Og så vil vi også stemme for det løse forslaget fra MDG.

Arne Nævra (SV) [12:42:34]: Jeg skal prøve å male et litt stort bilde i dette innlegget, så får vi se om jeg får tid til noen detaljer i det neste.

Alle vet hva som skjedde i Paris. Vi fikk et mål langt fram i tid om at vi skal prøve å begrense oppvarmingen til 1,5 grader, i hvert fall til 2 grader. Den ene organisasjonen etter den andre advarer: Vi klarer ikke å nå målet. Selv om alle utslippskutt som er meldt inn til FN, blir gjennomført, er det svært sannsynlig at vi får en temperaturstigning på minst 3 grader innen år 2100, skrev European Climate Foundation i en pressemelding for ikke så lenge siden.

Noen av hovedfunnene i UNEP-rapporten fra i fjor høst, der vår tidligere SV-leder Erik Solheim er sjef, er like klare som de er alvorlige. Utslippskuttene verdens land har meldt inn til FN, utgjør bare en tredjedel av det som er nødvendig for å nå 2-gradersmålet.

IEA skrev i juni i fjor at å kutte utslippene til null innen 2060 ville kreve en usedvanlig kraftig politisk vilje og innsats fra alle aktører. Og det er et usedvanlig kraftig språk fra det byrået. I tillegg ville det kreve storstilt utbygging av fangst og lagring av CO₂, skrev de.

Vi har dårlig tid. Derfor trenger Norge, verden og kloden modige politikere som løfter blikket og ikke bare ser på dagen i morgen eller neste valg. Vi må tenke lenger enn fire år fram. Hva med en generasjon fram? En generasjon er jo bare når våre småbarn er voksne, for ikke

å snakke om våre barnebarns framtid. Da skulle en jo tro at flertallet her i salen tok noen grep, bl.a. ved å rydde opp i eget hus og bidra med det vi kan her hjemme.

Klimaendringene er nå. De skjer nå. Vi ser det på alle måter – ikke minst i vår del av verden, og spesielt i Arktis, med Svalbard. Jeg har sagt det flere ganger fra talerstolen her, for jeg kjenner godt til de forholdene. Jeg tror isbjørnen forsvinner som fast ynglende art på Svalbard om 18–20 år. Longyearbyen må snart bygges om, ellers reiser den rett og slett til havs, for å si det litt brutalt.

Det hadde vært greit å følge regjeringens og Heggelunds snilepolitikk, med ørsmå grep etter EU-sporet og med ørsmå ambisjoner her hjemme, om vi bare hadde hatt tid. Forslaget om å komme med en ny klimamelding vil åpenbart falle her i salen. Derfor har altså alle representantene muligheten til å velge og vrake blant gode klimaforslag fra SVs grønne selvbetjeningsdisk. Lik og stem.

Presidenten: Representanten Per Espen Stoknes har hatt ordet to gonger tidlegare og får ordet til ein kort merknad, avgrrensa til 1 minutt.

Per Espen Stoknes (MDG) [12:45:49]: Representanten Halleland utfordret meg på å være bekymret for velferdsstaten. Representanten Halleland tror at nordmenn er dårligere, dummere og tregere enn dansker, svensker og finner. Fremskrittspartiet skremmer folk flest med at vår velferd er oljeavhengig. Miljøpartiet De Grønne har høyere tiltro til nordmenns kompetanse, kreativitet og omstillingsevne og til en ansvarlig økonomisk politikk som også gjør at klimamålene nås.

La meg fort avsløre tre hemmeligheter her fra talerstolen:

1. Vår største verdi er ikke oljen, men humankapitalen – den utgjør ca. 70 pst. av nasjonalformuen.
2. Vi trenger ikke mer oljeeksport for å opprettholde velferden.
3. Vi løser arbeidsplassutfordringene ved å bli et normalt skandinavisk land. Det er to hovedgrep vi kan ta: nok nye arbeidsplasser, særlig i tertiærnæringene, og nok nye eksportinntekter, særlig fra et mangfold av produkter fra havet – fisk – og metaller, osv.
4. Så over til dagens aller viktigste sak, nemlig forslag nr. 72, fra Miljøpartiet De Grønne, som nå har fått en ny formulering:

«Stortinget ber regjeringen snarest mulig utrede et forbud mot salg av heliumballonger og komme tilbake til Stortinget med dette.»

Presidenten: Representanten Lars Haltbrekken har hatt ordet to gonger tidlegare og får ordet til ein kort merknad, avgrrensa til 1 minutt.

Lars Haltbrekken (SV) [12:47:05]: Kristelig Folkeparti sier vi er enige i denne sal om at det trengs kutt. Men det holder ikke å være enige om at noe må gjøres. Vi må faktisk gjøre det også. Det sies også at forslagene fra bl.a. SV er for dårlig utredet. Siden 1990 har vi knapt gjort annet i dette landet enn å utrede forslag til klimakutt. Det er utredet offentlige rapporter som til sammen veier 7–8 kilo. Vi har et hav av forslag å velge i. Det er ikke nye utredninger og større rapporter med denne vekten vi trenger nå. Nå trenger vi enighet om handling og konkrete utslippskutt. La oss ikke utrede oss i hjel inn i en varmere framtid.

Stefan Heggelund (H) [12:48:27]: I dag har det blitt sagt at jeg har så god selvtilitt og er så selvtilfreds. Egentlig har jeg aldri hatt spesielt god selvtilitt, noe både venner og bekjente sikkert kan bekrefte, så det kjenner jeg meg ikke helt igjen i. Men jeg mener at den klimapolitikken de fire partiene fører, er helt riktig.

Representanten Stoknes hadde noen kritiske bemerkninger om våre formuleringer, og ja, politikerspråk kan av og til være litt teit, men faktum er at vi som land ikke har vært mer offensive enn det vi er nå. Han hadde for øvrig også noen bemerkninger om min bakgrunn. Jeg jobbet i hotellbransjen før jeg kom inn på Stortinget, men jeg er utdannet ved den institusjonen der Stoknes jobber. Når Stoknes har vært medansvarlig for min utdanning, er det kanskje ikke så rart at jeg har blitt som jeg har blitt.

Til Arbeiderpartiet: Vi har mer ambisiøse mål nå enn det vi hadde under den rød-grønne regjeringen – mer ambisiøse mål. De kritiserer våre mål, men målene er oppskalert under denne regjeringen. Da blir det hele lite grann parodisk. 40 pst. – minst – innen 2030 og så skal vi samarbeide med Europa og sørge for at vi bidrar til også å ta kutt i Europa, der hvor det virkelig monner. Det er det Arbeiderpartiet i dag sier nei til.

For øvrig er det nå litt forvirring om hva Arbeiderpartiet egentlig mener om fjord og skog, for Arbeiderpartiet står som medforslagsstiller til to fjordforslag som har helt ulik ordlyd. Det ene handler om at det skal være «mål om», og det andre handler om at det skal stilles «krav om». Hva mener Arbeiderpartiet egentlig om fjord? Vi vet ikke, men da er det bra at de subsidiært stemmer for de fire partienes gode fjordforslag.

Når det gjelder skog, er det bemerkelsesverdig å se Arbeiderpartiets forslag, med tanke på at de ikke vil bruke fleksibilitetsmekanismene. Da kan de ikke mene det de mener om skog. På det ene området vil de bruke noe de er imot – og på området som helhet vil de ikke bruke det de er imot. De må bestemme seg. Man kan ikke mene begge disse tingene samtidig. Det sier noe om hvilken prosess det partiet har vært igjennom i forbin-

delse med arbeidet med denne viktige meldingen. Det forteller oss kanskje også noe om hvordan de har klart å lande på de konklusjonene de har landet på, hvor de snur opp ned på det som har vært deres klimapolitikk tidligere, og sier nei til et godt europeisk samarbeid.

Sigbjørn Gjelsvik (Sp) [12:51:47]: Representanten Storehaug viste til at det nå var kommet ytterligere forslag på bordet, bl.a. fra Senterpartiets side, og at en nå er oppe i ca. 70 forslag. Ja, det er mange løse forslag, og det er mange forslag som er fremmet i innstillingen, men det burde bekymre både representanten Storehaug og også andre partier. Den meldingen som er lagt fram, har altfor få konkrete tiltak. Det er nettopp derfor en i Stortinget har prøvd å ta ansvar gjennom å fremme konkrete forslag, slik at vi kommer oss videre i klimaarbeidet. Dessverre har representanten Storehaug og Kristelig Folkeparti havnet på feil side i de aller fleste sammenhengene her i dag.

Så viser representanten Storehaug også til – når jeg tok opp i mitt forrige innlegg en tredje rullebane på Gardermoen – at Kristelig Folkeparti gikk imot den i NTP. Vel, da vil jeg be representanten Storehaug om å vise hvor det står. Meg bekjent er det ikke ett ord imot en tredje rullebane fra Kristelig Folkepartis side i NTP. Derimot kunne jo Kristelig Folkeparti og Venstre ha brukt NTP-prosessen og forhandlingene der til å stoppe en tredje rullebane på Gardermoen. Det valgte en ikke å gjøre. Senere på våren i fjor, da Avinor-meldingen kom opp til behandling, gikk Kristelig Folkeparti til og med med på – sammen med Høyre, Arbeiderpartiet og Fremskrittspartiet – å fortsette planleggingen av en tredje rullebane på Gardermoen langs østre alternativ.

Jeg synes det er kjempeflott dersom det er slik at Kristelig Folkeparti nå er blitt imot en tredje rullebane på Gardermoen. Jeg har registrert at deres næringspolitiske talsperson i en jordverndebatt tidligere tok opp problemstillingene knyttet til jordvern og en tredje rullebane, men Kristelig Folkeparti har ikke tidligere stemt for å stoppe en tredje rullebane. De står heller ikke bak forslag om det i dag.

Det har Venstre gjort tidligere. Venstre har tidligere stått sammen med oss mot en tredje rullebane. Deres stortingsrepresentant fra Akershus, Abid Q. Raja, springer rundt på folkemøter i fylket og argumenterer mot en tredje rullebane. Men når vi fremmer konkrete forslag i Stortinget om å stoppe en tredje rullebane – som jeg har registrert at også statsråden har hatt et engasjement for tidligere – stemmer Venstre imot i denne saken. Det fører til at folk som bor i området, fortsatt må leve i usikkerhet om en rullebane som Norge ikke trenger. En har allerede to rullebaner på Gardermoen. Heathrow, som har nesten tre ganger så mange passasjerer og bevegel-

ser, har tre rullebaner. Gatwick, som har langt flere passasjerer enn det Gardermoen har, har kun én rullebane.

Vi trenger å utnytte den kapasiteten vi har i dag. Vi kan bruke Rygge, f.eks., som nærmest ligger forlatt i dag. Vi kan bruke den til flyplassvirksomhet istedenfor å bruke milliarder av kroner på en rullebane som vil bidra til mer klimagassutslipp, som vil bidra til nedbygging av matjord, som vil bidra til økt støy i nærområdet – som er dårlig klimapolitikk.

Statsråd Ola Elvestuen (V) [12:55:01]: Til siste taler: Det er ingen tvil om at Venstre er imot en tredje rullebane på Gardermoen, og det blir ikke tatt noen beslutning om å få en tredje rullebane på Gardermoen i denne stortingsperioden.

Mange er opptatt av å løfte blikket. Jeg tror det er viktig å gjøre det og se på hva Norge gjør også utover landegrensene. Bare nå i vår er det tatt to viktige beslutninger. Den ene er enigheten med Colombia om at vi skal forlenge samarbeidet om å ivareta regnskog – en stor og viktig beslutning. Det andre er at vi nå, i den helt sentrale rollen Norge har hatt innenfor den internasjonale maritime organisasjonen, endelig har fått på plass en Parisavtale også for internasjonal shipping, med reduksjon av 50 pst. fram mot 2050 – et stort og viktig vedtak.

Så ble jeg utfordret av representanten Gjelsvik, som mente at jeg svarte for enkelt når jeg sa at det er de som har lagt fram denne meldingen, som må svare på hvorfor CCS ikke er en del av den. Da burde han ha hørt på resten av svaret jeg ga. Jeg svarte at det kanskje var fordi den handler om forholdet til EU og ikke-kvotepiktig sektor. Jeg svarte også på hvorfor jeg mente at det ikke var behov for en tilleggs melding. Og jeg svarte på hva vi i dag fra regjeringens side gjør for å arbeide videre med CCS, og at vi kommer tilbake til Stortinget med det i løpet av våren.

Det var også snakk om referansebaner når det gjelder skog og forvaltning av skog. Når vi nå får en enighet med EU, får vi en felles innsatsfordeling, men i tillegg blir areal en del av dette. Jeg tror Norge trenger å fokusere mer på nettopp areal. Vi har avskoging også i Norge, og vi har forvaltet skog. Det er viktig, som det ble sagt, at vi ser på den fleksibiliteten vi kan ha når vi skal lage vår egen utslippsbane. Det er regjeringen helt enig i. Vi må selvfølgelig benytte den kompensasjonen vi vil få i fellesskap med resten av EU, og vi vil også se på om det er grunnlag for en tilleggskompensasjon, slik Finland har fått, selv om de har fått den først og fremst på grunn av avskoging.

Så helt til slutt: Det er ikke gitt at vi får en enighet med EU. Jeg mener det er veldig viktig for klimapolitikken i Norge at vi får den til, men det er når vi har den, det vil være riktig å ta beslutningen om man skal benytte seg av fleksibiliteten som en enighet vil gi.

Presidenten: Representanten Tore Storehaug har hatt ordet to gonger tidlegare og får ordet til ein kort merknad, avgrensa til 1 minutt.

Tore Storehaug (KrF) [12:58:19]: Representanten Gjelsvik har anten høyrte feil eller så har eg uttalt meg uklart. Kristeleg Folkeparti har sagt at vi ønskjer å kome tilbake til Stortinget med spørsmålet om ein tredje rullebane, og det er noko ein må gjere om det skal byggjast ein tredje rullebane.

Det eg synest er litt symptomatisk for korleis denne debatten no har blitt, er at ein jobbar for tiltak som gjev dobbel verkemiddelbruk, enkelttiltak i sektorar som er utgreidde, ein peikar på enkeltteknologiar. Ein ønskjer å flytte det klimaomstillingsarbeidet som skjer i norsk næringsliv, ute i distrikta, ute hos dei som skapar jobbane, og ute hos dei som lever liva sine i landet vårt – det verkemiddelapparatet – inn til Stortinget i form av dei ideane og tiltaka som ein kan kome fram til, og så er ein imponert over kor mange slike tiltak ein har klart å finne på. Det er ikkje ein god måte å drive politikk på, og det er ikkje ein god måte å drive klimapolitikk på. Vi treng dei mange klimatiltaka, ikkje dei få. Då treng vi at det er næringslivet og Noreg som heilskap som omstiller seg, ikkje berre Stortinget i enkeltvedtak.

Presidenten: Representanten Ketil Kjenseth har hatt ordet to gonger tidlegare og får ordet til ein kort merknad, avgrensa til 1 minutt.

Ketil Kjenseth (V) [12:59:37]: Det jeg vil legge vekt på, er systematikken som vi legger til grunn – at vi skal få en avtale med EU. Det som nettopp klimaloven og avtalen med EU vil gi oss, er årlige klimabudsjetter – fra 2019, ifølge klimaloven, men også fra 2021, ifølge EU – den årlige rapporteringsplikten og også sanksjonene. Det vil sette norsk klimapolitikk i et helt annet system, med større forpliktelser. Og det er da vi kan snakke om de ambisjonene som mange etterlyser her.

Av de over 70 forslagene er mange innen 2020, og det er jo helt urealistisk å skulle nå dem. Når det gjelder det forslaget som SV har gått høyt på banen med, om utslippsfrie verdensarvfjorder innen 2023, lander i dag et enstemmig storting på innen 2026, og når det er teknisk mulig å få det til. Det viser at det er viktig å ha de forhandlingene vi har i Stortinget, og det er også et resultat av at noen der ute har meldt at dette er for ambisiøst (presidenten klubber).

Presidenten: Tida er ute.

Kari Elisabeth Kaski (SV) [13:00:55]: Den siste representanten fra Venstre understreker de ambisjonene som ligger i denne avtalen med EU, men vi hører også fra statsråden at det fortsatt tas forbehold om den i det

hele tatt kommer i stand og vi får denne avtalen i havn. Jeg må si det blir spennende å se hva som skjer hvis vi ikke gjør det, og hvilke ambisjoner som da vil komme fra denne regjeringen. Det uttrykkes stor misnøye med den mengden forslag som ligger på bordet i forbindelse med denne behandlingen, men det er uttrykk for en stor vilje i dette stortinget til å gjennomføre klimakutt og til å vedta konkrete tiltak som vi vet vil funke både for å få til en omstilling av norsk økonomi og for å kutte utslipp. Det burde regjeringen ønske velkommen og ikke avvise på den måten som gjøres.

Det er sånn at man kan være uenig i debatten, men det er en reell politisk uenighet mellom opposisjon og posisjon om hvorvidt vi skal ta hoveddelen av utslippskuttene her hjemme og faktisk ta det ansvaret som vi som nasjon har, eller om vi fortsatt skal ha disse udefinerbare fleksible ordningene og internasjonale avtalene, som vi har prøvd i 20 år uten at det har gitt vesentlige og betydningsfulle utslippskutt.

Det snakkes om at det nå er kommet i stand mer ambisiøse målsettinger. Med respekt å melde er det altså sånn at for hvert eneste år må det bli mer ambisiøse målsettinger. Det er ikke sånn at dagens regjering kan se tilbake på den rød-grønne regjeringen og si: Se hva de gjorde. Men i alle dager – det er faktisk sånn at vi må vedta stadig mer ambisiøse mål, vi skal til null. Derfor kommer hver eneste regjering og hvert eneste storting til å ha det hengende over seg i overskuelig framtid. Og hvert eneste statsbudsjett må være bedre enn det forrige når det gjelder klima. 40 pst. inn i 2030 er målet, men er det 40 pst. av de norske utslippene? Det vet vi ikke. Vi vet fortsatt ikke hvor store utslipp vi skal ha i Norge i 2030. Det er ingen styringssignaler til norsk politikk, til norsk næringsliv eller til det norske folk. La oss få konkrete målsettinger, som sier noe om hvor vi skal, hva det er vi sammen skal klare å få til. Det hadde vært interessant. Hvor skal vi kutte utslippene? Hvilke tiltak skal vi gjennomføre? På hvilke områder skal Norge være det landet som sikrer at ny teknologi, som resten av verden også kan benytte seg av, får et marked?

Tone Wilhelmsen Trøen hadde her gjeninntatt presidentplassen.

Espen Barth Eide (A) [13:03:42]: Jeg føler at denne debatten har vist at det går et klart og tydelig skille mellom posisjonen og opposisjonen her, og at opposisjonen er mer ambisiøs i klimapolitikken. Alle i denne salen er enige om betydningen av forpliktende internasjonalt samarbeid. Opposisjonen mener i tillegg at vi må sette sterke, strenge og tydelige nasjonale mål på de områdene som egner seg best for nasjonale mål, som nettopp transport, avfallshåndtering og tilsvarende. Det er et viktig skille i norsk politikk.

Det er ikke egentlig nytt. Det interessante er hvem som tilhører posisjonen og opposisjonen i dette. Jeg er glad for at Arbeiderpartiet tilhører den miljøambisiøse siden, og jeg er overrasket over at Venstre og Kristelig Folkeparti så tydelig har meldt seg inn i den mer passive siden, som ønsker å kjøpe seg ut av de aller vanskeligste kuttene gjennom internasjonalt samarbeid.

Da jeg tok ordet igjen, var det fordi jeg har lyst til å påpeke én gang til et poeng som flere har prøvd å få fram, men åpenbart uten gjennomtrengningskraft hos saksordfører Heggelund: Det er altså ikke slik at Arbeiderpartiet tidligere var tilhenger av bruk av fleksibilitetsordninger i ikke-kvotepiktig sektor, og så plutselig bestemte seg for ikke å være det lenger. Det er ikke riktig. Arbeiderpartiet var og er tilhenger av et kvotesystem i kvotepiktig sektor, derav navnet, og da klimameldingen kom i fjor, sa vi at vi var uenig i at dette systemet også skulle utvides til ikke-kvotepiktig sektor, for det undergraver mye av poenget med et skille mellom kvotepiktig og ikke-kvotepiktig sektor.

Jeg merker meg at det ved et par anledninger har blitt advart fra Venstres side om at Arbeiderpartiet er for ambisiøse i klimapolitikken, f.eks. når det gjelder verdensarvfjorder og cruisetrafikk. Jeg mener det er riktig å stille strenge krav, og jeg mener det er veldig viktig å lytte til de mange der ute i næringsliv og industri som sier at vi kan få til mer, men vi trenger altså noen klare og tydelige krav som vi skal strekke oss mot for å ligge i front i denne utviklingen.

Presidenten: Representanten Sigbjørn Gjelsvik har hatt ordet to ganger tidligere og får ordet til en kort merknad, begrenset til 1 minutt.

Sigbjørn Gjelsvik (Sp) [13:06:12]: Statsråd Elvestuen lurte på om jeg hadde hørt hele hans svar tidligere i dag. Det har jeg, og det ble ikke noe bedre av å gjengi resten av svaret – at det ikke var behov for å si noe om CCS, på grunn av at det er en del av kvotepiktig sektor. Vel, nettopp en av de store svakhetene ved klimameldingen er at den er altfor dårlig på konkrete tiltak innenfor kvotepiktig sektor. Det er viktig med langsiktig omstilling også innenfor kvotepiktig sektor, og konkrete nasjonale tiltak.

Når det gjelder en tredje rullebane, kommer ikke statsråd Elvestuen bort fra at det er Venstre som her foretar et hamskifte. I fjor, i forbindelse med Avinor-meldingen, sto Venstre og Senterpartiet sammen om følgende merknad:

«Komiteens medlemmer fra Senterpartiet og Venstre støtter ikke videre arbeid med en tredje rullebane på Gardermoen.»

Når det samme kommer opp til behandling her i dag, stemmer Venstre dessverre ikke lenger sammen med

Senterpartiet, SV og Miljøpartiet De Grønne; de stemmer imot det forslaget som kommer opp til behandling, sammen med sine regjeringspartnere – dessverre.

Arne Nævra (SV) [13:07:29]: Jeg vil kommentere noen områder som jeg har vært veldig engasjert i, og som jeg synes er veldig viktige. Det gjelder bl.a. maritim industri, som også representanten Else-May Botten var innom og understreket. Vi hadde en gyllen mulighet for ikke så lenge siden, men den ble ikke tatt. Da tenker jeg på kysttruteanbudet. Det forteller mye om regjeringens miljøambisjon. Det ble lagt opp til en 25 pst. reduksjon av utslippene i det anbudet, og det er altfor dårlig med så lange kontrakter som vi snakker om her.

Sentrale aktører ønsker seg miljøkrav, krav til utslipp. Poenget er at norsk industri gjerne vinner de anbudene når kravene skrus til. Det var gledelig at et norsk selskap fikk en av pakkene, men de hadde nok fått den – og kanskje flere norske hadde fått – om kravene var strengere.

Det samme gjelder for teknologi som flytende vindkraft. Når det gjelder omstilling, er det kort avstand for olje- og gassnæringen, for skipsfarten, for verftene våre, ja til og med for vannkraft og høyteknologi som f.eks. i Kongsberg Gruppen, til flytende vindkraft. Det er nettopp det som har skjedd med innsats i utlandet, i Storbritannia, men vi har ikke noe pilotanlegg her hjemme. Det er selvfølgelig også veldig kort fysisk avstand mellom en oljeplattform og et flytende vindkraftanlegg, med tanke på eventuelt å elektrifisere plattformen – for ikke å snakke om miljøene som finnes på begge sider, som står så nær hverandre.

De som vil ta grep, kan som en begynnelse støtte forslag nr. 65, fra SV, Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Miljøpartiet De Grønne, om nullutslipp for turistbåter – som har vært nevnt her noen ganger – i viktige turistfjorder innen 2025.

Et annet viktig forslag dreier seg om å få gods over fra gummihjul til bane og båt. Det er allment akseptert her i salen at økonomiske virkemidler – det gjelder avgifter og incentiver – virker; at vi setter avgift på det vi ikke ønsker, og incentiver på det vi ønsker. Det er bakgrunnen for forslag nr. 45, fra SV og Miljøpartiet De Grønne, der vi ber regjeringen fremme forslag om avgift for gods med bil, og belønning for frakt av gods på bane eller kjøll. Det vil virke, men flertallet tør ikke.

Til flertallet i salen vil jeg si at det gjør ikke noe om de ser SV og de andre miljøpartiene i øynene etter avstemningen i dag – det kan de trygt gjøre. Men husk én ting: Det er mange som også skal se barnebarna i øynene.

Stefan Heggelund (H) [13:10:39]: Jeg skal være kortfattet. For formalitetens skyld, på vegne av regjeringspartiene: Vi stemmer for forslag nr. 72, med den endrede formuleringen.

Sandra Borch (Sp) [13:11:11]: Jeg har bare en stemmeforklaring: Senterpartiet vil også støtte forslaget angående å utrede et mulig forbud mot heliumballonger.

Presidenten: Flere har ikke bedt om ordet til sak nr. 2.

Sak nr. 3 [13:11:30]

Innstilling fra energi- og miljøkomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Lars Haltbrekken, Kari Elisabeth Kaski, Torgeir Knag Fylkesnes, Nicholas Wilkinson, Freddy André Øvstegård, Gina Barstad og Arne Nævra om ny behandling av Nordic Minings gruveprosjekt i Naustdal og Nussirs gruveprosjekt i Kvalsund (Innst. 252 S (2017–2018), jf. Dokument 8:112 S (2017–2018))

Presidenten: Etter ønske fra energi- og miljøkomiteen vil presidenten foreslå at taletiden blir begrenset til 3 minutter til hver partigruppe og 5 minutter til medlemmer av regjeringen.

Videre vil presidenten foreslå at det – innenfor den fordelte taletid – blir gitt anledning til replikkordskifte på inntil seks replikker med svar etter innlegg fra medlemmer av regjeringen, og at de som måtte tegne seg på talerlisten utover den fordelte taletid, får en taletid på inntil 3 minutter.

– Det anses vedtatt.

Tore Storehaug (KrF) [13:12:26] (ordfører for saka): I førre debatt var det mange som snakka om å ta ting heim. For meg blir det litt bokstaveleg i denne saka, all den tid eg er son av ein fiskar frå Førdefjorden.

Dette er den fyrste saka som blir lagd fram her i Stortinget med meg som saksordfører. Eg må begynne med å takke resten av komiteen for eit godt samarbeid. Det er jo ikkje fyrste gong, og det blir heller ikkje siste gong, vi diskuterer denne saka her i denne salen.

Kristeleg Folkeparti har valt å støtte Dokument 8-forslaget frå SV delvis. Dette framlegget peikar på at det er teke prøvar i gruveprosjektet i Førdefjorden, i Engbøfjellet, som har vist at det er ganske store endringar i dette prosjektet. Mellom anna er no rutil eitt av dei to produkta ein skal ta ut – det er berre eitt av to – og dette har gått frå å vere eit rutilprosjekt til no å vere eit rutil- og granittprosjekt. Talet på arbeidsplassar som blir skapte, er ganske kraftig nedjustert. Driftstida er nedjustert, og lengda på dagbrot, altså den perioden som vil skape mest støy og forureining for folk i nærleiken, er oppjustert.

Dette er kritisk av éin grunn, og det er historikken som ligg bak det løyvet som er gjeve til fjorrdumping i dette området. Miljødirektoratet gav fyrst dei som kom

med miljøåtvaringane mot prosjektet og åtvare mot den planlagde fjorrdumpinga, rett. Fyrst etter eit pålegg om å sjå den samfunnsøkonomiske nytten i prosjektet ville dei tilrå det. Når desse samfunnsøkonomiske effektane no er ganske vesentleg endra og ein til og med har endra kva mineral ein er på jakt etter her, til rutil, som det er nasjonalt eigarskap til, og granitt, som det er lokalt eigarskap til, er det ganske vesentlege endringar i eit prosjekt der det i utgangspunktet var ganske mange miljøfaglege grunnar som tala imot, bl.a. mengda avfall som skulle i fjorden, og at det er fleire raudlista artar som har gyte- og oppvekstområde i området. Dette er blant dei tinga Havforskningsinstituttet tidlegare har åtvare mot.

Det er generelt høg terskel for å gjere om på forvaltingsvedtak. Eg vil minne om at ein i merknadene førre gong denne saka var oppe i Stortinget, påpeika at prosjektet skulle følgjast nært, og når dei sentrale føresetnadene no endrar seg, er det ein test på om Stortinget gjer det.

Når det gjeld saka i Kvalsund, har Kristeleg Folkeparti vurdert det sånn at det ikkje har kome fram ny informasjon som har endra tilstrekkeleg på føresetnadene til at vi vil be om ei ny vurdering i den saka.

Presidenten: Vil representanten ta opp forslag?

Tore Storehaug (KrF) [13:15:18]: Det er riktig – eg ynskjer å ta opp forslag nr. 1.

Presidenten: Representanten Tore Storehaug har tatt opp det forslaget han refererte til.

Else-May Botten (A) [13:15:39]: Jeg vil starte med å takke saksordføreren for godt samarbeid i denne saken og vise til at søknaden om sjødeponi for Nordic Minings gruveprosjekt startet i 2008. Det har vært gjort en lang og grundig behandling av denne saken, og motstanden har vært stor fra ulike hold hele veien, men den ble altså landet i 2016.

Næringsaktørene har et stort ansvar for å drive på en måte som samfunnet rundt kan leve med, og det er viktig at de gjør alt de kan for å ha den tilliten i nærområdet sitt. Men næringsaktører som satser og investerer stort, må også kunne ha en forutsigbarhet rundt sine investeringer og planer for aktivitet. Vi merker oss også at selskapet nå har justert noe på driftsperioden og ikke minst antall ansatte, som saksordføreren viste til. Det er viktig at regjeringen her følger nøye med på hva som skjer. Men Arbeiderpartiet ønsker ikke å gå nye runder med behandling. Vi mener det er viktig å følge nøye med på at driften nå skjer på en forsvarlig måte og ut fra de kravene som blir stilt.

Vi har i merknadene vist til jobben som ble gjort i stortingsmeldingen om avfall her i vinter, der vi så at det også er utfordringer knyttet til plast i havet, ikke minst ved sprengningsarbeid i fjell, og er opptatt av at også dette er noe man må begynne å se på – hvordan man forholder seg til det.

Kort og greit: Arbeiderpartiet mener at det skal være en høy terskel for å omgjøre slike forvaltningsvedtak. Vi er kritiske til eventuelle negative utslag i utviklingen her, men støtter ikke forslagsstillerne i at vi skal gjenoppta saksbehandlingen.

Stefan Heggelund (H) [13:17:53]: Jeg har lyst til å takke saksordføreren for en god redegjørelse. Så har jeg lyst til å takke forrige taler, representanten Botten, for et godt innlegg. Jeg er enig i mange av de vurderingene som gjøres. Dette handler også om forutsigbarhet for personer som har gjort store investeringer.

I forrige periode var det ikke flertall for å flytte beslutninger i slike saker til Stortinget. I Jeløya-plattformen fastslås det at det ikke vil gis nye tillatelser til sjødeponi i denne stortingsperioden, og at konsekvensene av et forbud mot nye sjødeponi skal utredes. Det er viktig, det er offensivt – da ivaretar vi både forutsigbarhet og miljøet.

Sandra Borch (Sp) [13:19:11]: Forslagsstillerne tar til orde for at det er nødvendig med en ny behandling av spørsmålet om å etablere sjødeponi i Førdefjorden og i Repparfjorden. Søknad om deponi i Førdefjorden ble sendt første gang i 2008, og da fikk Nordic Mining utslippstillatelse til å etablere sjødeponi fra 2015. Beslutningen ble også opprettholdt i 2016, og saken er – slik vi ser det – allerede behandlet flere ganger og over en periode på veldig mange år. Det er med andre ord gjort grundige vurderinger i flere omganger av fagmyndighetene, og spørsmålet som forslaget omhandler, er i realiteten om man skal kunne trekke tillatelsen tilbake gjennom enda en runde med behandling av saken.

Saken om etablering av sjødeponi vil alltid innebære at viktige samfunnsinteresser må vektes opp mot hverandre, og at det ofte også vil innebære at miljøhensyn blir satt opp og vurdert mot andre viktige samfunns-hensyn.

Senterpartiet har hele tiden ment at det burde vært gjort en konsekvensutredning før tillatelse ble gitt. Imidlertid er tillatelsen gitt på bakgrunn av en langvarig, omfattende og grundig behandling av de faglige spørsmålene knyttet til etablering av sjødeponi, som disse sakene omhandler. På bakgrunn av dette mener vi det skal være en høy terskel for å omgjøre forvaltningsvedtak, og støtter derfor ikke forslaget om at det skal foretas enda en ny behandling av spørsmålet om å etablere sjødeponi i disse fjordene.

Vi viser også til brev fra Klima- og miljødepartementet, ved statsråd Ola Elvestuen, til energi- og miljøkomiteen, datert 16. februar 2018, der det står:

«Det er et omfattende kunnskapsgrunnlag som ligger til grunn for vurderingen av søknaden om tillatelse etter forurensningsloven. Miljøvirkningene er utredet og vurdert. Forurensningsloven legger opp til en bred skjønnsmessig avveining av fordeler og ulemper. Det ble foretatt en samlet vurdering av de miljømessige ulempene ved tiltaket og den samfunnsmessige nytten. Med de vilkårene som er satt til tillatelsen ble det gitt tillatelse til omsøkt virksomhet.»

Samtidig må vi også legge til grunn at regjeringen setter strenge miljøkrav til de enkelte tillatelsene som gis, at regjeringen påser at miljø- og ressurstilstand overvåkes nøye der det blir gitt tillatelse, og at man trekker tilbake disse tillatelsene hvis overvåkingen overskrider fastsatte grenseverdier for miljø- og ressursgrunnlag.

På bakgrunn av dette ser ikke Senterpartiet at det er noen nye momenter i saken som gjør at vi skal ta nok en omkamp. Derfor støtter vi ikke representantforslaget.

Lars Haltbrekken (SV) [13:22:21]: Jeg vil starte med å takke saksordføreren for et godt arbeid og en god innledning.

I disse dager går nordmenn langs strendene og plukker søppel – taustumper, q-tips, garnrester, små svarte kuler fra kunstgressbanene og mye mer. Folk gjør en kjempeinnsats.

Plasthvalen fra Sotra utenfor Bergen vekket oss. Ukentlig kommer det eksemplere på fisk og sjøfugl som har dødd på grunn av forsøpling.

Regjeringen skryter av at den bevilger mer penger enn noen andre til opprydningsarbeid. Det er bra. Men av og til kan det være greit å se hva den andre hånden gjør. For hva gjør den? Jo, den kaster millioner av tonn med gruveavfall i to av våre flotteste fjorder, Førdefjorden og Repparfjorden.

Dette er finmalt masse som Havforskningsinstituttet frykter vil spre seg over lengre avstander enn gruveselskapene sier. Viktige gyteområder for torsk vil gå tapt.

I januar sendte Naturvernforbundet et brev til klima- og miljøministeren hvor de påpekte farene for plastforsøpling fra den planlagte gruvevirksomheten. Sprengningsplast er et betydelig problem. Det har ikke minst strendene langs Jæren fått oppleve etter Vegvesenets vegbygging i området. Klima- og miljøministeren har bedt om en oversikt fra gruveselskapene over hvor mye plastforsøpling man kan forvente seg. Nussir ASA, det ene gruveselskapet som skal drive graven ved Repparfjorden, sier de ikke kan slå fast hvor mye plastsøppel de vil generere før gravedriften er i gang. Det er lovlig sent.

I dag er det et fåtall land som bruker sjøen som søppelplass. De fleste har innsett at ute av syne ikke er det samme som ute av sinn, og de har tatt konsekvensene av at sjødeponi ødelegger alt liv på havbunnen. Norge er dermed dessverre et av ytterst få land som fortsatt gjør dette, sammen med Tyrkia, Papua Ny-Guinea og Indonesia.

Samtidig som vi skal ta initiativ til en kamp mot forsøplingen av havet internasjonalt, setter vi i gang nye forsøplingsprosjekt nasjonalt. Det er hyklersk så det holder.

Mens klima- og miljøministeren står på en strand i Oslofjorden og plukker søppel og statsministeren står foran et kamera og snakker pent om hvor viktig det er å redde havet, forbereder to gruveselskap seg på å dumpe flere hundre millioner tonn gruveavfall i to av våre fjorder – med regjeringens velsignelse.

Det er på tide at regjeringspartiene også innser det folk flest har sett: Det er nok søppel i fjord og sjø nå.

Jeg tar med dette opp forslag nr. 2, som SV og MDG står bak i innstillingen.

Presidenten: Representanten Lars Haltbrekken har tatt opp forslaget han refererte til.

Ketil Kjenseth (V) [13:25:22] (komiteens leder): Jeg vil slutte meg til rosen til saksordføreren, representanten Storehaug fra Kristelig Folkeparti. Dette er den første saken han er saksordfører for. Det er et stort engasjement i komiteen, og som komiteleder er jeg veldig glad for både engasjementet og å se at nye krefter kommer til.

Den saken vi behandler her i dag, er en sak der Venstre og SV har stått sammen om et forbud mot sjødeponi. Vi fremmet i 2015 forslag om at sakene om Repparfjorden og Førdefjorden skulle til stortingsbehandling før utslippstillatelse kunne gis. Tidligere i dag har vi brukt flere timer på å diskutere klimakutt og veien fram mot 2030. Den saken vi diskuterer her, handler mer om klassisk naturvern, og det er viktig at Stortinget bruker tid på det, fordi tap av natur og tap av naturmangfold er også en av de utfordringene vi står overfor.

Så er det slik at forslaget fra SV i dag reelt sett er en omkamp der en tester ut om Venstre – i regjering – har en mulighet til å stoppe et stort flertall i Stortinget og ta en omkamp innenfra i regjeringen. Venstre har gått i regjering for å ta kampen om framtida, og i mindre grad om fortida. På Jeløya forhandlet vi om nettopp dette, og vi aksepterer – som egentlig blir bekreftet av et stort flertall her i salen i dag – at forvaltningsvedtaket her er gjort, at det er bekreftet, og at disse to fjordene må forholde seg til det vedtaket. Men i plattformen står det at det ikke skal gis noen nye utslippstillatelser, og at vi skal få

mer kunnskap om hva gruveavfall gjør med fjordene våre.

Så dette er kortversjonen av vår stillingtagen her. Vi skal skaffe oss mer kunnskap om hva avfall under havoverflaten har å si for naturmangfoldet i havet. De dugnadene som skjer i dag knyttet til å plukke opp plast fra havet, hadde ikke skjedd uten at mange av oss hadde gått mange turer på strendene langs kysten – eller der jeg har gått, langs Mjøsa – i mange år og plukket plast og avfall. Jeg er veldig glad for at så mange tusen i dag er ute og ser utfordringene som vi skaper med forurensningen i havområdene.

Per Espen Stoknes (MDG) [13:28:27]: Vi har et systemproblem. Vi har laget en økonomi og en politikk som gjør at vi fortsatt kaster fra oss avfall og forurenser der det er enklest og billigst – nesten helt uten hensyn til konsekvensene for framtidens mennesker, dyr og natur. Vi dumper klimagasser i atmosfæren, plasten vår i havet, miljøgifter i elvene våre og gruveavfall i fjordene våre. I dag har Stortinget igjen mulighet til å redde to levende fjorder. Førdefjorden og Repparfjorden gir i dag mange arbeidsplasser og er et rom for et rikt marint liv. Allikevel ser det ut til at hensynet til kortsiktig lønnsomhet og uttak av en begrenset ressurs enda en gang settes høyere enn hensynet til de ressursene som har potensial til å gi livsgrunnlag, aktivitet og mat til evig tid.

Miljøpartiet De Grønne mener at vi trenger metaller og mineraler, og at viktige fornybar-næringer framover vil trenge dem, men vi kan ikke akseptere at denne verdiskapingen skjer på måter som ødelegger naturen. Her må det grønn innovasjon og nytenkning til, som f.eks. sirkulærøkonomi og bedre driftsformer.

Siden tillatelsen til å dumpe gruveavfall i Førdefjorden og Repparfjorden ble gitt, har det kommet informasjon om og blitt avdekket svakheter ved vurderingen som ble gjort da de opprinnelige tillatelsene ble gitt. For det første har det kommet fram at i Førdefjorden-saken er de økonomiske gevinstene for lokalbefolkningen lavere enn tidligere antatt. Dette burde i seg selv være nok til å gi en ny vurdering – en vurdering vi forventer vil ta de store miljøkonsekvensene mye mer på alvor enn den forrige. I tillegg har Vista Analyse laget en rapport som konkluderer med at usikkerheten er for stor til at man ikke engang kan si at dumping vil gå samfunnsøkonomisk i pluss.

Miljøkonsekvensene er uansett for store til at tillatelsen skulle vært gitt, men det blir enda dummere med miljøforpesting som ikke engang er lønnsom. Konsekvensene av utslipp av sprengningsplast i havet ble for øvrig aldri vurdert da tillatelsene opprinnelig ble gitt. Nå som til og med Fremskrittspartiet er imot mikro-

plast, håper vi at de andre partiene her kan gå inn for forslagene om en ny vurdering.

Nå er plastforurensning i havet på dagsordenen som aldri før, og derfor regner vi med at partiene også klarer å se problemene med de andre miljøproblemene som rammer havene og fjordene våre. Nanoplastpartikler, tungmetaller og andre kjemikalier ligger her an til å dumpes rett i matfatet vårt. Derfor sier De Grønne ja til en ny vurdering og nei til uansvarlig forsøpling av norsk kystnatur.

Statsråd Ola Elvestuen [13:31:23]: Klima- og miljødepartementet ga tillatelse etter forurensningsloven til Nordic Minings gruveprosjekt i Naustdal i 2015. Miljødirektoratet ga tillatelse etter forurensningsloven til Nussirs gruveprosjekt i Kvalsund i 2016. Begge vedtakene ble opprettholdt av henholdsvis Kongen i statsråd og Klima- og miljødepartementet i 2016. Beslutningen om å gi tillatelse i disse to sakene, er allerede tatt, og det er generelt en høy terskel for å omgjøre forvaltningsvedtak.

Miljøvirkningene er utredet og vurdert. Det er et omfattende kunnskapsgrunnlag som ligger til grunn for vurderingen av søknad om tillatelse etter forurensningsloven, og det har ikke kommet fram noen nye opplysninger som gir grunnlag for å foreta en ny behandling av sakene i sin helhet.

De justeringer av tall for gruveavfall, arbeidsplasser og driftsperiode som Nordic Mining har lagt fram i en studie, er ikke vesentlige nok til å gi grunnlag for å ta saken opp til ny vurdering. I søknadsprosessen ble det tatt høyde for usikkerhet om tall for arbeidsplasser, restmasser og driftstid. Justeringene fra Nordic Mining forandrer ikke forutsetningene for at tillatelse kunne gis. Miljødirektoratet vil følge opp begge tillatelsene og vil justere vilkårene i tillatelsene hvis det skulle bli nødvendig.

Jeg tror både mine og Venstres standpunkt i disse to sakene var godt kjent da beslutningene ble tatt, og som det er nevnt tidligere, er dette også blitt grundig diskutert i de forhandlingene man hadde på Jeløya.

Når det gjelder nye deponi, slås det fast i Jeløya-plattformen at regjeringen vil utrede konsekvensen av et forbud mot nye sjødeponi, og for første gang skal det ikke gis nye tillatelser til sjødeponi i denne perioden. Jeløya-plattformen slår videre fast at mineralloven skal evalueres for å sikre en bærekraftig ressursutvikling og sikre at miljøhensyn er tilstrekkelig ivaretatt. Sammenhengen mellom miljø- og minerallovgivningen skal vurderes. Det skal gjøres en særskilt vurdering av om lovverket for avfallsdeponering i gruveindustrien er tilstrekkelig, og regjeringen skal utrede konsekvensen av et forbud mot sjødeponi.

Dette er ny politikk, som jeg er godt fornøyd med.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Lars Haltbrekken (SV) [13:34:20]: Jeg har et enkelt spørsmål til statsråd Elvestuen. Selv etter at det har kommet nye opplysninger i sakene etter at vedtak er gjort, vil man ikke snu. Så spørsmålet er: Hva skal til for at Venstre og regjeringen snur i spørsmålet om å tillate bruk av Førdefjorden og Repparfjorden som søppelplass for gruveindustrien?

Statsråd Ola Elvestuen [13:34:49]: Som det er nå, er det ikke kommet opp noen endringer i en størrelsesorden som gjør at det er grunnlag for å ta saken opp på nytt. Skulle det være grunnlag for å ta saken opp på nytt, må det være fordi det er så store endringer at det grunnlaget finnes.

Lars Haltbrekken (SV) [13:35:11]: Da vil jeg be statsråden om å konkretisere hva han legger i «store endringer». Hva snakker han da konkret om?

Statsråd Ola Elvestuen [13:35:22]: Det må være at det viser seg at skaden eller miljøulempene blir vesentlig større eller annerledes enn ventet da tillatelsen ble gitt. Det er vanskelig å være mer konkret på hva det skulle innebære.

Tore Storehaug (KrF) [13:35:48]: Mange ting skjer i denne saka og som også skjer lokalt no. Eit anna selskap, som heiter Arctic Mineral Resources, har sagt at dei er interesserte i eit alternativt prosjekt ved Engbøfjellet som skal utvinne granat, og som ikkje skal dumpe i fjorden.

Kva tenkjer ministeren om det?

Statsråd Ola Elvestuen [13:36:11]: Slike spørsmål reguleres av mineralloven, som regulerer utvinningsrettigheter, og den loven forvaltes av Nærings- og fiskeridepartementet. Så det er vanskelig for meg å gå inn på akkurat den problemstillingen.

Presidenten: Replikkordskiftet er omme. Flere har ikke bedt om ordet til sak nr. 3.

Sak nr. 4 [13:36:46]

Innstilling fra energi- og miljøkomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Espen Barth Eide og Marit Arnstad om å utsette spørsmålet om navnebytte for Statoil slik at saken kan drøftes i Stortinget (Innst. 251 S (2017–2018), jf. Dokument 8:195 S (2017–2018))

Presidenten: Etter ønske fra energi- og miljøkomiteen vil presidenten foreslå at taletiden blir begrenset til 3

minutter til hver partigruppe og 5 minutter til medlemmer av regjeringen.

Videre vil presidenten foreslå at det – innenfor den fordelte taletid – blir gitt anledning til seks replikker med svar etter innlegg fra medlemmer av regjeringen, og at de som måtte tegne seg på talerlisten utover den fordelte taletid, får en taletid på inntil 3 minutter.

– Det anses vedtatt.

Tina Bru (H) [13:37:39] (ordfører for saken): I denne saken har Arbeiderpartiet og Senterpartiet fremmet forslag om at Stortinget skal be regjeringen om å stemme imot forslaget om at Statoil skal endre navn til Equinor på Statoils generalforsamling den 15. mai. Et flertall i komiteen mener at dette er en dårlig idé, da det bryter med viktige prinsipper for statlig eierskap. Suksessen med statlig eierskap i Norge er ikke basert på at Stortinget skal detaljstyre det enkelte selskap og overprøve det enkelte selskaps strategiske beslutninger.

Statoil er et viktig selskap for Norge. Norge er et av ytterst få land i verden som har klart å forvalte oljeressursene sine på en måte som har vært til det beste for fellesskapet og vært et viktig bidrag til en av verdens beste velferdsstater. Et viktig premiss for denne suksessen er at staten har sørget for gode og forutsigbare rammebetingelser for Statoil, og at staten er en forutsigbar og god eier som kjenner sin besøkelsestid. Staten verken kan eller skal gå inn og detaljstyre Statoil etter enkelte politikeres innfall.

Det er bred politisk enighet om viktige prinsipper for hvordan staten skal opptre som eier. Viktige elementer i denne sammenheng er bl.a. at styret er ansvarlig for å utarbeide klare mål og strategier for selskapet innenfor rammen av vedtektene, og at staten stiller forventninger til selskapets resultater, og f.eks. at styret har det overordnede ansvaret for forvaltningen av selskapet og skal herunder ivareta en uavhengig kontrollfunksjon overfor selskapets ledelse på vegne av eierne.

De nevnte prinsipper baserer seg på at staten primært utøver sin innflytelse i generalforsamlingen og overlater til styret og ledelsen å ta de strategiske beslutningene i selskapet. Disse prinsippene skal bidra til en god eierforvaltning som sikrer statens verdier og bidrar til verdiskaping i selskapene der staten er eier.

Selskapets ønske om navneendring er ikke en beslutning som behøves forelagt for Stortinget. I henhold til Grunnloven er forvaltningen av eierskapet delegert til det departement selskapet hører inn under. Det er i saker om endringer av statens eierandel og vedtak om kapitaltilførsel at det må hentes samtykke fra Stortinget. En beslutning om navneendring for selskapet er ikke en endring som krever samtykke fra Stortinget.

Stortinget skal ikke gripe inn i forretningsmessige beslutninger av en slik karakter som det foreliggende ønsket om navneendring er. Den ønskede navneendringen er begrunnet i forretningsmessige og strategiske hensyn, og slik staten utøver sitt eierskap, skal denne type beslutninger fattes i styret og ikke i Stortinget. Vi mener det kan skape en uheldig presedens om det blir opp til Stortinget å overprøve Statoils styres strategiske og forretningsmessige beslutninger. Jeg er derfor glad for at forslaget fra Arbeiderpartiet og Senterpartiet ikke får flertall her i dag.

Avslutningsvis: Dette handler ikke om hvorvidt man liker navnet Equinor eller ikke. Dette handler om hvordan staten skal opptre som eier.

Espen Barth Eide (A) [13:40:49]: Den norske stats oljeselskap, senere Statoil, ble opprettet av Stortinget den 14. juni 1972, og senere ble vedtektene også vedtatt i Stortinget, i 1974. Det var en helt bestemt grunn til at man i den helt tidlige oljealderen ønsket å bygge et sterkt nasjonalt selskap. Man skulle ha klare og tydelige offentlige regler, men man skulle også ha en norsk aktør på nærings siden som skulle bygge kompetanse og bli en god konkurrent til og partner med internasjonalt næringsliv. Det var politisk strid om hvordan oljepolitikken skulle styres, men vi fikk til en modell som, som også saksordfører Bru nevnte, sannsynligvis er verdens mest vellykkede måte å bli et rikt land basert på råvarer på, nemlig ved å unngå ekstreme forskjeller, unngå overforbruk og korrupsjon – ting som mange land har sett. I den store historien, som er en ganske flott historie om sterk nasjonal kontroll over en ny mulighet, hører Statoil hjemme.

Dette er egentlig to debatter. En debatt er om eierstyringsprinsipper, og den andre er om hva man mener om navnet. I prinsippet er det alle mulige kombinasjoner av de syn. Man kan f.eks. mene at navneforslaget er dårlig, men det tilligger ikke Stortinget å mene noe om det. Eller man kan mene at det tilligger Stortinget å mene noe om det, men navnet er likevel greit.

Vi mener for det første at dette er en eiersak. Jeg og Arbeiderpartiet er helt enig i at det er noen viktige forretningsmessige prinsipper som skal ligge til grunn for hva Stortinget skal blande seg inn i og ikke blande seg inn i, og der tror jeg det etter hvert har blitt ganske stor enighet i Norge. Men selskapets navn er ikke en detalj, det er ikke en bagatell. Det er ikke en rent forretningsmessig vurdering når selskapet har et navn som nettopp har blitt til av helt bestemte grunner her i denne sal. Derfor hører det hjemme hos eieren.

Styret har jo selv meldt denne saken inn til generalforsamlingen. Og i generalforsamlingen er det da statsråd Søviknes, som sitter her, men som også sitter i gene-

ralforsamlingen, som har avgjørende flertall på 67 pst. Så det regjeringen – ved statsråd Søviknes – stemmer, bestemmer utfallet.

Vi mener at i en slik sak, og ikke minst når man har en mindretallsregjering, kunne det være klokt, i et så viktig spørsmål, å finne en form for å sikre seg at Stortingets flertall er enig.

Så vil jeg anerkjenne Søviknes for raskt å ha kommet til komiteen da vi spurte om det, og gitt uttrykk for sitt syn, og ut av det kommer altså en innstilling hvor vi sammen med Senterpartiet går inn for at Stortinget skal vedta å be regjeringen om å stemme mot på generalforsamlingen, da Statoil er et selskap vi er så glad i at vi synes det skal fortsette å hete nettopp Statoil.

Da tar jeg opp det forslaget som vi fremmer sammen med Senterpartiet.

Presidenten: Representanten Espen Barth Eide har tatt opp det forslaget han refererte til.

Sandra Borch (Sp) [13:44:06]: Statoil har vært – og er – et viktig selskap og en merkevare for å sikre fellesskapets interesser i olje- og gassressursene på norsk sokkel siden etableringen i 1972. Navnet representerer en viktig del av norsk olje- og industrihistorie og er også en av landets mest kjente merkevarer. Det er ingen tvil om at Statoil er mer enn bare et selskap. Det er også en institusjon som forteller historien om hvordan Norge håndterte store gass- og oljeressurser til det beste for fellesskapet, og som har bidratt til den velferdsstaten vi kjenner i dag.

Senterpartiet mener at behovet for et skifte av navn er for dårlig utredet og begrunnet. Det er ingen tvil om at det hadde vært mer heldig om statsråden hadde sørget for en bedre og bredere forankring i folkevalgte organer for prosessen og nytt navn.

Forslaget til nytt navn skal bli fremmet på Statoils generalforsamling 15. mai. Den norske regjeringen har uttalt at den støtter forslaget og vil stemme for det på generalforsamlingen. Hva selskapet skal hete er en klar eiersak og ikke noe som styret og departementet skal avgjøre.

Jeg synes det er rart at Statoil valgte å offentliggjøre dette bare to måneder før det skal vedtas på generalforsamlingen. Dette har gjort at man ikke har fått en politisk prosess rundt saken, noe som burde vært helt opplagt siden staten er den største eieren. Jeg synes også det er beklagelig at det har blitt sagt i flere debatter i media at fagforeningen i Statoil stiller seg bak et navnebytte. Det vet vi ikke stemmer, og det er tydelig at statsråden her er feilinformert, noe som vitner om at saken skulle ha vært bedre utredet og opplyst enda mer. Vi har bl.a. sett at fagforeningen har påpekt at både timingen og

kostnadene er et ankepunkt, men også at man ønsker å distansere seg fra både stat og olje.

Statoil er en av Norges sterkeste merkevarer – høy kjennskap og sterke assosiasjoner er ikke noe man bare kaster vekk. Det er rett og slett sløsing med ressurser. Det er folket som er den dominerende eieren i Statoil. Det er regjeringen – og i siste runde Stortinget – som forvalter dette. Regjeringen er en mindretallsregjering og bør derfor ta dette opp i Stortinget.

På bakgrunn av dette mener Senterpartiet at det bare skulle mangle at spørsmålet om et eventuelt navneskifte på Statoil bør utsettes inntil saken er redegjort og drøftet ordentlig i Stortinget.

Lars Haltbrekken (SV) [13:47:15]: Statoil har opp gjennom årene gjort mye dumt som fortjener kritikk. De investerte tungt i tjæresand i Canada – et grisete prosjekt uten sidestykke. Statoil har også kjørt kampanjer for å bore i noen av de mest sårbare havområdene vi har, som utenfor Lofoten, Vesterålen og Senja. Alt dette fortjener sterk kritikk, og det påkaller også en sterkere styring fra statens side. Tidligere har SV stort sett vært alene om å kreve en sterkere statlig styring av Statoil – når de har gjort så dumme ting. Jeg registrerer med glede at det nå er flere partier som ønsker å gripe inn overfor Statoil når de gjør dumme ting, og gleder meg til vi eventuelt skal ta de debattene i Stortinget framover.

Jeg skal ikke mene så mye om navneskiftet, men det kan sikkert gå an å gjøre det billigere enn det Statoil har lagt opp til. Men som jeg har vist til i mitt innlegg: Det finnes viktigere ting å kritisere Statoil for.

Ketil Kjenseth (V) [13:48:51] (komiteens leder): Jeg synes ikke dette er en anledning for å kritisere Statoil. Den store historien, som representanten Espen Barth Eide trakk opp, er i all hovedsak riktig: et vellykket statlig eid selskap som har forvaltet ressurser ut fra den kunnskapen en til enhver tid har hatt, til fellesskapets beste.

Derimot finner jeg vel at dette er en anledning til å kritisere representantene for forslaget. For vi har hatt en høring i komiteen, og det var absolutt ingen som kom på høring, og det vitner ikke om noe stort rop i befolkningen om at dette er et navneskifte som folket stritter imot. Jeg vil nok driste meg til å si at det minner litt om det gamle, gretne ekteparet som blir litt snurte når eldstebarnet, eller kanskje enebarnet, vil flytte ut av barnomshjemmet.

I lys av den debatten vi har hatt tidligere her i dag, om at vi skal fornye og skape en likevekt, satse på grønne løsninger og grønn omstilling – vi forventer rett og slett mindre oljeinntekter til å løse det grønne skiftet – så er dette kanskje egentlig dagen for å rope et lite hurra for

Statoil, som på egen hånd har tatt dette valget: at en vil kaste oljen ut av navnet og erstatte det med likevekt og balanse – og sågar også tilføye «nor», som setter et tydeligere preg på den norske identiteten.

Så jeg synes vi skal trøste oss med at logoen blir rød, mens skiftet blir grønt.

Tore Storehaug (KrF) [13:50:56]: Eg takkar saksordføraren for ei god utgreiing om ei sak som vi har brukt god tid på i komiteen. Vi har til og med hatt ei høyring, og eg må òg seie at eg synest statsråden i den høyringa svarte ganske godt på korleis han har stilt seg til den namneendringa som Statoil ønskjer å få gjort.

Det kom jo ingen andre på den høyringa, så då hadde eg ein og ein halv time ekstra, og eg fann ut at eg kunne «google» litt i andre prosjekt som Statoil har involvert seg i der det har vore snakk om statleg styring. Så eg såg litt på tala for oljesandprosjektet, som den raud-grøne regjeringa ikkje ville bruke statleg eigarskap for å bryte mot. No kritiserer dei og stiller spørsmål ved ei investering i 100-millionarkronersklassen. Den gongen brukte Statoil 10 mrd. kr, og det var snakk om ei investering på opp mot 100 mrd. kr – ikkje i retning av å bli eit breiare energiselskap eller å bli eit selskap som kan bidra til den omstillinga som vi har diskutert opp og i mente i salen før i dag, men til å gå den heilt andre vegen.

No ønskjer dei same partia – unntatt SV – at Stortinget gjennom representantforslag skal gå inn og drive aktivt eigarskap over dei statlege selskapa som er børsnoterte, og der det er leiinga som sit med dei strategiske omsyna. Det synest eg er litt spesielt.

Eg vil berre seie at eg synest dette er ei sak som ligg til selskapet, og styret i selskapet, å stå i. Det blir spennande å følge dette selskapet framover. Vi er stolte av Statoils historie, og vi er glade for det potensialet dette selskapet har for å bidra til ei grønn omstilling. Men då må ein òg tenkje meir som eit energiselskap, og det trur eg er klokt.

Det er mange ting ein kan gjere i stortingssalen, men eg trur at når det gjeld å styre namnevalet til statlege selskap, er det kanskje ikkje den beste plassen å begynne.

Per Espen Stoknes (MDG) [13:53:04]: Miljøpartiet De Grønne synes at Equinor er et fint navn, og vi lover å minne Statoil – unnskyld, Equinor – framover på hva balanse, equi, handler om. Det var i grunnen det jeg hadde tenkt å si, men siden vi er inne i en navnediskusjon, kan jeg ikke dy meg. I stedet for å foreslå å overstyre og påvirke kommersielle selskaper på deres egen drift, kunne politikere bruke tid på å rette blikket mot institusjoner som vi selv kontrollerer.

Så da fremmer jeg tre forslag: Vi bør endre navnet på Olje- og energidepartementet til Energidepartementet. Og statsråd Søviknes kan få lov til å endre tittel til energiminister. Og neste gang vi lager en oljemelding, en pe-

troleumsmelding, skal den ikke hete En næring for framtida, men – og her får dere et gratis tips – En næring fra fossiltiden. Eller enda et tips: En næring overmoden for grønn omstilling.

Presidenten: Presidenten antar at representanten ikke fremmet disse forslagene, men han fortalte om dem.

Per Espen Stoknes (MDG) (fra salen): Presidenten har oppfattet det helt korrekt.

Presidenten: Takk for det.

Statsråd Terje Søviknes [13:54:32]: Innledningsvis må jeg få takke presidenten for den oppklaringen, for ellers hadde denne saken kommet inn på et visst komisk sidespor.

Jeg redegjorde for Statoils forslag til navneendring i energi- og miljøkomiteens høring 19. april i år. La meg likevel kort i denne sal gjenta den prosessen som har vært fram til denne dag. I tråd med henvendelse fra Statoil i januar 2018 gikk man i gang med en prosess internt i selskapet, ved konsernledelse og styre, knyttet til et mulig navnebytte. Vi ga vår tilslutning til at prosessen kunne fortsette. Så meldte Statoil til Olje- og energidepartementet i mars at de faktisk ønsket å foreslå et nytt navn. Vi drøftet dette på regjeringsnivå; jeg drøftet det med de tre partilederne som sitter i regjering. Vi valgte å konsentrere oss om prinsippet: Ville vi akseptere at man byttet navn? Vi gikk ikke inn i de reelle prosessene knyttet til selskapets – styrets og konsernledelsens – prosess for å utvikle et nytt navn.

Vi registrerer at Statoil er tydelig på hva Equinor betyr for dem. Equinor består av «equi», som, som det har vært nevnt her, er utgangspunktet for ord som «equal», «equality» og «equilibrium», altså likevekt, likeverd og balanse, og av «nor», som gir selskapet en identitet som tydelig signaliserer hvor selskapet kommer fra, og at man har en stolt, norsk opprinnelse.

Styret og konsernledelsen har vært veldig tydelige og klare på at dette er en forretningsmessig og strategisk posisjonering som følger opp selskapets tidligere utmeislede strategi om å bli et bredt energiselskap. Man ønsker altså å posisjonere seg forretningsmessig og strategisk inn mot investorer og samarbeidspartnere – og med hensyn til framtidig rekruttering. Det har vi konkludert med at regjeringen ikke skal motsette seg, og derfor vil vi støtte dette navneskiftet.

Kort om de konstitusjonelle rammene: Saksordfører redegjorde også for dem, i forhold til Grunnloven og de rammene som eierskapsmeldingen gir i kapittel 8.1.1. Det er åpenbart at navneendring i seg selv ikke er en sak det er påkrevd å legge fram for Stortinget for samtykke,

selv om den skal behandles på generalforsamlingen i Statoil, knyttet til at det her kreves en endring i § 1 i vedtektene.

Jeg er derfor glad for at et stort flertall i komiteen i sin innstilling er enig i mitt syn når det gjelder riktig framgangsmåte for statens behandling av denne saken. Når det gjelder Arbeiderpartiet og Senterpartiets forslag i saken vi nå har til behandling, og de innleggene som i dag er blitt holdt av representanten Barth Eide og representanten Borch, så stiller det noen spørsmål om hva Arbeiderpartiet og Senterpartiet egentlig mener. På den ene side snakker man om forankring – som selvfølgelig kunne vært gjort på en uformell måte – i Stortinget, men går man inn og ønsker en forankring i form av en formell beslutningsprosess i Stortinget, bryter man med viktige prinsipper for den statlige eierskapsutøvelsen.

På den annen side er det gjennom innlegget til Espen Barth Eide nå kommet tydelig fram at Arbeiderpartiet prinsipielt egentlig ikke ønsker noe navnebytte, men vil beholde Statoil. Da går man altså direkte inn og vil mene noe om en forretningsmessig og strategisk beslutning som vi klart mener primært ligger til styret og konsernledelsen, selv om saken formelt sett skal behandles på generalforsamlingen på grunn av vedtektsendringen.

Med det vil jeg bare understreke at med denne behandlingen og det vi har konkludert med tidligere, vil jeg stemme for navneendringen til Statoil – fra Statoil til Equinor – og altså underbygge den strategien selskapet har valgt for å se inn i framtiden og bygge seg opp som et stort, bredt internasjonalt energiselskap.

Presidenten: Det åpnes for replikkordskifte.

Espen Barth Eide (A) [13:59:40]: Jeg har lyst til å oppklare noe: Vi, fra Arbeiderpartiets side, mener heller ikke at denne saken av formelle grunner skal behandles i Stortinget. Det vi har påpekt, er at vi mener at når regjeringen, ved statsråden, forvalter et så viktig spørsmål som vi mener dette er, finnes det former for å sørge for at man har en bred politisk oppslutning om det. Bare så det er avklart.

Mitt spørsmål til statsråd Søviknes er: Mener han selv – uavhengig av det han nå sier om det formelle – at «Equinor» er et godt navn, som like bra som «Statoil» gir uttrykk for hva dette selskapet egentlig driver med? Sist jeg sjekket, var det hovedsakelig eid av staten og drev i all hovedsak med olje og gass, og det er vel all grunn til å tro at det er det de vil drive med lenge, selv om vi gir full støtte til spredningen til andre energikilder. Er det lurt å bytte ut et så godt innarbeidet merkevarenavn?

Eva Kristin Hansen hadde her overtatt presidentplassen.

Statsråd Terje Søviknes [14:00:38]: Det er klart at når man for første gang hører det nye navnet, lurer man selvfølgelig på hvordan dette vil kobles opp til selskapets reelle virksomhet, som er knyttet til energi – ikke bare olje og gass, men nå også fornybar energi. Samtidig er dette en tilvennings sak, og jeg opplever at Statoil har en god historie å fortelle om likevekt, balanse og likeverd, som de nå fokuserer på gjennom «equi», og den identiteten de kan bygge gjennom å ha med «nor» i navnet. De er i en endringsprosess hvor de tar del i den store transformasjonen som skjer innenfor energifeltet globalt, der man i større grad beveger seg vekk fra fossile energikilder til fornybare energikilder og skal bli et bredt energiselskap. Da mener jeg at «Equinor» er et godt bilde på den likevekten som man her søker.

Geir Pollestad (Sp) [14:01:49]: Det vert i diskusjonen no vist veldig mykje til at dette er ei oppgåve som ligg til styret og leiinga i selskapet. Men dette skal jo behandlast på generalforsamlinga, og då er mitt spørsmål: Kva saker på ei generalforsamling i eit selskap som staten er eigar i, skal staten som eigar ikkje bry seg med, viss ein vil halda seg innanfor eigarskapsprinsippa? Mi tilnærming til dette er at alle saker som er oppe til behandling på ei generalforsamling, er der av ein grunn, nemleg at dei er eigarskapsaker.

Denne saka, om å endra namn, skal opp til behandling på generalforsamlinga, og no har ein altså sagt at det er i strid med eigarskapsprinsippa viss staten, som eigar, har ei meining om det. Så eg vil veta: Kva slags type saker på ei generalforsamling har ein eigar ikkje lov til å meina noko om?

Statsråd Terje Søviknes [14:02:45]: Oppsummert kan jeg svare veldig enkelt på det: Det er ingen saker på en generalforsamling som eierne ikke skal ha noen mening om. Selvfølgelig skal vi ha det – i dette tilfellet på vegne av statens eierskap i Statoil. Spørsmålet er om dette er en sak som krever at man skal løfte det opp i Stortinget, eller om man skal følge de prinsipper som ligger i Grunnloven og i eierskapsmeldingen, om at eierskapet i statens portefølje skal utøves av det departementet som har ansvaret for de respektive selskapene. Det er det som er det spesielle i denne saken: Man løfter opp en sak til Stortinget – parlamentet – for å diskutere noe som jeg og stortingsflertallet nå er tydelige på at bør tilligge den statsråden som har ansvaret, i tilfellet med Statoil er det undertegnede. Vi, jeg og regjeringen, har da valgt å legge til grunn de forretningsmessige og strategiske vurderingene som styret og konsernledelsen har gjort, når de ønsker å støtte opp under sin strategi ved å bytte navn.

Geir Pollestad (Sp) [14:03:49]: Statens prinsipp for eigarstyring er ei sak mellom staten og selskapa i all hovudsak, og eg er glad for at statsråden bekreftar det som han no bekreftar, at staten som eigar kan ha ei meining på generalforsamlinga om namnevalet. Det er dermed feil det som står i innstillinga om at det er i strid med god eigarstyring. Denne saka handlar eigentleg om eit spørsmål mellom Stortinget og ei mindretalsregjering, og sjølv sagt liker jo ikkje ei mindretalsregjering at Stortinget blandar seg inn. Men meiner framleis statsråden at dette er i strid med god eigarstyring, og kva for prinsipp for eigarstyring er det dette strir mot? Eller er dette rett og slett ein diskusjon som er heilt legitim om forholdet mellom storting og regjering?

Statsråd Terje Søviknes [14:04:41]: Jeg mener klart at det er i strid med god eierskapsstyring at man på stortingsnivå skal gå inn og ha sterke meninger om et navnebytte som er knyttet til forretningsmessig og strategisk posisjonering. Det er delegert til regjeringen ved ansvarlig statsråd å stå for eierskapsutøvelsen innenfor de rammer som Grunnloven og eierskapsmeldingen gir, og da er eksemplene på saker som må til Stortinget, knyttet til bevilgningsmyndigheten som Stortinget har, og selvfølgelig til kjøp og salg av eierandeler, først og fremst. Navneendring på et selskap – hvis representanten reelt sett mener at man skal ha en prosess på det i Stortinget, blir det en veldig spesiell form for utøvelse av eierskap i et børsnotert selskap der staten eier to tredjedeler av aksjene og private aktører eier en tredjedel av aksjene.

Geir Pollestad (Sp) [14:05:43]: Eg synest det er relevant å gå inn i dette, all den tid fleirtalet på Stortinget med brei penn slår fast at det etter fleirtalets meining vil være «i strid med statens prinsipper for god eierstyring». Så står dei ti prinsippa for god eigarstyring nemnt i innstillinga, og då lurar eg på: Kva for nokon av dei ti prinsippa er dette i strid med?

Statsråd Terje Søviknes [14:06:08]: I de føringer som er gitt i eierskapsmeldingen, og som viser tilbake igjen til Grunnlovens bestemmelser om utøvelse av det statlige eierskapet, ivaretagelsen av statens verdier, peker man på hvilke saker det er naturlig skal ligge til Stortinget å behandle. Da blir et navneskifte i en helt annen divisjon enn kjøp og salg av eierandeler og eventuelt kapitaltilførsel til et selskap. Så her mener jeg at representanten fra Senterpartiet tar helt feil når han nå på en måte prøver å trekke i tvil om dette er i tråd med god eierskapsutøvelse. Hvis vi i børsnoterte selskaper skal opptre med en slik detaljstyring fra Stortingets side, mener jeg at det statlige eierskapet er på feil vei.

Espen Barth Eide (A) [14:07:13]: Jeg har en oppfølging til representanten Pollestads meget gode spørsmål og den avklaringen som nå kom: at dette altså er en sak for generalforsamlingen, og at det er helt legitimt at statsråden, og regjeringen ved statsråden, har et syn og skal stemme enten for eller mot. Det ble veldig klart slått fast nå, og det aktualiserer spørsmålet – nå vet vi allerede at statsråden og regjeringen vil stemme for: Vil statsråden stemme for fordi det er i tråd med god skikk? Eller vil statsråden stemme for fordi statsråden mener det er et riktig valg, altså at han aktivt støtter det nye navnet Equinor på det som tidligere het Statoil?

Statsråd Terje Søviknes [14:07:51]: Både-og: både fordi jeg mener det er riktig å lytte til styret og konsernledelsen i et spørsmål om navn – som altså skal støtte opp under en strategi for Statoil, som nå går fra å være et rent olje- og gasselskap til et bredt energiselskap som fokuserer både på olje og gass og fornybare energikilder – og fordi jeg mener at det er riktig av selskapet å bytte navn og se på de neste 50 årene og bringe selskapet inn i en ny tidsæra der vi har et annet globalt perspektiv på energi enn det man har hatt i de forutgående 50 år. Statoil har tjent oss godt som selskap, og navnet har gitt en tydelig retning med tanke på statlig eierskap – riktig nok nå bare med to tredjedeler og ikke fullt ut – og «oil», som har vært hovedgeskjeften fram til nå. Men nå går selskapet inn i en ny periode – framtiden, de 50 årene som ligger foran oss – der man også skal drive med fornybar energi.

Presidenten: Da er replikkordskiftet omme. De talere som heretter får ordet, har en taletid på inntil 3 minutter.

Geir Pollestad (Sp) [14:09:07]: Statoil er jo både symbolet på og eit lokomotiv i den velstandsutviklinga me har hatt i Noreg dei seinare tiåra. Og namn betyr noko, namn handlar om identitet, det er ein del av historia om Noreg, det er ein del av historia til Rogaland og Stavanger som ligg i namnet. Statoil er eit selskap som i hovudsak er eigd av staten, og i hovudsak driv med olje, og då er jo Statoil eit ganske ok namn på selskapet.

Men det som eg synest er alvorleg i denne saka, er at fleirtalet gjer slik som særleg Høgre og Framstegspartiet gjer når dei ikkje vil diskutera viktige saker om eigarskapet; dei berre slår fast at det er i strid med eigarskapsprinsippa. Men det er altså ikkje i strid med eigarskapsprinsippa at eigar skal ha eit syn på namnet. Det er ei sak for generalforsamlinga, og som statsråden nettopp bekrefta – staten som eigar kan på generalforsamlinga ha ei meining, og *skal* ha ei meining, om alle saker som vert behandla der. Så det er feil når det står i innstillinga at «kompetansen til å fatte slike beslutninger skal ligge hos

selskapets styre og ledelse». Nei, det ligg hos generalforsamlinga, det er ei eigarskaps sak.

Eg synest det er veldig, veldig uheldig at ein blandar saman dette, og eg synest at saksordføraren i sitt hovudinnlegg bomma grovt i forståinga av det statlege eigarskapet og korleis det skal utøvast. For det er altså ingen av eigarskapsprinsippa som seier noko om at Stortinget kan ha ei meining eller ikkje om sakene. Det det står noko om, er at utøvinga av eigarskapet ligg hos regjeringa, og det er det heller ikkje nokon som helst tvil om. Men ein er vekke frå eigarskapsprinsippa viss Stortinget fortel til regjeringa kva regjeringa skal meina. Då er ein inne i parlamentarismen, då er ein inne i statsforfatninga og styringa og forholdet mellom storting og regjering, og det er noko anna enn prinsippa for godt statleg eigarskap. Og der synest eg at fleirtalet burde vore tydelegare og ryddigare. Ja, kanskje me berre skulle hatt ein debatt om me syntest dette var eit godt eller dårleg namn på selskapet.

Eg synest at Equinor er eit namn som ikkje seier nokon ting, det er kanskje på grensa til å vera eit litt stygt namn, og eg synest at Statoil framleis skal heita Statoil. Det meiner eg det er ein heilt legitim rett ein som stortingsrepresentant har til å stemma for, og så får regjeringa – viss ho får fleirtalet i Stortinget mot seg – ta omsyn til det på generalforsamlinga. Det er ei heilt ryddig eigarskapsstyring, så eg håper at me kan ha ein diskusjon om det saka gjeld, og ikkje ein skuggeboksing om feil bruk av formalia.

Nils Kristen Sandtrøen (A) [14:12:25]: Denne saken handler om norsk historie. De siste 80 årene er det kanskje to milepæler i norsk historie som er mer framtreende enn noen andre. Det er gjenoppbyggingen av hele landet vårt etter annen verdenskrig med en sterk velferdstat for alle, og det var det aktive valget som ble tatt i denne salen om at verdiene i Nordsjøen skulle komme nye generasjoner, vanlige folk og fellesskapet til gode. Det er helt opplagt at Statoils historie har vært en avgjørende del av den viktige norske historien. Den påvirker livet til så godt som alle i Norge i dag, og er et forbilde for andre land i verden når det gjelder å kunne ha en politikk som utjevner forskjeller og sørger for at naturressursene ikke bare tilfaller noen få, men tvert imot kommer de mange til gode.

Terje Søviknes fra Fremskrittspartiet og regjeringen sa det ganske klart: Man ønsker å fjerne «stat» fra navnet. Og det er ikke så rart, for det er jo det Fremskrittspartiet alltid har ment i politikken om naturressursene våre i Nordsjøen. Carl I. Hagen ønsket å selge ut oljeressursene i Nordsjøen på rot. Heldigvis var det visjonære folkevalgte som sa at disse ressursene tilhører oss alle.

Debatten i dag burde jo da egentlig handle om at vi sammen kan hente inspirasjon fra de folkevalgte som gikk før oss, på nye områder. Vi har akkurat hatt en diskusjon om hvordan vi kan utvikle ny energi, ny industri, som også får ned klimautslippene. Og det minner meg på én ting, at dette er ikke en sak som isolert sett kun handler om ett selskap, nei, snarere tvert imot. Da Sylvi Listhaug var landbruksminister, var en av hennes viktigste saker, å selge Statskog. Det er jo opplagt at dette handler om dype politiske uenigheter, om hva demokratiet skal være med på å bestemme og hvordan verdiene skal fordeles.

Jeg vil si det så klart at det er noen som fra denne talerstolen nærmest har latterliggjort at folk har et engasjement i denne saken. Vel, da er det på tide å snakke med dem som har vært mekanikere, sveisere, som har stått på for at disse verdiene skal komme oss alle til gode, og vi trenger å hente inspirasjon til ny og framtidsrettet industripolitikk.

Espen Barth Eide (A) [14:15:43]: Mot slutten av denne debatten, som vi neppe skal forlenge veldig mye mer, har jeg lyst til å si at jeg er veldig enig i den oppsummeringen som representanten Pollestad nettopp ga. Jeg opplever at utvekslingen ikke minst mellom ham og statsråden, hvortil statsråden kom med noen gode og presise svar – jeg vil anerkjenne det – og gjorde det veldig klart at det faktisk er slik at regjeringen har full rett til å ha et synspunkt. De kan stemme både for og imot, og de gjør seg opp en mening om forslaget er godt eller ikke. Der har statsråd Søviknes og jeg ulike syn, men det er en helt legitim uenighet. Det er helt legitimt at statsråden mener at Equinor er et framifrå og bra navn, og at jeg mener at Statoil er et bedre navn. Det ligger nok litt ulik ideologisk tilnærming til både stat og andre ting i den diskusjonen.

Men det betyr at det som står i flertallsinnstillingen ikke er riktig. Der er argumentet at dette er noe som politikere skal holde seg unna og overlate til styret. Men styret har altså selv bedt om at denne saken kommer til generalforsamlingen. Da må de som har stemmerett i generalforsamlingen, ha rett til å stemme over det, ellers er det ikke noe poeng å ta det til generalforsamlingen. Det er en viktig avklaring. Dette er et helt legitimt spørsmål å ha et politisk syn på.

Så har vi også understreket, og det er viktig for meg å si nå, at i dette ligger det ikke en kritikk først og fremst av Statoils styre. Det er også lov for Statoils styre å mene at de skal hete noe annet. Vi mener at spesielt i en situasjon med mindretallsregjering er det klokt når man for øyeblikket forvalter et eierskap på vegne av staten, som mange forskjellige regjeringer har forvaltet siden 1972, å sørge for at man har mer enn minimal oppslutning om

dette. Vi fikk høre av statsråden nå at statsråden hadde spurt partilederne i de tre partiene som utgjør regjeringen. De har altså ikke spurt f.eks. Kristelig Folkeparti, som åpenbart ikke er spesielt plaget av det, eller noen ledere i opposisjonen om de også var enig.

Jeg tror at erfaringen er at både nåværende regjering og framtidige regjeringer godt kan utvise en viss klokskap i spørsmål som har slike lange historiske linjer og ikke bare bruke anledningen akkurat når man får det trumfet igjennom med et flertall.

Vi ser hvor dette bærer, og hvor dette kommer til å ende. Vi kommer til å stemme i tråd med det vi har foreslått, og så vil vi selvfølgelig alle forholde oss til det som blir utfallet av saken til slutt.

Statsråd Terje Søviknes [14:18:10]: Bare kort til det siste innlegget: Jeg vil understreke at vi fra regjeringens side har vært tydelige på – når vi har blitt forespurt, som vi alltid blir i saker som skal opp på generalsamlingen, fordi vi har to tredjedels eierskap – at vi har tatt stilling til prinsippet om at det er greit at Statoil skifter navn. Og vi har valgt ikke å gå inn i den prosessen vi faktisk mener ligger til styret og konsernledelsen å kjøre, nemlig å ta stilling til Equinor eller eventuelt andre navn som måtte ha vært aktuelle i den prosessen. Derfor mener jeg det er en tydelig forskjell på det som blir hevdet fra talerstolen, og det som har skjedd i saken, nemlig at styret og konsernledelsen mener av forretningsmessige og strategiske årsaker at dette er et riktig navnebytte. Da har vi akseptert det og mener at det faktisk tilligger styret og konsernledelsen å ha den avgjørende beslutningen om det. Vi stemmer for det og støtter det på generalforsamlingen fordi det formelt sett er en endring i vedtektenes § 1 i Statoil.

Jeg må avslutningsvis ta sterkt avstand fra deler av innholdet i representanten Sandtrøens innlegg. Dette handler ikke om partipolitikk, det handler ikke om Fremskrittspartiets syn på statlig eierskap og forvaltningen av norske naturressurser. Vi er alle sammen stolte av den forvaltningsmodellen vi har bygd opp i Norge, og som for så vidt også blir reflektert i navnet på Statoil i framtiden, nemlig Equinor – balanse mellom det å utnytte naturressurser til arbeidsplasser, verdiskaping for fellesskapet og hensynet til miljø- og naturverdier.

Det som er viktig å understreke, er at vi har hatt mange diskusjoner opp gjennom historien om hvordan man skulle forvalte olje- og gassressursene på norsk sokkel. Vi blir stadig møtt med oppspillet rundt Carl I. Hagens standpunkt i sin tid om å selge deler av disse ressursene på annen måte. Da kan man veldig lett replisere med den store avtalen som heldigvis aldri ble noe av, der man skulle bytte andeler på norsk sokkel knyttet til olje og gass mot eierandeler i Volvo, altså den norsk-svenske

diskusjonen, der Arbeiderpartiet sto sentralt. Men det blir å slå hverandre i hodet med helt meningsløse diskusjoner knyttet til noe mange tiår tilbake i tid.

Nå dreier dette seg om framtiden og om hva Statoil – etter hvert Equinor – skal være i fortsettelsen. De skal være et bredt energiselskap som følger den internasjonale utviklingen som skjer i energisektoren, der man både skal drive med olje og gass og fornybar energi – til det beste for fellesskapet i Norge og inntektene til staten.

Presidenten: Flere har ikke bedt om ordet til sak nr. 4.

Sak nr. 5 [14:21:20]

Innstilling fra kommunal- og forvaltningskomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Trine Skei Grande, Ola Elvestuen, Abid Q. Raja, Carl-Erik Grimstad og André N. Skjelstad om tiltak som gjør det enklere å bevege seg mellom Norge og resten av Europa (Innst. 245 S (2017–2018), jf. Dokument 8:34 S (2017–2018))

Presidenten: Etter ønske fra kommunal- og forvaltningskomiteen vil presidenten foreslå at taletiden blir begrenset til 3 minutter til hver partigruppe og 3 minutter til medlemmer av regjeringen.

Videre vil presidenten foreslå at det – innenfor den fordelte taletid – blir gitt anledning til fem replikker med svar etter innlegg fra medlemmer av regjeringen, og at de som måtte tegne seg på talerlisten utover den fordelte taletid, får en taletid på inntil 3 minutter.

– Det anses vedtatt.

Karin Andersen (SV) [14:22:08] (komiteens leder og ordfører for saken): Venstre har fremmet fem representantforslag som kommunalkomiteen har behandlet. Ingen av dem blir gjentatt i innstillingen.

Forslag nr. 1 handler om å tillate dobbelt statsborgerskap i Norge. Det er et vedtak som Stortinget allerede har pålagt regjeringen, og som har vært på høring. Flertallet i komiteen ber om at lovforslaget kommer til Stortinget så raskt som mulig.

Forslag nr. 2 handler om et felles nordisk statsborgerskap – ikke noe mindre – og etablering av felles nordisk ID. Det komiteen har påpekt, er at arbeidet med den norske ID-en og e-ID-ordningen har stått i stampe – det er det vel lov å si om man skal si det pent. Det skulle vært klart for lenge siden, men har ikke blitt det. Den tidligere justisministeren har bekreftet at det skyldes dårlig styring fra både Justisdepartementet og Politidirektoratets side. Det er viktig at dette kommer på plass. Så får man eventuelt diskutere saken om felles e-ID videre, men fel-

les statsborgerskap i nordisk sammenheng tror jeg ikke det er noe flertall for på Stortinget.

Videre er det et forslag om å etablere egne sentre for at nyankomne norske EU/EFTA-borgere kan fullføre registreringsprosessen på ett sted og få hjelp med registreringsprosessen. Der viser komiteen til at det er etablert fem servicesentre for utenlandske arbeidstakere, og videre til ulike partiers standpunkt og forslag når det gjelder å bekjempe sosial dumping og å bistå de arbeidsinnvandrerne som kommer hit, slik at de ikke blir utsatt for uakseptabel sosial dumping og kriminalitet. Det er viktig å ha systemer som fungerer for dem som kommer, for det er fint at folk kommer, og det bør foregå i ordentlige former som er enkle å forstå.

Det foreslås at man utvider det frivillige medlemskapet i folketrygden til alle norske statsborgere uavhengig av arbeidsgiver. Der har regjeringen sjøl meldt tilbake at de anser det lite hensiktsmessig å foreta en slik utviding, og at de ordningene som finnes i dag, er akseptable. Det har komiteen sluttet seg til.

Til slutt er det foreslått lovendringer med sikte på å forenkle giftermål mellom norske borgere og EU/EFTA-borgere. I en globalisert verden finner man kjærligheten over grensene – og det er fint. Men vi har ikke sett noen grunn til å gå videre med disse forslagene, men tvert imot pekt på at det er viktig at de ekteskapene som inngås, er i tråd med både våre lover og de lovene som eksisterer i hjemlandet.

Heidi Greni (Sp) [14:25:31]: Representantene fra Venstre har fremmet forslag som skal gjøre det enklere å bevege seg mellom Norge og resten av Europa. Intensjonene er sikkert gode, men gjennomføringen av summen av dette er ikke å anbefale – det er i alle fall Senterpartiets mening. Norge bør ikke gi fra seg kontrollen ved grensen i så stor grad som Venstres representanter ønsker.

I representantforslaget foreslås det å etablere dobbelt statsborgerskap. Dette vet vi er en sak som allerede er på vei til Stortinget etter at det er gjennomført en høring.

I Senterpartiet er vi langt fra sikre på at vi vil støtte innføringen av dobbelt statsborgerskap. Vi vet at svært mange allerede oppnår dette, men da fordi de kommer fra land hvor det ikke gis anledning til å bli løst fra statsborgerskapet.

Statsborgerskap medfører både rettigheter og plikter. Gjennom vårt statsborgerskap inngår vi i et fellesskap hvor vi oppnår beskyttelse og rettigheter, men også med krav om lojalitet til landet. Det kan anføres at prinsippet om at man bare kan være borger av ett land, allerede er brutt ved at mange blir norske statsborgere til tross for at de også har et annet statsborgerskap. Det er

imidlertid en tilpassing som sikrer at innvandrere som over lang tid har bodd i Norge, og som opplever seg som nordmenn, ikke skal forhindres fra å få statsborgerskap sjøl om deres hjemland ikke løser dem fra deres gamle.

Det blir annerledes om vi sier at det er helt ok at innbyggere er både norsk og japansk, norsk og russisk, eller norsk og amerikansk. Da må vi også godta at de har lojalitet til to land og rettigheter i to land. Jeg lurer på om vi har tenkt gjennom konsekvensene.

Representantene foreslår også å innføre et felles nordisk statsborgerskap med etablering av felles nordisk ID-kort som første skritt på veien. En samlet komité avviser forslaget, og det er jeg glad for. Vi innførte den nordiske passunionen på 1950-tallet. Vi har beveget oss fritt mellom de nordiske landene i flere generasjoner. Det er ikke behov for et felles omslag på passet i tillegg.

En annen sak er den stadige utsettelsen av nasjonale ID-kort, som det har vært arbeidet med i årevis, men som ennå ikke er på plass. Det er på tide at det blir ryddet opp i dette. Regjeringen bør konsentrere seg om å få på plass nasjonale ID-kort heller enn å jobbe for et felles nordisk ID-kort.

SUA-sentrene er et positivt bidrag til trygghet for personer som har rett til å søke arbeid i Norge. Det er opprettet fem slike i Norge. På deres hjemmeside vises det til at sentrene bidrar med informasjon om rettigheter og plikter i arbeidsforhold, og at de kan bistå med å melde fra om kritikkverdige arbeidsmiljøforhold. De løser altså den utfordringen som ligger i forslaget fra Venstre.

Det femte og siste forslaget gjelder lovendring for å forenkle giftermål mellom norske borgere og EU/EFTA-borgere.

Tina Shagufta Munir Kornmo (V) [14:28:53]: Stadig flere nordmenn oppholder seg i utlandet over lengre tid for å ta utdanning eller arbeid. Det er en ønsket utvikling, og vi har i Europa lagt til rette for at vi enkelt skal kunne flytte oss mellom ulike land.

Terskelen for å returnere til Norge kan imidlertid være høy, og muligheten for å beholde de økonomiske båndene er svak. Venstre mener derfor det er behov for å gjøre det enklere for enkeltpersoner og familier som benytter seg av friheten til å hente erfaringer fra andre europeiske land. Det er behov for å senke terskelen for dem som ønsker å vende hjem etter en tid i utlandet.

Jeg er derfor glad for at det endelig ligger til rette for å tillate dobbelt statsborgerskap i Norge. Her har vi hengt etter andre land som det er naturlig å sammenligne seg med, som Danmark og Sverige. Mange har i dag tilknytning til mer enn ett land. Nordmenn som utdanner seg og jobber i utlandet i perioder, og som kanskje stifter familie i et annet land, kan ha et ønske om et annet statsborgerskap uten å gi slipp på det norske. Forslaget om å

tillate dobbelt statsborgerskap fikk bare SVs og Venstres stemmer da vi foreslo det i 2015. Jeg er glad for at det nå er flertall, og at regjeringen vil fremme lovforslag om dette. Det er et viktig gjennomslag for Venstre og ikke minst for mange nordmenn i utlandet.

Venstre tar i representantforslaget til orde for å etablere egne sentre der nyankomne norske og EU/EFTA-borgere kan fullføre registreringsprosessen på ett sted, og hvor man kan få hjelp med registreringsprosessen. Prosessen når man velger å flytte tilbake til Norge, er lang og byråkratisk, spesielt for EU-borgere, og det finnes dårlig sentral dokumentasjon på hvilke papirer som kreves, og hva som må fylles ut for å registrere seg. Mens komiteen framhever arbeidet mot sosial dumping i arbeidslivet, var dette tiltaket først og fremst ment som et forenklingstiltak.

Jeg er glad for at komiteen erkjenner at det er mennesker som har kommet uheldig ut når det gjelder rettigheter i folketrygden ved utenlandsopphold. Komiteen mener likevel at det ikke er hensiktsmessig å åpne for frivillig medlemskap i folketrygden i slike situasjoner.

Reglene for anerkjennelse av ekteskap mellom norske borgere og andre EØS-borgere varierer avhengig av bilaterale avtaler mellom landene. Eksempelvis har Norge en gammel avtale med Belgia, hvor den ikke ubetydelige EU-hovedstaden, Brussel, ligger. Norges avtale med Belgia er gammel, noe som gjør at det er krevende for en nordmann å gifte seg i Brussel, mens det er en smal sak for en tysker, fordi Tyskland har en oppdatert avtale med Belgia. Dette er et helt unødvendig byråkrati. Vi hadde trengt en gjennomgang og en opprydding i bilaterale avtaler. Dette handler ikke om tvangsekteskap, bigami eller at mindreårige inngår ekteskap. Det er litt skuffende at komiteen i behandlingen gjør dette til å handle om bigami, tvangsekteskap og mindreårige. Dette handler først og fremst om å gjøre det enklere for folk å bevege seg mellom Norge og resten av Europa.

Presidenten: Flere har ikke bedt om ordet til sak nr. 5.

Sak nr. 6 [14:32:08]

Innstilling fra kommunal- og forvaltningskomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Karin Andersen, Petter Eide og Bjørnar Moxnes om inntil videre å ikke benytte Dublin-avtalen for å returnere asylsøkere til Hellas (Innst. 244 S (2017–2018), jf. Dokument 8:92 S (2017–2018))

Presidenten: Etter ønske fra kommunal- og forvaltningskomiteen vil presidenten foreslå at taletiden blir begrenset til 3 minutter til hver partigruppe og 3 minutter til medlemmer av regjeringen.

Videre vil presidenten foreslå at det – innenfor den fordelte taletid – blir gitt anledning til inntil fem replikker med svar etter innlegg fra medlemmer av regjeringen, og at de som måtte tegne seg på talerlisten utover den fordelte taletid, får en taletid på inntil 3 minutter.

– Det anses vedtatt.

Norunn Tveiten Benestad (H) [14:33:03] (ordfører for saken): Jeg vil gjerne takke komiteen for et godt samarbeid.

Asylpolitikken engasjerer oss, og vi er opptatt av at vi som nasjon tar vårt ansvar. Forslagsstillerne i denne saken viser til den økonomisk vanskelige situasjonen som Hellas er i, og det store antallet flyktninger og ubehandlede asylsaker der. De ber regjeringa fortsatt gjøre unntak fra Dublin-avtalen overfor Hellas, slik at ingen asylsøkere blir returnert dit.

Forslagsstillerne ønsker at regjeringa skal trekke instruksjonen om tolkning av utlendingsloven § 32 – overføring av asylsøkere til Hellas i henhold til Dublin III-forordningen – slik at regjeringa kan tilby asylbehandling her i Norge.

Det er viktig at Norge tar ansvar og bidrar til en bedre framtid for mennesker på flukt. Samtidig vet vi at det er i et forpliktende internasjonalt fellesskap løsningene finnes.

Ifølge den siste rapporten fra Europakommisjonen er situasjonen i Hellas i bedring. Landet har mottatt betydelige midler til oppbygging av sitt asylsystem, og det har Norge vært en viktig bidragsyter til gjennom EØS-midlene.

I fjor mente UDI at situasjonen var slik at det var mulig å vurdere å returnere asylsøkere til Hellas. Justis- og beredskapsdepartementet sluttet seg til UDIs vurderinger av at det ville være uheldig på generelt grunnlag igjen å stanse Dublin-returene. Hvis vi ser på praksis, ble det i 2017 sendt 44 anmodninger fra Norge til Hellas. Tre av dem ble akseptert. Den andre veien kom det 150 anmodninger, og 94 ble akseptert overført til Norge.

Norge skulle ta imot 1 500 asylsøkere som et frivillig bidrag til EUs relokaliseringsprogram. Til sammen har det kommet 1 509, og av disse kom 693 fra Hellas.

Komiteens flertall støtter ikke forslaget om å innføre en generell stans av Dublin-returene til Hellas. Men selv om man ikke går inn for å stanse returene til Hellas på generelt grunnlag, skal UDI gjøre grundige individuelle vurderinger.

Fri bevegelse innad i Schengen-landene krever regulert ansvarsfordeling mellom de europeiske statene, og Dublin-avtalen er en viktig del av dette. Komiteens flertall mener at det ikke bør etableres en særordning for retur til Hellas fra norsk side. Det norske bidraget må skje

på en annen måte enn slik det etterspørres i dette representantforslaget.

Med dette anbefaler jeg komiteens innstilling.

Stein Erik Lauvås (A) [14:36:01]: Bare noen korte bemerkninger.

Hellas har jo mottatt betydelige midler til oppbygging av asylsystemet sitt. I dokumentet har man anslått at man i 2014–2020 skal motta 475 mill. euro, en ikke ubetydelig sum, fra ulike organisasjoner. Norge har, som saksordføreren også nevnte, bidratt med støtte bl.a. gjennom EØS-midlene i dette.

Vi har også merket oss at Asylbyrået, altså EASO, som det heter, og Europakommisjonen har fulgt med på Hellas veldig nøye, og det ligger mange rapporter om det. I den siste, som er fra 8. desember 2016, sier Europakommisjonen at Hellas har fått på plass de nødvendige institusjonelle og juridiske strukturer for et velfungerende asylsystem. Det sier altså Europakommisjonen.

Arbeiderpartiet mener at de store utfordringene, selvsagt, som Hellas står overfor på dette området, må vi anerkjenne og være veldig våkne for og følge nøye med på. Men det vil være uheldig å etablere en norsk praksis som avviker fra den som er etablert i de andre landene som deltar i Dublin-forordningen, og som vi også er en del av. Vi mener på denne bakgrunn at Norge derfor ikke bør etablere en egen praksis, for det kan rokke ved hele Dublin-systemet, og det vil være svært uheldig om det skulle komme til å skje.

Jon Engen-Helgheim (FrP) [14:37:59]: Det er gledelig å se at et stort flertall står bak innstillingen i denne saken. Det er viktig for Norge å føre en politikk som ivaretar behovet for å begrense tilstrømningen til Norge, og som er i tråd med øvrige lands politikk. Norge skal ikke ha en politikk som oppleves som mykere enn politikken ellers i Europa.

Hensikten med Dublin-avtalen er å forhindre at asylsøkere reiser rundt fra land til land i håp om å få asyl. Det er ikke bra for asylinstituttet, og det er ikke bra for asylsøkerne. Dersom vi skal forhindre dette, er det viktig at vi bruker de virkemidlene vi har.

I en periode har det på grunn av forholdene i Hellas vært lite hensiktsmessig å returnere søkere dit. Det er selvsagt et problem at noen land får en stor byrde på grunn av sin geografiske beliggenhet, men konsekvensene av at asylsøkere reiser fra land til land i jakten på asyl, er mer negative.

Det er viktig for Norge å avhjelpe situasjonen i de landene som har en stor byrde. Norge og EU har bidratt kraftfullt med støtte til Hellas for å bygge opp et fungerende asylsystem. Det er en samlet komité som konstaterer at situasjonen i Hellas nå er langt bedre. Derfor me-

ner Fremskrittspartiet det nå er på sin plass å gjenoppta praktiseringen av Dublin-avtalen.

Ikke bare har Norge bidratt til å bygge opp mottakssystemet til Hellas. Vi har også frivillig tatt imot 1 500 flyktninger gjennom EUs relokiseringsprogram, hvorav 693 var fra Hellas. Dette kommer altså på toppen av den innsatsen Norge gjør på en rekke andre områder. Da komiteen besøkte UNHCR tidligere i år, ble Norge overøst av ros fordi vi bidrar mer enn de fleste på en lang rekke områder knyttet til flyktninger.

I Norge ser vi stadig oftere tegn på at vi over tid har tatt imot flere enn vi klarer å integrere. Derfor peker alt i retning av at det eneste riktige er å benytte seg av Dublin-returer, så langt det er mulig. Det er viktig å merke seg at norske myndigheter skal følge situasjonen i Hellas tett, og jeg har full tillit til at dette blir gjennomført på en god måte.

Heidi Greni (Sp) [14:40:31]: Forslaget fra representanter fra SV og Rødt ber Norge gjøre unntak fra Dublin-avtalen overfor Hellas, slik at ingen asylsøkere blir sendt dit. Forslagsstillerne mener alle asylsøkere som er planlagt returnert til Hellas som følge av Dublin-avtalen, skal tilbys asylbehandling i Norge.

Som forslagsstillerne viser til, er Dublin-avtalen et samarbeid mellom EU-landene, Sveits, Island, Liechtenstein og Norge om at alle asylsøkere får søknaden sin behandlet i kun ett av Dublin-landene. Avtalen tilsier derfor at asylsøkere som kommer til Norge, men som allerede er registrert i et annet land, skal returneres dit for å få søknaden behandlet der.

Norges stans i overføringene til Hellas fra 2010 har bakgrunn i dommen fra Menneskerettighetsdomstolen som sa at overføring til Hellas burde stoppes ut fra kritikkverdige forhold i det greske asylsystemet på daværende tidspunkt. Dublin-landene etterkom anmodningen og gjennomførte en lik praksis ved å stoppe returene til Hellas.

Nå har situasjonen endret seg etter at Europakommisjonen i 2017 tok initiativ til å gjenoppta overføringene til Hellas i tråd med Dublin-forordningen. Regjeringen og UDI har gjennomført denne praksisendringen.

Forslagsstillerne mener Norge skal følge en annen praksis enn de øvrige Dublin-landene ut fra den vanskelige situasjonen Hellas er i. Landet mottar svært mange flyktninger og sliter i tillegg med store økonomiske problemer. Det er tøffe forhold i Hellas, både for flyktninger og for landets innbyggere. Det må tas hensyn til. Spørsmålet er likevel om det er riktig av Norge å etablere en egen praksis i oppfølgingen av Dublin-avtalen. Jeg mener det ikke er fornuftig. Senterpartiet kan derfor ikke støtte forslagene. Sammen med Arbeiderpartiet har vi en merknad hvor vi begrunner dette. Vi mener det vil

være uheldig å etablere en norsk praksis som avviker fra den som er etablert i andre land vi samarbeider med.

Senterpartiet understreker behovet for støtte til Hellas gjennom styrking av det humanitære arbeidet og gjennom å ta imot flyktninger fra de mange og store flyktningleirene i landet. Norges bidrag til Hellas og den humanitære bistanden til flyktningleirene spesielt må skje både gjennom EØS-midlene og over bistandsbudsjettet. Vi ser at EU nå vurderer endringer i sine overføringer internt slik at det går mer til land som har store utfordringer med mottak av flyktninger, og mindre til de østeuropeiske landene som har nytt godt av store overføringer i mange år. Den typen vurderinger må kunne gjøres når vi avtaler fordeling av midlene Norge har påtatt seg å innbetale til EU gjennom den såkalte EØS-kontingenten.

Senterpartiet mener også vi gjennom mottak av flyktninger, det være seg kvoteflyktninger gjennom FN eller deltakelse i EUs relokaliseringsprogram, må legge vekt på å avhjelpe situasjonen i Hellas. Vi må også gjennom de norske bistandsmidlene bidra til å lette den humanitære situasjonen i flyktningleirene.

Karin Andersen (SV) [14:43:44] (komiteens leder): Det pågår en langvarig og veldig stor flyktningkrise. Europa og Norge bygger murer framfor samarbeid. Flyktingene blir fanget i krigsområder og i nærområder som er overbelastet. Og til alle dem som har vært her oppe og sagt at de skal følge nøye med, kan jeg opplyse om at flyktningstrømmen har økt igjen til Hellas fra Tyrkia de siste månedene. Situasjonen blir verre og verre. Hva gjør Norge da? Jo, da bestemmer Norge seg for at Europas kanskje fattigste land, som tar den største byrden, skal være nødt til å ta imot også asylsøkere som er kommet til Norge, fordi de har et stempel i passet fra Hellas.

Jeg bare minner om at SV flere ganger har fremmet forslag om at regjeringen skal ta egne initiativ til å rehandle Dublin-avtalen, slik at det blir mer ansvarsdeling. Jeg hører at noen velger å bruke ordet byrdefordeling – det er vel slik man ser på det å hjelpe folk som har det vanskelig. Det har ikke vært noe entusiasme for det, fordi hvert land nå trekker seg tilbake og blokkerer muligheten for disse avtalene der man skal dele på ansvaret. Det er grunnen til at Norge ikke bør fjerne en ordning vi har hatt siden 2010. Det er altså ikke å etablere en ny ordning, som folk også er oppe her og sier, eller etablere en ny praksis, det ville være å beholde den praksisen vi hadde fra 2010. Ja, det er riktig at Hellas' system for behandling av asylsøkere har blitt bedre, men de sitter med over 60 000, og det øker for hver eneste dag som går i et av de landene i Europa som har en gjeld som er så tyngende at de har måttet gå løs – virkelig – på velferds-

ordningene til vanlige arbeidsfolk i landet. Her kunne Norge ha spilt en liten symbolsk rolle og tatt et initiativ, som et ansvarlig rikt land, og sagt at vi gjør i hvert fall ikke dette.

Videre burde vi tatt initiativ til å reetablere den relokaliseringsmekanismen som Norge tok sin del av. Det er bra, men nå er den over, og nå sitter Italia og Hellas igjen med dette ansvaret og svarteper fordi Dublin-avtalen er slik som den er. Og når land oppfører seg sånn som Norge gjør, kommer den avtalen til å bli slik som den er, og da kan vi risikere at den rakner igjen, slik som den gjorde da flyktingene begynte å komme. Det som har skjedd i mellomtida, er at nå har flere land bygd opp med piggtråd for å stoppe flyktingene på europeisk jord. Jeg vil appellere til de partiene som sitter i denne salen, om å løfte blikket litt og se om ikke det lille bidraget i hvert fall kunne vært noe for å sette flyktningspolitikken på et litt riktigere spor.

Presidenten: Representanten har vel noen forslag hun vil ta opp.

Karin Andersen (SV) [14:46:57]: Ja, jeg vil gjerne ta opp forslagene i innstillingen.

Presidenten: Da har representanten Karin Andersen tatt opp de forslagene hun refererte til.

Torhild Bransdal (KrF) [14:47:18]: Det kommer langt færre flyktninger til Norge nå enn det har gjort de siste årene. Årsakene til dette kan være flere, men en årsak er i hvert fall ikke at antall mennesker som er på flukt, er redusert. Millioner av mennesker er fremdeles på flukt på grunn av krig og konflikt. Og vi som bor i Norge, må ta ansvar – ta ansvar ved å ta imot flere kvoteflyktninger og sikre at de som kommer til Norge og som har et reelt beskyttelsesbehov, får opphold her, og å sikre bedre løsninger internt i Europa. På den måten kan vi hjelpe dem som har behov for beskyttelse samtidig som vi sikrer at flere land i Europa tar ansvar.

Saken vi diskuterer i dag, gjelder hvorvidt vi skal sende Dublin-ere tilbake til Hellas. Hellas er i en svært kritisk tilstand. I 2015 kollapset asylsystemet på grunn av de mange flyktingene som kom, men også på grunn av den økonomiske situasjonen landet har vært i. Europa tok da ansvar og inngikk en avtale om å relokalisere flyktninger bl.a. fra Hellas. Og Norge har oppfylt sine forpliktelser når det gjelder den avtalen, men det er det langt fra alle land i Europa som har gjort.

Det er per i dag mange flyktninger som skulle ha vært relokalisert, som fremdeles er i Hellas. Jeg mener det derfor vil være både usolidarisk og uansvarlig å sende Dublin-ere tilbake dit. Tilbakesending av Dublin-ere til

Hellas kan utgjøre fare for kjede-refoulement og brudd på våre internasjonale forpliktelser.

Dublin-avtalen gir Norge mulighet til ikke å sende tilbake flyktninger som har søkt om beskyttelse, til et annet land i Europa. Det er dette unntaket Kristelig Folkeparti mener Norge bør håndheve.

I valgkampen i fjor ba partilederen min, Knut Arild Hareide, regjeringen om å ta et initiativ overfor andre europeiske regjeringer for på finne en felles løsning for Dublin-ere til Italia. Bakgrunnen for det var at det er de felles europeiske løsningene på dette området som vil utgjøre en stor forskjell. Vi mener derfor at regjeringen bør ta initiativ til å inngå en ny avtale om å fordele asylsøkere som har ankommet Italia og Hellas. Inntil situasjonen i Hellas bedres, bør vi heller ikke sende Dublin-ere tilbake.

Statsråd Tor Mikkell Vara [14:50:12]: Jeg har merket meg at det ligger an til at flertallet ikke støtter forslaget om å gjeninnføre en generell stans i Dublin-returene til Hellas. Det er jeg glad for. Etter over seks års stans i Dublin-returer til Hellas, er det positivt at utviklingen nå går riktig vei, og at UDI i fjor anså situasjonen for å være slik at det igjen var mulig å vurdere å returnere asylsøkere dit. Det ville være uheldig dersom man nå på generelt grunnlag igjen stanset Dublin-returene, uten at dette bygde på faglige vurderinger eller oppdatert landkunnskap.

Selv om forholdene for asylsøkere i Hellas har utviklet seg til det bedre, framgår det av departementets instruks at UDI må holde seg løpende orientert om utviklingen. UDI gjør også grundige individuelle vurderinger av om retur i det konkrete tilfellet vil være i strid med internasjonale forpliktelser eller regelverket for øvrig. Praksis viser at det ikke er anmodet om overføring av spesielt sårbare personer eller enslige, mindreårige asylsøkere til Hellas. Oppdaterte tall viser at Norge sendte 44 anmodninger til Hellas i løpet av 2017, og tre av dem er akseptert. Foreløpig er ingen overført. Til sammenligning ble det i 2017 sendt 150 anmodninger fra Hellas til Norge, hvorav 94 ble akseptert og overført hit.

Utgangspunktet med fri bevegelse innad i Schengen-området medfører behov for en regulert ansvarsdeling mellom de europeiske statene på dette feltet, basert på enkle, forutsigbare og effektive rettsregler. Den store tilstrømningen av asylsøkere som Europa opplevde i 2015, tydeliggjorde behovet for kontroll og for å ha et regelverk som ikke oppmuntrer migranter til irregulære, ofte farlige, reiser på eget initiativ mellom landene.

Regjeringen ser positivt på videre deltakelse i et framtidig europeisk system hvor fastsettelse av ansvar for asylsøkere baseres på mer objektive kriterier enn i dag. For at et slikt samarbeid skal kunne fungere over tid, er

det imidlertid sentralt at alle landene bidrar med å oppfylle sin del av de fastsatte forpliktelsene. Jeg er derfor glad for at forslaget om å stanse returene til Hellas på generelt grunnlag ikke ligger an til å få flertall, men at alle sakene gjennomgår grundige vurderinger hos UDI og UNE. Eventuelle solidariske bidrag til Hellas bør skje gjennom andre tiltak.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Stein Erik Lauvås (A) [14:52:54]: Jeg skal forsøke å gjøre dette veldig kort. Statsråden var inne på at man skal ha løpende vurderinger, osv., og komiteen skriver også at UDI skal holde seg løpende orientert om utviklingen i Hellas og gjøre individuelle vurderinger av om retur i det konkrete tilfellet vil være i strid med internasjonale forpliktelser, osv. Kan statsråden gi en statusoppdatering av dagens situasjon? Er det nå slik at man fra UDIs side legger opp til å trappe opp anmodningene om tilbakeføring?

Statsråd Tor Mikkell Vara [14:53:38]: Som jeg sa, skjer dette basert på en individuell vurdering av persons sårbarhet og situasjon. Det har vært reist anmodninger om å få returnere asylsøkere til Hellas, selv om ingen er returnert ennå. Og selv om vi anmoder, skal Hellas akseptere. Men vi er i gang med å rette anmodninger, og det betyr at vi har en intensjon om å returnere der det er riktig, på samme måte som Hellas retter anmodninger til Norge når de mener det er riktig, og vi vurderer om det er riktig å ta imot.

Heidi Greni (Sp) [14:54:25]: Det foregår jo en reformhandling, en evaluering, av Dublin-avtalen. Kan statsråden si litt om status på den vurderingen?

Statsråd Tor Mikkell Vara [14:54:40]: Jeg kan bekrefte at det foregår en diskusjon om revisjon av Dublin-regelverket. Jeg har ingen statusoppdatering med meg nå, men jeg kan si at regjeringen støtter prinsipp hjelp, en reform som sikrer en fordeling av asylsøkere basert på mer objektive kriterier enn vi har i dag.

Karin Andersen (SV) [14:55:12]: Jeg merker meg at statsråden mener at forholdene har utviklet seg til det bedre i Hellas. Da regner jeg med at han kanskje mener byråkratiet og ikke forholdene på bakken for asylsøkere. Det hadde vært fint å vite hvem som er kilden til de opplysningene. Alle meldingene fra hjelpeorganisasjonene som er der, viser at det er nesten på grensen til humanitær katastrofe i mange av flyktningleirene.

Det andre spørsmålet mitt handler om et nytt regelverk i Europa. Jeg hører regjeringen sier at de støtter det, men vil de legge noen pinner i kors for å få det til? Det trengs at noen land nå går foran for å få på plass den an-

svarsdelingen som må til for at flyktninger ikke skal ende opp helt i limbo og i krigssoner, og at noen land skal ende opp med å måtte ta hele ansvaret fordi de er grenseland til en konflikt.

Statsråd Tor Mikkel Vara [14:56:07]: Regjeringen mener det er viktig at vi utøver vår politikk i samråd med det som er EUs praksis. Det er helt umulig og uholdbart at Norge skal fravike det som er den generelle europeiske praksisen. Da vil Norge skille seg ut. Kildene for vurderingene av dette er basert på Europakommisjonens rapport om forholdene. Det er deres evaluering som ligger til grunn, og det er på deres anbefalinger landene nå kan begynne å returnere.

Karin Andersen (SV) [14:56:44]: Mener statsråden at den humanitære situasjonen for flyktninger i Hellas ikke er relevant for hva Norge gjør og ikke gjør når det gjelder retur av Dublin-asylsøkere til Norge? Nå kommer det veldig få til Norge, og det hadde vært en liten håndrekning både til enkeltmennesker og til et land som har enormt store utfordringer og problemer sammenlignet med Norge. Ser ikke statsråden at det kan være behov for at noen land går foran på noen områder, at de kan vise vei og gå foran med et godt eksempel for andre land, og ikke løpe foran i å gjøre det vanskeligst mulig både for flyktningene og for de landene som tross alt har et kjempestort ansvar fordi de nå er grenseland til konflikter?

Statsråd Tor Mikkel Vara [14:57:44]: Norge bidrar til Hellas. Gjennom EØS-midlene har vi bidratt med flere hundre millioner kroner de siste årene. Det er EU som koordinerer det, og vi er bidragsyter. Det er slett ikke slik at Norge ikke hjelper Hellas i den situasjonen de er i.

Når det gjelder regelverket, er det viktig å ha et felles europeisk regelverk, slik at man ikke lager et system som kan utnyttes, og som gjør at Norge blir særlig annerledes enn de andre landene i Schengen-området.

Karin Andersen (SV) [14:58:18]: Slik som Dublin-avtalen er nå, er det jo Hellas og Italia som utnyttes, fordi avtalen er så voldsomt ubalansert siden dette er land som grenser til land der det er konflikt. De vil alltid være førsteland til å ta imot flyktninger. Denne ubalanserte avtalen var i ferd med å rakne helt under flyktningkrisen fordi disse landene selvfølgelig lot flyktningene reise videre – de visste at de ellers ville bli sittende igjen med hele ansvaret alene fordi land oppfører seg slik Norge gjør nå. Derfor er det behov for at land ikke endrer avtalen selv, men tar initiativet til det. Det er det jeg etterlyser hos regjeringen – at de viser initiativ til å forandre denne avtalen, at de går foran med et godt

eksempel og viser at man ikke bruker Dublin-avtalen til returer til Hellas, noe som er helt unødvendig i dag.

Statsråd Tor Mikkel Vara [14:59:22]: Det er egentlig to spørsmål dette handler om. Det ene er om vi skal følge Dublin-avtalen og de anbefalingene som ligger til grunn fra Europakommisjonen. Det andre er om man mener Dublin-avtalen slik den foreligger i dag, er god nok. Jeg mener det er svært viktig at Norge opptrer i tråd med felles europeiske holdninger i det spørsmålet. Dublin-avtalen skal revideres, og Norge skal selvfølgelig være med og diskutere revisjonen med de holdningene og synspunktene som kan bidra til en bedre fordeling.

Presidenten: Replikordskiftet er omme. Flere har ikke bedt om ordet til sak nr. 6.

Sak nr. 7 [15:00:09]

Debatt om utviklingsministerens utviklingspolitiske redegjørelse (redegjørelsen holdt i Stortingets møte 26. april 2018)

Presidenten: Etter ønske fra utenriks- og forsvarskomiteen vil presidenten foreslå at debatten blir begrenset til 1 time og 40 minutter, og at taletiden fordeles slik: Arbeiderpartiet 25 minutter, Høyre 25 minutter, Fremskrittspartiet 15 minutter, Senterpartiet 10 minutter, Sosialistisk Venstreparti, Venstre, Kristelig Folkeparti, Miljøpartiet De Grønne og Rødt 5 minutter hver.

Videre vil presidenten foreslå at det – innenfor den fordelte taletid – blir gitt anledning til replikkordskifte på inntil sju replikker med svar etter innlegg fra medlemmer av regjeringen.

Videre blir det foreslått at de som måtte tegne seg på talerlisten utover den fordelte taletid, får en taletid på inntil 3 minutter.

– Det anses vedtatt.

Anniken Huitfeldt (A) [15:01:12] (utenriks- og forsvarskomiteens leder): Norge har igjen fått en egen utviklingsminister. Det synes jeg er veldig bra. Det var et hovedspørsmål i denne salen ved veldig mange anledninger og et hovedspørsmål i mange utviklingspolitiske debatter i forrige periode at Norge burde ha en egen utviklingsminister, fordi dette er mye penger, og det spiller en rolle hvordan vi forvalter disse pengene.

I forrige regjeringserklæring lovte regjeringa å holde en egen utviklingspolitisk redegjørelse for Stortinget. Det ble ikke holdt, men det kommer nå. Derfor er jeg glad for å få denne anledningen til å ønske utviklingsministeren velkommen til Stortinget med en egen redegjørelse, for dette har vært etterlengtet fra stortingsflertallet.

Stortinget har gjennom et eget vedtak knesatt prinsippet om at utviklingsbudsjettet skal utgjøre minst 1 pst. av bruttonasjonalinntekten. Dette vedtaket forventer vi selvfølgelig at regjeringa etterlever. Vedtaket om 1 pst. vil forhåpentligvis bidra til at vi unngår at den politiske debatten om utviklingspolitikk stadig blir dominert av nye runder om budsjettnivå, og isteden kan innrette seg på det som er aller viktigst, nemlig innholdet, innretning, kvalitet og resultater i utviklingspolitikken. Vi trenger en ærlig diskusjon om prioriteringer, om hva som virker og ikke virker, og denne debattarenaen er en viktig arena for det.

Statsråden åpnet sin redegjørelse med noe som er åpenbart, nemlig at tradisjonelle bistandsoverføringer har blitt mindre viktig. Det er ikke noen nyhet, for bistandens relative betydning for utviklingslandene har i årevis stadig blitt mindre. Utvandrerne sender penger hjem, og investeringer og handel utgjør i dag en langt større del av pengestrømmen til utviklingslandene. Her ligger det også en erkjennelse av at norsk utviklingspolitikk favner mye bredere enn UD og Norad. Norsk politikk og norske prioriteringer på en rekke sektorer og områder har konsekvenser for utviklingslandene. Et eksempel: Ørsmå justeringer i forvaltningen av Statens pensjonsfond utland har sannsynligvis mye større konsekvenser for verdens videre utvikling enn veldig mye av norsk offisiell utviklings- og utenrikspolitikk.

Jeg har merket meg at statsråden har varslet opprettelsen av et samstemthetsforum med deltakere fra siviltt samfunn, academia, fagorganisasjoner, næringslivet og flere departementer. Det er jo greit. Men det viktigste er at det blir foretatt politiske prioriteringer og tatt politiske beslutninger som bygger på samstemthet. Så kan dette forumet være et nyttig redskap, men det er til syvende og sist statsråden som står ansvarlig for at norsk politikk er samstemt.

En annen viktig nyhet fra statsråden er den varslede bistandsreformen, en omorganisering av ansvarsfordelingen mellom UD, Norad og norske ambassader. Dette er jo regjeringas ansvar – å fatte avgjørelser om organisering av sin forvaltning, men ved større reformer konsulteres gjerne Stortinget uformelt, og det har det vært tradisjon for. Derfor synes jeg det er viktig å peke på noen områder når det gjelder bistandsreform. Det er at bistandskompetansen bør styrkes i hele utviklingsforvaltningen – i Norad, i UD og på utenriksstasjonene, uten et kunstig skille mellom fag og forvaltning. Vi må også ta konsekvensen av stadig rotasjon av personellet, og at det kan føre til at det blir svekket oppbygging av nødvendig kompetanse.

Denne utviklingspolitiske redegjørelsen bar etter min mening preg av å være et embetsverksprodukt. Det er ikke nødvendigvis et skjellsord, for det kan sies veldig

mye pent om norsk embetsverk. Jeg våger meg allikevel på denne påstanden. Det var en meget bredt anlagt redegjørelse, mye ble nevnt, ingenting ble glemt, men jeg savner en tydelig politisk prioritering av grepene som tas. Prioriterer man alt, risikerer man i realiteten å prioritere ingenting.

Når vi skal prioritere i norsk utviklingspolitikk, må vi for det første ta utgangspunkt i realitetene og behovene på bakken i det enkelte land. Bistand har størst effekt når det retter seg mot land som viser reell vilje til å hjelpe seg selv, og hvor den sosiale og politiske utviklingen går i riktig retning – er det vilje til fordeling, er det vilje til demokrati? For det andre må vi også skjelle – det må vi – til hva andre givere og utviklingsaktører gjør og ikke gjør, slik at det vi gjør, er samstemt med andre og ikke overlapper det andre gjør. Og for det tredje må vi se på hvor Norge har kompetanse og komparative fortrinn innenfor utviklingspolitikk, hvor vi er gode, hvor vi er best, og hvor vi kan gjøre en forskjell. Vi må altså satse på områder hvor vi har norsk kompetanse, erfaring og teknologi.

La meg trekke fram fire slike områder – for det første: skatt for utvikling. Vi må satse på å bygge opp fungerende og rettfærdige skattesystemer i utviklingsland, slik at den veksten som kommer, blir godt fordelt. Her har Norge høykompetanse.

For det andre: Vi er en energinasjon. Vi er gode på fornybar energi, grønn strøm og f.eks. utbygging av vannkraftverk. Her har vi et komparativt fortrinn.

For det tredje: fiskeri for utvikling. Langs Afrikas kyst, både mot det sørlige Atlanterhavet og Det indiske hav, foregår det en plyndring. Europeiske og kinesiske fabrikktrålere fisker så intenst at flere fiskearter står i fare for å forsvinne, og det truer matsikkerheten på dette kontinentet. Innenfor fiskeri og havforvaltning har vi høy kompetanse. Her har vi noe å lære bort.

Og for det fjerde: kvinnehelse, prevensjon, abort. Her hjemme er det 40 år siden loven om selvbestemt abort ble vedtatt i denne salen, med stemmene til SV og Arbeiderpartiet. For ikke lenge siden var jeg på et misjonssykehus på landsbygda i Tanzania. Det ble i sin tid bygd på midler som ble samlet inn i Norge, og drevet av norske misjonærer. I dag bar plakaten på sykehuset preg av at de hadde kommet inn i en ny tid. Det sto mye informasjon om kondomer og p-piller, og tanken gikk da tilbake til dem som hadde strikket og samlet inn penger til akkurat dette misjonssykehuset. Her har Norge en stor jobb å gjøre. Under Obama var Norge en veldig viktig alliert for USA på dette området, men i fjor underskrev Trump, på sin aller første arbeidsdag, et viktig dokument i Det ovale kontor – omkranset av sju menn. Det ville trekke all amerikansk pengestøtte til organisasjoner som driver prevensjons- og abortveiledning. Også

tidligere republikanere har kuttet i støtten til abort, men dette kuttet er enda mer dramatisk, for nå kuttes det i støtte til helseprogrammer til fødselshjelp, helsestasjoner og vaksiner dersom organisasjonen også driver med abortveiledning. Dette innebærer kutt på 9 mrd. dollar. Det er enormt. Millioner av kvinner risikerer å miste tilgang til prevensjon og til helse.

Da dette kuttet ble kjent, var den nederlandske utviklingsministeren raskt på banen og innkalte til en stor internasjonal konferanse, og hun takket dem som hadde støttet henne. Det var Belgia, Danmark og Sverige, og så takket hun for støtten til dem som var først ute, nemlig Canada, Kapp Verde, Estland, Finland og Luxembourg. Norge var altså verken blant de første, andre eller tredje som meldte sin støtte til den nederlandske utviklingsministeren. Der burde vi vært.

Det skyller en konservativ bølge over verden med mål om å innskrenke kvinners rett til å bestemme over egen kropp. Når amerikanerne reduserer sin innsats, må vi trappe opp. Vi kan ikke alene erstatte kuttene til Trump, men vi kan gjøre mer. Høyre-Fremskrittsparti-regjeringas bevilgninger har knapt økt siden Stoltenberg II. I vår prioritering ønsker vi å bruke mye mer på dette området. I kampen for kvinners rettigheter må Norge ligge i front.

Michael Tetzschner (H) [15:11:04]: Det forrige innlegget fikk meg til å lure på om jeg var gått feil, ikke i den forstand at jeg ikke visste at jeg skulle til stortingsalen, men hvilken debatt jeg var påmeldt, fordi her var åpenbart hovedbudskapet mer det innenrikspolitiske oppgjør mellom en opposisjon og regjeringen, hvor en da ønsket seg tilbake til tidligere statsminister fra eget parti. Det er jo både forståelig og menneskelig, men jeg tror ikke innlegget hjelper oss til å ha en meningsfull debatt om hvilken vei vår hjelp skal ta, hvordan den skal organiseres og med hvilke prioriteringer. Det er kanskje mer av interesse hos dem som skal bli hjulpet, og de organisasjonene vi skal hjelpe gjennom, at vi holder oss til temaet, som faktisk er utviklingsministerens redegjørelse.

Jeg vil begynne med å takke for en meget interessant redegjørelse, ikke minst fordi den i nøkterne ordelag, som for øvrig er vel avstemt med statsrådets natur, også har en beskrivelse som på noen punkter adskiller seg positivt fra en del tidligere fremstillinger av bistandspolitikken, som – litt forkortet og selvfølgelig ikke med de nyansene som burde vært med – går ut på at veldig mye av vår bistandsdiskusjon er at alt, for ikke å si det meste i verden, går galt, mens norsk bistand er nærmest ideelt organisert og i hvert fall optimalt fordelt. Det har den naturlige følgen, og sånn er det jo når alt er ideelt orga-

nisert og optimalt fordelt, at diskusjonen egentlig består i hvor mange penger vi kan fremskaffe til prosjektene.

Det er derfor godt å høre at denne utredningen adskiller seg fra sine forgjengere ved at den også trekker frem utviklingstrekk som er positive – nemlig at andelen fattige i verden går ned, ekstrem fattigdom er halvert på snaut 20 år, og verdens folkehelse i det store og hele er blitt bedre. Ved å interessere seg for det som går bra, ikke minst ved å utvikle analytiske begreper for å få fatt i hvilke fremganger som skyldes utenlandsk bistand, og hva som skyldes et samvirke med landenes egen institusjonsbygging, etablering av rettssamfunn, eller med en åpen verdensøkonomi og handelssamkvem, har også betydning for hva vi skal velge av virkemidler fremover. Det er også kunnskap å hente i det som ikke lykkes så godt, ved å erkjenne tilbakeslag, enten det skyldes mangel på forståelse for de samfunn man ønsker å hjelpe, eller for svak norsk organisering. Nettopp denne tilnærmingen vil gjøre det lettere å løse de humanitære kriser som gjenstår, og som er formidable – borgerkriger, etniske motsetninger, korrupsjon og klimaproblemer – som har en direkte virkning for alle land, enten de er rike eller fattige.

Endringer i tilvante globale og økonomiske forutsetninger skaper usikkerhet og tilløp til mer proteksjonisme, isolasjonisme og nasjonalisme. Alt dette minner oss om at en del veivalg og politiske fristelser også i våre egne land kan bremse økonomisk utvikling, fremme usikkerhet og rokke ved stabiliteten. Den delen av den politiske debatten må vi ta hjemme. Samtidig må vi også komme dit hen at det stilles økte krav til mottakerlandenes ansvar for egen utvikling, både politisk og økonomisk. Også en ukontrollert befolkningsvekst kan ikke helt og holdent være et rent nasjonalt og internt anliggende, på samme måten som beslutninger i rike land om å beskytte seg mot konkurransedyktige varer fra dem vi skal hjelpe, og som gjør oss alle fattigere hvis vi ikke slipper dem inn. Virkningen av proteksjonisme er altså ikke et rent nasjonalt anliggende og en fordel, men må vurderes også ut fra den ulempen den påfører det internasjonale samkvem.

Jeg vil fremheve verdien for vår egen tenkning og for utviklingspolitikken av i større grad å være seg bevisst at den baseres mer på likestilt partnerskap enn det som følger av rollene som giver og mottaker. Partnerne er i større grad likestilt når det gjelder både forventninger og plikter. Det er derfor en viktig påpekning når det heter at utviklingslandene må mobilisere sine nasjonale ressurser for å oppnå utvikling, enten det gjelder utdanning, helse, klima eller arbeidsplasser. Bistand blir i dette bildet ett av flere virkemidler for å fremme langsiktig kapasitetsbygging og nasjonal ressursmobilisering.

Jeg tror ikke det er gitt beskjed om at jeg skulle forsyne meg med 10 minutter av den tildelte taletiden. Jeg er derfor satt opp med bare 5 minutter.

Presidenten: Det har vi ikke fått beskjed om, men det kan vel la seg gjøre. Jeg foreslår at representanten fortsetter med nye 5 minutter.

Michael Tetzschner (H) [15:16:19]: Takk for det.

For at et land skal kunne investere i f.eks. utdanning, helse eller sikkerhet, må det ha skatteinntekter. Da må det også ha orden i eget hus, f.eks. en ukorrupt skatteforvaltning.

De siste årene har vi valgt å konsentrere utviklingsarbeidet om fem prioriteringer: utdanning, helse, klima – herunder miljø og fornybar energi – lønnsomme arbeidsplasser samt humanitær bistand. De fire første kan sies å være strategiske, da de jo understøtter den generelle samfunnsbyggingen med tanke på og sikte på selvhjelpenhet. Den femte, humanitær bistand, eller det som ble kalt nødhjelp tidligere, er en mer akutt innsats, sterkere rettet mot enkeltindivider, enkelthendelser, og ytes dermed mer uavhengig av hva man ellers måtte mene om landets styresett og makthavere. Et eksempel på dette er for tiden den innsats som gjøres i Syria.

Den økende vektleggingen av skadefølgene av klima- og miljøproblemer i utviklingspolitikken er også en påminnelse om at noen av de største truslene mot bærekraftig utvikling ikke er isolert til tradisjonelt fattige eller tradisjonelt rike land, men er en felles fare for oss alle, for menneskeheten. På dette området er partnerskaps-tenkningen særlig viktig, og det er viktig når Parisavtalen for første gang også gir utviklingslandene internasjonale forpliktelser. Det er derfor et godt signal når statsråden uttaler så klart at bistandsfinansiering skal være i tråd med landenes egne planer for tilpasning og lavutslippsutvikling.

Vi ser denne gjensidige avhengigheten og det kunstige skillet mellom rike og fattige land når det kommer til hav. Vi har i større grad et felles verdenshav som skvalper frem og tilbake mellom helt forskjellige land og samfunnstyper. Jeg kan til presidentens og Stortingets orientering si at vi i det norske presidentskapet i Nordisk råd har fremhevet nettopp de nordiske farvann, de nordiske hav og våre lokale problemer med forsøpling. Det er heldigvis under kontroll idet vi har god oversikt over og kontroll på den forurensningen som kommer fra land, og det er tross alt 80–90 pst., men som det ligger i sakens natur, vil det kunne bevege seg forurensning fra nær sagt alle steder på kloden, og derfor er havene også menneskenes felleseie. Igjen ser vi hvordan det er naturlig og riktig å omtale en innsats innenfor klimaområdet som gjelder hav, som et partnerskapsprosjekt mellom tradisjonelt rike og tradisjonelt fattige land.

Det jeg vil avslutte med i denne sammenheng, gjelder den siste delen, den mer hendelsesdrevne delen av vår bistand, nemlig den humanitære innsatsen. Jeg har med interesse merket meg at utviklingsministeren, sammen med utenriksministeren, vil fremlegge en ny humanitær strategi senere i dette året. Også her er det mye som skal gjøres, ikke minst fordi vi også får opp en meget interessant diskusjon om hvordan vi organiserer og fordeler bistandsmidlene internt i Norge. Da må det også være slik at vi hvis vi skal opprettholde en stor, politisk oppslutning, det som kalles legitimitet, må også de som finansierer – og det er ikke politikerne, det er skattebetalerne – vite at vi bruker mest mulig av midlene slik at de virker ut fra de gode formål som ofte omkranser og omgir diskusjonen om utviklingspolitikken. Vi har en forpliktelse, ikke minst overfor dem vi skal hjelpe, til å få mest mulig utvikling tilbake for de pengene som settes inn, og som utgjør 1 pst. av landets nasjonalinntekt. Det er ikke bare å bruke mange penger. Det er også en moralsk forpliktelse å bruke dem best mulig, av hensyn til både norske skattebetalere og de land og de grupper som skal nyte godt av det.

Per-Willy Amundsen (FrP) [15:21:24]: Statsråden startet sin redegjørelse i forrige uke med å sette fingeren på et vesentlig problem: At vestlige land i 50 år har overført enorme beløp til utviklingsland. Beløpet er estimert til 1 000 mrd. dollar, eller én million millioner dollar, til sammen. Men de fattige er fremdeles fattige. Bistand har ikke gitt den effekten man hadde håpet på, og har i mange tilfeller brakt mer skade enn gagn. En grunnleggende årsak til dette er at man har underestimert kompleksiteten i utviklings spørsmål og vært mer opptatt av å gi enn av resultatene av givergleden. Terje Tvedt bruker termen «Det nasjonale godhetsregimet». Han oppsummerer det på denne måten:

«Bistanden var god og bistandsarbeideren drev med gode ting. Kritiske analyser av dens praksis måtte derfor fordømmes, i siste instans, fordi det kunne føre til at liv gikk tapt.»

Tiden da man ikke kunne analysere bistanden kritisk, går forhåpentlig mot slutten, og det er godt.

Det mangler ikke på rapporter som gir en dyster beskrivelse av norsk bistands resultater fra 1960-tallet og fram til i dag. En av de siste er fra mars i år, der det britiske konsultantselskapet Itad i samarbeid med det norske Chr. Michelsens Institutt vurderte mål- og resultatstyringen i bistanden. Konklusjonen var nedslående. Hovedfunnet var at bistandsforvaltningen er svært mangelfull. Blant annet blir erfaringer fra tidligere prosjekter i liten grad brukt i arbeidet med nye prosjekter.

I Jeløya-plattformen står det at regjeringen vil reformere organiseringen av norsk bistandspolitik for å sik-

re en kunnskapsbasert og effektiv bistand. Mye utredningsarbeid har vært gjort, og skal fortsatt gjøres, for å sikre en best mulig forvaltning av de norske skattepengene som går til utviklingsprosjekter. Statsråden pekte i går på retningen for bistandsreformen, som bl.a. innebærer at Norad skal rendyrkes som forvaltningsorgan. Det er viktig at de store summene som går til bistand – 34 mrd. kr i 2017 – forvaltes på en god måte. Det er også viktig å ha et solid kunnskapsmiljø som sikrer at man trekker lærdommer av feilene som er gjort tidligere. Jeg er sikker på at statsråden finner frem til en god løsning.

En administrativ reform er ikke det eneste grepet som denne regjeringen har tatt. Jeg mener vi dreier norsk utviklingspolitikk i en bedre retning. Statsråden trakk opp flere viktige prinsipper for en modernisert utviklingspolitikk. De viktigste er etter min mening følgende:

1. Viktigheten av lokalt eierskap til egne utfordringer. Norge kan ikke ta ansvaret for utviklingen i andre land, men kan bidra gjennom å være en samarbeidspartner. Offentlige investeringer og tjenester må primært finansieres av nasjonale ressurser.
2. Utvikling handler ikke primært om penger. Kravet om at bistanden skal oppfylle 1 pst.-målet er derfor et blindspor i utviklingsdebatten. Det er utviklingspolitikkenes innhold og prioriteringer som er viktig.
3. Vi skal jobbe for at verdens utviklingsland skal bli uavhengige av bistand. Et godt eksempel her mener jeg er handel. Handel har ført millioner av mennesker ut av fattigdom. Det er derfor positivt at statsråden understreker viktigheten av handelsrettet utviklingssamarbeid.
4. Viktigheten av å støtte opp om nasjonal ressursmobilisering. Mange utviklingsland er svært rike på naturressurser. Det er derfor viktig å få på plass systemer som kan forvalte naturressursene på en god måte. De fleste utviklingsland har en ung og raskt voksende befolkning. Derfor er det viktig å utvikle et godt utdanningstilbud, slik at de som er barn og unge i dag, kan ta aktivt del i landets utvikling når de blir voksne. Skattesystemene er ofte svært mangelfulle og skattesatsene for lave. At land har skatteinntekter, er grunnleggende for utvikling av demokratiet og for utbygging av velferdstjenester. Det er også en nøkkel til å bli uavhengig av bistand. Norsk støtte til utvikling av nasjonale skattesystemer er derfor viktig.
5. Konsentrasjon av bistanden: Vi kan ikke drive med alt. Det fører til mindre kontroll over pengene og dårligere resultater. Regjeringen har allerede gjort et betydelig arbeid for å få ned antall bistandsavtaler, antall fokusområder og antall land der man har bistandsprosjekter. Dette arbeidet må fortsette.

Bistand slik vi kjenner den, er etter min mening i ferd med å bli avleggs, primært på grunn av endringer i de fattige delene av verden. Mange afrikanske land opplever i dag høy økonomisk vekst, mange har utviklet solide institusjoner, bygger opp lokal industri og øker produksjonen. Utviklingslandene selv ønsker heller investeringer og økonomisk partnerskap til erstatning for bistand.

Vi ser også at landene i Afrika ønsker å ta et større ansvar for regionens utvikling. I 2017 gikk ECOWAS, de vestafrikanske staters økonomiske fellesskap, inn i Gambia med væpnede styrker for å presse presidenten til å gå av etter at han nektet å godta nederlaget i det demokratiske valget. I april i år undertegnet 44 afrikanske land en regional frihandelsavtale etter initiativ fra Den afrikanske union. Det er den største frihandelsavtalen som er inngått siden WTO. Ifølge FNs beregninger vil den intra-afrikanske vareflyten kunne øke med 50 pst. innen fem år. Handel i stedet for bistand – handel er oppskriften for økonomisk vekst for de aller fleste, ikke bare den vestlige verden, men også for utviklingsland.

Statsrådets redegjørelse staker ut kursen for det som er en mer resultatorientert og fremtidsrettet utviklingspolitikk. Bistanden rettes mer inn mot hjelp til selvhjelp, som støtter opp om lands og enkeltmenneskers mulighet til å arbeide seg ut av fattigdom og forme sin egen frihet.

Morten Wold hadde her overtatt presidentplassen.

Steinar Ness (Sp) [15:30:41]: Den grønne tråden i Senterpartiets internasjonale engasjement er å arbeide for politisk stabilitet, forsoning og fred, utvikling og ei meir rettferdig fordeling. Eg skal i dette innlegget særleg leggje vekt på dei fordelingspolitiske utfordringane i verdssamfunnet.

Statsråden teikna eit bilete av ei verd der det meste vert betre, men at vegen mot ei verd fri for fattigdom ikkje er utan utfordringar. Det er ikkje å ta for sterkt i – for å seie det på den måten.

Statsråden gjev gode døme på at politikk er viktig, og at politikk verkar. Det er riktig, og det gjev håp for framtida. Folkestyre, utjamning og rettferdig fordeling er eit resultat av politisk kamp. Det har ikkje kome rekande på ei fjøl av seg sjølv.

I mine auge er verda dessverre ikkje så harmonisk som denne utgreiinga kan gje inntrykk av. Det eg saknar frå regjeringa på dette feltet, som på fleire andre felt, er på den eine sida ein politisk analyse av kva politiske handlingar og tiltak dei siste 20–30 åra som har vore velukka, og som har gjeve folk mat, betre helsetenester og utdanning – det som ligg i botnen og er grunnlaget for all utvikling – og på den andre sida ein analyse av politiske handlingar og tiltak som har ført til det motsette: ved-

varande fattigdom, svolt, naud, flyktningstraumar, konflikt og uro. Eg klarer ikkje med min beste vilje å sjå at paradisiske tilstandar har kome i etterkant av ei einseitig og ukritisk hyllest til globalisering, som enkelte står for. Det er no eingong slik at makt, rettar, gode og rikdom er svært ulikt fordelt mellom land, innanfor land. Eit fåtal store fleirnasjonale selskap forvaltar i dag ufattelege rikdommar. Det overgår langt dei behova ein har for rikdom. Samstundes er det eit trist faktum at eit stort tal barn døyr av feilernæring mens eg held dette innlegget, mens vi har denne debatten. Det er eit trist bakteppe.

Det er store fordelingspolitiske utfordringar i det internasjonale samfunnet, og det er kamp om viktige ressursar. Det gjeld ikkje berre olje og gass, men også eigdomsretten til jord det kan dyrkast mat på, tilgang til drikkevatt og fiskeressursar – for å nemne noko. Kven som skal eige og forvalte desse ressursane i framtida, vil sjølv sagt ha store følgjer for fordelingspolitikk og utvikling. På same vis vil sjølv sagt nasjonalstatanes rett og høve til å skattleggje ressursuttak frå fleirnasjonale selskap vere fordelingspolitisk viktig.

Dette er jo ein del av vår felles barnelærdom i Noreg. Ein viktig grunn til at vi har vår velstand, vår velferd, er at vi som nasjon har hatt råderett over viktige ressursar – jord, skog, vatn, mineralar, fossekraft, olje og gass. Inntektene har kome fellesskapet til gode, og vi har gjennom dette bygd eit samfunn med høg tillit mellom menneske og mindre skilnader mellom folk enn det vi ser andre plassar på jordkloden.

Sjølvsagt høgreparti som tidlegare ville privatisere oljerikdom og selje ut vasskraftressursar, har i alle fall i det offentlege ordskiftet no lagt slike synspunkt til side.

Eg saknar altså både ein analyse av fordelingspolitiske utfordringar i det internasjonale samfunnet og svar på kva regjeringa meiner om retten den enkelte stat har til å forvalte naturressursar til beste for eigne innbyggjarar, og høvet den enkelte stat har til å skattleggje fleirnasjonale selskap for å kunne fordele gode og velferd.

Det er heilt rett, som statsråden seier, at folketalsveksten vil vere sterkast i nokre av dei fattigaste landa i verda framover. Folketalet i Afrika vil truleg verte dobla, til to milliardar menneske, innan 2050. Samstundes veit vi at sjølv ein liten temperaturauke vil få store følgjer for bl.a. matproduksjonen på dette kontinentet. Altså: Der folketalsveksten kan verte sterkast, kan vilkåra for å produsere mat forverre seg mest. Dette er ein situasjon vi kan føresjå, og som krev handling no.

Tilgang på reint drikkevatt er alt i dag ei stor utfordring, og får vi ein sterk befolkningsvekst og dårlegare vilkår for matproduksjon, kan vi om kort tid stå overfor svoltkatastrofar og folkevandringar vi ikkje har sett maken til på lang, lang tid. Nøkkelen til Afrikas framtid ligg sjølv sagt i Afrika, men det vil òg krevjast ein stor felles

innsats frå det internasjonale samfunnet for at folk skal få ete seg mette, vekse opp, få seg utdanning og realisere draumane sine i framtida.

Dei fleste partia her på Stortinget har gjennom mange år – i motsetnad til Framstegspartiet – hatt ein aktiv politikk for å hjelpe folk der dei er. Senterpartiet meiner at Noreg, som eit rikt land, har ansvar for å bidra til utvikling og hjelpe medmenneske i andre land. Det er berre eitt parti som har snakka nedsetjande om statleg tvungen u-hjelp, som nettopp har hatt som hovudoppgåve å hjelpe folk der dei i utgangspunktet er. Det er kanskje heller ikkje overraskande at det er nettopp representantar frå dette partiet som trur at debatten om innretning og utforming av utviklingshjelp og bistand er ein ny debatt. For eigen del har eg vore med og diskutert det i over 40 år.

Senterpartiet ønskjer at Noreg i utgangspunktet skal vere med og vise veg i det internasjonale samfunnet, og vi veit kva som er dei grunnleggjande behova til folk, og vi veit mykje om kva som verkar. Når eit barn vert født, må det vere eit minimum av helsetilbod til mor og barn. Barnet som er født, treng mat og rett ernæring, og det treng utdanning. Dette er grunnleggjande for utvikling og framgang. Difor har òg tanken bak FN-organisasjonane Verdas helseorganisasjon, FAO og UNICEF vore veldig bra og riktig. Så kan vi gjerne sjå på innretninga på korleis vi gjev hjelp og støtte, men dei grunnleggjande behova til menneska er dei same no som for ti, tju, tretti år sidan – dei vert ikkje moderniserte. Behova og utfordringane vi skal løyse, er dei same. Då er det viktig og riktig at Noreg følgjer opp område som helse, mat og utdanning, og det har vore ein gjennomgåande inngang for prioriteringane til Senterpartiet.

I tillegg vil eg nemne to punkt: Kvinner sine rettar må gjennomgåande prioriterast særskilt, og vi ønskjer ei sterk støtte til sivilsamfunn som ein del av demokratiutbygginga. Det er sjølv sagt rett, som fleire har sagt frå denne talarstolen, at det er utfordringar knytte til å bygge stabile, velfungerande demokrati mange stader, og det finst ikkje noka enkel hokus-pokus-løysing – det er eit langsiktig arbeid – men då må vi inn og gje støtte til dei som vil dei riktige tinga.

Krisehjelp og humanitær bistand er viktig, men det er og vil vere langsiktig bistand som gjev grunnlag for utvikling. Då må ein tenkje ti, tju, tretti år framover. Ein oppnår ikkje underverk på verken eitt eller tre år, sjølv om alle monner drar. Ein må ha tolmod for å oppnå resultat.

Til slutt: Statsråden har varsla endringar i norsk bistandsforvaltning. Norad er eit viktig verktoy i bistandsarbeidet og har høg kompetanse på langsiktig bistandsarbeid. Det er vanskeleg å vite kva statsråden legg i å reindyrke Norad som eit tilskotsorgan, som eg las i ei

NTB-melding i dag. Det kan ikkje vere fornuftig å skilje fag og forvaltning. Styrkte fagmiljø synest elles å vere ein leietråd i reformarbeidet til denne regjeringa. Senterpartiet meiner det er viktig å ha sterke fagmiljø både i Norad og på utanriksstasjonane i dei landa Noreg driv aktiv bistand. På dette punktet er eg på linje med leiaren av komiteen og med det som vart sagt i innlegget hennar, så eg er spent på å høyre om statsråden no kan utdjupe dette noko meir enn det han gjorde i utgreiinga si.

Petter Eide (SV) [15:40:28]: Takk for at vi får ha denne debatten, og takk til utviklingsministeren, som tidlegare har gitt en redegjørelse. Først og fremst er jeg glad for at vi har fått en utviklingsminister. Det tydeliggjør at regjeringen ser på dette feltet med stort ansvar, og det synliggjør satsingen.

Så må jeg få uttrykke en betydelig uenighet med representanten fra Fremskrittspartiet, som bruker sitt innlegg til å snakke ned norsk bistand. Jeg har hatt gleden av å lede flere norske bistandsorganisasjoner, og jeg kjenner feltet relativt godt. Jeg har bodd i utlandet i flere år og jobbet med utviklingshjelp og humanitær hjelp. Veldig mye dumt har vi gjort, og jeg har ledet mye dumt selv – det må jeg innrømme, men summen av verdens bistand har faktisk ført til betydelige forbedringer for veldig mange. Ikke minst har mange sykdommer blitt utryddet, og analfabetismen har f.eks. blitt kraftig redusert.

Verdens utviklingshjelp har også bidratt til å skape betydelige politiske endringer i mange land hvor det har vært mye undertrykking. Det har vært viktig. Vi kan nevne land som Sør-Afrika og Bolivia og til dels også palestinske områder. Målet med utviklingshjelp er i hovedsak fattigdomsbekjemping og sikring av grunnleggende rettigheter. I tillegg har vi nå selvfølgelig på agendaen at utviklingshjelpen skal håndtere humanitære kriser, den skal redusere økende ulikhet, og den skal bistå i kampen mot klimaendringer.

Men det er veldig viktig å ha klart for seg at når millioner av mennesker er fattige og veldig mange får undertrykt sine grunnleggende rettigheter, er det fordi det er noen andre som faktisk vil at det skal være sånn. Det er et system skapt av undertrykking eller et manglende politisk system. Det betyr at bistanden må ha som fokus å endre de grunnleggende forholdene som skaper denne ulikheten og undertrykkingen. Det er altså ikke sånn at dette bare er der; man er nødt til å gjøre noe med de underliggende årsakene.

Det betyr at skal man endre forholdene for folk som bor i de fattigste områdene i verden, må man jobbe politisk med å endre dem. Der kommer jeg kanskje inn på min hovedkritikk av utviklingsministeren, som lanserer en ganske sterk klokkeetro på å legge til rette for privat

sektor som en del av utviklingsarbeidet. Det er fint at vi legger til rette for mange arbeidsplasser, men arbeidsplasser og næringsutvikling i sør bidrar ikke nødvendigvis til å redusere fattigdom. I veldig mange land har vi sett at veksten som skapes i landene hvor Norge har økt handelen, kommer svært få mennesker til gode. Mange land i verden har like mye oljeproduksjon og oljeinntekter som Norge. De oljeinntektene ser den fattige majoriteten ingenting til fordi det mangler et system for fordeling. Disse menneskene mangler institusjoner hvor de kan forhandle om å få en del av sin verdiskaping. Det betyr at vi er nødt til å ha en innretning på vår bistand som er noe mer politisk orientert og handler om å endre de grunnleggende forholdene.

Derfor hadde jeg håpet at utviklingsministeren hadde lagt større vekt på å styrke sivilsamfunnets rolle. Det å jobbe gjennom store internasjonale organisasjoner som igjen samarbeider med lokale partnere, er en måte å bygge en type motmakt nedenfra på, det er å gjøre rettigheter tilgjengelige for folk, og ikke minst er det å skape et grunnlag for at folk kan forhandle om verdiskapingen som de er en del av, og ikke bare være undertrykt og underlagt andres forgoetbefinnende.

Nå skal jeg bruke litt tid på å snakke om omorganiseringen som ministeren har lansert for Norad. Det er selvfølgelig ikke sånn at Stortinget skal detaljinstruere hvordan regjeringen organiserer forvaltningen sin. Det skal vi holde oss for gode til. Men vi skal selvfølgelig kunne kommentere det hvis det fører til politiske endringer som vi synes er uheldige.

Det å rendyrke Norad som et økonomisk organ, så å si et utbetalingsorgan, og i all hovedsak flytte faglige og politiske ressurser til UD kan føre til at vi skiller mellom det økonomiske og det faglige på en uheldig måte. I tillegg fører det til at de utenrikspolitiske målene som utviklingsministeren har satt seg, og som er en del av Utenriksdepartementet, vikles inn i utviklingsarbeidet. Det er faktisk et viktig poeng at disse to tingene håndteres noe separat.

Abid Q. Raja (V) [15:45:55]: Statsråden holdt forrige uke et godt innlegg der han presist beskrev virkeligheten i norsk utviklingspolitikk. Innlegget, som dekket 40 minutter og 38 sider, viser den klare utfordringen vi står overfor. Vi vil så utrolig mye. Norge og nordmenn har store ambisjoner på utviklingsfeltet, og vi bryr oss om stort og smått i en hel rekke land.

Jeg ser ikke på dette som en svakhet, men som en styrke. Det er en styrke fordi det viser at det norske folket ikke bare setter eget ve og vel først, men også at det finnes et brennende internasjonalt engasjement for å hjelpe folk i hele verden. Det er en stor gave for norsk utviklingsarbeid og noe vi bør feire.

Samtidig er det en utfordring for gjennomslagskraften i det arbeidet vi gjør. Vi strekker oss over for mange land, for mange utfordringer og for mange aktører. Det er det veldig mange som vil hevde. Det gjør vi fordi Norge har store ambisjoner. Samtidig må vi huske på at selv vi, i fredsnasjonen Norge, ikke vil klare å løse alle verdens problemstillinger gjennom vår utviklingshjelp, selv om vi ønsker det. Svaret på dette må være todelt: Skap en samstemt politikk og konsentrer innsatsen vår.

Termen «samstemthet» har tilsørt en enkel og viktig realisering, og det er: Alle sektorer av norsk samfunn må dra i samme retning hvis vi skal få mer uttelling for våre utviklingspolitiske målsettinger. Med bistand alene vil vi ikke kunne oppnå de målsettinger vi har satt oss. Her må næringspolitikk, handelspolitikk, finanspolitikk og utenrikspolitikk spille på lag med bistandspolitikken vår, ellers har vi ikke en mulighet til å nå de målsettingene vi har satt oss.

For å oppnå dette må vi oppdatere strukturene våre. Vi kan ikke fortsette med det uavklarte ansvarsforholdet som i dag eksisterer mellom Norad og UD på en del områder. Det har også statsråden med rette påpekt. Norad kan i større grad få en rolle som kontroll- og evalueringsorgan, mens andre oppgaver bør kunne tilfalle Utenriksdepartementet. Norads rolle må i større grad kunne rendyrkes som et uavhengig kontrollorgan, som sikrer at vi får mer igjen for det vi bruker pengene våre på. I tillegg må vi reformere informasjonsstøtten og sikre at diskusjonen rundt utviklingspolitikk ikke blir forbeholdt de få. Diskusjonen må i utgangspunktet ut av Bistandsaktuelt og i tillegg f.eks. inn i Aftenposten.

Som sagt holdt statsråden et godt innlegg, hvor bl.a. satsingen på FN-organisasjonene ble viet mye oppmerksomhet. Det gjør han med rette. Men vi må heller ikke glemme sivilsamfunnsaktørene som vi daglig jobber med. Utviklingsmidler er for viktige til bare å bli kanalisert gjennom store FN-bidrag. Vi må jobbe med lokalt sivilsamfunn i partnerlandene våre. Det gir de lokale mer makt til utforming av egen framtid, til medbestemmelse og til målsetting, samtidig som det i seg selv legger grunnlaget for et sivilsamfunn som hvert frihetselskende land faktisk trenger. Jeg er den første til å berømme FNs innsats i flere land, men det kan altså ikke gå på bekostning av støtte direkte til lokale aktører.

Den blå-blå regjeringen startet allerede en innsats for å konsentrere bistand til færre land og gjennom færre aktører. Dette drar oss i riktig retning, men vi er langt fra i mål. Konsentrasjonen av bistand kan ikke bare skje ved å slå sammen flere kontrakter med én leverandør. Initiativet til å fokusere på en begrenset liste med partnerland er godt. Det vil hjelpe oss å konsentrere utviklingspolitikken vår, men hvilke land som havner på den listen, krever en nøyaktig gjennomgang. I den gjennom-

gangen er det det demokratiske potensialet som bør ha øverste fokus. Vi vet at demokratiske institusjoner, et sterkt flerpartisystem, et uavhengig justisvesen og en uavhengig presse er grunnsteinene for selve utviklingen. Derfor bør vi konsentrere oss om de landene som viser tegn, evne og lyst til å utvikle slike institusjoner. Bistandsmidler som bidrar til å styrke autoritære regimer uten reformvilje, bør ikke videreføres.

Konsentrasjonen av bistand handler ikke bare om land og samarbeidspartnere. Det handler om hvilke utfordringer vi skal prioritere å løse. Som jeg var inne på, er det de med størst demokratisk potensial vi bør fokusere på, og det er derfor vi må prioritere å fremme sivile og politiske rettigheter, utdanning og likestilling. Jeg velger disse områdene fordi det er disse som først og fremst legger grunnlaget for et fritt samfunn, hvor alle har mulighet til å skape sin egen framtid.

Her har statsråden en god rettesnor. Jeløya-plattformen legger bevisst vekt på at alle disse skal være våre prioriterte satsingsområder. Det kommer fra en blå-grønn forståelse av at samfunn bygges nedenfra og opp og ikke ovenfra og ned, og at økonomiske rettigheter uten politiske rettigheter på sikt vil være verdiløse.

Jeg viser ellers til innlegget, som jeg slutter meg til.

Kjell Ingolf Ropstad (KrF) [15:51:10]: Først vil jeg takke ministeren for en grundig og god redegjørelse. Det var en nyttig løypemelding om det arbeidet som pågår, og ga også en del signal om regjeringas prioriteringer framover.

Jeg er glad for at statsråden trakk fram økt skatteinngang og kamp mot korrupsjon og ulovlig kapitalflyt i sin redegjørelse. Det er helt sentralt for å få flere land til å klare seg uten bistand. Norge må på sin side følge opp våre løfter om å doble støtten til skatteteknisk bistand. Én krone i bistand kan utløse ti kroner i skatteinntekter. Det er god og effektiv bistand. Likevel gikk kun 0,13 pst. av norsk bistand i 2015 til dette. I tillegg har denne bistanden blitt betydelig redusert de siste to årene. Det er en utvikling som må snus.

Kristelig Folkeparti ser fram til den varslede stortingsmeldinga om partnerland. Det er bra at regjeringa her vil legge premissene for hva det vil si å være et partnerland, og at man vil se på listen over partnerland en gang til. Statsråden nevnte i sin redegjørelse at under 2030-agendaen handler det om «gjensidig samarbeid og reelle partnerskap». Her er myndighetsrelasjonen viktig. Det bør også gjenspeiles i partnerlandssamarbeidet og når det gjelder hvilke land en velger som partnerland. Assad-regimet i Syria bør da ikke med, slik regjeringa merkelig nok la opp til. I denne sammenheng bør regjeringa også følge opp vedtaket om styrket statlig kapasitet

tet i landene. Det er bare slik landene kan gjøre seg uavhengige av bistand.

Kristelig Folkeparti fikk i budsjettavtalen med regjeringa for innværende år gjennomslag for en plan for den videre opptrappingen av yrkesfaglig utdanningstilbud i utviklingsland. Den skal legges fram i forbindelse med revidert i år. Vi ser fram til den framleggelsen.

Kristelig Folkeparti har lenge arbeidet for en reform av bistandsforvaltningen som kan gi oss bedre og mer effektiv bistand. Dette var et av hovedgrepene da Kristelig Folkeparti leverte en alternativ utviklingsmelding i fjor. Skal vi lykkes med å utrydde fattigdommen og nå 2030-agendaen, må vi ha en god reform av bistandsforvaltningen. Mellom statsrådens redegjørelse og dagens debatt har statsråden allerede rukket å lansere en omfattende reform av bistandsforvaltningen.

Organiseringen av forvaltningen er regjeringas ansvar. Samtidig mener vi det er uheldig å gjøre store forvaltningsmessige grep som ikke har bred tilslutning i Stortinget. Derfor er det skuffende at ikke regjeringa har lagt opp til en skikkelig konsultasjonsrunde med Stortinget i denne saken. Det hadde saken fortjent.

Derfor må vi benytte anledningen nå, for reformen bør innfri tre viktige mål.

For det første: Bistandskompetansen bør styrkes i hele utviklingsforvaltningen, direktoratet og departementet, uten kunstige skiller mellom fag og forvaltning. De grepene regjeringa legger opp til med å flytte fagkompetanse fra NORAD til departementet og å omgjøre NORAD til nærmest en utbetalingsentral, er langt fra noe godt bidrag. Tvert imot vil det gå fra vondt til verre. Det er ikke en rendyrking, men en radbrekning av NORAD. NORAD tappes for bistandsfaglig kompetanse.

Statsrådets forsøk på å skille ut teknisk forvaltning fra faglig forvaltning er kunstig og vil i praksis være nesten umulig å få til. Fag og forvaltning henger sammen. Det er også vanskelig å se for seg hvordan det å skille de to kan gi en mer effektiv bistand.

Samtidig vil det å overføre kompetanse til UD, uten samtidig å reformere UD, føre til ytterligere forvitring av bistandskompetansen, når disse fagfolkene går inn i den vanlige rotasjonsordningen som gjelder i UD-systemet. Derfor bør reformen for det andre sikre at denne bistandskompetansen integreres innenfor en langsiktig og forutsigbar institusjonell ramme, uten en rotasjon som svekker den faglige kompetansen.

For det tredje bør bistands- og utviklingskompetansen på utenriksstasjonene styrkes. I dag skjer det motsatte. Det er veldig uheldig.

Dette er ingen liten sak. Dette er svært viktig. Vi ber om at Stortinget holdes orientert om gjennomføringen av reformen.

Helt til slutt, et tema som utviklingsministeren ikke var innom: trosfrihet, som er selve lakmustesten på menneskerettighetene. I dag hadde Stortingets religionsfrihetsgruppe møte med en parlamentariker fra Irak, en jesidi, som hadde opplevd den verste herjingen. Hun snakket om at ISILs hær er borte, men ISILs ideologi er på frammarsj. Det er viktig at Norge er en pådriver også for religionsfrihet.

Statsråd Nikolai Astrup [15:56:28]: Da jeg så representanten Ropstad på talerstolen, ble jeg minnet om at jeg bør rette opp en åpenbar misforståelse fra redegjørelsen, hvor det ble sagt av meg at Gud skapte jorden på syv dager. Det riktige er selvfølgelig at han skapte den på seks dager og hvilte på den syvende dag. Da er det herved rettet opp.

La meg først få lov til å takke for alle gode bidrag til denne debatten om viktige spørsmål om hvordan vi skal nå bærekraftsmålene i fellesskap med landene i sør. Jeg har også lyst til å takke Arbeiderpartiet som ønsket meg spesielt velkommen – det setter jeg selvfølgelig stor pris på.

Det ble også sagt fra representanten Huitfeldt at vi mangler prioriteringer i utviklingspolitikken, og at redegjørelsen ga uttrykk for det. Det er jeg sterkt uenig i. Tvert om har vi, også før min tid, tatt mange viktige skritt for å prioritere mye strengere enn det som var tilfellet under den forrige regjeringen. Det er færre avtaler, færre temaer, færre land – en betydelig konsentrasjon, en erkjennelse av at Norge kan ikke, selv om vi er store på dette feltet, gjøre alt for alle. Skal vi få mest mulig ut av de pengene vi har til rådighet, er vi nødt til å se på hvor Norge virkelig kan gjøre en forskjell. Det er også bakgrunnen for at det kommer en partnerlandsmelding til Stortinget, hvor vi skal redegjøre nettopp for hva det skal innebære å være et partnerland, og det brede sett av utviklingspolitiske virkemidler som vi kan ta i bruk for å være reelle partnere, som også representanten Ropstad var innom.

Jeg er også enig i at det er bra at vi ikke skal fordype oss i en debatt om hvor mye penger vi skal bruke. Det ligger nå fast. Da blir det også rom for debatt om innholdet i utviklingspolitikken, som er det som virkelig betyr noe. Men forutsetningen for en slik debatt er at resultatene av bistanden er åpne, og at de er tilgjengelige. I dag er de egentlig ingen av delene. Derfor varslet jeg i redegjørelsen min at jeg vil sette i gang arbeidet med en resultatportal, hvor det faktisk er mulig å følge utviklingen i de ulike prosjektene der Norge er involvert, og se resultatene av det arbeidet vi gjør på alle områder. Det arbeidet er igangsatt.

Når representanten Huitfeldt trekker opp fire prioriteringer, er jeg glad for at de er dekket inn av de priorite-

ringene vi har. Det trekkes også frem av representanten Huitfeldt at vi ikke var til stede på en konferanse i Nederland, og derfor prioriterer vi ikke SRHR. Det er en kortslutning. Norge bruker, som representanten Huitfeldt vel vet, vel halvannen milliard kroner på dette feltet i 2018, og vi skal øke med over 500 mill. kr de neste årene, nettopp fordi dette er et felt som er viktig for Norge, uavhengig av om Norge var til stede på den enkeltstående konferansen i Nederland. Men vi er en del av initiativet She Decides – og ikke bare det, barne- og likestillingsminister Linda C. Hofstad Helleland er She Decides Champion. Det mener jeg er viktig – at det ikke er meg, men at det er henne – fordi dette er et arbeid som ikke bare går inn under min portefølje, men som er viktig for hele regjeringen. Det er bra at statsråd Hofstad Helleland tar del i det.

Så var representanten fra Senterpartiet innom spørsmålet: Hva har vært vellykket de siste 20 årene? Ja, innenfor de 40 minuttene jeg hadde til rådighet, kunne jeg også brukt mer tid på det. Men ser vi på hva som virkelig har løftet folk ut av fattigdom de siste 20 årene, er det økt handel og Kinas og Indias inntog i verdensøkonomien. Og det igjen leder meg til viktigheten av at vi klarer å skape arbeidsplasser. Det er ikke til forkleinelse for fordelingsprofil, som representanten fra SV var innom. Det går an å ha to tanker i hodet på en gang. Men når vi vet, som jeg sa i min redegjørelse, at Statoils skatteinntekter til Angola utgjør mer enn Norges samlede bistand til hele Afrika, sier det også noe om viktigheten av at vi klarer å skape lønnsomme arbeidsplasser i utviklingsland for å kunne bygge et bærekraftig samfunn med gode helse- og velferdstjenester for alle. Dette er viktig for ethvert samfunn. Det er viktig for utviklede land, og det er viktig for utviklingsland. Vi trenger en lønnsom privat sektor for å kunne levere på de viktige målene.

Fra Senterpartiets innlegg fikk jeg også inntrykk av at vi skal slutte med å bygge ut fornybar energi i utviklingsland fordi man skal ha eierskap til sine egne ressurser. Jeg synes det er bra, jeg, at vi bidrar til å bygge ut fornybar energi i utviklingsland, fordi det også er utrolig viktig for den langsiktige veksten og utviklingen i utviklingsland og en forutsetning for at vi lykkes med det.

Det er veldig mye jeg også kunne tenke meg å si om reform. Min tid løper nå dessverre ut, men jeg har en følelse av at jeg får sjansen senere i debatten.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Petter Eide (SV) [16:01:50]: Jeg har lyst til å ta opp forholdet mellom næringslivssatsing og menneskerettigheter. Jeg mener kanskje at ditt noe dominerende fokus på næringslivssatsing kan stå i veien for målet om også å gjøre noe med menneskerettighetene. Stats-

rådens direktør i Norfund, Kjell Roland, har hevdet at norske organisasjoners fokus på menneskerettigheter er til skade for norske bedrifters omdømme ute. Med andre ord mener Roland, slik jeg har forstått ham, at fokus på menneskerettigheter for de norske organisasjonene er en konkurransehindrende faktor for norsk næringsliv som skal etablere seg ute. Er du enig med Roland i dette?

Presidenten: Presidenten vil minne representanten Eide om at statsråden ikke skal tiltales i du-form, men at talen skal rettes til presidenten.

Statsråd Nikolai Astrup [16:02:37]: Jeg vet ikke om jeg er enig i gjengivelsen av Rolands standpunkt i dette. Jeg tror det er litt mer nyansert enn som så. Men la meg fastslå at vi har høye forventninger til norsk næringsliv når de er ute, og vi har høye forventninger til Norfunds investeringer i næringsliv ute. Slik skal det være. Menneskerettigheter er et tverrgående hensyn i norsk utviklingspolitikk. Det betyr at det skal gjennomsyre alt vi gjør. Jeg var senest i dag tidlig og snakket for Advokatforeningens menneskerettighetsutvalg om betydningen av at også næringslivet vektlegger menneskerettigheter og følger opp det viktige arbeidet som gjøres både i FN, hvor Norge har tatt en ledende rolle på dette området, og i OECD, hvor det er etablert et norsk kontaktpunkt nettopp med det for øye at vi skal fremme menneskerettigheter i de investeringene som gjøres. Aktsomhet her fra næringslivets side er veldig viktig.

Petter Eide (SV) [16:03:36]: Takk for svaret. Det er mulig at jeg har feilsitert Roland, men intensjonen er som jeg sier, og han har også fått massiv kritikk fra en rekke norske ledere i store organisasjoner for denne holdningen. Nå skal denne direktøren slutte. Det kommer en ny direktør, og mitt spørsmål til utviklingsministeren er: På hvilken måte er den nye direktøren i Norfund satt til å satse på menneskerettigheter når det gjelder næringslivsinvesteringer ute?

Statsråd Nikolai Astrup [16:04:13]: Det vil være de samme forventningene til Norfund i fremtiden som det er i dag, om at alle investeringer skal hensynta viktigheten av menneskerettigheter, uavhengig av hvem som er direktør. For øvrig er det styret i Norfund som ansetter direktør, ikke statsråden.

Anniken Huitfeldt (A) [16:04:58]: Norge har et stort fortrinn på området fornybar energi. Når det gjelder utviklingsbistand til klimaformål, har det blitt redusert ganske kraftig, med 2 mrd. kr, eller en tredjedel. Dette er område som jeg vet at statsråden har et stort engasjement for. Hvilke planer har han for å øke utviklingsbistanden til klimaformål i løpet av de neste årene?

Statsråd Nikolai Astrup [16:05:26]: Jeg vil si at fornybar energi er en del av den viktige klimainnsatsen. Satsingen på fornybar energi har økt, og vi har gitt store bidrag til FNs grønne fond – 400 mill. kr i året, 1,6 mrd. kr over de siste fire årene. Dette er viktig. Vi har signalisert at vi kommer til å øke satsingen på fornybar energi fremover, og vi er i ferd med å gjennomgå om vilkårene er til stede for at vi også skal øke bidragene til det grønne fondet. Vi kommer tilbake til det. Dette er viktig. Fornybar energi er helt avgjørende i klimaarbeidet, og der gjøres det en enorm innsats, ikke minst gjennom Norfund, som jeg akkurat var inne på. 50 pst. av Norfunds portefølje investeres i fornybar energi, og den porteføljen utgjør per i dag vel 23 mrd. kr. Så det er betydelige ressurser som er i arbeid for å fremme fornybar energi, i tillegg til de øvrige ordningene vi har på området.

Anniken Huitfeldt (A) [16:06:35]: Jeg hører at statsråden sier at det har vært en økning. Uansett om representanten Tetzschner liker det eller ikke, er sammenligningen med 2013 relativt relevant for resultatene til denne regjeringen. Det har tross alt vært kuttet med en tredjedel. Det er ikke et lite kutt – det er et gedigent kutt, og det representerer 2 mrd. kr.

Jeg skjønner at statsråden vil stille kvalitetskrav. Det er viktig. Men det har tatt denne regjeringen ganske mange år å jobbe med å bedre resultatene når det gjelder bistand til klimaformål. Når kan vi få dette på bordet? Det er litt flaut – når amerikanerne kutter – for dette er et område hvor vi har et fortrinn, og de siste fem årene sett under ett har det vært et ganske stort kutt fra norsk side.

Statsråd Nikolai Astrup [16:07:23]: Som sagt er vi i ferd med å bygge opp satsingen på dette området, og det mener jeg er viktig og riktig. Som representanten vet, har vi også satset betydelig på et par andre områder som også er viktige, nemlig helse og utdanning. Vi har doblet satsingen på utdanning. Jeg tenker at det er i tråd med representantens ønske om at vi skal konsentrere innsatsen om noen prioriteringer. De prioriteringene er fem, og fornybar energi og klima og miljø er én av dem. Økningene i årene som kommer, vil komme innenfor de fem prioriterte områdene i norsk utviklingspolitikk.

Steinar Ness (Sp) [16:08:22]: Noreg er eit framifrå godt døme på at nasjonal råderett til naturressursar ikkje er til hinder for verken utanlandske investeringar, handel eller samarbeid. Nøkkelen her er kven verdien av desse ressursane skal kome mest til gode, det landet og dei innbyggjarane som bur der ressursane er, eller investorar som vil tene seg rike på desse ressursane. Eg

har ikkje sagt i innlegget mitt at Noreg ikkje skal investere i andre land, og med litt velvilje trur eg statsråden forstår problemstillinga, men han er kanskje ikkje interessert i å svare så mykje på ho. Men det går jo til kjernen av det som var sagt i utgreiinga med tilvising til Tony Blair, korleis vi skal bruke fellesskapets makt til å kombinere globalisering med rettferd. Kan statsråden utdjupe sitt syn på dette spørsmålet i lys av det eg no sa?

Statsråd Nikolai Astrup [16:09:27]: Jeg er enig med Tony Blair. Derfor refererte jeg til ham på det punkt. Det er sikkert mye annet jeg ikke er enig med ham i, men på dette punktet er jeg enig, og dette er noe vi har lykkes godt med i Norge.

Jeg er glad for å høre at representanten mener at vi skal investere i fornybar energi i utviklingsland, og jeg velger å tolke ham dit hen at det heller ikke er forbudt for oss å tjene penger på det selv om investorer ikke skulle tjene penger på dette, slik han formulerte det i sitt spørsmål. Poenget er at kapitalen finnes ikke i de landene vi går inn i. Noen må ta høy risiko for å gå inn og bygge kraftverk. Norge gjør det. I Nepal har f.eks. Statkraft bygd et kraftverk som fungerer utmerket. Etter 20 år faller 50 pst. av eierskapet tilbake til den nepalske stat, og etter 40 år faller hele kraftverket tilbake til den nepalske stat. Det er en modell hvor Statkraft får betalt for den risikoen de tar, samtidig som den langsiktige gevinsten uten tvil både underveis og etter hvert tilfaller nepalerne og nepalske myndigheter.

Steinar Ness (Sp) [16:10:35]: Eg vil takke statsråden for svaret, for då erkjenner altså statsråden at det ligg ulike avvegingar her, og at det landet der ressursane er, på ein fornuftig måte må kunne vareta sine langsiktige interesser og stille tilsvarende krav overfor utanlandske investorar som vi har gjort i det norske samfunnet. Så kan vi diskutere vidare fordelinga av dette og kva som er rimeleg og rettferdig i lys av det.

Mitt neste spørsmål går på noko som statsråden ikkje gjekk inn på i sitt innlegg, og som er kommentert frå fleire i denne salen, det som går på ei bistandsreform i Norad, og som ifølgje ei NTB-melding går ut på at ein skal reindyrke Norad som eit forvaltningsorgan med sentralisert ansvar for all teknisk tilskotsforvaltning. Har statsråden nokon kommentar til det som er sagt frå fleire av partia i opposisjonen til denne omorganiseringa i denne debatten?

Statsråd Nikolai Astrup [16:11:31]: Kravene til god tilskuddsforvaltning kommer bare til å øke i takt med at bistandsbudsjettene øker i årene som kommer, og da mener jeg at det er viktig at vi profesjonaliserer den delen av tilskuddsforvaltningen som går på utbetaling

og kontroll med de enorme summene som passerer norsk forvaltning. Jeg mener derfor det er fornuftig at vi rendyrker det i Norad, samtidig som det åpenbart også er behov for at det som i sin natur er politiske oppgaver, ligger under det politiske sekretariatet, nemlig departementet. Det er behov for å styrke den bistandsfaglige kompetansen i departementet, og det er også en bakgrunn for denne reformen. Jeg tror resultatet av dette er at vi vil få bedre utnyttelse av de store pengene vi har til rådighet, med lavere risiko og bedre kontroll, og det er viktig.

Kjell Ingolf Ropstad (KrF) [16:12:25]: La meg først få lov til å benytte anledningen til fra denne talerstolen å gratulere Astrup som utviklingsminister, og også fra denne talerstolen si at jeg har stor tro på ham, og at han kommer til å gjøre en god jobb. Og han er allerede tilgitt når det gjelder referansen til at Gud skapte verden på sju dager, for så vidt jeg husker, var det et sitat fra Kofi Annan det ble vist til, så det var ikke hans egne ord.

Selv om Gud klarte seg med seks dager, synes jeg utviklingsministeren blir litt ambisiøs når han har brukt tre måneder på å pønse ut sin store reform. Som jeg sa i mitt innlegg, er jeg veldig glad for at en ser på det, for det er helt nødvendig. Men jeg frykter at en oppnår ikke målene sine, kompetansen forvitrer i både Norad og UD, og da er vi dårligere stilt enn det vi var. Så mitt spørsmål går egentlig bare på: Hvordan ønsker utviklingsministeren å inkludere Stortinget? Jeg er fullt klar over at det er regjeringas ansvar og domene, men hvordan ønsker han å involvere Stortinget i en så viktig og stor reform, som mange av oss er veldig engasjert i?

Statsråd Nikolai Astrup [16:13:30]: Vi er klar over at dette vekker stort engasjement, og derfor har vi snakket med bl.a. Kristelig Folkeparti om dette før vi presenterer vår kurs for reformen. Det er viktig å understreke at dette er en kurs. Det betyr at mange av de spørsmålene som representanten tar opp i sitt innlegg, ligger foran oss og vil bli besvart, og jeg er ikke innstilt på å gjennomføre en reform som vil bidra til forvitring av norsk bistandskompetanse. Tvert om, jeg mener vi trenger en sterk bistandskompetanse. Men det viktige her er at vi fokuserer på hvilke oppgaver vi skal løse, og så finner ut hvordan vi best løser dem, at vi ser på totaliteten i systemet vårt med både Norad, UD og utestasjonene som ett, og så fordeler ressursene der vi mener at det gir mest nytte og best resultater. Det må være utgangspunktet. Jeg er helt sikker på at representanten Ropstad vil få utmerkede svar på de bekymringer han reiser i dag, etter hvert som prosessen skrider frem.

Presidenten: Replikordskiftet er dermed omme.

Jette F. Christensen (A) [16:14:53]: Også jeg vil benytte anledningen til å gratulere regjeringen med å opprette en viktig ministerpost og ønske ministeren hjertelig velkommen. Denne diskusjonen trenger vi.

Utviklingsredegjørelsen er full av gode ord, som veldig mange partier på Stortinget kan være enig i, men spørsmålet er hva de inneholder. Forskjellen i norsk utviklingspolitikk kan av og til være vanskelig å få fatt på, men den ligger i hvor man legger vekt på å handle, hva man prioriterer, hvordan en vil gå videre, og hva som skal til for å nå målene. Forskjellen ligger også i hva «kutt» og «økning» betyr, og hva forskjellen på de to ordene er. Hva er en økning på en post som allerede er kuttet fra før?

Bistand, utvikling og sikkerhetspolitikk hører sammen. Når mennesker mangler håp, blir fratatt rettigheter og hindret i å nyte ressurser de egentlig skulle ha tilgang til, blir de redde. De blir frustrerte, og den frustrasjonen fører til ustabilitet. Derfor er det særlig farlig når Donald Trump, etter utnevnelsen av Jerusalem som hovedstad i Israel, kutter en tredjedel av budsjettet til FNs organisasjon UNRWA – ikke bare fordi det betyr mindre helsehjelp til palestinske flyktninger, ikke bare fordi det svekker utdannelsen deres, men også fordi en aktivt er med på å destabilisere et område når man systematisk tar fra et helt folk framtidstroen.

Jeg tviler ikke på at regjeringen er enig med meg i disse bekymringene, og de kunne sikkert skrevet bevingede ord i en redegjørelse. Men politikk er det vi gjør, ikke bare det vi sier. Som en god alliert må vi stille opp der andre svikter, og i denne sammenhengen svikter USA. Da må Norge ta ansvar. Hvorfor gjør vi ikke det i større grad? Hvorfor var Norges kjernebidrag i 2016 125 mill. kr, mens det var 150 mill. kr året før? Det er ikke tiden for å kutte, det er tiden for å ta ansvar.

Det samme gjelder kvinners rett til å bestemme over egen kropp. I redegjørelsen nevner ministeren at saniterforhold på skoler hindrer jenters mulighet til utdanning. Det er jeg helt enig med ham i. Men kvinners mulighet til å bestemme over egen kropp er også noe som påvirker deres mulighet til å bestemme over eget liv og å planlegge det. Regjeringen sier at det arbeidet er prioritert, men hva betyr det ordet? Vi foreslår å gi enda mer til dette arbeidet. Vi skulle ønske at regjeringen var med på det, for det er nå disse kvinnene trenger oss mest, det er nå deres rettigheter blir redusert over hele verden. Vi kan lene oss på vår utvikling og vår rikdom når det gjelder nettopp kvinnelig yrkesdeltagelse, og da må vi unne andre land det samme.

Redegjørelsen er også innoen næringslivet som en viktig aktør for å oppnå vekst. Men det er nesten som om jeg føler at jeg må minne om at vekst ikke er det samme som utvikling. Mange steder i verden, også der vi bi-

drar med bistand, er det ikke mangel på ressurser som er det grunnleggende problemet. Bistand skal bidra til å bygge stater og demokratier, ikke bare BNP. Det finnes rike land med mange fattige mennesker der ressursene bare er forbeholdt noen få. Om disse landene skal ha vekst, trengs det handling for at det også skal bety utvikling, og for at den veksten ikke bare skal tilflyte noen få.

Norsk næringsliv har vært og kommer til å være en viktig bidragsyter i utviklingsland. I tillegg til økonomi og arbeidsplasser bidrar de også som kulturbyggere, og der er norsk næringsliv veldig gode. Men den modellen de har med seg, den modellen som baserer seg på trepartssamarbeid, den modellen som baserer seg på omfordeling, er ikke i disse landene. Derfor, når Norge satser på å skape økonomisk vekst gjennom næringslivsinvesteringer, må vi samtidig være sikre på at denne veksten ikke forsterker skjevfordeling i samfunnet, men blir fordelt slik at alle kan delta i ressursutviklingen.

I sin redegjørelse sa ministeren:

«Og vi må bruke våre utviklingspolitiske virkemidler slik at investeringene bedriftene gjør, kan bidra til størst mulig utviklingseffekter.»

Jeg er enig. Men det jeg lurer på, er:

- Hvilke konkrete utviklingspolitiske virkemidler er det ministeren viser til?
- Hvilken strategi er det som ligger til grunn for at mottakerland skaper strukturer for en mer lik fordeling?

For å nå målene er det lurt å ha en plan.

Hårek Elvenes (H) [16:20:07]: Representanten fra SV kom med en interessant bekjennelse fra talerstolen. Han hadde som u-hjelpsmedarbeider vært med på mye dumt, men representanten sa ikke dermed at u-hjelp var dumt. Det var en viktig presisering.

La oss slå fast: De lange linjene i norsk utviklingspolitikk ligger fast. Utviklingsbudsjettet har ligget på 1 pst. av bruttonasjonalprodukt de siste ti år, og bistanden er økt fra 18 mrd. kr til 35 mrd. kr i det samme tidsrom. Det gjør at Norge ligger helt i toppen hva gjelder bistand, målt etter både antall innbyggere og bruttonasjonalprodukt.

Men like viktig som et høyt bistandsbudsjett er at bistanden faktisk virker og bidrar til fattigdomsbekjempelse, fred og utvikling i disse landene. Det betyr ikke at vi skal gjøre noe helt annet, noe helt nytt, men vi skal gjøre mer av det som faktisk virker, med våre begrensede ressurser.

Norsk bistand er med rette blitt kritisert for å være spredt for tynt ut over og for lite målrettet. Det har regjeringen tatt konsekvensen av og fra 2014 redusert antall mottaksland fra 113 til 89, og antall bistandsavtaler er redusert fra 6 400 til nærmere 4 000.

Finansieringsbehovet knyttet til FNs bærekraftsmål og Agenda 2030 er enormt. Da er det ikke likegyldig hvordan vi bruker våre ressurser. Vi må bruke vår bistand på en måte som gjør at vi kan dokumentere resultat og se at det spirer og gror i den jord vi sår.

Det har vært ulike evalueringer av norsk bistand. En gjennomgående konklusjon er at måloppnåelsen er svak, og resultatoppfølgingen er også svak. Resultatene brukes i liten grad til å evaluere, prioritere og drive bistandsarbeidet framover. Slik kan vi ikke ha det. Når noe ikke virker, må vi slutte med det, og når noe beviselig virker, må vi ha mer av samme medisin. Det er en rød tråd i bistandsministerens redegjørelse.

Regjeringen har økt bistand til utdanning fra 1,7 mrd. kr i 2013 til 3,4 mrd. kr i 2017. Dette er et viktig grep og gjøres i erkjennelsen av at utdanning og kunnskap er selve grunnlaget for utvikling og velstand i et samfunn.

Verdenssituasjonen tilsier dessverre at vi må dreie vår bistandspolitikk og vår bistand mer i retning av land som er direkte eller indirekte berørt av krig, migrasjon og flyktningstrømmer. Imidlertid er det en forutsetning for en vellykket bistandspolitikk at det også har en sammenheng med hvordan vi organiserer og utveksler kunnskap om dette på vår egen hjemmebane. Akademia, departement, sektorer og det sivile samfunn har mer å gå på hva gjelder å samhandle og dra i samme retning. Derfor har regjeringen satt ned et eget forum, under Utenriksdepartementet, som skal gå inn i denne problemstillingen og sørge for at dette konvergerer mot et bedre resultat og bedre bruk av ressursene, og det vil regjeringen komme tilbake til i revidert nasjonalbudsjett.

Til slutt: En forutsetning for at vi skal klare å bevare giverviljen og givergleden i det norske folk, som er en særdeles viktig verdi og egenskap å ta vare på, er at vi kan dokumentere resultatene av vår bistand og vise at bistand faktisk bidrar til framgang og vekst i de samfunn og land som vi velger å bruke våre 35 mrd. kr på. Det er en forutsetning for at dette skal kunne drives videre i de kommende generasjonene.

Ingjerd Schou (H) [16:24:58]: Takk til regjeringen og statsråden, som har levert en utviklingspolitisk redegjørelse. Det må jeg si at jeg setter pris på. Det er en god oversikt over status, men også over den utviklingen som ligger til grunn for Høyres og regjeringens utviklingspolitikk, nemlig det å konsentrere, målrette og sørge for at formålet og innretningen handler om utviklingen, og at man skal hjelpe både folk og land til å bli bedre i stand til å klare seg selv og få bedre hverdager. Det har vært for mange land, for mange organisasjoner, og bare det at man konsentrerer det til færre land og reduserer med et betydelig antall organisasjo-

ner, borger for at man i større grad kan få resultater også av utviklingspolitikken.

Men jeg tenkte at det nå kan være på sin plass å si noen ord om motivet for det å gi – i den tradisjonelle språkbruken – bistand, eller hjelp til utvikling, som vi mer og mer kaller det. For både Høyre og regjeringen har det vært viktig at målsettingen med utviklingspolitikken faktisk er å bidra til at vi får en mer fredelig, men også en mer rettferdig verden, uten de veldig store tragediene med ekstrem fattigdom. Det er et mål for utviklingspolitikken også at det er fattigdomsreduksjon og lindring av nød som er målet og formålet med det vi gjør. Bærekraftsmålene utgjør også den overordnede rammen for norsk utviklingspolitikk.

Vi vet at både innenriks-, utenriks- og utviklingspolitikken har grenseflater i dag som står nærmere hverandre enn det vi har sett tidligere. Med all den erfaringen vi har bak oss, har både utenrikspolitikken og også utviklingspolitikken blitt både lokal, regional og nasjonal i langt større grad enn det vi har sett tidligere. Det er derfor svært naturlig at vi ser disse politikkområdene i sammenheng med hverandre. Det er stadig mindre aktuelt å sette «deres» opp mot «våre» interesser, og i en verden der det som skjer ett sted, får konsekvenser regionalt og globalt, er det mye mer aktuelt og relevant å snakke om felles interesser, felles utfordringer, felles ansvar og felles løsninger. Det er også det som er utgangspunktet for FNs bærekraftsmål. Innsatsen for at flere i verden skal få tilgang til noe av det mest grunnleggende, nemlig utdanning, helsehjelp og det å kunne ha en arbeidsplass, klare seg selv, og for at klimaendringene bekjempes, er i vår interesse så vel som for dem den er rettet mot.

Ulike politikkområder må sees i sammenheng, og vi skal på alle områder i størst mulig grad også føre en politikk som fører til at vi bidrar til en bedre verden og et bedre Norge. Regjeringen presenterer hvert år en samstemthetsrapport i Prop. 1 S som analyserer hvordan norsk politikk er samstemt for utvikling, og hvordan de ulike politikkområdene påvirker utviklingen i den internasjonale verden. Som varslet i Meld. St. 24 for 2016–2017, Felles ansvar for felles fremtid, er regjeringen nå i ferd med å etablere et samstemthetsforum for å styrke nettopp samlet norsk innsats for utvikling.

Bistand i seg selv kan ikke forhindre migrasjon, like lite som den alene kan skape utvikling. Det er viktig, både for Høyre og for regjeringen, at vi bruker alle de ulike virkemidlene vi har til rådighet. Gjennom nettopp engasjement i fredsprosesser, det å få til faglig samarbeid, det at vi kan handle med hverandre, bygge allianser, men også innsats i multilaterale fora, skal vi arbeide for fattige og sårbare lands interesser. Det er viktig at vi også øker vår innsats i sårbare land i Afrika, som direkte

eller indirekte er berørt av det vi har sett mer og mer av de senere årene, nemlig krig og konflikt. Disse landene er blant verdens fattigste også, og mange er også både avsender-, mottaks- og transittland for migranter.

Terje Halleland (FrP) [16:29:54]: Vi opplever nå kanskje den største miljøutfordringen som verden står overfor, med all plasten som er i havet. For Norge som en kyst- og havnasjon og maritim stormakt er havet en stor og avgjørende ressurs. Det har stor betydning for Norge når det gjelder både arbeidsplasser, energi, transport og ikke minst fiske og mat.

Den marine forsøplingen vi nå ser, truer ikke bare Norge, men samtlige nasjoner som grenser til havet. Dette gir negative utslag for både fiskeri og næringsliv og bidrar til forurensingen av verdens matfat. Det er et stort behov for å forsterke tiltakene som kan bidra til å redusere den plastforsøplingen som vi ser i dag.

Hvor kommer alt dette fra? I henhold til beregninger fra World Economic Forum tilføres verdenshavene 15 tonn plast i minuttet, døgnet rundt, hele året. Vi må gjerne rydde langs våre egne strender – det gjøres en fantastisk innsats for det i dag – men det blir en håpløs kamp om vi ikke klarer å stoppe utslippene. Marin forsøpling er et globalt problem, og av den plasten som kommer til havet fra land via elvene, kommer 90 pst. fra ti elver. Vi vet mye om hvor den kommer fra, og det kan være et godt utgangspunkt.

Den største innsatsen som Norge kan gjøre i kampen mot marin forsøpling, er tiltak utenfor egne landegrenser. Vi må løfte blikket og se hvordan vi på en resultatorientert og kostnadseffektiv måte kan løfte tiltak også andre plasser i verden.

Vi har et bistandsbudsjett på godt over 35 mrd. kr, og Fremskrittspartiet mener at det helt klart bør være mulig å finne store midler der til dette formålet. Regjeringen har allerede satt av 150 mill. kr av bistandsbudsjettet for 2018 til å bekjempe forsøpling og plast i havet i utviklingsland, men jeg mener vi bør øke denne summen. For Fremskrittspartiet er bekjempelse av marin forsøpling en sak som står høyt på dagsordenen. Vi må styrke og profesjonalisere innsatsen for å fjerne plast, både på strender og under havoverflaten. Men det viktigste av alt er å finne gode tiltak for å redusere tilførselen av plast i verdenshavene.

Mange av landene som mottar bistand fra Norge, har en manglende infrastruktur når det gjelder avfallshåndtering, og elvene blir brukt som deponi. Et av hovedformålene med regjeringens bistandsprogram mot marin forsøpling er nettopp å bidra til mer effektiv avfallshåndtering. Mer øremerking av bistandsmidlene til avfallshåndteringsprosjekter vil ikke bare bidra til lokal verdiskaping, men vil også gi et globalt miljøbidrag, som også er et viktig bidrag i fattigdomsbekjempelsen på verdens-

basis. Sluttresultatet blir både god økonomi og et gigantisk miljøbidrag. Det må vi kunne si er god politikk.

Norge bidrar internasjonalt på mange områder. Statsministeren har tatt et eget initiativ til å danne et internasjonalt havpanel med et eget program mot marin forsøpling. Her kan sjøfartsnasjonen Norge gjøre en forskjell.

Presidenten: De talere som heretter får ordet, har en taletid på inntil 3 minutter.

Kjell Ingolf Ropstad (KrF) [16:33:46]: Jeg tar ordet etter diskusjonen om reformen av bistandsforvaltningen. Statsråden sa at vi i alle fall må kunne være enige om målene, og når statsråden skisserer dem, er jeg selv sagt langt på vei enig i dem, men jeg vil gjerne presisere litt mer av det jeg mener bør være målsettingene.

Den første målsettingen bør være å styrke både UD og Norad. Når jeg tenker på statsråden, synes jeg det er veldig viktig at en ønsker en styrking av Utenriksdepartementet og kompetansen rundt seg, når en vet at det er de utviklingspolitiske interessene som må være ledende – ikke realpolitikkerne, som fort blir sittende i Utenriksdepartementet, noe som kan føre til at egeninteresser tar for mye av styringen av det utviklingspolitiske. Derfor synes jeg det er ekstremt viktig at en styrker den delen.

Når det gjelder Norad, har Kristelig Folkeparti vært veldig tydelig på at vi ser mye dobbeltarbeid og uklar rollefordeling, som statsråden selv har påpekt. Vi vet også at porteføljen som de behandler, har økt enormt. Derfor har vi vært veldig opptatt av å styrke forvaltningen og kompetansen der. Derfor mener jeg at skal en forbedre resultatene, kan en ikke se vekk fra at det er en sammenheng mellom fag og forvaltning, og det bør være et viktig mål å styrke begge deler.

Skal en lykkes med å nå mål nr. 2, som gjelder å styrke den bistandsfaglige kompetansen i UD, må en i alle fall unngå rotasjon. Jeg skal være ærlig på det: Statsråden har sikkert rett i at mye kan komme til etter hvert, og jeg tar utgangspunkt i en NTB-melding. Men det er nå vi har mulighet til å gi beskjed til statsråden, i denne debatten. Skal en klare å styrke kompetansen, kan en ikke flytte de flinkeste fagfolkene fra Norad og inn i UD, og så, to eller tre år senere, sitter de i Berlin eller i New York. Skal en styrke den langsiktige bistandskompetansen, er en avhengig av at en har folk som får lov til å jobbe med det feltet over lengre tid. Vi vet at den vanlige rotasjonsordningen som brukes i UD, ikke er skapt for det. Det er bra hvis statsråden lykkes med en ordning som f.eks. går ut på at en kan være ute på de ulike ambassadene og stasjonene og slik sett får styrket bistandskompetansen. Det er i alle fall et viktig mål som en må ta hensyn til.

Det siste, som jeg var inne på, er at vi ønsker en styrking av ambassadene. Vi ønsker en desentralisering av

forvaltningen, for jeg tror det tas bedre beslutninger lenger ute, nærmere de ulike situasjonene. Derfor ønsker vi å flytte mer makt ut. Eksemplene som vi viste til, var Mali og Haiti, som i sin tid var fokusland, og de har ikke hatt norsk ambassade.

Jeg registrerer at statsråden ikke sier noe om at han vil involvere Stortinget, men jeg håper han gjør det, for vi er mange som ønsker å bidra til en vellykket reform.

Presidenten: Flere har ikke bedt om ordet til sak nr. 7.

Sak nr. 8 [16:36:57]

Innstilling frå transport- og kommunikasjonskomiteen om Representantforslag frå stortingsrepresentantane Heidi Greni, Siv Mossleth, Ivar Odenes og Willfred Nordlund om eit statleg vedlikehaldsprogram for fylkesvegnettet (Innst. 241 S (2017–2018), jf. Dokument 8:119 S (2017–2018))

Presidenten: Etter ønske fra transport- og kommunikasjonskomiteen vil presidenten foreslå at taletiden blir begrenset til 5 minutter til hver partigruppe og 5 minutter til medlemmer av regjeringen.

Videre vil presidenten foreslå at det – innenfor den fordelte taletid – blir gitt anledning til seks replikker med svar etter innlegg fra medlemmer av regjeringen, og at de som måtte tegne seg på talerlisten utover den fordelte taletid, får en taletid på inntil 3 minutter.

– Det anses vedtatt.

Solveig Sundbø Abrahamsen (H) [16:37:53] (ordfører for saka): Eg vil takke forslagsstillarane frå Senterpartiet for å ta opp ei viktig problemstilling og takke komiteen for eit godt samarbeid om dette Dokument 8-forslaget om eit statleg vedlikehaldsprogram for fylkesvegnettet.

Fylkesvegnettet utgjer om lag 47 pst. av det totale offentlege vegnettet i Noreg målt i kilometer, og fylkesvegane bind saman distrikt og kommunar og bidreg til person- og godstransport som kjem alle innbyggjarane til gode.

Komiteen er einig i at det er eit betydeleg vedlikehaldsetterslep på fylkesvegnettet. Kartlegging gjort av Statens vegvesen frå februar 2013 syner at det vil koste om lag mellom 45 og 75 mrd. kr å fjerne forfallet på fylkesvegnettet.

Transportetatane og Avinor tilrådde å vurdere eit program for fornying av fylkesvegnettet i plangrunnlaget til NTP 2018–2029 og skreiv i grunnlagsdokumentet:

«Det er betydelig forfall på fylkesvegnettet. Kostnaden knyttet til utbedring av kritisk infrastruktur som tunneler, bruer og ferjekaier er så omfattende at

transportetatene mener det bør vurderes et eget program for fornyelse av fylkesvegnettet.»

Transportetatene og Avinor fann ikkje rom for å prioritere midlar til å finansiere eit slikt program innanfor gjevne planrammer. Komiteen inviterte til høyring om saka 6. mars 2018. Sju fylkeskommunar og ti organisasjonar deltok på høyringa. Tilbakemeldinga var som forventa – det er eit stort dokumentert vedlikehaldsetterslep på fylkesvegnettet, og det er behov for auka satsing for å ta igjen noko av etterslepet.

Komiteen ser behovet for ei ekstra satsing for å kunne ta vedlikehaldsetterslepet på fylkesvegnettet, og det blir fremja fleire forslag i dette Dokument 8-forslaget. Komiteen er òg samstemd om at det er rammefinansiering som skal vere hovudmodellen for finansiering av kommunesektoren. Eg vil i det fylgjande gjere greie for forslaga til fleirtalet, Høgre, Framstegspartiet og Venstre, og overlèt til mindretalet å fremje sine.

Det er viktig å byggje opp infrastrukturen i landet. Dagens regjering har styrka satsinga på vegane kraftig gjennom betydeleg auka løyvingar. Det er viktig for næringslivet og verdiskapinga, og det er viktig i innbyggjaranes kvardag. Me ser at satsinga òg gjev ein reduksjon i negative miljøkonsekvensar, og me ser ei positiv utvikling med ytterlegare nedgang i alvorlege trafikkulykker.

Gjeldande NTP inneber ei historisk satsing på samferdsel og har ei ramme på 1 069 mrd. kr. Regjeringa har òg styrka løyvingane til fylkeskommunane i form av både auka rammetilskot og øyremerka midlar til ras- og skredsikring.

Forvaltningsreforma, som blei gjennomført med Senterpartiet i regjering i 2010, medførte at ansvaret for styring og kontroll med 17 000 km riksveg og 78 ferjesamband blei overført frå stat til fylkeskommune. Dette var vegstrekningar med eit stort vedlikehaldsbehov, og reforma blei gjennomført utan å gje fylkeskommunane tilstrekkeleg auka løyvingar og var såleis ei særskild dårleg gåve frå staten til fylkeskommunane. Dagens regjering med Framstegspartiet, Høgre og Venstre har saman med Kristeleg Folkeparti forsøkt å bøte på dette. I gjeldande NTP er det sett av 15,6 mrd. kr til vedlikehald og fornying av fylkesvegnettet.

Fleirtalet tar på alvor dei tydelege tilbakemeldingane frå fylkeskommunane om situasjonen rundt vegvedlikehald, tunnelar og skredsikring. Fleirtalet vil likevel understreke at det er fylkeskommunane som har ansvaret for å prioritere vegvedlikehald i sine budsjett. Eit viktig prinsipp er at rammefinansiering skal vere hovudmodellen for finansiering av kommunesektoren. Det gjev rom for lokalt tilpassa løysingar. Eit statleg vedlikehaldsprogram vil kunne stå fram som ei statleg overstyring av budsjettansvaret og prioriteringane til dei regionale folkevalde. Ei ordning i tråd med forslaget frå Sen-

terpartiet kan tolkast som at fylkeskommunane i praksis blir sett under statleg administrasjon. Det verkar uklokt når ein erfarer at det er ulike prioriteringar frå fylke til fylke.

Fleirtalet meiner at dersom ein skal klare å redusere vedlikehaldsetterslepet på fylkesvegnettet, vil ei berekraftig løysing vere å vurdere å innføre ei påskjøningsordning der fylkeskommunane etter ein forpliktande plan kan søkje om medfinansiering frå staten etter gjevne kriterium. Ei prioritering kan m.a. sjåast i samanheng med korleis viktige eksportvegar, som omfattar både fylkesvegar og riksvegar, betre kan rustast opp til å dekkje transportbehovet til næringslivet. Høgre, Framstegspartiet og Venstre ser det som naturleg å utgreie eit slikt program for påskjøningsordning i samband med rulling av Nasjonal transportplan.

Eg tek opp Høgre, Framstegspartiet og Venstre sine forslag i saka.

Presidenten: Representanten Solveig Sundbø Abrahamsen har tatt opp de forslagene hun refererte til.

Kirsti Leirtrø (A) [16:43:02]: Jeg takker Senterpartiet for representantforslaget.

De aller fleste av våre bedrifter ligger ved en fylkesvei, og i disse dager er mange av disse veiene gått i oppløsning. Forfallet på fylkesveiene er i grunnlagsdokumentet til NTP anslått til å utgjøre 70–90 mrd. kr, og en ny rapport som vi har fått nå, fra Oslo Economics, viser at forfallet øker med 2,5–3 mrd. kr i året. Dette er alvorlig.

En økt innsats vil ifølge samme rapport gi en formidabel samfunnsøkonomisk netto nytte. Få andre samferdselstiltak vil gi tilsvarende gevinster. Kvaliteten på fylkesveinettet går ut over sikkerheten, men også Norges konkurransevne rammes av dårlig veikvalitet. Mange fylkesveier er viktige næringstransportårer.

La det være helt klart: Fylkeskommunene har vært gode veieiere, og de har tatt ansvar. Men ansvar og myndighet er utfordrende. Fylkeskommunen har mange store oppgaver som går over statsbudsjettet. Når vi foreslår mer til andre tiltak som også er en del av fylkeskommunens budsjett, går det ut over veivedlikeholdet. Vi fremmet i forbindelse med NTP forslag om at fylkeskommunene måtte gjøres i stand til å være en bedre veieier, og har fulgt opp dette med økte fylkeskommunale rammer i vårt alternative budsjett.

I denne saken svarer statsråden komiteen at regjeringen har valgt å videreføre opplegget med å fordele midler gjennom inntektssystemet, og at regjeringen har bevilget milliarder i forrige stortingsperiode. Dette blir tatt ut av sammenhengen, for en må først se på hva som er tatt bort, hva som skal finansieres av pålagte oppgaver, og ikke minst hvor stor kostnadsveksten for veibygging har vært. For eksempel har denne regjeringen redusert

de regionale utviklingsmidlene til fylkeskommunen med 1,3 mrd. kr, og tunnelsikkerhetsforskriftens krav er ikke fullfinansiert. Det er ti ganger så mye fylkesvei som riksvei. Klimaforandringene med flom og ras gir fylkeskommunene store, uforutsette utgifter. Når veier og broer blir borte, må det fikses. Dette blir ikke lenger kompensert fra staten.

Tunnelsikkerhetsforskriften skulle også kompenseres for fylker. Men med den farten denne regjeringen legger opp til, er minimumstiltakene finansiert i 2037, mens fristen er 2019. Øvrige riksveier ble overført til fylkeskommunene i 2010, og jeg vil bruke Sør-Trøndelag som et eksempel. Der la fylket en plan for å fjerne ettersepet som de overtok. Forfallet var i 2012 beregnet til å koste 800 mill. kr, og planen la opp til at forfallet skulle være borte i 2020 – altså fjernet i løpet av åtte år. I 2017 var de 800 mill. kr i forfall økt til 2,8 mrd. kr. Tenk: På fem år har forfallet økt med 2 mrd. kr. Mye av dette skyldes tunnelsikkerhetsforskriften, noe skyldes store ras og flom, og noe igjen skyldes kostnadsøkning – men mye skyldes manglende handlingsrom.

Utfordringene fylkeskommunene har, gjør at samferdselsministeren ofte legger nye bompengeprojekter på fylkesveier fram for Stortinget. De har lokal tilslutning fordi fylkeskommunene tar ansvar. De ser trailerfelt og trafikkfarlige og bortsmuldrede veier.

Til slutt ber vi om at forslaget fra mindretallet ikke settes opp mot forslaget fra flertallet. Om forslaget om et program for å redusere vedlikeholdsetterslepet på fylkesveiene ikke får flertall, ønsker vi tross alt alternativt å støtte utredning av en belønningsordning i samband med rullering av NTP – selv om dette selvfølgelig er altfor sent. Det haster å gjøre et løft for fylkesveiene våre. Derfor synes vi det er synd om ikke flertallet går med på forslaget om et statlig program.

Og dermed er mindretallets forslag tatt opp.

Presidenten: Da har representanten Kirsti Leirtrø tatt opp de forslagene hun refererte til.

Tor André Johnsen (FrP) [16:48:04]: Da SV, Senterpartiet og Arbeiderpartiet gjorde et halvhjertet forsøk på å gjennomføre forvaltningsreformen i 2010, fikk fylkeskommunene overført hele 17 000 km med ekstra fylkesveier. Denne gaven ble omtalt som gaven ingen ville ha. Aftenposten hadde en sak i 2009 om at fylkene var fortvilet over gaven fra staten. Og i Kommunal rapport i 2008 kunne vi lese at fylkene frarådes å ta over veiene. Regjeringen vil ikke sette riksveiene i stand før de overfører dem til fylkene. Da bør fylkene si nei. Det sa min kollega Bård Hoksrud da han satt i transportkomiteen.

En annen god kollega, daværende fylkesordfører Nils Aage Jegstad, sa i Østlandets Blad at denne gaven fra sta-

ten vil gå ut over trafikksikkerheten langs veiene i Akershus.

Vi er alle enige om at fylkesveiene er for dårlige, og vi er nok alle enig i at fylkesveiene må prioriteres, men det er litt spesielt at Senterpartiet, som er ansvarlig for at fylkene nå sitter med ansvaret for så mange tusen kilometer med elendige fylkesveier, ikke ville gjøre noe med det da de satt i posisjon og styrte landet, men først tar tak i dette nå som de er i opposisjon. De kunne ha gjort som Hoksrud sa, nemlig satt veiene i stand før de ga dem fra seg. Senterpartiet hadde veldig god tid og mulighet til å gjøre noe med det da de satt i posisjon, men de valgte ikke å gjøre det.

Men Høyre, Fremskrittspartiet, Venstre og Kristelig Folkeparti har faktisk tatt et stort ansvar for å hjelpe fylkene med å ta vare på sine veier. Siden vi kom i regjering, har vi omtrent tredoblet bevilgningene til fylkesveiene, og vi har gjeninnført ordningen med rentekompensasjon med 2–3 mrd. kr årlig fra 2013 til 2017. Det var en veldig gunstig ordning hvor fylkene kunne låne penger fra staten, og staten dekket rentekostnadene.

Høyre, Fremskrittspartiet, Venstre og Kristelig Folkeparti har sørget for at staten har tatt et større ansvar for fylkesveiene enn det som ville vært tilfellet om Arbeiderpartiet, Senterpartiet og SV hadde styrt – og som det var da de styrte. Men vi kan ikke ta ansvaret for fylkene. Fylkene må selv ta ansvar for sine veier. Det er det viktig å presisere.

I mange fylker brukes det omtrent like mye penger på å subsidiere ulønnsom kollektivtransport som det brukes på både drift og vedlikehold av elendige fylkesveier. Om det er et tilstrekkelig kundegrunnlag, så er det sikkert fornuftig, men det blir ekstra ille om det ikke er et behov, om det ikke er passasjerer, og bussene kjører rundt nesten tomme.

I mitt hjemfylke, Hedmark, er snittbelegget på busserne så lavt at passasjerene godt kunne fått plass i en taxi. Da blir det feil å prioritere subsidiering av tomme busser, for å bruke et litt tabloid begrep, framfor fylkesveier, når vi vet at etterslepet på fylkesveiene er enormt. Det er på minst 60–70 mrd. kr, og det er fylkesveiene folk klager på. Husk på at bussene også trenger trygge og sikre veier å kjøre på.

Vi tar vare på våre riksveier. Høyre, Fremskrittspartiet, Venstre og Kristelig Folkeparti sørger for at samferdselsbudsjettet økes, og at det prioriteres. Vi har faktisk økt budsjettet med over 60 pst. siden vi kom i regjering, og vi har stoppet forfallet. Nå er det på tide at de stort sett Arbeiderparti- og Senterparti-styrte fylkene også tar ansvar for sine veier. For å vise hvor dårlig de rød-grønne fylkene er som veieier, har jeg lyst til å illustrere det med interessante tall fra en merknad, nettopp skrevet av de rød-grønne:

«I 2016 vart det nytta om lag 11 mrd. kroner til drift av riksvegane, mot 5 mrd. kroner til drift av fylkesvegnettet. Rekna i meter vert dette 1 040 kr/meter for riksveg og 133 kr/meter for fylkesveg.»

Jeg forstår ikke helt logikken i hvorfor SV, Arbeiderpartiet og Senterpartiet framhever dette for å støtte sin merknad, for det viser bare det vi har sagt hele tiden, nemlig at Høyre, Fremskrittspartiet, Venstre og Kristelig Folkeparti gjør en god jobb med å ta vare på våre riksveier, mens Arbeiderpartiet, Senterpartiet og SV gjør en dårlig jobb med å ta vare på sine fylkesveier.

Vi skal fortsette å hjelpe fylkene. Det har vi gjort, og det skal vi fortsette med. Vi skal sørge for at staten støtter opp med bidrag, og vi skal sørge for at det blir et spleiselag, eller en medfinansiering, og at eksportveiene blir bedre tatt vare på. Det kommer vi tilbake til i NTP.

Siv Mossleth (Sp) [16:53:32]: Senterpartiet har lagt fram dette forslaget fordi vi ser hvor dårlig tilstanden på mange av fylkesveiene er. Vi kan ikke skylde på fylkeskommunene. De har vist seg som gode veieiere etter at de tok over store deler av det statlige veinettet. Fylkeskommunene får mye vei ut av de pengene de har, men de har ikke nok. Fylkesveinettet er over tre ganger så stort som riksveinettet, men dette blir ikke speilet i bevilgningene. I 2016 ble det brukt 1 040 kr per meter riksvei, men bare 133 kr per meter fylkesvei.

Vi har rapporter som anslår det samlede vedlikeholdsetterslepet til over 60 mrd. kr, og en fersk analyse fra Oslo Economics viser at om løyvingene til vedlikehold av dekke og fundament blir økt med ca. 1,5 mrd. kr per år i perioden 2018–2029, vil det gi en samfunnsøkonomisk netto nytte på mellom 8,3 mrd. kr og 11,9 mrd. kr. Oslo Economics har også tallfestet kostnaden ved å skyve vedlikeholdet fram i tid. For eksempel vil en utsetting av vedlikeholdsetterslepet med fem år redusere samfunnsnyten med 2,1 mrd. kr.

Det er ingen tvil om at noe må gjøres. I grunnlagsdokumentet til Nasjonal transportplan foreslo fagetatene at et eget program burde på plass. Senterpartiet har tatt til orde for det både i våre alternativ til NTP og i senere statsbudsjetter. Vi mener kostnaden med å vente slik at forfallet øker, er for høy for folk og næringsliv som bruker fylkesveiene – for det er nettopp folk og næringsliv det handler om. De færreste kan bruke bare riksveinettet. Mange bedrifter med høy verdiskaping ligger langs en fylkesvei. Skal vi klare å opprettholde verdiskapingen i landet, må vi ha et helhetlig godt veinett. Vi på Stortinget må ta et ansvar.

Regjeringspartiene har hevdet at fylkesveiprogrammet vil bli en statlig overstyring. Det er en merkelig retorikk. Dersom vi skal ha fylkeskommuner, må vi ha fylkeskommuner med økonomisk handlingsrom til å ivareta de oppgavene vi vil de skal løse. Statlig overstyring

kan eksempelvis også være når inntektssystemene blir endret slik at fylkeskommunene må kutte tilbud til folk. Vi ser det tydelig i Nordland, der folk opplever kutt i tilbud fordi regjeringen kutter inntektene med over 260 mill. kr årlig. Stortinget vedtar også bypakker der staten er inne med 50 pst. medfinansiering. Disse prosjektene er knapt innom politisk styring, men blir prioritert av noen få gjennom såkalt porteføljestyling. Et statlig program for fylkesveiene betyr ikke at staten skal prioritere hvilke fylkesveier som skal vedlikeholdes, men at staten er med på finansieringen. Fylkestingene er de som kjenner behovene best, og selvsagt er det de som skal prioritere prosjektene også med et statlig fylkesveiprogram.

Komiteen hadde høring i saken, med godt oppmøte og full støtte til forslaget. I tillegg er det kommet opp andre momenter som vi mener det er fornuftig å gjøre noe med. Finansieringen av tunnelsikkerhetsforskriften er planlagt utfaset av regjeringen. Vi mener denne kompensasjonen må fortsette til 2024 dersom fylkene skal ha mulighet til å oppnå kravene. Videre kom det fram svakheter i ordningene for statlig bidrag ved store uforutsette hendelser. I de siste årene har vi eksempel på flom, skred og tunnelbranner der regningen har blitt veldig høy, og der staten har bidratt. Vi vil ha forutsigbarhet, spesielt i en tid da klimaendringene er en trussel.

Vi ser at regjeringspartiene er presset i denne saken, og at de gjør et forsøk på å komme oss i møte med forslagene sine. Vi mener at å vente på rullering av NTP blir altfor defensivt. Vi har ikke tid til å vente. I tillegg får vi ikke noen avklaring på om fylkesveiene er noe regjeringen ønsker å satse på, eller om det er noe som bare skal vurderes.

Kristelig Folkeparti er som kjent ikke i komiteen, men Kristelig Folkeparti er i posisjon i Nordland, og jeg vet derfra at de står sterkt bak det som ble framført i høringen i Nordland fylkeskommune; det var at de skulle gå inn for dette. Jeg håper at Kristelig Folkeparti vil bli med oss på dette løftet for fylkesveier.

Arne Nævra (SV) [16:58:54]: SV mener, som de andre, at rammefinansiering skal være hovedmodellen for finansiering av kommunesektoren. Dette gir rom for lokalt tilpassede løsninger, og slik sett er det den mest treffsikre ressursbruken. Rammefinansiering er også mindre administrativt krevende, både for staten og for det lokale nivået.

Joda, regjeringen har styrket rammetilskuddet til fylkeskommunene til fornying og opprustning av fylkesveinettet, med fordeling ut fra ulike kriterier ved vedlikeholdsetterslepet. I budsjettet for 2018 er det satt av 1,3 mrd. kr innenfor rammetilskuddet til fylkeskommunene til fordeling til formålet. Men dessverre er ikke det-

te nok – ikke på langt nær nok. Det er mange som har sagt det her, og de fleste i salen erkjenner det: Det er ikke nok. Det er et formidabelt etterslep på vedlikeholdet av fylkesveiene. Det er snakk om rundt 60 mrd. kr pluss/minus. De økte bevilgningene fra regjeringen klarer ikke å følge prisstigning og nye krav, ikke minst på grunn av EUs tunnelforskrifter. Dessuten er det slik at en vei om trent aldri blir lagt ned. Den gamle blir bare liggende og trenger fortsatt vedlikehold. Antall kilometer øker og øker.

SV har i sitt alternative budsjett plusset på rammeoverføringen til kommunesektoren betydelig og økt midlene til rentekompensasjonsordningen for fylkene. Vi plusset også på mer til ras- og skredsikring, bl.a. på fylkesveiene.

Problemet er at fylkesveiene lever i skyggen av de store motorveiprojektene – så ærlige må vi vel være at vi kan si det. Der går milliardene ganske lett. Det er derfor jeg har etterlyst mer ærlighet her i salen. Man må ikke tro at man kan gi mye til alt, man må være ærlig og ta fra noe for å gi til noe, f.eks. fylkesveiene. Dette har SV gjentatt fra denne talerstolen mange ganger. Men vi tar penger fra noe. Det er der vi skiller oss fra de andre partiene, som aldri klarer å prioritere. Jeg tror jeg har nevnt Nye Veier AS fra denne talerstolen noen ganger, og jeg tror jeg har nevnt ferjefri E39 noen ganger fra denne talerstolen. Vi vil bl.a. hente penger der. Kan man ikke ha litt mot og ærlighet til å innrømme og f.eks. si: Vi i Høyre – eller Fremskrittspartiet – har prioritert slik, og da får fylkesveiene lide.

Dessverre er det slik at også fylkespolitikerne, flertallet ved de største partiene, alltid vil ha alt, både kjempestore motorveier og fjordkryssinger til sitt distrikt, mens de samtidig etterlyser penger til fylkesveiene. Jeg tror dette er en riktig situasjonsbeskrivelse. Når fylkesveinettet er rundt fire ganger så langt som riksveinettet, mens det altså går dobbelt så mye penger til riksveiene som til fylkesveiene, er det noe å tenke over. Selvfølgelig vet jeg at det er ulike standarder, men disse tallene forteller noe.

SV mener det er dårlig samsvar mellom ambisjonene for vedlikehold av fylkesveiene i Nasjonal transportplan og størrelsen på bevilgningene som følger etter fra regjeringen og nåværende stortingsflertall. Det er riktig at SV er et jernbaneparti og et parti for kollektive løsninger, men jeg har også sagt flere ganger at vi er et veiparti, men altså et veiparti for distriktene og bl.a. fylkesveienes forsvarere. Det er slik vi prioriterer i våre budsjetter. Jeg skulle ønske flere andre hadde gjort det også med en viss ærlighet.

Vi mener det er helt nødvendig med et løft for fylkesveinettet, for vedlikehold og sikring av veiene, og jeg tror

forslaget om et statlig vedlikeholdsprogram er en god vei å gå.

Abid Q. Raja hadde her overtatt presidentplassen.

Jon Gunnes (V) [17:03:52]: Venstre er glad i belønningsordninger, for det gir et klart incentiv til å prioritere. Da er det et spleiselag mellom stat og fylke. Vi erkjenner også at det er et klart behov for å forbedre fylkesveiene og ikke minst bevilge mer penger. En belønningsordning som flertallet foreslår i denne saken, og som skal utredes, tror vi kan være nøkkelen til å få de riktige prioriteringene der det er størst behov.

Vi tror at de viktigste fylkesveiene å vedlikeholde er der det går mye næringstrafikk, og ikke minst der vi har store ulykker. Trafikksikkerheten må bedres, og vi har statistikk på at den er dårlig på fylkesveiene. Man må også forplikte seg til at man skal komme hurtigere fram, man skal kanskje øke tonnasjen noe på disse veiene, og man skal få ned antall ulykker. Dette må fylkeskommunene forplikte seg til for i det hele tatt å være med på denne belønningsordningen.

Venstre er svært opptatt av næringslivstransporten. Vi vet jo at laksen finnes langs kysten og fraktes på fylkesveier før den kommer over på riksveien eller jernbanen. Og den skal langt. Denne laksen skal langt, og den skal til et marked som er veldig kresent med hensyn til hvor lang tid det tar fra den er slaktet på kysten i Norge, til den skal være på matbordet i Frankrike – eller i Japan, for den saks skyld. For denne næringsveien med laks, og annet kystnært næringsliv, kreves det en klar forbedring av dagens standard.

Jeg hører at det er flere her i salen som sier at fylkeskommunene er gode veieiere. Jeg vet at det også er flere her som har sittet og vært representanter i fylkesting. Jeg tror at når man kommer til budsjettene sine, også på fylkestinget, og jeg har god kjennskap til bystyret også, blir vedlikehold ofte salderingsposten. Man får ikke mange stemmer på vedlikehold. Nye veier og nye tiltak er det enkleste for politikerne å snakke om også på kommunalt og fylkeskommunalt nivå, og det er nok der vi må være veldig restriktive med tanke på at disse pengene skal være en rammefinansiering. Det er Venstre veldig for også, men jeg tror man virkelig må skjerpe seg i de forskjellige demokratiske organene for ikke å glemme at vedlikehold er meget viktig.

Belønningsordninger og næringslivstrafikk er prioriteringene for Venstre i denne saken, og vi får håpe at vi får en god ordning, som fylkeskommunene benytter – og benytter på en riktig måte.

Hans Fredrik Grøvan (KrF) [17:08:22]: Vi har gode erfaringer med spleiselag i transportpolitikken. Partnerskap mellom stat, fylker og kommuner er viktig for å

få på plass gode transportløsningar. På områder som er et lokalt ansvar, bidrar staten på ulikt vis, også økonomisk, bl.a. gjennom forskjellige belønningsordningar.

Fylkesveiene er fylkenes ansvar, men det er likevel helt nødvendig at staten tar et ansvar. Det gjeres bl.a. i dag gjennom direkte tilskudd til fylkesveier, gjennom tilskudd til rassikring og selvsagt gjennom den generelle rammeoverføring.

For Kristelig Folkeparti har det alltid vært viktig å prioritere fylkesveiene. Det handler om at vi skal ha trygge, sikre og effektive veier der hvor folk er ekstra avhengig av gode veier, og der kollektivtransport ikke er noe fullgodt alternativ. Derfor prioriterer Kristelig Folkeparti midler til fylkesveiene i de årlige statsbudsjettene, og våre lokalpolitikere rundt om i landet løfter fylkesveiene når de gjer sine prioriteringar.

Spleiselaget mellom staten og veieier er viktig. Staten skal ikke overstyre det lokale eller regionale nivå, men staten skal bidra. Her kommer belønningsordningen inn i bildet – en belønningsordning der fylkeskommunen kan få hjelp fra staten, og medfinansiering vil bidra til det spleiselaget vi er helt avhengig av. En slik ordning vil respektere det lokale selvstyret samtidig som staten forplikter seg til å bidra. For det er jo sånn at det er fylkene som til syvende og sist har beslutningsmyndighet over prioriteringene, og det er det lokale nivået som bestemmer prioriteringsrekkefølgen på prosjektene, og som vet best hvilke tiltak som må iverksettes først. Derfor støtter Kristelig Folkeparti det som er komiteens tilråding i innstillingen, nemlig å få utredet en belønningsordning. Så er det selvsagt helt naturleg at en sånn ordning tas inn ved neste rullering av NTP. Det samme gjelder kartleggingen, som det bes om i forslag nr. 2 fra komiteen.

Ulike tilskudd til fylkesveier må selvsagt tas i de årlige budsjettene. Der er Kristelig Folkeparti en pådriver for å få gode løsningar på plass hvert eneste år. Større tiltak, som det f.eks. en belønningsordning er, må inn i NTP som en varig og permanent ordning. Det er først da en får den forutsigbarheten en trenger, og det gjer at vi kan løfte dette, ikke bare fra det ene året til det andre, men over tid, som en sammenhengende satsing som kan gi den effekten og det målet vi alle ønsker: et redusert vedlikeholdsetterslep på alle våre fylkesveier. For det er et stort etterslep på fylkesveinettet, som flere av talerne allerede har vært inne på. Og det – vil jeg gjerne understreke – skyldes ikke dårlige lokal- eller regionalpolitikere, det skyldes primært at fylkene overtok et stort etterslep fra staten i sin tid. Det er et etterslep som krever store ressurser å ta igjen.

Helt siden veiene ble overført til fylkene i forbindelse med forvaltningsreformen for snart ti år siden, har Kristelig Folkeparti vært tydelig på at det er statens ansvar å

sørge for at fylkeskommunene blir økonomisk i stand til å vedlikeholde og drifte fylkesveinettet. Fylkene må kunne gjer investeringer som legger grunnlaget for et sikkert og effektivt veinett som fungerer godt for næringslivet og innbyggerne, og som ikke minst kan bidra til færre antall drepte og skadde, som dessverre er atskillig høyere på våre fylkesveier enn på våre riksveier. Da er vi avhengig av en god kommuneøkonomi, gode rammer for fylkene og at staten bidrar gjennom tilskudd.

Vi har en utfordring i dag nettopp fordi det økonomiske opplegget knyttet til ansvarsoverføringen av veiene fra staten til fylkene ikke møtte de store utfordringene fylkene sto overfor den gangen. Det sliter vi med i dag. Vi kan gå tilbake og se på kommuneproposisjonen for 2010, der de økonomiske rammene for fylkesveiene ble lagt av de rød-grønne. I forkant av reformen ble det lovet at regjeringa skulle sørge for tilstrekkelig med penger, men da store deler av riksveinettet skulle overføres til fylkeskommunen, så vi at dette løftet ble brutt.

Så hører jeg i dag at Senterpartiets representant ber Kristelig Folkeparti om å støtte deres forslag til løsning. Skal en forsterket statlig finansiering av fylkesveiene monne, må denne satsingen inn i NTP. Derfor støtter vi regjeringspartienes forslag. Vi tror det gir en riktig tilnærming og ikke minst en forpliktende tilnærming.

Så er det et forslag fra Arbeiderpartiet i dag om å støtte et forslag som vi fremmet for to uker siden. Det ville hatt en god effekt å kunne gi fylkene ekstra hjelp når enkelte veier blir rasutsatt på grunn av flom og skade. Dessverre, det løpet er kjørt, så vi beklager det.

Statsråd Ketil Solvik-Olsen [17:13:47]: Jeg vil takke for at forslaget blir fremmet, og for at debatten finner sted. Samtidig vil jeg minne om at mye har blitt gjort i de årene, så temaet er på ingen måte nytt. Allerede som opposisjonspolitiker husker jeg at jeg reagerte på dårlig vedlikehold av vårt veinett, både riksveier og fylkesveier. Jeg reagerte også for så vidt på dårlig vedlikehold av jernbanen og av mye annen infrastruktur. Det har vært et tema som har vært diskutert i dette landet i mange, mange år.

VG har med ujevne mellomrom hatt rapporter om bl.a. Rådgivende Ingeniørers Forening, som har gjort en kartlegging av tilstanden på infrastrukturen i landet, og konkludert med stadig økende forfall. Den eneste sektoren som vel stort sett holdt tritt med behovene, var flyplassene våre, gjennom Avinor, organisert som et selvstendig selskap med stor suksess.

Derfor er jeg veldig stolt av at dagens flertall, Høyre, Fremskrittspartiet, Venstre og Kristelig Folkeparti, har foretatt tydelige prioriteringar i budsjettene – ja, ikke bare én gang, men fem ganger på rad. En har sørget for at vedlikehold av infrastrukturen har økt både på vei og på

jernbane, og at det har blitt en dobling av bevilgningene både til veivedlikehold og til jernbanevedlikehold. Det gir seg resultat i at forfallet på veiene våre nå går ned på riksveier og på europaveier.

Vi har ikke fått helt den samme utviklingen på fylkesveiene, men la oss ikke svartmale. Vi har fått brev fra KS der de peker på at det økonomiske handlingsrommet som en har fått de siste årene, har gjort at det også har vært en økt bevilgning av penger til fylkesveier, og at andelen fylkesveier som er i dårlig eller svært dårlig stand, har gått ned de siste årene. Det viser at det økonomiske handlingsrommet som fylkeskommuner og kommuner har fått med økte bevilgninger under dagens regjering, har blitt brukt delvis til dette formålet.

Så er det samtidig ikke godt nok når rundt 40 pst. av fylkesveiene har dårlig eller svært dårlig dekke. Da er det fortsatt en jobb som må gjøres. Derfor er det viktig at vi fortsetter den satsingen som regjeringen har lagt opp til, som vi også hadde i Nasjonal transportplan, om å ha gode bevilgninger til fylker og kommuner framover. Det ligger i Nasjonal transportplan et forslag om at en skal bevilge 15,6 mrd. kr til fylkesveier. I tillegg kommer altså rammeoverføringene.

Det er viktig å understreke at vi har valgt å fordele ansvar og oppgaver i dette landet, der staten har riksveier og europaveier, fylkene har fylkesveier, og kommunene har sine lokale veier. Det som dette forslaget egentlig inviterer til, er en prinsipiell diskusjon om hva vi trenger fylkesleddet til. Trenger vi egentlig å ha en fylkeskommune hvis det er sånn at en ikke skal ha ansvar for å utføre oppgavene sine, men skal delegere det til statlige planprogrammer? Det er jo egentlig litt motsatt av det som Senterpartiet normalt pleier å gi inntrykk av, at vi skal ta beslutningene nær der folk bor, men her ser vi altså at Arbeiderpartiet og Senterpartiet ikke klarer å ta de beslutningene nær der de bor og løse oppgavene, og da skal de dytte dette over til staten. Det tar jeg for så vidt som en kompliment, for det tyder jo på at Arbeiderpartiet og Senterpartiet, lokalpolitikere, heller vil ha en borgerlig styrt regjering som styrer og bevilger penger til fylkeskommunenes vedlikehold av veier, enn å beholde det ansvaret selv.

Jeg tror likevel ikke det er smart å vedta det gjennom et forslag som dette. Det bør være en konsekvens av en større diskusjon om hvilken rolle fylkeskommunene skal ha, og hvordan en skal finansiere dem. Som jeg har nevnt allerede, har bevilgningene økt betydelig både til fylkene generelt og innenfor bevilgningene til fylkesveier spesielt over statsbudsjettet. I Nasjonal transportplan for forrige periode, 2014–2023, foreslo Stoltenberg-regjeringen å bruke en egen pott til fylkesveier. Den har vi mer enn overoppfylt – over 4 mrd. kr, der en hadde

planlagt å bruke 2,5 mrd. kr – i tillegg til gode rammer for fylkeskommunene.

Jeg synes det er gode forslag flertallet her har fremmet. Det gir oss en del styringssignaler om hvordan vi skal jobbe videre inn mot Nasjonal transportplan. Det tar jeg med meg, og det er viktig at vi har godt samarbeid i regjering og storting, sånn at vi klarer å ivareta både riksveier og fylkesveier. La meg allikevel minne om, når Senterpartiet selv gang på gang tar opp den forskjellen det er på bevilgninger til riksveier og fylkesveier: De kan bare påpeke at den forskjellen var mye mindre før. Da Senterpartiet styrte landet, var forskjellen mye mindre, for da forfalt både riksveier og fylkesveier. Nå har vi klart å stoppe forfallet på riksveiene, men det forfaller fortsatt på fylkesveiene. Da må vi spørre: Hvem er det egentlig en burde få til å styre mer? Det tyder på at det er borgerlig styre som fikser forfallet på veiene, ikke det motsatte.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Siv Mossleth (Sp) [17:19:03]: I nord vil vi ha ny regjering. Noe av det første denne regjeringen gjorde, var å trekke ned overføringene til mange fylker med stort fylkesveinett. Eksempelvis må folket i Nordland ta et nedtrekk på over 1 mrd. kr over fire år. Da er det merkelig samtidig å si at regjeringen styrker rammetilskuddet til fylkesveinettet. Alt henger sammen med alt i en fylkeskommune.

Gir et kutt på 1 mrd. kr over fire år i Nordland en styrking av fylkeskommunens mulighet til å gi folk og næring bedre samferdsel?

Statsråd Ketil Solvik-Olsen [17:19:40]: Denne problemstillingen har jeg blitt møtt med i stort sett samtlige fylker jeg har reist til, der rød-grønne politikere sier at de har fått kuttet i bevilgningene i forhold til hva de mener de har fortjent å få. Men det er ikke sånn når man har rekordgod kommuneøkonomi, den beste på over 20 år påpeker faktisk.no – alle kan få et kutt. Selv i Oslo mener de rød-grønne at de får for lite penger i forhold til hva de har fortjent, så det blir en veldig kunstig problemstilling. Det jeg derimot konstaterer, er at samtlige av disse fylkene som Senterpartiet mener får for lite penger, nå har større overskudd enn de har hatt på lenge. Det betyr at det er et handlingsrom til å prioritere opp fylkesveier hvis en ønsker det, med det overskuddet som en har.

Presidenten: Representanten Mossleth til ny replikk.

Statsråd Ketil Solvik-Olsen [17:20:27]: Hvis jeg kan få fullføre, for jeg har 15 sekunder igjen: Jeg vil bare minne om at det omfanget av fylkesveier som Senterpartiet beklager seg over nå, var det Senterpartiet selv som vedtok skulle ligge nettopp i fylkene. Derfor er

Senterpartiet det rareste partiet av alle til å fremme det forslaget som nå har blitt fremmet.

Presidenten: Det virket som om replikken var over, men det var en kunstpause, så der tok presidenten feil.

Siv Mossleth (Sp) [17:20:52]: Statsråden liker å gi et inntrykk av at samferdselspolitikken skinner. Noe av etterslepet på riksveiene er redusert, selv om viktige strekninger som Sørrelva–Borkamo, Ulvsvågskaret og Sandvika–Sagelva står igjen. Men nå er det på tide med et fylkesveiløft. Jeg er glad for at flertallet i komiteen også ser behovet. Men å vente i tre år for å vurdere et fylkesveiløft er særlig defensivt, og det virker nesten som om mange andre distriktsprosjekter i NTP-en skal skyves langt ut i tid.

Er det sånn nå at en ikke kan utvikle samferdselspolitikken de neste tre årene? Skal de stå på vent?

Statsråd Ketil Solvik-Olsen [17:21:47]: Jeg tror det er lite som kjennetegner denne regjeringen når det gjelder påstanden om at det ikke har vært reformer underveis. Denne regjeringen har gjennomført flere reformer i vår første stortingsperiode enn det Senterpartiet i det hele tatt tenkte på å igangsette i sine åtte år.

Påstanden om at distriktene hele veien nedprioriteres kommer ofte fra Senterpartiet, men den er faktisk ikke riktig. La meg bare minne om, hvis man ser hvordan pengene ble fordelt i forrige Nasjonal transportplan og hvordan vi har fordelt dem: I forrige Nasjonal transportplan prioriterte Senterpartiet mer penger til Oslo- og Akershus-regionen enn til Vestlandet, enn til Sørlandet, enn til Midt-Norge. Under dagens regjering blir det mer penger til Vestlandet, til Midt-Norge, til Sørlandet enn til det sentrale Østlandet. Hvis det er én regjering som sentraliserte samferdselssatsingen, var det Senterpartiet i Samferdselsdepartementet. Hvis det er én regjering som har prioritert distriktene, er det dagens regjering som har gjort det. Vi har også tatt et løft for fylkesveiene, og det har jeg nevnt på talerstolen. Det endrer seg ikke selv om Senterpartiet misliker det.

Kirsti Leirtrø (A) [17:23:05]: Transportkomiteen har vært på komitéreise, og tilbakemeldingene fra fylkeskommunene er at årsaken til det største etterslepet er tunnelsikkerhetsforskriften. Det er et av forslagene fra mindretallet her, å forlenge kompensasjonsordningen. For eksempel har man i Sør-Trøndelag årlig fått 14 mill. kr, og kostnadene ved å utbedre etter forskriften er 800 mill. kr. Det vil jo si at det vil ta noen år. Mitt spørsmål til statsråden er: Hvordan tenker statsråden at fylkeskommunene skal løse kravene i tunnelsikkerhetsforskriften?

Statsråd Ketil Solvik-Olsen [17:23:54]: Det er viktig at vi ivaretar våre tunneler, både å oppgradere dem sikkerhetsmessig, og også vedlikeholde dem. Det var også et av de områdene der bevilgningene hadde manglet, der forfallet økte. Tunnelsikkerhetsforskriften hadde vært gjeldende i seks, sju, åtte år under de rød-grønne uten at en valgte å innføre den, fordi en ikke ville bevilge penger til fylkene. Vi sørget for at tunnelsikkerhetsforskriften ble innført, slik at fylkene begynte å få de pengene. Så å få kritikk fra Arbeiderpartiet for at en vil være forsinket med å nå målene, når Arbeiderpartiet selv skuslet vekk seks, sju år på ikke å ville starte arbeidet, synes jeg rett og slett er urimelig.

Vi har ca. firedoblet bevilgningene til tunnelvedlikehold, fra rundt 600 mill. kr de siste årene under den rød-grønne regjeringen – budsjettet til de rød-grønne gikk faktisk ned det siste året – til nå over 2,5 mrd. kr.

Det er viktig at vi jobber godt med fylkeskommunene, slik at vi ser vedlikeholdsarbeidet i en sammenheng. Kritikken fra Arbeiderpartiet synes ganske feilslått når vi ser historien.

Kirsti Leirtrø (A) [17:24:59]: Det var ikke kritikk, det var et spørsmål om hvordan statsråden så for seg at fylkeskommunene kan løse det, om det kan være mulig. Jeg vil stille spørsmålet litt annerledes.

Nå var det slik at den tunnelsikkerhetsforskriften ikke gjaldt for fylkesveien den gangen. Det gjør den nå. Kan det være mulig å få en utsettelse når det gjelder tunnelsikkerhetsforskriften, eller ser statsråden for seg at det kan bevilges mer penger slik at de kommer i mål?

Statsråd Ketil Solvik-Olsen [17:25:33]: Som jeg har nevnt, har regjeringen og stortingsflertallet vedtatt økte bevilgninger til fylkeskommunene. Fylkene har også store overskudd nå, mange av dem. Det betyr at det er økt handlingsrom til å gjøre prioriteringer innenfor dette.

Hvis enkelte fylker mener at de vil komme for sent i mål med hensyn til de forpliktelsene de har, er det naturlig at de tar kontakt med Samferdselsdepartementet, slik at vi kan diskutere de sakene. Det er også enkelte tunneler som staten vil være for sene med å innfri vedlikeholdet av, rett og slett fordi vi heller ønsker å bygge nye. Noen av dem er f.eks. på strekningen Arna–Voss, der vi nå har planprogrammet ute og sørger for at vi får en helt ny strekning, istedenfor å fikse de gamle som er der. Da må vi vise at vi har en plan for hvordan det skal gjøres, selv om man ikke når målet tidsmessig.

Da jeg svarte som jeg gjorde, var det fordi representanten i sitt innlegg kritiserte regjeringen for at vi ville være forsinket til å nå målet. Da synes jeg det er rimelig å påpeke at Arbeiderparti-regjeringen ikke engang for-

søkte å sette i gang arbeidet med å nå målet da en selv hadde makten.

Presidenten: Replikordskiftet er omme.

De talere som heretter får ordet, har en taletid på inn-til 3 minutter.

Ivar Odnes (Sp) [17:26:56]: Senterpartiet har med sitt forslag til eit statlig vedlikehaldsprogram for fylkesvegen svara på ropet frå næringslivet og folket om eit lyft for å vedlikehalda opprustinga av dei vel 44 000 km fylkesveg rundt om i landet. Dette er også eit behov dei mange høyringsinnspel frå fylkeskommunar og ulike transportorganisasjonar har understreka. Det er klare meldingar om at deira fylkesvegar må verta rusta opp til ein framkommeleg og trygg standard for både folk og gods. Det er altså ikkje mangel på rop om det store etterslepet på vedlikehald av fylkesvegar.

Den siste vinteren har verkeleg vore utfordrande for vedlikehaldskostnadene, med auka slitasje på vegnettet vårt. Større nedbørsmengder, anten regn eller snø, er med på å gjera vegstandarden ringare, gjennom ras og utvasking av veglekamen. Dårleg vegstandard fører til auka slitasje på køyretøy og bidreg til auka ulukkerisiko og større kostnader for dei vegførande.

Det er altså 50 pst. høgare risiko for å verta drepen eller hardt skada på ein fylkesveg enn det er på ein riksveg. Sjølv om ulukkestala generelt går ned no – noko som er svært gledeleg – kan vi ikkje vera tilfredse med at fylkesvegen står for ein så høg ulukkerisiko for dei vegførande.

Eg må seia at då eg høyrde innlegget til representanten Johnsen, undra eg meg på om representanten var til stades på høyringa i saka, for der var det mange klare meldingar som hadde eit heilt anna bilete å fortelja. Hordaland fylkeskommune syner i sine fråsegn om saka til at dei har eit vedlikehaldsetterslep på totalt 7,3 mrd. kr, og nær halvparten av dette gjeld kritisk infrastruktur, som bruer og tunnelar. Troms fylkeskommune peiker på at enkelte av laksetransportørane ikkje kan utnytta lastekapasiteten på sine vogntog på grunn av aksellastrestriksjonar. Maskinentreprenørenes Forbund syner til at om lag 50 pst. av fylkesvegnettet har tilfredsstillande tilstand på dekke. Skog- og trenæringa har store utfordringar med for dårlege fylkesvegar for å få ut tømmertransportane effektivt og kostnadseffektivt, og ein må prioritere flaskehalsar på vegnettet, noko som hindrar bruk av dei største vogntoga til tømmertransport.

Vi er klassifisert i konkurransevne blant 137 land i World Economic Forums rapport og rangert som det 11., men på vegkvalitet er vi rangert på 58. plass.

Senterpartiet viser til KS, som fleire gongar har teke til orde for nettopp eit slikt nasjonalt vedlikehaldsprogram som vi ynskjer, og beklagar at vi ikkje får med fleir-

talet på dette, men registrerar eit fleirtal for ei belønningssordning. (Presidenten avbryter.) Senterpartiet støttar subsidiært forslaget til vedtak.

Presidenten: Presidenten kommer til å praktisere taletiden heretter.

Willfred Nordlund (Sp) [17:30:23]: Det skjønner jeg godt – når man hopper litt tidlig inn under kunstpauzene.

Fylkeskommunene har ansvaret for hoveddelen av veinettet vårt. Vedlikeholdsetterslepet er stort, langt større enn det fylkeskommunene er i stand til å dekke gjennom de økonomiske rammene som er blitt dem til del i statsbudsjettene som er lagt fram de siste årene.

Transportetatene uttrykte i grunnlagsdokumentet til Nasjonal transportplan at det er et betydelig forfall på fylkesveinettet, og at bevilgningene fra staten til fylkene ikke er tilstrekkelig. Kostnadene knyttet til utbedring av kritisk infrastruktur som tunneler, bruer og fergekaier er så omfattende at transportetatene mente at det burde vurderes et eget program for fornyelse av fylkesveiene. Denne regjeringen gjemmer seg bak ekspertvurderinger når det passer dem, og ser bort fra det når det passer dem best – for et slikt vedlikeholdsprogram ble ikke prioritert i Nasjonal transportplan. Senterpartiet fikk heller ikke støtte til forslaget om dette i statsbudsjettbehandlingen for 2018. Med våre budsjettforslag ville fylkene hatt mulighet til å redusere etterslepet med 1 mrd. kr – ikke nok, men i hvert fall en start.

Fylkesveiene våre utgjør hele 80 pst. av den samlede lengden på riks- og fylkesveinettet. 45 pst. av alle ulykker med drepte og hardt skadde skjer på fylkesveiene. Jeg hadde håpet at særlig Fremskrittspartiet ville fulgt dette bedre opp da dette forslaget kom på bordet. Det ville gitt en kraftig satsing på fylkesveiene. De burde vært blant dem som støttet forslaget, for forslaget faller godt innenfor rammen av de utfordringene som uttrykkes i Jeløyaerklæringen, og ikke minst i målsettingen om at regjeringen vil redusere etterslepet også på fylkesveinettet, ikke bare på riksveinettet.

At Høyre ikke er så bekymret for de viktige næringsveiene som er i hele landet, er ikke så overraskende, særlig sett i lys av de endringene som Kommunal- og moderniseringsdepartementet og tidligere kommunal- og moderniseringsminister Sanner har stått i front for.

I samferdselspolitikken er hovedbildet at denne regjeringen følger opp vedtakene i Nasjonal transportplan og budsjettene, men ikke noe mer. Sterke ord om økt satsing og vekstambisjoner følges ikke opp av handling og virkemidler. I erklæringen heter det:

«Regjeringen vil fortsette å redusere vedlikeholdsetterslepet i veisektoren.»

Det er bra. Jeg trodde det skulle bety at partiene var villig til å vurdere virkemidler, slik at en kunne nå dette målet. Isteden er det viktigst å trekke forslagsstillernes, herunder undertegnede, motiver i tvil, eller tillegge oss intensjoner som vi slett ikke har.

Forslaget har vært tolket, kan vi lese i innstillingen – tolket helt ut av sin sammenheng, vil jeg påstå. I tillegg driver en med kreativ tallframstilling. I komiteens innstilling kan en først lese at

«regjeringa har vald å styrkje rammetilskotet til fylkeskommunane til fornying og opprusting av fylkesvegnettet med fordeling ut frå kjenneteikn ved vedlikehaldsetterslepet».

Videre kan en lese:

«Fleirtalet er einige i at rammefinansiering bør vere hovudmodellen for finansiering av kommunesektoren, då det gjev rom for lokalt tilpassa løysingar og meir treffsikker ressursbruk.»

Dette er det ingen som er uenig i. Det er rett og slett uenighet om hvilken ambisjon man skal ha.

Ingalill Olsen (A) [17:33:46]: Vi har utfordringer over hele landet knyttet til vedlikehold av fylkesveinet. Det er ikke knyttet til vrangvilje hos fylkespolitikere, slik det høres ut som fra enkelte i denne salen, men til mangel på midler til dette feltet. Stortinget må ta inn over seg at det ikke overføres nok midler til vedlikehold og til å oppgradere og bygge nye fylkesveier. Det betyr igjen at det er en skammelig standard på mange av våre veier. Vi vet alle at det er sannheten.

Jeg skal holde meg til Nord-Norge. I Finnmark har vi et etterslep på 2,2 mrd. kr. I hele Nord-Norge kan man summere det til 18 mrd. kr, bare Nordland fylke har 9 mrd. kr. Så vil representantene for regjeringspartiene si at de nordnorske fylkeskommunene er Arbeiderparti-styrte og prioriterer ikke veier. Det er riktig at de er Arbeiderparti-styrte, men faktum er at det over lang tid har vært overført for lite penger til fylkesveiene og til vedlikehold. Problemet handler om manglende bevilgninger.

Norge bruker enorme summer på samferdsel, især på veier og jernbane. Det betyr bedre framkommelighet og bedre tilbud til de reisende. Arbeiderpartiet kritiserer ikke satsingen på samferdsel, men midlene er ikke like godt fordelt. Når riksveinet oppgraderes, forfaller fylkesveinet over hele landet. Tunnelforskriften slår kraftig ut for enkelte fylker. Bare i Troms fylkeskommune er det stipulert et behov på 3,5 mrd. kr for å oppgradere tunnelene slik at de skal følge tunnelforskriften. Det høres ut som om Fremskrittspartiets talsperson bare har ansvar for riksveiene. Vi i denne salen og vi som sitter i transportkomiteen, har ansvar for hele veinettet.

I Finnmark har vi mange strekninger som vi gjerne skulle sett hadde vært oppgradert for lenge siden. Vi har fv. 885 til Pasvik, nær russergrensen. Den er i svært dårlig forfatning. Det samme gjelder strekningen fra Børselv i Porsanger mot Lebesby i Lebesby kommune. I dette området fraktes det store mengder fisk, som bidrar til økning i Norges fiskeeksport. Finnmark fylkeskommune har oppgradert veien over Ifjordfjellet, men foreløpig er ikke Ifjord–Tana ferdigstilt – av mangel på midler, ikke av mangel på vilje. I Hasvik kommune mangler vi – sammen med mange andre steder – dekkelegging. Når jeg er hjemme i Havøysund, kan jeg ta meg en tur til Hallvika – på en fylkesvei – og bare konstatere elendigheten. Det er en fattig trøst for mine sambygdinge at veiene enkelte andre steder i fylket er enda verre, og at de må prioriteres først.

Det er behov for et nasjonalt løft for å heve standarden på fylkesveinet. Flertallet i komiteen ber om utgreiing og kartlegging av forholdene. Det betyr at de ser utfordringer for fylkesveiene, men ikke tar de nødvendige grep.

Helge Orten (H) [17:37:00]: Når jeg hører på representanter fra Senterpartiet i denne debatten, skulle jeg nesten tro at det akkurat har skjedd en oppvåkning, at de nå har skjönt at det er et vedlikeholdsetterslep på fylkesvegene. Det er ikke noe nytt, dette har vi påpekt i mange år. Det er en problemstilling som har bygd seg opp over flere år, kanskje flere tiår, og det er all mulig grunn til å ta det på alvor og prøve å iverksette tiltak for å redusere det etterslepet. Det er vi godt enige om.

Men i 2010 ble det gjennomført en forvaltningsreform der store deler av det som da var riksvegnettet, ble overført til fylkeskommunene. Denne reformen ble altså gjennomført med den rød-grønne regjeringa og med en ansvarlig statsråd fra Senterpartiet. Overføringen ble gjennomført uten noen forpliktende plan for hvordan vedlikeholdsetterslepet skulle reduseres.

Siden den gang har vi fått byttet regjering – takk og pris – og det gjør at vi også har fått en ekstra satsing på både riksveg og fylkesveg. I perioden 2014–2017 var det i Nasjonal transportplan, vedtatt under en rød-grønn regjering, satt av 2,8 mrd. kr ekstra til tiltak på fylkesvegnettet. Vi har bevilget 4,3 mrd. kr.

I Nasjonal transportplan for 2018–2029, framlagt av Høyre–Fremskrittsparti-regjeringa og vedtatt sammen med Kristelig Folkeparti og Venstre, er det satt av 15,6 mrd. kr de neste tolv årene, nettopp i ekstra tiltak for fornying og vedlikehold på fylkesvegnettet. Det kommer altså i tillegg til de ordinære rammetilskuddene og i tillegg til de 12 mrd. kr som ligger inne i rassikringstiltak. Disse midlene blir fordelt ut fra faktisk vedlikeholdsetterslep, slik at det er en mer presis og treffsikker

ordning enn en overføring over rammetilskuddene for så vidt vil være.

I vår tilnærming til denne saken har vi ikke gjort store forsøk på å komme Senterpartiet i møte, slik representanten Mossleth hevdet, men vi har prøvd å finne fram til et bedre forslag, for vi mener at fylkeskommunene, som sitter med ansvaret for fylkesvegene, fremdeles må ha et forpliktende ansvar for å utarbeide sine egne planer for hvordan de skal ta igjen dette vedlikeholdsetterslepet. De må også ta et økonomisk ansvar for å gjennomføre de nødvendige tiltakene og gjøre de nødvendige prioriteringene.

Men vi innser, på lik linje med resten av salen, at det betinger en statlig medfinansiering. Det er nettopp det vi har bedt statsråden og regjeringa om å utrede i forbindelse med NTP-prosessen som vi nå er i gang med, nemlig en belønningsordning, en medfinansieringsordning, som vil være med på å løfte dette feltet betydelig og sørge for at vi i større grad kan få redusert vedlikeholdsetterslepet også på fylkesvegene.

Øystein Langholm Hansen (A) [17:40:14]: Investering i utbedring av vei er investering i trygghet, bevaring av liv og økt produktivitet, og fylkeskommunene er gode veieiere. Der er jeg uenig med både representanten Gunnes og representanten Johnsen, men når vi har begrensede midler, er det slik at noe nødvendigvis må lide.

Jeg blir forundret når representanten Johnsen slakter fylkeskommunen og skryter staten opp i skyene. Jeg er ikke helt sikker på at de som trafikkerer E16 mellom Arna og Voss, er enig i det – eller for så vidt de som kjører på rv. 13 mellom Sand og Erfjord, to veier som staten eier, og som ble nr. 1 og nr. 3 i NRKs kåring av Norges verste veier.

Vi er glade for at posisjonen ser at vi må gjøre noe, men NTP er for sent – dette haster. I høringen ga næringslivet helt klare signaler, både produsenter og transportører.

Som sagt: Veiiinvesteringer er investeringer i bl.a. økt produktivitet, og når vogntog ikke kan frakte varer fra distriktene, ser disse produsentene seg om etter andre lokaliteter. Det betyr avfolking i distriktene og økt bosetting i sentrale strøk. Arbeiderpartiet vil ha folk over hele landet.

Jeg synes statsråden gjorde noe lurt da han sa at vi ikke skulle ta debatten om fylkeskommunens berettigelse her, for det er mye annet som berettiger fylkeskommunens tilstedeværelse. Men det er viktig at fylkeskommunene er i stand til å utføre det vedlikeholdet de skal gjøre, og den såkalte økningen til Vestlandet er vel også i stor grad finansiert av bompenger fra brukerne.

Willfred Nordlund (Sp) [17:42:49]: Dersom man skulle legge til grunn alt skrytet om at man visstnok har økt rammefinansieringen så mye at alt skulle skinne nå, skulle man jo tro at vedlikeholdsetterslepet går ned. Men det gjør det altså ikke – naturlig nok, for svært mange fylker har nemlig realnedgang i pengeboken. Det burde ikke overraske samferdselsministeren, selv om det er kommunalministeren som har ansvaret for disse endringene.

Jeg har i motsetning til den blå-blå regjeringen og Kristelig Folkeparti, forståelse for at vedlikeholdet ikke blir høyere prioritert, når virkemiddelet for å gjøre det mulig er å legge ned videregående skoler eller gi et dårligere tannhelsetilbud.

For 2018 foreslo regjeringen en økning i fylkeskommunenes rammer på 200 mill. kr, hvorav 100 mill. kr var satt av til kystfylkenes båt- og fergedrift. Og av de 100 mill. kr som da gjenstod, skulle altså alle fylkeskommunene klare å satse på videregående opplæring, kollektivtrafikk, tannhelse, kultur og ikke minst økt vedlikehold og fornying av fylkesveiene – samtidig som lønns- og prisveksten skulle ha sitt. Disse regnestykkene går ikke i hop. Kreativ talltriksing, også i innstillingen, at man visstnok skal bruke mer penger til å sørge for fortsatt nedgang i vedlikeholdsetterslepet, stemmer jo ikke med virkeligheten der ute. Jeg har fortsatt til gode å møte en eneste representant, uavhengig av parti, som mener at man skal legge ned videregående skoler for å øke vedlikeholdstakten på fylkesveinettet.

Det handler om den helhetlige satsingen, og det handler om i hvilken stand denne salen setter fylkestingene der ute til nettopp å løse de oppgavene de er satt til, herunder bl.a. å sørge for et tilstrekkelig og sikkert veinett å kjøre på. Jeg må igjen minne om at en stor andel av transporten foregår på fylkesveinettet, og det er mye større sjanse for å bli hardt skadd og drept på dette veinettet.

Det forplikter denne sal til faktisk å prøve å ta i bruk de virkemidlene som finnes, for å sørge for reduksjon i vedlikeholdsetterslepet. Det merker jeg meg at man ikke har vært tilstrekkelig villig til, for man har så god tid, som representanten fra Kristelig Folkeparti var inne på, at man kan vente helt til dette blir en del av Nasjonal transportplan-satsingen. Men i samme sammenheng peker man i innstillingen på at man fortsatt skal holde seg til rammefinansiering. Da er det ikke behov for å se dette opp mot en Nasjonal transportplan-satsing og rullering i neste periode av Nasjonal transportplan. Det kunne godt ha kommet nå.

Jeg noterer meg med interesse at statsråden mente at man, siden folk der ute mener at man har behov for mer penger for å løse disse oppgavene, kunne stille spørsmål ved om fylkeskommunene trengs. Da kunne man selv-

følgelig dra den samme linjen når det gjelder kommunene, men jeg tror man i denne sal er temmelig enig om at oppgavene løses best av dem som vet hvor skoen trykker. Det er i dette tilfellet – og for store deler av veinettet i Norge – fylkeskommunene som vet hvor skoen trykker når det gjelder veinettet.

Heidi Greni (Sp) [17:46:08]: Vedlikehold av fylkesveger er et fylkeskommunalt ansvar. Det bør derfor være fylkeskommunenes oppgave å prioritere midler til vedlikehold av fylkesveger innenfor egne budsjettammer. Det er statsråden som skriver dette i sitt brev til transport- og kommunikasjonskomiteen.

Senterpartiet er enig i prinsippet, men spørsmålet er: Hvordan har regjeringen de siste årene lagt opp til at dette prinsippet kan etterleves?

I budsjettet for 2018 foreslo regjeringen en økning på 200 mill. kr til fylkeskommunene. Av den inntekten var 100 mill. kr bundet opp til kystfylkenes båt- og ferjedrift. Altså skulle 100 mill. kr i friske midler dekke satsing på videregående opplæring, kollektivtrafikk osv.

I innstillingen fra transport- og kommunikasjonskomiteen vises det til at med dagens bevilgning øker etterslepet med mellom 2,5 mrd. kr og 3 mrd. kr årlig. Det er dette etterslepet samferdselsministeren sier fylkeskommunene har ansvar for å prioritere innenfor egne rammer. Dagens regjering må faktisk ta ansvar for de fem siste års økte vedlikeholdsetterslep.

Jeg ville gjerne hørt hva utdanningsministeren hadde sagt hvis fylkeskommunene omprioriterte bevilgninger i denne størrelsen fra videregående opplæring til fylkesveger, eller hva samferdselsministeren ville sagt til at fylkene omprioriterte slike milliardbeløp fra lovpålagt skoleskysst til fylkesveger. Det er klart at dette ikke går i hop.

Realiteten er at fylkeskommunene med dagens stramme budsjett ikke har mulighet til å dekke inn de nødvendige kostnadene ved å ta igjen vedlikeholdsetterslepet. Det betyr at næringslivet fortsatt skal slite med dårlig framkommelighet og stor slitasje.

Det er riktig at den blå-blå regjeringen har videreført bevilgningene som fordeles etter særskilte kriterier basert på vedlikeholdsetterslep. Det er bare langt fra nok til å dekke behovet.

Senterpartiet har gjort noe med dette. I revidert nasjonalbudsjett for 2017 bevilget vi 500 mill. kr ekstra til fylkeskommunene for å dekke noe av vedlikeholdsetterslepet på fylkesvegene. I vårt alternative budsjett for 2018 har vi i Kommunal- og moderniseringsdepartementets budsjett lagt inn 1 mrd. kr til det samme formålet. Vi vet det ikke er nok, men det gir fylkeskommunene en mulighet til å ta igjen noe av etterslepet på fylkesvegene.

Jeg mener det eneste ansvarlige vil være å støtte et av mindretallsforslagene i saken vi behandler, der Stortinget ber regjeringen utarbeide et program for å redusere vedlikeholdsetterslepet på fylkesvegene. Det er trist at et parti som Fremskrittspartiet, som ellers skryter av sine vegbevilgninger, holder seg for ørene og øynene for å slippe å erkjenne at de lar fylkesvegnettet forfalle. Det gjør partiet både gjennom altfor små bevilgninger til fylkeskommunene og nå i tillegg ved ikke å ta inn over seg at det trengs et løft for å hindre videre forfall av vegnettet.

Morten Stordalen (FrP) [17:49:23]: Det er interessant å høre på debatten. Jeg har i grunnen i lengre tid lurt litt på hvorfor Senterpartiet fremmer et slikt forslag nå, men det går mer og mer opp for meg. Da Senterpartiet hadde samferdselsministeren og satt i regjering, skrev daværende posisjon, Senterpartiet, Arbeiderpartiet og SV, i innstillingen til saken her i Stortinget i mai 2009 at

«fylkeskommunane raskare vil kunne ta att etterslepet på dei vegane som frå nyttår 2010 blir fylkesvegar.»

Det mente Senterpartiet, Arbeiderpartiet og SV da, og jeg har begynt å lure på: Hvorfor trodde de på det? Jo, i den perioden var det flere borgerligstyrte fylkeskommuner i Norge, mens situasjonen nå er motsatt. Det betyr at Senterpartiet og Arbeiderpartiet ikke har tro på sine egne fylkespolitikere, for nå er det flere sosialistisk styrte fylkeskommuner i Norge enn det var den gangen. Det betyr at Senterpartiet og Arbeiderpartiet spesielt virkelig har tro på denne regjeringen. De hadde ikke tro på sin egen, for all infrastruktur forfalt under den rødgrønne regjeringen.

Jeg skjønner at man har hentet inspirasjon fra denne regjeringen, der Fremskrittspartiet har samferdselsministeren og sammen med Høyre, Venstre og Kristelig Folkeparti har fått til et løft på fylkesveinettet og riksveiene for øvrig. Men det er litt spesielt at man nå har hastverk og synes posisjonspartiene er så trege, at det går så smått at man vil løse det med et Dokument 8-forslag her i salen – kvikkfiks. Jeg skjønner utmerket godt hvorfor infrastrukturen forfalt hvert eneste år under den regjeringen den gangen. Det bringer meg over på noe annet.

Nasjonal transportplan har for Senterpartiet og Arbeiderpartiet vært en ønskeliste, også under egen regjering, også i opposisjon. Når vi vil se dette sammen med NTP, er det nettopp for at pengene skal følge med når vi skal gjøre noe. Når løsningen for Senterpartiet og Arbeiderpartiet egentlig bare er å kaste penger til fylkeskommunene, uten å vite om de går til vei, er det bedre å stemme for de fire borgerlige partienes forslag om en konkret, forpliktende plan for å kartlegge: Hva er de farligste

veiene, og hva er de viktigste eksportveiene? Det må da være interessant selv for Senterpartiet.

Med to streker under svaret: Senterpartiet og Arbeiderpartiet har større tillit til dagens regjering enn til seg selv. Da de foreslo det, trodde de at de borgerlige ville løse det de første årene, før de selv fikk flere ordførere i fylkeskommunene. Det har de nå. De løser det ikke. Og hver gang – det er flere eksempler – våre politikere i fylkeskommunene fremmer forslag om å øke vedlikeholdet, stemmer de samme politikerne fra Senterpartiet, SV og Arbeiderpartiet imot. Derfor: Stem for komiteens innstilling.

Tor André Johnsen (FrP) [17:52:26]: Senterpartiets representant Mossleth sier at vi er presset. Nei, vi er absolutt ikke presset. Vi er rolige, vi er avslappet, og vi har veldig god samvittighet, for vi har hjulpet fylkeskommunene, vi skal fortsette å hjelpe fylkeskommunene, og vi skal i tillegg komme tilbake med et eget spleiselag for fylkesveier og eksportveier.

Til SVs representant Nævra: Det er gledelig å høre at han faktisk skryter av regjeringen for at vi har styrket bevilgningene til fylkesveiene. Det synes jeg er koselig å høre, særlig bisetningen som kom etter, om at det dessverre ikke er nok. Det varmet mitt hjerte å se en representant fra SV stå her på talerstolen og si at vi må ha mer penger til vei. Det er helt utrolig koselig og godt og deilig å høre.

Fylkesveiene lever i skyggen av de store motorveiprojektene, sa også Nævra. Det er en kritikk av fylkene, og det er skryt av dagens regjering, som har satset voldsomt på å bygge landet med trygge, gode og sikre motorveier.

Det sparket til Nye Veier som representanten Nævra kom med, overrasker meg litt, for det er ikke lenge siden Nævra ville at vi skulle dra og besøke prosjektet på rv. 23 i hans eget hjemfylke, Buskerud, nettopp fordi han var bekymret for framdriften der. Bare som en kuriositet: Hvis Nye Veier hadde hatt ansvaret for rv. 23, er det nok en mulighet for at prosjektet ville blitt framskyndet og realisert raskere enn det kan se ut til at det blir nå. Da er det spesielt at Nævra er så negativ til Nye Veier. Det forstår jeg ikke.

Til representanten Ivar Odnos, som viser til mitt innlegg og høring – at jeg tydeligvis ikke har forstått viktigheten av å utbedre fylkesveiene og ikke forstått hva som ble sagt på høringen. Jeg siterer mitt gamle innlegg, som jeg leste i stad, så Odnos slipper å gå tilbake og se på referatet: «Vi er alle enige om at fylkesveiene er for dårlige.» Det er det ingen tvil om. Vi er bare uenige om hvem som har ansvaret. Egentlig er det veldig enkelt. Fylket har ansvaret for fylkesveier, staten har ansvaret for statens veier. Det bør være enkelt å forstå. Men et statlig vedlikehaldsprogram vil de rød-grønne fortsatt ha.

Hva blir da det neste? Hva er det neste vedlikehaldsprogrammet de skal ha? Skal det være for skoler? Skal det være for kultur? Skal det være for kokegropor? Hvor mange slike vedlikehaldsprogrammer skal de ha? Det er et ideologisk skille her som det er viktig å presisere: At staten tenker for en og tar ansvar for en, at staten tenker for den enkelte, er en dårlig idé og dårlig pedagogikk, enten det gjelder barneoppdragelse eller fylkeskommuner. Det er viktig at den enkelte tar ansvar for sitt eget liv, og det er viktig at fylket tar ansvaret for sine egne veier.

Statsråd Ketil Solvik-Olsen [17:55:38]: Jeg vil bare minne om at når vi diskuterer etterslep, diskuterer vi altså manglende innsats over mange, mange år. Det er litt rart at de som har styrt lengst i dette landet, Arbeiderpartiet og Senterpartiet, nå kritiserer dagens regjering for konsekvensene av den politikken de selv førte. Hvis det var slik at en hadde gjort jobben skikkelig, hadde det ikke vært et etterslep da denne regjeringen overtok. Men nettopp fordi en ikke gjorde jobben selv, har vi en oppgave som må løses.

Representanten Ingalill Olsen klager på at nå forfaller fylkesveiene mens vi vedlikeholder riksveiene. Da bare minner jeg igjen om at alternativet var, sånn som det var under den rød-grønne regjeringen, at både riksveier og fylkesveier forfalt. Det er ikke å foretrekke. Men det reflekterer en evne til å prioritere opp veivedlikeholdet under dagens borgerlige flertall som en ikke har klart å få til en del andre steder.

Det er også litt rart å få kritikk fra Arbeiderpartiet på dette området. Når vi går inn og ser i de alternative statsbudsjettene, ser vi at Arbeiderpartiet nettopp har kuttet i bevilgningene til fylkene på veisiden. Det er riktig at Arbeiderpartiet har prioritert opp rassikring litt, men de har kuttet mer på ventekompensasjonsordningen, som betyr at en altså går i minus. Det at en plutselig nå står med forslag og later som om fylkene skal få mer penger når en selv har kuttet, gir ingen mening.

Representanten Nordlund fra Senterpartiet illustrer nettopp hvorfor dette problemet har oppstått, at etterslepet har blitt et faktum. Han klarer ikke å se noen ting som kan nedprioriteres i fylkene for å oppprioritere veiene. Vel, det viser at veiene er det som er lavest prioritert når Senterpartiet diskuterer.

Dagens regjering og dagens flertall har satt i gang en rekke reformer for å få mer igjen for pengene. Det ser vi nå med Nye Veier, det ser vi gjennom det Vegvesenet gjør – vi får mer vei for kronene enn om utviklingen hadde fortsatt. Den jobben burde vi gjort i fylkene også. Jeg kjenner mange fylkespolitikere som mer enn gjerne skulle vært med og prioritert opp fylkesveiene, som ser på muligheter for å bruke pengene på en annen og bedre måte uten at det går ut over de svake og syke i samfun-

net. Tilfeldigvis er mange av dem medlem av det samme partiet som meg, men jeg anbefaler alle som i dag tror det ikke er mulig, faktisk å stemme annerledes ved neste fylkestingsvalg for få inn politikere som ser muligheten for å prioritere og ikke bare si at det går ikke an å gjøre endringer.

Det er litt rart også å få høre fra noen som i samme innlegg snakket om at det er viktig at beslutningene tas lokalt, men på dette området resignerer en og sier at staten må lage en handlingsplan. Det er ingen ting som hindrer noe fylke fra selv å lage en handlingsplan uten at staten må gå inn å overstyre. Hvert fylke kunne laget sin egen handlingsplan i dag om de ville. En må ikke ha statlig hjelp. Så hvis det er slik at de som kjenner smerten ved å ha skoen på, løser det, så bør de gjøre det. (Presidenten klubber.)

Presidenten: Statsråden kan tegne seg til nytt innlegg – han har ubegrenset antall 3-minuttersinnlegg.

Bengt Rune Strifeldt (FrP) [17:58:55]: Forslagsstillerne mener situasjonen nå er så alvorlig at det er behov for et statlig program for å øke vedlikeholdet i samarbeid med fylkene. Det vil være som en statlig overstyring av fylkeskommunene og deres folkevalgte budsjettansvar.

Etterslepet på fylkesveier er ikke noe nytt fenomen. Det var vel kjent da Arbeiderpartiet, Senterpartiet og SV gjennomførte forvaltningsreformen og overførte fylkesveiene fra staten til fylkeskommunene uten noen plan for å øke bevilgningene for å redusere etterslepet. I perioden 2014–2017 hadde de satt av knappe 2,7 mrd. kr til det i NTP. Det er heldigvis nesten doblet under denne regjeringen.

Det er godt å se at Senterpartiet har våknet, etter at dagens regjering har vist at det går an å redusere etterslepet på vei, slik som det er gjort med riksveinettet.

Jeg må si at jeg i utgangspunktet er for at fylkespolitikere skal ha frihet til å kunne prioritere sine rammer og ha budsjettansvar. Men når man ser, slik representanten Gunnes var inne på, at vedlikehold blir salderingspost i fylkeskommunale budsjettbehandlinger, kan man av og til bli litt i tvil. Som min samfylking Ingalill Olsen var inne på: Det er ikke vrangvilje fra fylkeskommunen, det er en prioritering. De prioriterer ned fornying og opprusting av fylkesveiene.

Når man ser hvordan posisjonen i mitt eget hjemfylke, Finnmark, prioriterte i 2016, da jeg selv satt i opposisjon i fylkestinget, prioriterte de over halvparten av midlene som ble bevilget til opprusting og fornying av fylkesveier, til andre formål enn det de var satt av til. Derfor er jeg i dag glad for at det ser ut til å bli flertall for å utrede en belønningsordning som er forpliktende for fylkeskommunene, i sammenheng med rullering av

NTP, og at vi kan få kartlagt de viktige næringsveiene for prioritering. Det vil gi en forutsigbar og langsiktig forpliktende løsning, både for stat og for fylkeskommune.

Eva Kristin Hansen hadde her overtatt presidentplassen.

Kirsti Leirtrø (A) [18:01:34]: Dette synes jeg er en nesten uverdig debatt. Det er en virkelighetsbeskrivelse som jeg ikke kjenner meg igjen i. Det som kanskje er enda verre, er at innbyggerne våre slett ikke kjenner seg igjen, og det synes jeg Stortinget bør ta inn over seg: Hva er utfordringene, og hva gjør vi med det?

Det blir en konkurranse, en skrytekonkurranse, om hvem som har vært best, og hvem som har vært verst. Da er det sånn at forrige NTP økte mer enn den NTP-en vi er inne i nå, og de rød-grønne har ikke foreslått å bruke mindre penger på vei enn det dagens regjering gjør.

Så er det noe med den rammeoverføringen og det forslaget som er fremmet. Det hjelper ikke å sette forslaget inn i NTP og så ta penger fra fylkeskommunen innenfor noe annet; det er den totale summen som er avgjørende for hva en kan gjøre. Det er ingen tvil om at hvert fylke har sin egen handlingsplan, og som jeg tok opp i mitt første innlegg, var det en del utfordringer, bl.a. tunnel-sikkerhetsforskriften, med ras og flom, som gjør at fylkeskommunene har behov for at Stortinget hjelper dem.

Siv Mossleth (Sp) [18:03:20]: Senterpartiets alternative NTP eller budsjett er ikke noen ønskeliste. Senterpartiet har føttene på jorda, selv om vi satser på fylkesveier og næringslivet i distriktene. Og det er ikke riktig, det statsråden sier om fylkeskommunene. Eksempelvis – jeg må bruke Nordland som eksempel fordi det er det fylket jeg kjenner best: I 2018 ønsket Nordland å bruke 570 mill. kr på fylkesveiene, og fylkeskommunen har brukt mer penger på fylkesveier enn da staten hadde ansvaret. De har vært gode veieiere.

Så tenker jeg nå at vi må se framover, og spesielt etter rapporten fra Oslo Economics, som viser at det er samfunnsøkonomisk lønnsomt å ta dette raskest mulig. I Nordland eksporterer vi fisk for 33 mrd. kr, så vi trenger gode veier.

Det ble også sagt at fylkeskommunene har så god råd og så mye penger. Det er ikke tilfellet for oss, da fylket må ta et nedtrekk på 1 mrd. kr over fire år. Dessuten er fylkeskommunens netto resultatgrad på 3,1 pst., og det er under den anbefalingen som er for fylkeskommuner. Det er nødvendig for å ha handlingsrom til å investere for fremtiden.

Det blir sagt at forslaget vårt er en statlig overstyring. Nei, det er det ikke. Vi har hele tiden vært helt tydelige på at det er fylkeskommunen som skal prioritere, men

at vi skal ha et spleiselag, en fylkesveipakke, som kan ta igjen etterslepet. Det er det fullt mulig at fylkeskommunene prioriterer likevel. En belønningsordning kan egentlig være en større grad av overstyring, for da er det staten som setter premissene for hva som skal til for å få ta del i en økonomisk handlingspakke.

Så tror jeg ikke det var helt riktig, det statsråden sa om tunnelsikkerhetsforskriftene og bevilgingen der. Det kan ikke være helt riktig i hvert fall.

Arne Nævra (SV) [18:06:28]: Det var egentlig representanten Johnsen innlegg som fikk meg til å ta ordet. Men det var hans første innlegg jeg skal svare på, for jeg stakk dessverre ut på hans andre innlegg, som visstnok var en tirade mot meg på visse punkter.

Jeg er glad for at Fremskrittspartiet ikke har flertall alene, og for at representanten Johnsen ikke er statsminister. Jeg ser for meg et ganske gruffullt bilde av Norge – en by- og distriktsutvikling som hadde vært temmelig lik den amerikanske drømmen, kanskje – et samfunn der det bygges omkring bilen, rundt bilen og rundt kjempestore kjøpesentre. Friheten som bilen gir, applauderes i hvert fall av store deler av Fremskrittspartiet. Det er bilen som settes i sentrum, med prioritering av motorveier med minst fire felt og en fartsgrense på i hvert fall 110 km/t – kanskje aller helst fri fart? Hva hadde da vært igjen til fylkesveiene eller til distriktene, vil jeg spørre representanten Johnsen om.

De er liksom imot bompenger, men stemmer for det her i salen. Det skyldes vel regjeringsdeltakelse, det er de andre partiene i regjeringen sin feil. Jeg er usikker på om statsråden fra Fremskrittspartiet virkelig mener at bommene skal vekke, men om det markedsførte Fremskrittsparti-synet skal legges til grunn. Da sier jeg uff og uff – for kollektive løsninger, for distriktsveier, inklusiv fylkesveiene, for klimatiltak og en byutvikling i tråd med moderne holdninger over hele verden. Jeg tror distriktenes og fylkesveienes forsvarere ville våkne opp til en skikkelig mørkeblåmandag ved et rent Fremskrittsparti-styre. Og ikke bare det – farvel Paris!

Jeg vil også annonsere at vi vil støtte komiteens flertallsinnstilling subsidiært.

Helge Orten (H) [18:09:02]: Jeg er faktisk enig med representanten Nævra; jeg har heller ikke noe behov for å bytte ut dagens statsminister med representanten Johnsen.

Jeg har bare lyst til å minne litt om historikken i dette. Da Senterpartiet satt i regjering i 2010, gjennomførte de en forvaltningsreform. Den forvaltningsreformen innebar at store deler av veinettet, rundt 17 000 km, ble overført til fylkeskommunene, og fylkeskommunene ble gitt ansvaret. Den gangen var mange av oss kritiske fordi det ble gjort uten noen forpliktende plan for hvordan vedli-

keholdsetterslepet skulle reduseres. Når nå Senterpartiet er i opposisjon og vi har en regjering bestående av Høyre, Fremskrittspartiet og Venstre, er det betimelig å be Stortinget om å pålegge regjeringa å utarbeide en nasjonal plan for hvordan fylkeskommunene skal løse sitt vedlikeholdsetterslep. Jeg finner en sånn type politikk noe inkonsekvent. På den ene siden ønsker man å styrke fylkeskommunene, tilføre dem nye oppgaver, slik det ble gjort i 2010, riktignok uten midler. Men i opposisjon og med en annen regjering finner man det betimelig å be regjeringa lage et nasjonalt program for hvordan vedlikeholdsetterslepet skal reduseres. Jeg har større tillit til fylkeskommunene. I vårt forslag betyr det at vi gir fylkeskommunene tillit til å lage en forpliktende plan for hvordan de skal redusere sitt eget vedlikeholdsetterslep i sin fylkeskommune, i sin region. Samtidig må det være en gjensidig forpliktelse, og vi er ikke uenig i at dette er en stor utfordring og en viktig oppgave som vi må løse i fellesskap, både stat og fylke.

Derfor mener vi at en medfinansieringsordning, en belønningsordning, er en god vei å gå, fordi det gjensidig forplikter fylkeskommunen og staten til å løfte denne problemstillingen og bidra til å løse den. Derfor mener vi at vårt forslag rett og slett er et bedre forslag enn det som mindretallet har fremmet – fordi det er gjensidig forpliktende, fordi det ivaretar fylkeskommunens ansvar for fylkesveiene, og fordi det vil stimulere til at vi raskere får redusert vedlikeholdsetterslepet. Derfor ber vi også statsråden og regjeringa om å utrede forslaget, slik at vi kan ta med oss det i behandlingen av neste nasjonale transportplan. I mellomtiden må vi sørge for at vi følger opp de forpliktelsene vi har i denne nasjonale transportplanen, der det står at vi skal bruke 15,6 mrd. kr over neste 12-årsperiode i tillegg til det ordinære rammetilskuddet til fylkeskommunene, og at vi skal bruke 12 mrd. kr på rassikring.

Så det er ikke sånn at det ikke skjer noe her, her skjer det ganske mye, men det kan forsterkes ytterligere gjennom belønningsordningen som vi har foreslått.

Statsråd Ketil Solvik-Olsen [18:12:21]: La meg bare følge opp det som komitélederen sa. Det at forslaget blir nedstemt, betyr jo ikke at regjeringen eller flertallet er imot å satse på fylkesveier. Tvert imot, det har vi allerede gjort i fire og et halvt år, og det kommer en til å gjøre videre. Poenget er at det forslaget som opposisjonen har, ikke er med og styrker det arbeidet i forhold til det regjeringen ville gjort.

Så er det noen som har påpekt at dette er en snodig debatt. Vi er enige om behovet for å satse på veier; det er ikke det som en er for eller imot. Poenget er bare at dagens flertall har vært mye bedre til å gjøre det enn de som mener de har andre løsninger. Derfor er det ingen

grunn til å endre kurs, verken når en ser det historisk, eller når en ser det opp mot de budsjettene en har. Hvis en samler budsjettforslagene fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og SV, ville en nettopp fått en reduksjon i veisatsingen, ikke en økning. Og en ville fått en kraftig økning i bilavgifter, ikke for å finansiere veier, men for å finansiere andre ting. Derfor bør en jobbe videre på den linjen som vi har.

Når jeg valgte å ta ordet, var det fordi representanten fra SV nok en gang går opp og dyrker myter og fordommer istedenfor å forholde seg til verden slik den er, og til de politiske motstanderne en har. Det vitner om veldig dårlig tro på egen politikk når en heller lager fabler om andres politikk. La meg bare minne om følgende når det gjelder distriktssatsing: Da SV og Senterpartiet styrte, gikk det mer investeringspenger, mer penger til veisatsing, i det sentrale Oslo-området enn på Sørlandet, på Vestlandet og i Midt-Norge. Under dagens regjering er det motsatt. Under dagens regjering er det Vestlandet som i år får aller mest av Vegvesenets investeringspenger. Nord-Norge får nest mest. Inntrykket som en prøver å gi, er det motsatte. Det hjelper ikke å bløffe når faktum er det motsatte, og da burde vi forholde oss til dette framfor å prøve å sverte regjeringen.

Bevilgningene til tog, satsingen på jernbane, er betydelig høyere nå enn da SV styrte. Rundt 10 mrd. kr mer bruker vi på jernbane i 2018 enn da SV hadde sitt siste budsjett, i 2013. Bevilgningene til kollektivsatsingen i de største byene gjennom belønningsordningen er mer enn doblet – ja, den er rundt tredoblet. Ergo igjen er mytene som SV prøver å skape, rett og slett feil. Satsingen på sykkelveier er doblet, satsingen på fylkesveier er også økt kraftig, og der SV fylte byene med dieselbiler, fyller dagens flertall veiene med utslippsfrie biler. Igjen: Parisavtalens mål kommer nærmere med dagens regjering, ikke fjernere. I tillegg er det en større satsing på grønn skipsfart og sågar grønn luftfart, sammenlignet med da SV styrte. Det er ingen grunn til at verken distrikter eller miljøvernere bør ønske SV tilbake i regjering når en ser hva dagens flertall leverer.

Ingalill Olsen (A) [18:15:40]: Dette er ikke en snodig debatt. Det er en uverdlig debatt. Det høres ikke ut som om flertallet tar inn over seg at de har ansvar for hele veinettet. Vi som sitter her, er nasjonale politikere, og Fremskrittspartiets Tor André Johnsen sier det rett ut: Vi har ansvar for riksveiene, fylkeskommunene har ansvaret for sine veier. Det er bare så synd at fylkeskommunene og fylkespolitikkerne ikke sitter på statsbudsjettet, at de ikke bevilger penger til seg selv. Det er det nasjonale politikere som gjør. Fylkespolitikkerne og fylkesveiene er avhengige av de bevilgningene de får.

Jeg tenker at underliggende er det en forakt for fylkespolitikere som er påtakelig i denne debatten. Det er trist å observere. Det er uverdlig fra representanter i transportkomiteen, som har ansvar for nasjonen Norge, inklusiv fylkesveiene. De rød-grønne har hatt en plan for å oppgradere riksveiene, og fylkespolitikkerne har det samme med sine veier. Det er penger som mangler, det er ikke viljen som mangler.

Det er lett å konstatere at det er behov for å endre kurs, at det er behov for å fordele midlene bedre. Ulikhetene øker på dette området som på andre områder i samfunnet.

Presidenten: Representanten Tor André Johnsen har hatt ordet to ganger tidligere og får ordet til en kort merknad, begrenset til 1 minutt.

Tor André Johnsen (FrP) [18:17:25]: Det er kanskje ikke overraskende at SV ikke har tillit til Johnsen som statsminister, men jeg vil takke for tanken. Bare at de kom med tanken, syntes jeg var litt fascinerende. Men jeg må si jeg er helt enig med SV og Høyre – jeg er veldig fornøyd med dagens statsminister og har ingen tanker, drømmer eller visjoner om å bytte ut den dyktige statsministeren vi har.

Når det gjelder SV og alle påstandene som ble fremmet her, og også fra Ingalill Olsen og Arbeiderpartiet nå, rekker jeg ikke å svare på alt. Men jeg satt 16 år i fylkestinget og hadde et veldig godt samarbeid med alle mine kolleger der. Jeg hadde ikke forakt for verken mine kolleger eller meg selv, men jeg synes de prioriterer litt feil.

Når det gjelder Parisavtalen, feks., som er et av temaene som representanten Nævra var inne på, har jeg lyst til å minne om at vi hadde CO₂-utslipp fra bil på ca. 82 g/km i fjor – det er 3 g/km mindre enn det klimaforliket sa vi skulle ha innen 2020. Det var i 2017 – altså tre år før tiden. Bare som en kuriositet hadde vårt sosialdemokratiske naboland Sverige, som er rødt, 121 g/km i utslipp i fjor.

Presidenten: Representanten Siv Mossleth har hatt ordet to ganger tidligere og får ordet til en kort merknad, begrenset til 1 minutt.

Siv Mossleth (Sp) [18:18:43]: Jeg lurer på hvor lenge statsråden og regjeringspartiene, som egentlig liker å late som om de er veldig framoverlent, skal snu seg, overse de fem siste årene og peke på forrige regjering.

Jeg skjønner at vårt forslag nr. 1 ikke får flertall. Dette skal skyves fram i tid. Men det hadde vært flott om de andre partiene kunne ha stemt for Arbeiderpartiet, Senterpartiet og SVs forslag nr. 2 og 3, nemlig om å forlenge kompensasjonen som følge av tunnelforskriftene og å

ha en kompensasjon for ekstraordinære hendelser på fylkesveinettet.

Morten Stordalen (FrP) [18:20:01]: Jeg tar ordet nå, til representanten Ingalill Olsens indignasjon. Hun synes det var trist og uverdige at komiteens medlemmer kunne stå og holde på sånn som de gjorde her.

Det triste og uverdige var vel egentlig det Ingalill Olsens eget parti gjorde i 2009, med virkning fra januar 2010. Representanten Ingalill Olsen sier jo her at dette stortinget har ansvar for hele landet og alle veiene. Ja, helt riktig! Da kan man kanskje lure på hvor trist det vedtaket man fattet i 2009, egentlig var. Tok man ikke ansvar for hele landet da man ga bort alle fylkesveiene – uten penger, uten noen forpliktende plan, uten en krone, og hvor det var dårlig stilt? Resten av landets infrastruktur forfalt hver eneste dag. Tenk hvor trist det var!

Jeg synes ikke det er trist i det hele tatt. Denne regjeringen, dette flertallet, har styrket infrastrukturen. På hver eneste meter vei – både på riksveier og fylkesveier – langs kysten, på havner og i luftfarten skjer det ting. Det skjer noe med jernbanen, med kollektivtransporten, med byvekstavtaler, med bymiljøavtaler – mer penger til byene, mer penger til alt, egentlig. Det burde man være glad for – ikke trist. Det som er trist, er det som Ingalill Olsens Arbeiderparti gjorde i 2009. Det er den medisinen man nå smaker.

Dette flertallet sørger for en bedre, mer målrettet og konkret løsning, som gjør noe med fylkesveiene, i stedet for at man bruker penger på andre ting, som Arbeiderpartiet gjør ute i fylkene.

Presidenten: Representanten Arne Nævra har hatt ordet to ganger tidligere og får ordet til en kort merknad, begrenset til 1 minutt.

Arne Nævra (SV) [18:21:42]: Jeg orker ikke å holde på med dette sirkuset om forrige regjering og nåværende regjering hele tiden. Jeg tror faktisk folk flest ikke orker å høre på dette. Jeg vil bare minne statsråden om at det er forskjell på regjeringen og Fremskrittspartiet, og det var også en viss forskjell på den rød-grønne regjeringen og SV. Så ærlige må vi kunne være. Sånn er det. Det var derfor jeg ikke trakk fram regjeringen, men Fremskrittspartiet i mitt innlegg.

Men to ord synes jeg alle skulle ta med seg som en liten gave fra meg, og det er «ærlighet» og «prioritering». Det rammer veldig mange her i salen.

Ivar Odnos (Sp) [18:22:56]: Det er vel ikkje tvil om at alle her i salen har køyrt på fylkesvegar som har vore kategoriserte, klassifiserte og plasserte i ein konkurranse som NRK lanserte for eit par veker sidan: Noregs verste vegar. Det er ikkje akkurat gledeleg for oss som sam-

ferdselspolitikarar å sjå dei bileta me ser frå vegar rundt om i landet. Det er litt underleg når representanten Orten framleis gjentek dette med overføringa frå riksvegar til fylkesvegar som vart gjort i 2010 – etter eit vedtak i Stortinget, og med den raud-grønne regjeringa. Det var ikkje lagt inn nok midlar til å sørgja for å vareta godt nok vedlikehald av dei riksvegane som vart overførte. Men det er heller ingen grunn til at dagens regjering og fleirtalet her i salen framleis ser bort frå det store etterslepet som er på fylkesvegar.

Senterpartiet la inn ein ekstra milliard kroner i budsjettforslaget sitt for 2018 utover det regjeringa og fleirtalet la inn, nettopp for å prioritera og ta att noko av vedlikehaldsetterslepet på fylkesvegane. Det er merkeleg å høyra denne jamringa over forslaget vårt om å sørgja for å ta ned att etterslepet på fylkesvegane, når fleirtalet faktisk no erkjenner utfordringa og kjem med eit forslag som er ei slags belønningsordning. Det har vore konkurranse mellom representantane frå dei blå partia om å leggja all skuld på den raud-grønne regjeringa – med ein statsråd som hevdar at me svartmålar situasjonen. Då reknar eg med at den svartmålinga òg gjeld Lastebileierforbundet, Maskinentreprenørenes Forbund, alle fylkeskommunane, Opplysningsrådet for Veitrafikk og KS.

Senterpartiet vil leggja til rette for næringsliv og buse-tjing i heile landet. Dette fylkesvegprogrammet kunne ha vore starten på eit skifte for å oppgradera det viktige fylkesvegnettet rundt om i landet vårt.

Det er bra at fleirtalet ser behovet for eit lyft, det er berre synd at det lyftet tidlegast kan koma i neste nasjonale transportplan.

Presidenten: Representanten Ingalill Olsen har hatt ordet to ganger tidligere og får ordet til en kort merknad, begrenset til 1 minutt.

Ingalill Olsen (A) [18:25:44]: Morten Stordalen fra Fremskrittspartiet hadde en lang opprømsing av hvor mye mer det er blitt av alt innen transport. Ja, det er økte bevilgninger til vei og jernbane. Stordalen tok med havn, men det er faktisk ikke sant, der er det ikke økt noe, heller tvert imot.

Men Stordalen glemte én ting: Det er blitt betydelig mer bompenger også, stemt for bl.a. av Fremskrittspartiet. Og så vidt jeg vet, er det historisk høyt, det som er krevd inn av bompenger.

Det er blitt mye mer av alt, og det regner jeg med at Fremskrittspartiet er fornøyd med.

Statsråd Ketil Solvik-Olsen [18:26:41]: Jeg synes siste innlegg illustrerte nivået på debatten. Her får vi altså kritikk for at bompengene har økt, fra et parti som selv er imot å kutte bompenger. Arbeiderpartiet har gått

imot å bevilge pengar til bompengekutt. Da er det litt rart at de klager på de bompengene som finnes.

Dagens regjering har foreslått bompengekutt som Stortinget har stoppet, men også mange bompengekutt som Stortinget har støttet. Derfor har det blitt mindre bompenger nå enn det Arbeiderpartiet selv la opp til.

Jeg minner om at bilister under Arbeiderpartiet betalte mer inn til staten enn det en fikk tilbake gjennom vei. Nå får en mer til vei enn det bilistene betaler inn til staten. Derfor er vi veldig fornøyd med den utviklingen. Det var det ene.

Det andre er: Når jeg hører diskusjonen her, prøver en å gi inntrykk av at noen ikke ønsker å satse på vei, mens opposisjonen ønsker det. Det vi påpeker, er tvert imot at historien har vist at det nettopp er dagens flertall som har evnet å prioritere vei. Da er det faktisk ikke fornuftig å legge om kursen til en politikk som historisk sett har gitt mindre satsing. Derfor fastholder vi den linjen som dagens flertall har.

Det er ikke imot intensjonene om bedre fylkesveier, det er å påpeke at fylkene har bedre økonomi nå enn da de rød-grønne styrte, og større muligheter til å prioritere fylkesveier. Men vi må sørge for at vi har fylkespolitikere som også bruker den sjansen og ikke sier som representanten Nordlund fra Senterpartiet, at det er ingenting en kan prioritere vekk. Ergo taper fylkesveiene med Senterpartiets politikk. Da bør en heller få andre fylkespolitikere, og det er det en sjanse for ved kommende valg.

Vi har ikke påpekt at en svartmaler i diskusjonen om behovet for vedlikehold. Det vi påpeker, er at en svartmaler når en gir inntrykk av at ingenting skjer. Når altså bevilgningene til vedlikehold på riksveier er blitt doblet de siste fire og et halvt årene og en gir inntrykk av at det ikke har skjedd, da er det svartmaling. Når KS sier at dekkelegging på veiene har blitt bedre de siste fire årene, og en gir inntrykk av at det motsatte har skjedd, da er det svartmaling. Men behovet er fortsatt stort.

Representanten Nævra oppfordret til ærlighet. Jeg er helt enig. Så slutt å bløffe om Fremskrittspartiets politikk. Jeg skal innrømme at hvis Fremskrittspartiet hadde styrt alene, skulle vi brukt enda mer penger på vei, vi skulle brukt enda mer penger på jernbane – for vårt parti har det synet at litt av den finansformuen som vi i dag plasserer i utlandet, burde vært plassert i realkapital i Norge. Da kunne vi bygd ut mer jernbane og mer vei raskere, bedre og enda billigere. Problemet er bare at opposisjonen er fullstendig imot den politikken. I alle opposisjonens forslag til statsbudsjett, både Senterpartiets, SVs og Arbeiderpartiets, foreslår en å redusere oljepengebruken i Norge. Vi foreslår å øke oljepengebruken i Norge, mens Arbeiderpartiet mener at vi bruker hundre

milliarder oljekroner for mye. Det er litt rart å hevde at en skulle brukt mer på vei når en selv vil spare i utlandet.

Jon Gunnes (V) [18:30:00]: Man kan karakterisere denne debatten med mange forskjellige ord, men enden på den, når vi skal gå til avstemning i løpet av kvelden, blir jo fantastisk bra, for nå hører vi at det kanskje blir nesten rent flertall for de to forslagene som har kommet fra flertallet i komiteen. Man ønsker altså subsidiært å stemme for dette, og da kan det ikke være helt håpløst i hvert fall, det som er forslaget fra flertallet i komiteen.

Jeg har snakket pent om belønningsordning tidligere, og jeg vil gjerne gjenta det. Hvor er det vi har prøvd det tidligere med suksess? Jo, innenfor kollektivtrafikken. Det var samferdselsminister Torild Skogsholm som var belønningsmiddelmøren, for å si det sånn, for dette ble innført mens hun satt, og det stimulerte til at man måtte forbedre kollektivtrafikken i fylkeskommunene. Og det har hjulpet. Det har vært en fantastisk økning i bruken av kollektivtrafikk de siste 15 årene.

Så kan jeg nevne et annet eksempel, som ligner litt på belønningsordningen, og det er klimasatsordningen, som Venstre jobbet mye for. Det var fordi vi måtte ta den store utfordringen når det gjelder klima. Fylkeskommuner og kommuner ble bedt om å søke midler av staten ved selv å være med på å finansiere direkte til klimasatsområder. Det har vært meget populært. Det er meget gode tiltak som er gjennomført for disse pengene.

Nå prøver vi med en belønningsordning for fylkesveier. For det er helt klart at vi må ha større framkomlighet, og at vi må få ned trafikkulykketallene på disse veiene. Da er det én måte å gjøre det på, og jeg håper den enigheten som kanskje viser seg under avstemningen i kveld, fører til at vi sammen virkelig prøver å lage en dugnad for fylkesveiene, slik at de faktisk kan få en mye bedre forfatning enn i dag.

Øystein Langholm Hansen (A) [18:32:46]: Det er ikke sånn at vi i Arbeiderpartiet klager på bompengene når vi påpeker at bompengandelen har økt. Vi påpeker det fordi det er en minister som sitter ved roret som tilhører et parti som er imot bompenger. Jeg hadde ikke tenkt å forlenge denne debatten mer, men vi har en statsråd som bruker sine treminuttere til det ytterste for å vise at vi har hatt en dårlig politikk, mens regjeringen har en bra politikk. Vi vet hva ministeren mener om dette, og jeg synes det er misbruk av Stortingets talerstol å raljere sånn som han har gjort. Jeg vet ikke om «raljere» er et parlamentarisk uttrykk – men sånn er det.

Grunnen til at vi i Arbeiderpartiet stemmer subsidiært for flertallets forslag, er at det er nest best. Når vi ikke

får marsipankake, kan vi ta sjokoladecake isteden. Sånn er det.

Presidenten: Nå fikk presidenten lyst til å si vær så god! (Munterhet i salen.)

Statsråd Ketil Solvik-Olsen [18:34:18]: Det er nok ikke den siste – og i hvert fall ikke den første – blant ledere som ber folk spise kake når de egentlig ber om brød.

Jeg tenker det er viktig å understreke at bompengandelen ikke har økt – bompengandelen har faktisk gått ned. Da vi overtok i 2013, var bompengandelen i nye veiprosjekter over 40 pst. Den hadde økt jevnt og trutt fra Arbeiderpartiet – og de andre regjeringspartiene – overtok i 2005. Stadig flere av de investeringene som ble gjort i veinettet, kom fra bompenger. Bompengandelen gikk opp, opp, opp – åtte år i strekk. Nå går bompengandelen ned. Med de budsjettene som foreligger for 2018, vil bompengandelen være gått ned til under 30 pst. i de investeringene vi gjør nå. Det er et tegn på at vi har en annen regjering, en regjering som løfter veisatsing med økte bevilgninger, ikke med økte bompenger. Det skjer samtidig som øvrige bilrelaterte avgifter ligger relativt flatt – faktisk går ned. Det igjen gjør at bilistene ikke lenger er en melkeku. Det er en balanse mellom hva bilistene betaler inn til statskassen, og hva som brukes til veiformål – faktisk i bilistenes favør for andre gang på to år, men det motsatte av det som har vært tilfellet før.

Når Arbeiderpartiet skal diskutere bompenger, forstår jeg nå at det ikke handler om egen kamp om å ville redusere dem, det handler mest om å forsøke å skape misnøye. Og når enkelte har sagt at dette har vært en snodig debatt, er jo dette den snodigste situasjonen av alle, der et parti bruker Stortingets talerstol ikke for å fremme sine egne standpunkter, ikke for å si de er uenig i andres standpunkter, men bare for å godte seg over at en motpart ikke har fått gjennomslag for sine standpunkter, som en selv er imot. Det synes jeg er rauaradel. Det kan jeg i hvert fall si er uparlamentarisk, i motsetning til «raljering».

Det som er det viktigste her – når alt kommer til alt – er: Dette huset styrer over riksveier og europaveier. Vi har en ansvarsfordeling. Det er fylkene som er eiere av fylkesveier, selv om Arbeiderpartiet akkurat nå ikke vil innse det. Det er et ansvar som vi skal gi fylkespolitikkerne oppgaven å leve opp til, ved å prioritere i de budsjettene de har. Jeg hadde akseptert kritikken som relevant hvis vi over tid hadde kuttet i bevilgningene til fylkene, hvis underskuddene hadde økt, hvis forfallet på våre riksveier og europaveier hadde gått opp, men for alle disse parameterne er det motsatt. Det går i riktig retning: Forfallet på statens veier går ned, fylkeskommunenes

økonomi går opp. Det gir våre fylkespolitikere handlingsrom til å kunne gjøre den jobben. Og det spesielle her er at KS har sendt brev som viser at forfallet på veiene er mindre nå enn i 2013, selv om opposisjonen ikke gir inntrykk av det.

Presidenten: Presidenten vil påpeke at forsøkene på å bruke dialekt når man skal bruke uparlamentariske uttrykk, er fiffige, men det går ikke.

Representanten Morten Stordalen har hatt ordet to ganger tidligere og får ordet til en kort merknad, begrenset til 1 minutt.

Morten Stordalen (FrP) [18:37:41]: Det kan kanskje virke sånn fra opposisjonens side at Fremskrittspartiet ikke har sett at fylkesveiene har forfalt. Da kan jeg bare berolige salen med at jo, det har vi sett, og det så vi også i 2009 og advarte mot det. Særlig Høyre og Fremskrittspartiet advarte i Stortinget den gangen om situasjonen ved å gi bort disse veiene til fylkene.

Når det gjelder Ingalill Olsen og forholdet til bompenger, kan jeg si at det er bare å stemme for de forslagene som kommer til Stortinget. Dem har jo Arbeiderpartiet stemt imot gang på gang, og etterlyser reduksjon. En reduksjon i andelen har det blitt. At det har blitt flere bomstasjoner, er ikke så rart, for det bygges så vanvittig mye mer vei enn før – ergo blir det flere stasjoner.

Det forslaget som foreligger fra flertallet, er mer forutsigbart og godt innrammet, sånn at det faktisk gjøres en god jobb og en ikke foretar en hastebehandling gjennom et Dokument 8-forslag her i Stortinget. Det fortjener faktisk fylkeskommunene og landet, at vi er ansvarlige og seriøse her på Stortinget.

Bengt Rune Strifeldt (FrP) [18:38:55]: Representanten Nævra etterlyser ærlighet. Den bør jo adresseres til representanten Langholm Hansen. Bompengandelen har ikke gått opp. Bompengandelen har, som ministeren var inne på, gått ned fra 40 pst. til under 30 pst. for 2018, men investeringene i vei har gått opp. Vi tar ansvaret for hele veinettet. Derfor er bevilgningene til riksveier økt betydelig under denne regjeringen. Bevilgningene til fylkesveier er også økt betydelig under denne regjeringen. Representanten Nævra etterlyser ærlighet. Den bør kanskje adresseres til opposisjonen.

Vi er alle enige om at vedlikeholdsetterslepet er stort. Det mangler penger for å få fjernet hele etterslepet. Men det mangler heldigvis mindre penger enn da Arbeiderpartiet, SV og Senterpartiet selv styrte. Dagens regjering har for fireårsperioden 2014–2017 bevilget om lag 4,3 mrd. kr til å fornye og oppruste fylkesveiene. Det er vesentlig mer enn de om lag 2,7 mrd. kr de rød-grønne la til grunn i sin NTP for 2014–2023, altså for åtte år. Fyl-

keskommunen er nok i likhet med meg veldig glad for at vi fikk en ny regjering i 2013.

Solveig Sundbø Abrahamsen (H) [18:40:39]: Som saksordfører vil eg takke for debatten. Her er det kome fram tydelege ideologiske skilje mellom posisjon og opposisjon, og saka er godt belyst. Eg er glad for at det er ein samla komité som til slutt stiller seg bak fleirtalsforslaget frå komiteen, at me får utgreidd ei påskjøningsordning for å kunne ta igjen noko av etterslepet på fylkesvegane. Men me understrekar igjen at ansvaret for fylkesvegane er det framleis fylkespolitikarane som har.

Presidenten: Flere har ikke bedt om ordet til sak nr. 8.

Sak nr. 9 [18:41:35]

Innstilling fra transport- og kommunikasjonskomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentant Kristoffer Robin Haug om mindre helseskadelig nærmiljø i byområder (Innst. 240 S (2017–2018), jf. Dokument 8:126 S (2017–2018))

Presidenten: Etter ønske fra transport- og kommunikasjonskomiteen vil presidenten foreslå at taletiden blir begrenset til 5 minutter til hver partigruppe og 5 minutter til medlemmer av regjeringen.

Videre vil presidenten foreslå at det – innenfor den fordelte taletid – blir gitt anledning til seks replikker med svar etter innlegg fra medlemmer av regjeringen, og at de som måtte tegne seg på talerlisten utover den fordelte taletid, får en taletid på inntil 3 minutter.

– Det anses vedtatt.

Arne Nævra (SV) [18:42:24] (ordfører for saken): Jeg takker komiteen for samarbeidet i denne saken.

Som saksordfører har jeg hatt mang en god prat med komitémedlemmene – mest med opposisjonen, må jeg få lov til å innrømme. Komiteen var enig om høring i denne saken, noe jeg er veldig glad for. Der kom det inn flere nyttige synspunkter.

Bakgrunnen for forslagene som blir lagt fram her i dag og debattert i salen, er et representantforslag fra Kristoffer Robin Haug fra Miljøpartiet De Grønne. Representantforslaget, Dokument 8:126 S for 2017–2018, har en alvorlig tematikk, nemlig mindre helseskadelig nærmiljø i byområder.

Det er alminnelig kjent at lokal luft- og støyforurensning i norske byer representerer et betydelig helseproblem. Hele komiteen anerkjenner dette og understreker viktigheten av å treffe effektive politiske tiltak for å redusere luftforurensningen. Men det er ulike oppfatninger om hva som kreves av tiltak, hvem som skal gjennomfø-

re dem, og kanskje også hvor mye man er villig til å betale for dem.

Regjeringspartiene understreker at statlige myndigheter har et ansvar for å sikre kommunene en verktøykasse så de kan gjennomføre tiltak mot luftforurensning, men at det er kommunene som forurensningsmyndighet som er ansvarlige for at bestemmelsene i forurensningsforskriften følges opp.

SV, med følge av Arbeiderpartiet og Senterpartiet, har i merknadene poengtert alvoret i situasjonen ved å hen vise til Folkehelseinstituttets rapport fra 2016, der det ble konkludert med at det bare i Oslo hvert år er 185 mennesker som dør en for tidlig død som følge av luftforurensning.

Stortinget har mange ganger gjort vedtak der målet er å få ned forurensende utslipp generelt og i bymiljøer spesielt – tenk bare på nullvekstmålet for biltrafikk i byene. Det var et framtidsrettet og godt vedtak – at all vekst i persontrafikken i byene skal skje gjennom kollektivtrafikk, sykkel og gange. Det store spørsmålet er selvfølgelig hvordan dette ambisiøse målet skal nås, og hvor gode virkemidler politikerne tør ta i bruk.

Mange byer har vært flinke og tatt betydelige grep, med ulike pakker og samarbeidsløsninger rundt bymiljøavtaler eller byvekstavtaler, noe som har vært en suksessfaktor i de største byene. Men det er dessverre fortsatt flere byområder som ligger over grenseverdiene, og miljømyndighetene forteller at årsmiddelkonsentrasjoner av nitrogenoksider i både Bergen og Oslo er over de nasjonale målene, ifølge Miljødirektoratets nettside.

SV er enig i at det kreves bidrag fra både stat og kommune for å redusere luftforurensningen, og mener som forslagsstilleren at nye tiltak fra statens side er helt nødvendig for å sikre en tilstrekkelig forbedring av situasjonen i noen av de mest utsatte områdene.

En stor del av de utslippene som er vanskelige å hankses med, og som er veldig helseskadelige, kommer fra eksos og svevestøv fra veitrafikken. Det er ikke så underlig at de høyeste nivåene av svevestøv registreres langs de mest trafikkerte veiene. Oslo kommune skriver i sin reviderte handlingsplan for bedre luftkvalitet i Oslo 2018–2020 at selv om det har vært nedgang i forurensningsnivået etter at tiltak som piggdekkgebyr, støvdemping og miljøfartsgrenser ble iverksatt på midten av 2000-tallet, er det fortsatt ikke nok til å nå helsemyndighetenes anbefalinger.

Som nevnt har byvekstavtaler og belønningsmidlene fra staten etter SVs syn vært en avgjørende faktor for en positiv byutvikling i de største byene våre, ikke bare for at grepene for mer kollektivtrafikk og gang- og sykkelveier, triveligere bymiljø, osv. kan tas på grunn av bompenger og statlige overføringer, men rett og slett fordi selve prosessen for byene og omland – det er jo ofte flere

kommuner – innebærer å sette seg ned sammen og tenke, planlegge og handle sammen. Her kan man nesten si at veien er like viktig som selve målet. Statsråden skriver i brev til komiteen at det legges opp til forhandlinger om byvekstavtaler med alle ni byområder som er aktuelle for bymiljøavtaler, innværende år, og mandatet for disse forhandlingene skal forhandles i vår. Det er bra. SV ønsker selvfølgelig at flere mellomstore byer og store tettsteder skal innlemmes i ordningen med byvekstavtaler, og vi satte av en startsum til dette i alternativt budsjett.

Det hadde vært et viktig verktøy for å holde øye med luftkvaliteten og skadevirkningene av den – på en helt annen og mer nøyaktig måte en hittil – om NILUs forslag om et byobservatorium hadde blitt vedtatt. Det vil vi stresse.

Jeg vil ta opp SVs forslag, og så vil jeg komme tilbake til detaljer i et senere innlegg.

Presidenten: Representanten Arne Nævra har tatt opp de forslagene han refererte til.

Kirsti Leirtrø (A) [18:47:58]: Takk til Miljøpartiet De Grønne for et godt representantforslag.

Lokal luft- og støyforurensning i norske byer representerer et betydelig helseproblem. Veitrafikk påfører samfunnet eksterne kostnader i form av ulemper og helseskader. Det gir ikke bare helseskader, men også redusert livskvalitet. En rekke nasjonale og internasjonale undersøkelser viser at befolkningen i europeiske byområder plages sterkt av luftforurensning. Det var også bakgrunnen for at den rød-grønne regjeringen etablerte helhetlige bymiljøavtaler – all befolkningsvekst skulle tas med kollektiv, sykkel og gange, og byene skulle utvikles.

Heldigvis er temaet luft- og støyforurensning noe som opptar flere organisasjoner. Det så vi ikke minst på responsen og deltakelsen vi fikk under høringen i denne saken. Representantforslaget er godt og fokuserer på et alvorlig område. Vi er ikke i tvil om at staten må øke sine bidrag til at lokale mål skal nås, og ikke minst bidra til at kunnskapen om effekten av lokal luft- og støyforurensning økes, f.eks. har Oslo store ambisjoner for byen sin og har langt mer ambisjose mål enn nullvekstmålet i sine planer og tiltak.

Arbeiderpartiet mener det er uheldig at høringsutgaven av jernbanesektorens handlingsprogram ikke er i samsvar med vedtatt NTP når det gjelder utvikling av jernbanen som en del av kollektivtilbudet i og rundt byområder. Dette gjelder spesielt for Oslo, der InterCity er foreslått utsatt i flere år, men det gjelder også for de andre byene våre. Her må vi følge opp, og innsatsen må økes.

Det er også uheldig at vi ikke lenger har en nasjonal, oppdatert sykkelstrategi. Det ble det gitt innspill om i høringsrunden. Den forrige nasjonale sykkelstrategien

ble brukt som rettesnor for regionale og kommunale strategier, og det ville ikke minst vært en fordel med en tverrsektoriell plan som treffer ulike forvaltningsnivåer.

Så vil jeg over til de forslagene som ble fremmet som vi ikke var med på i komitébehandlingen. Når det gjelder forslagene fra SV, vil i salen støtte forslagene nr. 1 og 2, om minst 50 pst. statlig finansiering av baneløsning på Nedre Romerike og av nytt signal- og sikringsanlegg for T-banen i Oslo. Arbeiderpartiet har i Nasjonal transportplan foreslått at staten skal bidra med inntil 70 pst. av kostnadene til store kollektivinvesteringer. Det vil vi komme tilbake til i saken om Oslopakke 3 trinn 2, som nå ligger hos komiteen. Vi har også sagt at staten må ta en større andel av driften av kollektivtrafikken.

Vi vil ikke støtte forslagene nr. 3–6. Det er ikke fordi det er dårlige forslag – det er tvert imot gode forslag – men vi mener at det er en del av de lokale forhandlingene, som må finne sin løsning lokalt. Det blir da feil for oss at Stortinget skal legge slike føringer.

Vi vil støtte forslagene nr. 7–9 og 11, som dreier seg om utredninger og målinger av støy og luftkvalitet og lokal fastsetting av piggdekkgebyr.

Forslag nr. 10, om opprettelse av et byobservatorium i Oslo: Dette mener vi er en god idé. Det er behov for å støtte opp om forskning på dette feltet. Men det konkrete tiltaket er ikke utredet, og vi mener det må inn i budsjettforhandlingene.

Det har kommet noen løse forslag fra Miljøpartiet De Grønne. Vi vil støtte forslagene nr. 12, 13, 16 og 17 – og følgelig ikke forslagene nr. 14 og 15.

Nils Aage Jegstad (H) [18:52:31]: Jeg vil takke MDG for å ha satt et viktig tema på dagsordenen.

Lokal luft- og støyforurensning i norske byer representerer et betydelig helseproblem. Særlig godt kjent er effektene av høy luftforurensning, som kan utløse og forverre sykdommer, først og fremst i luftveiene og hjerte- og karsystemet. Kortvarig eksponering for luftforurensning gir hovedsakelig forverring av eksisterende sykdommer, mens langvarig eksponering også kan bidra til utvikling av sykdom. Problemstillingen er aktuell i flere av de største byområdene, men problemene er aller størst i Bergen og Oslo. I Folkehelseinstituttets rapport fra 2016 anslås det at bare i Oslo dør årlig 185 mennesker som følge av luftforurensning.

Forslagstillerens forslag kan grupperes i tre hovedelementer:

- økt satsing på kollektivtransport, sykling og gange
- bruk av den offentlige innkjøpsmakten til å fremme økt bruk av null- og lavutslippskjøretøy i varetransporten i byene
- større fokus på problemstillingen gjennom forskning, økt fokus på luftforurensning i forbin-

delse med planlegging av nye prosjekter og økt satsing på støvdemping på statlige veier

Det er viktig å påpeke at det allerede gjøres mye for å redusere luftforurensningen. Kollektivtransporten har fått økte rammer, og de største prosjektene gis et statlig bidrag på 50 pst. Kommunene har fått flere virkemidler til å styre trafikkmengden i perioder hvor luftforurensningen er spesielt høy. I tillegg til dette er spørsmålet om lokal fastsetting av piggdekkgebyrene under utredning. Det er også innført en belønningsordning for lokal satsing på sykkel. Gjennom bymiljø- og byvekstavtalene utvikles det gode verktøy for å samordne arealbruken med bruk av kollektivtransport, sykkel og gange som viktige elementer. I flere byområder er det utarbeidet forpliktende arealbruksplaner som også legger til rette for dette.

I kollektivtransporten er bruk av anbud på buss- og båttransport vanlig. Gjennom anbud kan staten, fylkene og kommunene stille krav til miljøavtrykket i valg av teknologi. Dette er kanskje det beste eksemplet på at bruk av offentlig innkjøpsmakt er treffsikkert. Ikke minst i Oslo og Akershus har satsingen på null- og lavutslippsløsninger vært formidabel de siste årene, og gjennom Ruter AS har en lagt grunnen for en grønn kollektivtransport. Andre byer har fulgt i samme spor.

Jeg vet ikke om SV og Miljøpartiet De Grønne tør tenke tanken, men det at flere store veiprojekter legges i tunnel, har en positiv effekt på støy- og støvforurensningen i de store byene. Sammen med økt framkommelighet for bussene ved bygging av separate bussveier er det et av hovedelementene i prosjekter som E18 Vestkorridoren gjennom Bærum og Manglerudtunnelen i Oslo. Dette vil gi positiv effekt på lokal forurensning.

Problemstillingen som representantforlaget tar opp, er viktig. Det er derfor ikke vanskelig å slutte seg til intensjonene i forslaget. Det er imidlertid umulig å ta stilling til forslagene innenfor rammen av et Dokument 8-forslag. Det er til dels store kostnader knyttet til flere av forslagene. Et eksempel er en generell takstreduksjon på 20 pst., som utgjør en økt kostnad på 1,7 mrd. kr per år. Mange av forslagene hører derfor hjemme i behandlingen av Nasjonal transportplan.

Ivar Odnes (Sp) [18:56:34]: Eg vil fyrst få takka forslagsstillaren for å ta opp eit viktig tema og saksordføraren for eit godt arbeid.

Senterpartiet er på lik line med forslagsstillaren opp-teke av korleis vi skal betra luftkvaliteten – ikkje berre i Oslo, men i alle byane våre. Mindre helseskadelege nærmiljø i byområda handlar om meir enn berre transportsektoren, men det er i den sektoren vi har dei største utfordringane. Når vi no etter kvart får fleire utsleppsfrie køyretøy og ein reduserer bilbruken inne i bykjernane,

skulle ein tru ein var komen godt på veg med å betra luftkvaliteten. Men realiteten har seinast i vår synt at det framleis er utfordringar med luftkvaliteten i fleire av byane våre.

Stortinget har gjort fleire vedtak med mål om å få ned forureinande utslepp generelt og i bymiljø spesielt. Vi har ein nullvisjon om at all vekst i persontrafikken skal skje innan kollektivtrafikk, sykkel og gange. Vinteren som har vore, har synt at vi har ei utfordring i å sørgja for å halda fortau, gang- og sykkeltrasear framkomelege slik at denne overgangen til gange og sykkel faktisk skal kunna skje på både sommar- og vinterføre. Vinteren kjem nok framleis kvart år, og det må brukast mykje strøsand for å gjera gang- og sykkelvegane trygge, noko som òg har vore med på å forsterka luftforureininga, slik at ho til tider har vore alarmerande høg.

Senterpartiet meiner at det har vore ei positiv utvikling dei siste åra når det gjeld å redusera luftforureininga. Men skal vi lukkast med å bidra til betre luftkvalitet i alle byane våre, må dette liggja i planverket, der det òg er eit forpliktande samarbeid mellom kommunar, fylkeskommunar og stat.

Vi har no byvekstavtalar i ni byområde, og luftkvalitet er eit viktig element i avtalane. Senterpartiet meiner absolutt at både stat og kommunar må bidra for å redusera luftforureininga, og registrerer at forslagsstillarane meiner at nye tiltak frå staten si side er heilt nødvendig for å sikra tilstrekkeleg betring av situasjonen i nokre av dei mest utsette områda.

I Oslo kommune sin reviderte handlingsplan for betre luftkvalitet i Oslo 2018–2020 vert det vist til at nedgangen i forureiningsnivået etter at tiltak som piggdekkgebyr, støvdemping og miljøfartsgrenser vart sette i verk på midten av 2000-talet, ikkje er nok til å nå anbefalingane frå helsemyndigheitene. Senterpartiet registrerer òg at storbyane våre har ei stadig aukande befolkning. Mindre helseskadelege nærmiljø i byområda er difor viktig i utviklinga, planlegginga og tilrettelegginga av byområda våre.

Senterpartiet meiner at arbeidet med å fremja betre luftkvalitet i byane våre må vera langsiktig og godt forankra i planverk som det er tilslutning til både lokalt, regionalt og nasjonalt. Difor støttar ikkje Senterpartiet forslaget frå SV i saka, men meiner at dette er gode tiltak, som bør kunna takast med i både planarbeid og budsjett for vidare handsaming for gode bu- og levemiljø i byane våre. Av same grunn kjem vi heller ikkje til å støtta dei lause forslaga som truleg vert fremja av representanten Stoknes seinare.

Jon Gunnes (V) [19:00:40]: Luftforurensning i både Norge og andre land er et stort problem. Det forårsaker for tidlig død og reduserer livskvaliteten for mange. Det

hemmer mobilitet til utsatte grupper når luftforurensningsnivåene er høye. Ingen ønsker en hverdag der barn med astma må holde seg inne i barnehagene på grunn av mye luftforurensning. Støy- og lysforurensning er også en stor plage.

Forslaget som debatteres, kan leses som at det hovedsakelig er forfattet for Oslo. Problematikken er helt klart stor i Oslo, men også i mellomstore og små byer, som Trondheim, som Mo i Rana – vi må ikke glemme at det gjelder over hele landet. Venstre er opptatt av at alle byer skal oppfylle nasjonale krav og EU-krav til grenseverdier for støy, luftforurensning og klimagassutslipp. Derfor jobber Venstre hele tiden for økte bevilgninger til kollektivtransport, syklist og fotgjengere i både landets kommuner, fylker, på Stortinget og i regjering.

Litt over til Oslo igjen: Jeg ser at Miljøpartiet De Grønne har et forslag – det opprinnelige forslaget, som fremmes på nytt igjen av SV – og jeg stusser over at det skal være et forslag om miljøfelt på E6 i Groruddalen. Dette er jo utredet. Tiltaket viser motsatt effekt av det som er ønskelig, nemlig mer luftforurensning. Venstre ønsker også å gjøre noe for å bedre luften i Groruddalen, men da må vi se på virkemidler som fungerer. Vi er glad for at Statens vegvesen er i gang med en systemanalyse som kan avklare trasé for ny riksveidialog – unnskyld, riksveidiagonal, jeg tror ikke veiene snakker sammen – mellom rv. 4 Trondheimsveien og rv. 163 Østre Aker vei. Venstre har i mange år vært opptatt av å redusere belastningen av støy og støv for beboerne langs Trondheimsveien. Venstre har jobbet for å få på plass en egen plan for tungrtransport i Groruddalen. Vi mener en løsning for beboerne langs Trondheimsveien må på plass så snart som mulig, og ser med stor optimisme fram til at Vegvesenet blir ferdig med sin analyse.

Så litt over til piggdekk: Omfanget av partikler i luften som følge av biltrafikken er sterkt avhengig av bilens evne til å slite ned eller rive opp veidekket. Piggdekk produserer 20–40 ganger større mengder partikler enn piggfrie dekk, og det er således viktig å holde andelen biler uten piggdekk høy, spesielt i tettbygde områder. Mindre bruk av piggdekk i tettbygde områder har stor effekt for reduksjon av de grovere partiklene. Innføringen av piggdekkgebyr i flere byer har gitt effekt ved at flere har tatt i bruk piggfrie dekk. Derfor er jeg glad for at Vegdirektoratet utarbeider et høringsdokument for en endring av piggdekkgebyrforskriften, slik at den nå kan sendes ut på høring, at vi kanskje får en forenkling og byene kan håndtere dette mer selv.

Støvbinding og vasking av veier er helt klart et godt tiltak. I Trondheim har man prøvd magnesiumklorid, man har vasket, og det har gitt meget god bedring av luftkvaliteten langs strekningene der det tidligere var mest ille.

Det er viktig at luftkvaliteten er på agendaen, og at vi får stadige diskusjoner om dette temaet. Dette er ikke et problem som kan legges i skuffen. Derfor er det fint at Miljøpartiet De Grønne løfter problemstillingen, selv om tiltakene de foreslår, enten omhandler budsjettspørsmål eller er i prosess allerede.

Tone Wilhelmsen Trøen hadde her gjeninntatt presidentplassen.

Per Espen Stoknes (MDG) [19:05:33]: I en ny studie fra Verdens helseorganisasjon, WHO, kom det fram at 90 pst. av verdens befolkning puster inn forurenset luft. På verdensbasis dør om lag utrolige sju millioner mennesker hvert år etter å ha pustet inn luftpartikler som bl.a. kan føre til slag, hjertesykdommer, lungekreft og lungebetennelse. Luftforurensning er en trussel for oss alle, også for oss som bor i norske byer. Om jeg skulle peke ut ett sted i landet vårt der vi klart ville fått mest igjen for å ta tak i problemet med luftforurensning og støy, tror jeg at Groruddalen i Oslo ville kommet høyt opp på lista. Her har vi noen av landets triveligste nabolag fanget i et nett av tre av Norges mest trafikkerte veier, som går parallelt gjennom dalen. Heldigvis finnes det masse gode løsninger, og hvis vi lykkes i Groruddalen, kan vi vise at vi kan lykkes med å gi folk en trygg hverdag med helsefremmende nærmiljø i alle deler av landet. Det er derfor De Grønne har levert et representantforslag med en rekke forslag som både kan komme dem som bor i Groruddalen, til gode, og også forslag for å bedre helsa til alle i landet som bor i byer.

Lavere priser på kollektivtrafikk er bare ett av flere tiltak som gjør at flere kan reise mer miljø-, helse- og klimavennlig. Vel så viktig er det å gi folk et bedre tilbud med hyppigere avganger, slik man f.eks. gjør i Oslo kommune. I 2017 fikk Oslo 1 000 flere avganger med buss og trikk, og Oslo investerer også tungt i infrastruktur som vil gjøre kollektivtransport lettere tilgjengelig for enda flere i årene framover. Rask innfasing av elbusser er også blant investeringene.

Denne opptrappingen burde vært gjort for mange år siden, og i alle disse årene har mange mennesker som bor nær disse store veiene, blitt utsatt for en helt uakseptabel belastning av både støy- og luftforurensning. Dette rammer særlig de svakeste blant oss – dem som ikke har råd til å kjøpe seg en bolig langt unna de støyende veiene. Det haster å redde helsa til de mange som er utsatt.

I Oslo har derfor en bred koalisjon av både Høyre, Arbeiderpartiet, Miljøpartiet De Grønne, Venstre, SV og Kristelig Folkeparti blitt enige om en rekke tiltak for å vri konkurransen fra privatbilisme til kollektivtransport. Det inkluderer bl.a. flere bomstasjoner med høyere takster.

Men det finnes mange flere måter å legge til rette for mer klima-, miljø- og helsevennlige reisevaner på. Vi i De Grønne ønsker flere positive tiltak som gjør hverdagen lettere for dem som har dårlig råd. Ved å gjøre kollektivtransport billigere gjør vi det også lettere for dem blant oss som har trang økonomi og ikke får hverdagen til å gå opp, samtidig som vi får luft som vi kan puste inn også i framtiden. Det er derfor vi bl.a. foreslår å senke prisene på kollektivtransport med 20 pst.

Vi i De Grønne ønsker ikke å bruke milliarder av kroner på å bygge nye veier som stimulerer til enda mer utslipp og mer støy. Vi vil heller bruke de pengene på vedlikehold av de veiene vi har, på å elektrifisere kollektivtrafikken, på trafikksikringstiltak, og ikke minst på billigere, bedre og hyppigere kollektivtilbud.

Til slutt vil jeg rette en stor takk til SVs Arne Nævra for saksordførerjobben og et veldig godt samarbeid i denne saken.

Med det tar jeg opp Miljøpartiet De Grønnes forslag.

Presidenten: Representanten Per Stoknes har tatt opp de forslagene han refererte til.

Statsråd Ketil Solvik-Olsen [19:09:40]: Tematikken som tas opp, er viktig. Det angår hverdagen vår, og det er noe som en hyppig diskuterer i samfunnet, naturlig nok. Det å kunne ferdes rundt og vite at luftkvaliteten er god, at en ikke har støy og lysforurensning som holder en våken eller plager en, er en del av det som gir oss livskvalitet i hverdagen.

I vår Nasjonal transportplan som ble framlagt i fjor, var dette en av de viktige tingene som ble diskutert: Hvordan vi skal utvikle et samfunn som har god mobilitet, gode transportløsninger, men som også ivaretar både storbyer og lokalsamfunns behov for gode leveforhold. Noen av de prosjektene som gjennomføres, er spesielt med henblikk på lokalmiljøet, ikke nødvendigvis fordi de gir ny vei som ikke eksisterer i dag, men fordi en flytter trafikken vekk fra lokale områder. Et av de prosjektene som vi gjerne kan vise til, som har blitt gjennomført tidligere, er nettopp Operatunnelen, som flytter mye trafikk fra der folk oppholder seg i Oslo, og ned under bakken – egentlig et av de beste tiltakene vi har. Det bør reflektere at det å bygge nye veier også er gode miljøtiltak mange ganger. E18 Vestkorridoren har blitt nevnt av flere. Den er også et miljøprosjekt i så måte. Det handler om å få bedre kollektivløsninger og bedre gang- og sykkelløsninger, men også om å flytte trafikken vekk fra de lokalområdene der folk bor.

Gjennom ulike tiltak vil vi kunne se en gradvis videreutvikling der utslippene går ned, lokalmiljøene blir bedre, samtidig som folks hverdag blir enklere. Vi ser det spesielt innenfor kjøretøyteknologi, og når det gjelder bil i Norge, har vi kommet langt med utslippsfrie biler.

Også for varebiler, busser og lastebiler har staten virkemidler som gjør at det er attraktivt å kjøpe den typen kjøretøy. I budsjettforliket med Venstre og Kristelig Folkeparti – før Venstre kom inn i regjering – fikk vi ordninger på plass, f.eks. støtteordninger for vraking av varebiler når en kjøper nye elvarebiler. For bare få uker siden fikk jeg være med og kjøre en av de første ellastebilene i Norge, og vi har vel alle vært inne i i hvert fall én elbuss gjennom tidene. Vi fyller altså ikke byene med dieselbiler, vi fyller veiene med utslippsfrie biler. Det er et viktig grep i seg selv, selv om en alltid kan diskutere miljøregnskapet i livstidssyklusen til det samme kjøretøyet.

Vi har gjennom kollektivsatsing styrket byenes mulighet til å investere mer for et bedre tilbud, og vi ser at Oslo er en av byene som benytter seg av det. Støtteordningen gjennom belønningsordningen er firedoblet under dagens regjering. Det gir Oslo et økonomisk handlingsrom til å gjennomføre de løftene som vi nå ser. I tillegg har vi utviklet ikke bare bymiljøavtaler, men byvekstavtaler, som gjør at en tar investeringene inn i lys av den arealpolitikken som en lokalt bør føre.

På jernbanen er det en sterk satsing der bevilgningene til bygging av ny jernbane og vedlikehold av eksisterende har økt. Vi bruker over 3 mrd. kr årlig på å kjøpe tog tjenester, slik at flere kan reise med tog til en lavere pris, og vi kjøper nye togsett.

På veisiden har jeg allerede nevnt E18 som et bynært prosjekt, som også handler om lokalmiljøet. Det å sørge for at en feier veiene våre, at de er godt vedlikeholdt for både å redusere støy fra kjøretøy og virvling av partikler, er en viktig del av denne jobben. Styrking av arbeidet med gang- og sykkelveier, både fra statens hånd og fra kommunenes hånd, er en viktig del. Bevilgningene har blitt doblet de siste fire årene når det gjelder satsingen på sykkelveier, bl.a. gjennom et godt budsjettsamarbeid med Kristelig Folkeparti og Venstre.

Også innenfor skipsfarten er det viktig at vi ser på lokalmiljøet. Mange havner ligger sentralt der mange folk bor og ferdes. Derfor er det viktig med den grønne teknologisatsingen, som skjer spesielt gjennom Næringsdepartementet, der vi også utvikler ladeinfrastruktur, landstrøm, og bidrar til utvikling av batteriteknologi nettopp for å fjerne utslippene fra der folk bor.

Jeg kunne også nevnt en rekke virkemidler som kommunene har og kan ta i bruk, både av positive og mer restriktive virkemidler. Når Miljøpartiet etterlyser f.eks. muligheten for å kunne redusere takstene på kollektivtrafikken med 20 pst., er det noe fylkeskommunen og kommunen allerede kunne gjort. En trenger ikke fremme forslag i Stortinget om det. Men det er et budsjettspørsmål hvis en vil ha mer penger fra staten til det. Der kan jeg bare minne om at Venstre i sin tid fikk gjennomslag for at vi skulle redusere takstene på månedskort på

jernbanen på lange distanser. Tiltakene er mange. Mange av dem er vi i gang med, men noen er jeg uenig i, for de er mer restriktive enn nyttige. Det er en del av den viktige politiske debatten for å finne gode løsninger.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Arne Nævra (SV) [19:15:25]: Jeg skulle gjerne likt å høre statsrådets syn på forslaget fra NILU, Norsk institutt for luftforskning, altså anbefalingene fra dem om et byobservatorium. Dette forslaget har kommet etter at statsråden kom med sitt brev, og det var opprinnelig ikke en del av Miljøpartiet De Grønnes forslag. Det er åpenbart at NILU har et godt poeng. Det finnes tilsvarende målestasjoner på Svalbard – det er vel i Ny-Ålesund, på Zeppelinfjellet. Det har et internasjonalt ry. Vi har vel et i Agder, men jeg tror ikke det foreløpig er etablert noen i storbyer eller byer i det hele tatt i Norge. Dette ville i så fall bli det første. Det ville det bli veldig interessant å få i den største byen vår – et observatorium som har sensorer ute som måler parameter som vi i dag ikke får målt. Dette ville være veldig viktig forskning, også for å gjøre tiltak.

Er dette et forslag som statsråden vil ta med seg og eventuelt fremme i forbindelse med arbeidet med statsbudsjettet – eller i hvert fall utrede videre?

Statsråd Ketil Solvik-Olsen [19:16:27]: Rent konstitusjonelt ligger nok ansvaret for dette mer under klima- og miljøministeren enn undertegnede. Jeg har ikke lyst til å kvittere ut verken positivt eller negativ på det. Men vi har hatt mange møter hvor bl.a. NILU har vært til stede for å diskutere luftforurensingskriterier og hvordan en måler det. Jeg har også besøkt flere teknologimiljø, bl.a. i Trondheim, der en mener at det er mulig å kunne plassere ut langt flere målestasjoner med en litt enklere teknologi, men med en vanvittig mye lavere kostnad, som kan gi oss et bedre bilde av både spredning av luftforurensing og liknende. I dag har en gjerne relativt store og dyre målere, og så må en anta hvordan dette sprer seg utover. Jo mer kunnskap vi får om dette, jo mer informasjon vi kan gi dem som ferdes i byene, slik at de kan unngå røde soner hvis de oppstår, og heller kan bevege seg ett kvartal lenger bort, hvor det er grønn sone, vil det gi alle en mulighet til å ferdes på en enklere måte.

Arne Nævra (SV) [19:17:32]: Jeg takker for svaret fra statsråden.

Hvis dette ikke er helt innenfor denne statsrådets ansvarsområde, betyr det kanskje at han kan samtale om dette med den som har ansvaret, nemlig Elvestuen, og ta dette forslaget med seg, for jeg tror at NILU har et veldig godt poeng her. Det er en sterk faginstusjon. Det hadde vært veldig interessant å høre statsrådets syn, hvordan

han har vurdert innholdet i det og intensjonen med det – jeg regner med at statsråden har lest det – og om han på et vis kunne fronte det innad i regjeringen. Så det kom jeg på et vis litt rundt.

Presidenten: Presidenten vil bemerke at siden dette ikke ligger innenfor statsrådets konstitusjonelle ansvarsområde, får statsråden selv vurdere om han vil svare på dette oppfølgingsspørsmålet.

Statsråd Ketil Solvik-Olsen [19:18:31]: Som jeg nevnte – eller i hvert fall prøvde å nevne – mener jeg det er viktig at hvis vi klarer å fange mer informasjon, som gjør at vi har mer kvalitativ data til både beslutninger som vi som politikere skal ta, og som gjør at en kan bidra med informasjon til dem som beveger seg ute i hverdagen, er det en fordel. Nøyaktig hvordan en skal gjøre dette, om en skal gjøre mer enn det en gjør i dag, om vi skal la NILU gjøre det innenfor sine egne grenser, innenfor egne økonomiske rammer eller på en annen måte, må vi komme tilbake til.

Jeg har diskutert dette med kollegaer tidligere, men ikke med Elvestuen, og noe som har inspirert meg, er at jeg i Trondheim traff en gründerbedrift som har utviklet teknologi til å måle billigere, men ikke fullt så detaljert som NILUs målere. Fyren som sto bak dette, var astmatiker, og han sa at hvis dette kunne gi ham informasjon om hvilke ruter han burde gå til jobb på de dagene luften er som verst, ville det øke hans livskvalitet. Hvis vi kan bidra med den typen informasjon, ville det vært nyttig.

Presidenten: Replikordskiftet er omme.

De talere som heretter får ordet, har en taletid på inntil 3 minutter.

Arne Nævra (SV) [19:20:05]: Jeg registrerer som saksordfører at det er stor enighet i salen om beskrivelsen av alvoret bak dette forslaget om luftforurensingens alvorlighetsgrad. Jeg registrerer også at alle som har hatt ordet, er enig i intensjonen bak forslagene.

SV mener at statlig finansiering av store kollektivprosjekt – dette fikk jeg ikke tid til å nevne i sted – er helt avgjørende for å nå nullvekstmålet som et samlet storting har sluttet seg til. Vi peker i merknaden vår på at det er uklart om baneløsningen for Nedre Romerike og signal- og sikringsanlegget for T-banen i Oslo er sikret 50 pst. statlig finansiering. Vi vil understreke at begge prosjektene er ganske avgjørende for framtidens kollektivtilbud i Oslo-regionen. Det er et viktig grep for å lykkes med å få en større andel av transporten i Oslo over på transportformer som begrenser nettopp støy og luftforurensing. At NTPs mål for intercitysatsingen på Østlan-

det blir skjøvet ut i tid, er selvfølgelig også tragisk i denne sammenhengen.

SV har – som alle representantene har sett – foreslått mange enkeltvedtak, spesielt for Oslo-området. Deler av denne problematikken ville naturlig vært i saksfeltet rundt Oslopakke 3, som flere representanter har nevnt, men vi valgte likevel å ta med en del forslag som spesielt dreier seg om byluft og forurensing i hovedstaden, siden forslagsstilleren også la opp til det.

Opposisjonen har i stor grad det samme synet på hva som kreves av tiltak for å bedre luftkvaliteten i byene, men det er litt underlig at ikke også noen av regjeringspartiene i større grad kunne vært med på flere merknader – om ikke annet – der alvoret blir beskrevet. Det er kanskje aller mest skuffende at det ikke ser ut til å bli flertall i salen for vårt forslag om et byobservatorium i Oslo, som jeg også tok opp i replikkordskiftet med statsråden.

Lite grann om vår stemmegivning: Vi støtter selvfølgelig våre egne forslag, men vi vil også støtte alle Miljøpartiet De Grønnes forslag, men med ett unntak. Det gjelder nr. 15, hvor de foreslår en flat reduksjon på 20 pst. på kollektivsatsene over hele landet. SV har omtrent det samme synet og har foreslått det i sitt alternative statsbudsjett når det gjelder NSB, som staten – på en måte – rår over. Men vi synes ikke det er riktig å trøkke dette ned over fylkeskommunene, som må bestemme dette selv. Vi vil heller øke rammene til fylkeskommunene, hvilket vi faktisk gjør. Vi går også inn for et nasjonalt ungdomskort – det har vi gjort i flere år – for vi synes det er viktigere å begunstige ungdommen.

Presidenten: Flere har ikke bedt om ordet til sak nr. 9.

Sak nr. 10 [19:23:12]

Interpellasjon fra representanten Nina Sandberg til forsknings- og høyere utdanningsministeren:

«Fremragende forskningsmiljøer er blant hovedsatsingene i Stortingets langtidsplan for forskning og høyere utdanning, men Norge har for få forskningsmiljøer i verdenstoppen. Regjeringen mangler virkemidler for å utvikle varige toppforskningsmiljøer, skrev nylig fire professorer i Dagbladet. De peker på at sentrene for fremragende forskning har vært vellykket, men at styrings- og finansieringsregimet vanskeliggjør finansiering utover ti år. Liknende problematikk ligger under 15 forskningsmiljøers nylige opprop for mer langsiktig finansiering av europa-forskning. Korte horisonter vanskeliggjør langsiktig planlegging, gjør kompetansmiljøene sårbare og tapper krefter. For å rekruttere de beste trengs faste stillinger og tidsperspektiv bestemt av vitenskapen, ikke

prosjekt lengden. Hva vil statsråden gjøre for å bevare og utvikle toppforskningsmiljøene våre?»

Nina Sandberg (A) [19:24:18]: Med kunnskap skal landet bygges videre. Når jeg i dag fremmer denne interpellasjonen på vegne av Arbeiderpartiet, er det på trygg grunn. Dette er et spørsmål vi som parti har jobbet lenge og grundig med. I 2015 satte sentralstyret vårt ned et utvalg med studenter, vitenskapelig ansatte og representanter fra arbeids- og næringslivet. Dette utvalget har arbeidet ut en gjennomarbeidet strategi for høyere utdanning og forskning og gitt innspill til dagens partiprogram. Helt sentralt i den offensive politikken vi utarbeidet, står den saken som jeg tar opp til prinsipiell debatt i dag.

Langtidsplanen for forskning og høyere utdanning er en revidering. En av de viktigste anbefalingene fra OECDs landgjennomgang er at det må gjøres mer for å dyrke fram fremragende forskningsmiljøer og internasjonalt ledende universiteter.

Vi i Arbeiderpartiet har høye ambisjoner for kunnskapsnasjonen Norge fordi forskning er en forutsetning for utvikling og vekst. Det å videreutvikle fremragende vitenskapelige miljøer i verdensklasse er også etter vår vurdering en av de aller viktigste oppgavene innenfor høyere utdanning og forskning. Norge skal ikke være best i alt, men vi skal utnytte de forutsetningene vi har. Vi skal være en ledende drivkraft i kunnskapsutviklingen og ha verdensledende kompetanse innenfor områder der vi har særlige fortrinn, komparative fordeler som er viktige for oss, for Norges konkurransevne og attraktivitet påvirkes selvsagt av hvor gode kompetansmiljøene våre er. Et høykostland som Norge kan konkurrere i kvalitet og produktivitet. På utvalgte områder skal vi ha fagmiljøer som hevder seg i internasjonal toppklasse. Det næringslivet vi skal leve av i fremtiden, kommer til å vokse ut av næringer hvor vi er sterke i dag.

Siden 1930 har verdiskapingen i Norge utenfor petroleumssektoren blitt sjudoblet i realverdi. Det er nettopp forskning og høyere utdanning som – sammen med et velferdssamfunn der flest mulig tar del, og en klok forvaltning av naturressursene – er de faktorene som har lagt grunnlaget for denne veksten.

Vi trenger virkemidler som gir de aller beste forskerne ekstra gode muligheter til å skape ny kunnskap og bidra til ny forståelse og gjennombrudd på forskningsfronten. Det betyr at vi må utvikle virkemidler som tydeligere dyrker fram høye ambisjoner og legger til rette for toppkvalitet. Forskningstunge institusjoner må sikres god basisfinansiering og jobbe tett sammen med andre aktører, som departement, forskningsråd og EU.

Det må være et mål for Norge at vi har verdensledende forskningsmiljøer som bidrar til ny forståelse og bed-

re konkurransekraft, som har evne til å møte våre samfunnsutfordringer, og at norske fagmiljøer evner å tiltrekke seg og utvikle de beste talentene. Og det må være et mål at de beste forskerne og studentene har bygg og infrastruktur i verdensklasse. Her har en samlet stortingskomité, etter forslag fra Arbeiderpartiet, nå gått sammen om at dette må konkretiseres og innlemmes konkret og forpliktende i den nye langtidsplanen. Det forutsetter jeg selvsagt at regjeringen følger opp.

Som vi har programfestet i Arbeiderpartiet, trenger vi en prioriteringsliste for bygg og infrastruktur for å legge til rette for forskning av høy kvalitet ved universitetene og høyskolene.

Det er ikke bare vi i Norge som leter etter virkemidler for å øke innovasjonen og fornye næringslivet. De fleste land ser dette som et viktig grunnlag for nasjonalinntekten sin. Et konkurransedyktig forskningssystem er avhengig av forskningsmiljøer som hevder seg i verdenstoppen, i tillegg til stabilt gode forskningsinstitusjoner som leverer forskning tilpasset samfunns- og næringsliv. Vi skal ikke bare ha stjerneforskere, men vi må ha dem også. Det er her snakk om toppene, som kan være til inspirasjon og utvikle og spre ny kunnskap og ny viten, for det er slik at god forskning i nesten alle tilfeller kommer ut av forskningsmiljøer av høy kvalitet.

Derfor trenger Norge en tydeligere politikk for å fremme de aller beste miljøene, en politikk som styrker de viktigste betingelsene for å skape verdensledende forskning. Jeg mener at rulleringen av langtidsplanen er en god og riktig anledning til å være ambisiøs på vegne av norsk forskning. Derfor utfordrer jeg statsråden på dette. Selv om fremragende forskningsmiljøer var blant hovedsatsingene i Stortingets første langtidsplan for forskning og høyere utdanning, har Norge ikke mange nok som hevder seg i verdenstoppen. Vi mangler en nasjonal plan for hvordan vi skal videreutvikle de gode miljøene våre. Vi mangler rett og slett et system som legger til rette for stabil toppforskning.

Jeg mener prinsipielt at vi alltid må vurdere om finansieringen og organiseringen av forskningen er god nok for å nå målene vi som nasjon har satt oss. Vi bør skjule til hvordan andre land rigger toppforskningen sin, men samtidig være klar over egenarten vår. Det finnes ikke identiske paralleller til det norske systemet, med vårt skille mellom en godt finansiert universitets- og høyskolesektor og en instituttsektor som hovedsakelig er oppdragsfinansiert. Det betyr ikke at vi nødvendigvis har valgt den modellen som gagnar oss best til evig tid. Vi bør alltid samrå oss med sektoren og partene. Men til sjuende og sist er dette en viktig del av den sittende regjerings ansvar, de som styrer landet, og som snart skal legge fram forslag til ny plan. Tidsperspektivet er blant de rammene som må ses på. Vi i Arbeiderpartiet

ser et åpenbart behov for å tenke lenger innenfor forskningspolitikken enn vi har gjort tidligere i Norge. Vi trenger ordninger som går lenger enn ti år.

Det er viktig for meg å understreke at vi har mange dyktige forskere i Norge. Noen av dem er verdensledende. Vi i Arbeiderpartiet er godt fornøyd med sentrene for fremragende forskning, men vi slår fast at toppforskning og det å videreutvikle viktig kompetanse krever mer langsiktig finansiering. Det å bygge opp og beholde posisjonen som verdensledende synes å betinge langsiktighet, og da blir selv ikke ti år lenge nok. Dette har ulike forskningsmiljøer påpekt, og dette har jeg også registrert at direktøren i Forskningsrådet er enig i. Han har uttalt at det som står i interpellasjonen, er vi alle enige om, nemlig at det er viktig å satse på toppforskning, og at det er langsiktighet i denne satsingen. Én av utfordringene vil være å finne finansieringsmodeller som kan videreføre de beste av de eksisterende sentrene for fremragende forskning. En annen vil være å ta stilling til om det skal satses innenfor universitetene, utenfor eller begge deler.

Arbeiderpartiet har ikke de endelige løsningene på egen hånd, men vi er svært spent på hva den ansvarlige statsråden vil foreslå som de viktigste tiltakene for å ta vare på og videreutvikle fremragende forskning i verdenstoppen. Jeg har registrert at det har pågått en diskusjon i sektoren og i ulike medier etter nyttår, at den fortsatt pågår, og at det naturlig nok er ulike syn på hva som bør gjøres. Dette er en viktig debatt, og med denne interpellasjonen løftes den inn i Stortinget. Det gjør vi fordi debatten om hvordan vi best sikrer toppforskningens framtid, er viktig for Norge.

Statsråd Iselin Nybø [19:31:58]: La meg først få takke representanten Nina Sandberg for å løfte dette spørsmålet og dette temaet, for det er et tema som veldig godt kan drøftes i Stortinget, både nå og når langtidsplanen blir lagt fram i høst.

Vi har relativt få toppforskningsmiljøer i Norge. Det å løfte fram flere verdensledende fagmiljøer er en viktig prioritering i langtidsplanen for forskning og høyere utdanning. Men vi har allerede flere fagmiljøer som hevder seg godt internasjonalt, og pilen peker oppover. Og det er slett ikke slik at vi mangler virkemidler for å utvikle toppforskning.

Jeg mener at den positive utviklingen er et resultat av at både regjeringen, Forskningsrådet, institusjonene og fagmiljøer har vært flinke til å prioritere, til å konsentrere og til å tenke langsiktig. For forskningens natur er langsiktig. Å etablere toppmiljøer vil som regel kreve langt mer enn ti år, som er det som er tidsrammen for Senter for fremragende forskning, SFF, og da tenker jeg særlig på de valgene og de prioriteringene som vertsin-

stisjonen må gjøre før og etter senterperioden, i f.eks. forskerrekuttering, utstyr, bygg, infrastruktur og andre strategiske investeringer.

I løpet av senterperioden legger vertsinstitusjonen inn betydelige bidrag. SFF-bevilgningen fra Forskningsrådet utgjør bare ca. 20 pst. av det totale budsjettet til sentrene. Resten av midlene er kommet fra vertsinstitusjonene og andre finansieringskilder, som f.eks. andre programmer i Forskningsrådet eller EUs rammeprogram for forskning og innovasjon.

For at et forskningsmiljø skal holde seg i verdenstoppen over lengre tid, krever det store og langvarige forpliktelser fra vertsinstitusjonen. Et eventuelt nytt virkemiddel, som f.eks. en SFF+-ordning eller tilsvarende, vil ikke endre på det faktum at det kommer til å kreve mye fra vertsinstitusjonen. Derfor må det også først og fremst være institusjonenes ansvar å ivareta disse fremragende miljøene som de har. Jeg mener at institusjonene i dag er seg bevisst det ansvaret, og at de er godt rustet for den oppgaven. Nesten 70 pst. av forskningen på universiteter og høyskoler finansieres over institusjonenes grunnbudsjetter, noe som er ganske høyt sammenlignet med de aller fleste andre land.

Virkemidler fra Forskningsrådet og EU skal supplere og stimulere kvalitetsarbeidet ved institusjonene. Den svenske professoren Mats Benner, som på oppdrag fra Norges forskningsråd har vurdert kvaliteten på norsk forskning som jevnt god, sa til tidsskriftet *Forskningspolitikk* i 2014:

«Men en vellykket senterpolitikk er ikke nok; i den ser man bare de absolutte toppene. Ropet på flere SFFer og mer FRIPRO-midler er snarere et symptom på problemene, ikke løsningen på dem. (...) endring må komme innenfra.»

Institusjonene må ha gode systemer for å fremme og for å prioritere kvalitet, og de må tenke på kvalitet i alt de gjør. Vi må ha en kultur for kvalitet både i forskning og i høyere utdanning. Det er en krevende oppgave å styre universiteter og høyskoler, og det er mange hensyn som skal ivaretas.

Jeg mener imidlertid at vi må stole på at institusjonene klarer å ivareta den langsiktige kvalitetsforskningen, for noe annet er nesten som å gi opp. Eller for å si det på annen måte: Hvis det er riktig, slik som enkelte har hevdet, at SFF-miljøer ramler sammen og smuldrer opp med en gang SFF-støtten forsvinner, trenger vi hardere lut enn et nytt virkemiddel i Forskningsrådet. Men heldigvis er ikke det tilfellet, for forskere fra de aller fleste av de avsluttede sentrene fortsetter å publisere forskning i verdensklasse, men ofte med litt endring i organiseringen av forskergruppene og med finansiering fra andre ordninger. Det er imidlertid ingenting som tyder på at miljøene smuldrer opp. Tvert imot vil jeg si at mitt inn-

trykk er at det skjer mye positivt på institusjonene. Vi er virkelig i ferd med å bygge en kultur for kvalitet. Alle de store universitetene har programmer for å utvikle verdensledende forskning og gi de beste miljøene gode arbeidsvilkår. Regjeringens støtte til rekruttering av toppforskere, 70 mill. kr per år fra 2015 fordelt etter noen bestemte kvalitetskriterier, har bidratt til denne utviklingen, og aksepten for å prioritere hardere og støtte ekstra opp om de beste har blitt større.

Det er også viktig at universitetene og høyskolene har tydelige profiler og prioriterer noen områder framfor andre, slik at ikke finansieringen blir for fragmentert. Det var også et viktig premiss i og for strukturreformen.

Satsing på yngre forskere og på studiekvalitet er også viktig for framtidig kvalitet, og i kvalitetsmeldingen stimulerer regjeringen til utvikling av egne tilbud til de mest talentfulle og motiverte studentene, f.eks. bruk av honours-programmer og forskerlinjer i flere fag. Flere av SFF-ene driver forskerskoler, og ca. 800 ph.d.- og post doc.-kandidater har tilknytning til de 21 sentrene som er etablert.

Langtidsplanen for forskning og høyere utdanning er i seg selv et viktig verktøy for å sikre langsiktighet. Det har vært lange linjer i forskningspolitikken i lang tid, men det er blitt forsterket og tydeliggjort gjennom langtidsplanen. Nå er vi jo i ferd med å revidere den langtidsplanen, og målet om at vi skal utvikle flere fremragende fagmiljøer, vil stå fast. Det skal være rom ved institusjonene for å sette høye ambisjoner, og vi skal bidra til å løfte flere norske fagmiljøer inn i verdenstoppen.

I arbeidet med å revidere langtidsplanen må vi vurdere om incentiver og virkemidler skal utvikles videre, men vi må gjøre det på en slik måte at ansvaret ikke trekkes vekk fra universitetene. Vi må også balansere behovet for langsiktighet mot behovet for å slippe til nye miljøer. Fagmiljøer, institusjoner, virkemiddelapparatet og regjeringen må sammen prioritere tøffere på kvalitet når planene for fremtiden skal legges.

Jeg ønsker denne debatten velkommen her i dag, men jeg minner også om at langtidsplanen legges fram til høsten, og selv om jeg ikke nå vil si hva som kommer til å ligge der, tror jeg ikke noen blir overrasket over at dette også kommer til å være et tema som ligger i den reviderte langtidsplanen når den legges fram til høsten.

Nina Sandberg (A) [19:40:36]: Jeg takker statsråden for svaret, men jeg blir litt bekymret når jeg hører at det er et ganske uforpliktende svar, og synes at jeg er vitne til en litt lite offensiv holdning i et spørsmål som er så viktig for Norge. Jeg slo i det innledende innlegget fast at forskning er grunnleggende for fremtiden, for vekst og velferd og ikke minst for omstillingsevne. Toppforskning kommer til å spille, eller må spille, en nøkkelrolle

i dette. Det er nettopp derfor fremragende forskning har en helt rettmessig plass blant de viktigste målene i langtidsplanen, og det er derfor det bør være en ansvarlig statsråds hovedprioritet å identifisere de viktigste grepene for å nå dette hovedmålet. Jeg mener dette er en for viktig mangel ved måloppnåelsen i norsk forsknings- og innovasjonspolitikkk til å overse og la være å utbedre.

Det er mye godt arbeid som gjøres på institusjonene, men la meg ta det statsråden sier, på alvor. Hun legger ansvaret på institusjonene, på deres prioriteringer, på den kulturen som er ute på institusjonene. I et møte som jeg hadde med Forskningsrådet i dag, ble nettopp manglende institusjonelt handlingsrom løftet fram som en utfordring med hensyn til å nå målet om fremragende forskning. Da synes jeg det er urovekkende at det samlede utbyttet av ressursbruken i sektoren er så beskjedent som det er.

Det eksterne blikket på forskningssystemet vårt, OECDs landrapport, som jeg refererte til, viser at forskningen er god, men ikke fremragende, og at innovasjonen i den norske økonomien er moderat og ujevn. Det er ikke sånn vi vil ha det framover. Det er i seg selv litt urovekkende at statsråden synes å slå seg til ro med denne situasjonen og så skyver ansvaret nedover på institusjonene. Verre blir det egentlig når vi vet at Norge i nær framtid kommer til å stå overfor store omstillingsutfordringer, der vi skal ta steget fra en sårbar og petroleumsbasert økonomi til en mer diversifisert, bærekraftig økonomi og blir nødt til å omstille Norge til større samfunnsmessige utfordringer knyttet til klima, aldring, digitalisering osv. OECD konkluderer med – i juni 2017 – at norsk forskningspolitikk slett ikke er godt nok rustet for å håndtere disse omstillingene.

Derfor vil jeg be statsråden forklare hva hun egentlig mener om hvordan regjeringen vil legge til rette for toppforskningen. Vil regjeringen sikre stabil finansiering og muligheter for videre utvikling?

Statsråd Iselin Nybø [19:43:33]: Jeg er helt uenig med representanten når hun gir inntrykk av at regjeringen har slått seg «til ro med», for hvis det er én ting regjeringen ikke har gjort, er det å ha slått seg til ro. Dette er noe regjeringen har jobbet hardt med de siste fire årene, og som vi også ser resultater av. Verdensledende fagmiljøer er den av de langsiktige prioriteringene i langtidsplanen som har fått størst budsjettvekst i den første langtidsplanperioden, og da snakker vi om totalt 411 mill. kr. Da er ikke opptrappingsplanene medregnet der.

SFF-ene var tidligere sånn at en ikke kunne søke på ny etter at tiårsperioden var utløpt, uten å gjøre endringer i prosjektet. Nå er det ikke sånn lenger. Nå

kan prosjektet søke på ny om å få en ny SFF, og sånn sett kan en også få enda mer langsiktighet i dette.

Nå er vi på slutten av den langtidsplanen som har gjeldt fram til nå. Den har regjeringen oppfylt, og på noen områder er den også overoppfylt. Nå jobber vi med revideringen. Den revideringen legges fram i høst, sammen med statsbudsjettet, og denne regjeringen er opptatt av at vi skal ha enda flere miljøer i verdenstoppen. Det jobber vi med, og derfor er jeg glad for at det i dag har blitt offentlig at Norge for første gang når 2-prosentmålet i Horisont 2020. Det betyr at våre forskere, våre flinke forskere, er mer aktive på EUs forskningsarena enn de har vært tidligere. De som også er i disse programmene, bidrar veldig mye i toppskiktet vårt. De SFF-ene vi har, lykkes også veldig godt i Europa, og de gjør det godt i Det europeiske forskningsrådet.

Jeg mener at denne regjeringen har fulgt opp den planen som foreligger. Nå jobber vi med en revidering. Representanten forskutterer i stor grad den debatten som kommer til høsten. Jeg synes det er bra at vi også har en debatt nå, fordi det løfter viktige problemstillinger som vi egentlig kan diskutere hele veien, men det er klart at det er til høsten regjeringen legger fram sin reviderte plan, og det er da diskusjonen for fullt vil komme.

Regjeringen har altså ikke vært bakpå de siste fire årene. Jeg tror Stortinget kan forvente seg en offensiv revidert langtidsplan når den kommer til høsten. Når det gjelder verdensledende miljøer, er det noe vi må jobbe med kontinuerlig, men det er vertsinstusjonene som må legge til rette for det, som må jobbe det fram, og som også må ha hovedansvaret for det.

Marianne Synnes (H) [19:46:47]: Jeg er enig i at vi skal legge til rette for sterke og varige toppforskningsmiljøer, og det tar lang tid å bygge forskningsmiljøer i verdensklasse. Vi skal stimulere forskningsinstitusjonene til å bygge internasjonalt ledende fagmiljøer, men vi har satsinger som bidrar til nettopp det. Sentrene for fremragende forskning, såkalte SFF-er, er et av våre viktigste tiltak for å bygge toppforskningsmiljøer. I SFF-ordningen kan gode miljøer få støtte i ti pluss ti år – de siste ti årene etter en ny konkurranserunde. Det kan gi et svært godt grunnlag for å etablere gode miljøer og gi våre aller beste forskere muligheter til å forfølge problemer over lang tid, rekruttere unge talenter og tiltrekke seg internasjonalt ledende forskere.

Jeg er derimot tilbakeholden når det gjelder å støtte en varig finansiering av enkeltmiljøer. For selv om ti år i noen henseender er kort tid i forskning, kan det skje svært mye på 20 år med tanke på hva som er høyaktuelle forskningsområder – og spesielt i tider med omstilling, som representanten Sandberg stadig refererer til. Da vi ikke kan forvente økte budsjetter til forskning hvert år, vil

en permanent finansiering av flere etablerte sentre kunne gå på bekostning av etableringen av nye forskningsmiljøer. Gjennom konkurranse om forskningsmidler sikrer vi god dynamikk i ordningen, og vi sikrer at nye, loven-de miljøer kan slippe til.

Så kan jeg selvsagt være med på å diskutere varighe-ten av disse sentertildelingene. Men den bør være tids-avgrenset og konkurranseutsatt. Permanente sentre el-ler satsinger må derimot være institusjonens strategiske vurdering og ansvar. Forskningsmiljøer som er av så god kvalitet at de blir tildelt SFF-status i ti år, eller kanskje til og med i 20 år, burde være en selvsagt del av institusjo-nens strategiske satsing. Men det må være styrets rett og plikt å bestemme hvilke fag og satsingsområder som til enhver tid skal inngå i institusjonens strategi og satsin-ger.

Det skal ikke være den nasjonale konkurransearena-en for forsknings ansvar å finansiere stadig nye perma-nente sentre som er del av en UH-institusjon.

Tuva Moflag (A) [19:49:37]: For å ha et konkurranse-dyktig forskningssystem trenger vi forskningsmiljøer som hevder seg i den absolutte verdenstoppen, i tillegg til gode universiteter og forskningsinstitutt som leverer forskning tilpasset samfunns- og næringsliv. Norge har i dag en del sterke miljøer, men Arbeiderpartiet mener vi trenger en tydeligere politikk for å fremme de aller beste forskningsmiljøene.

Å skape verdensledende toppforskningsmiljøer kre-ver at vi gir langsiktighet, vekstmuligheter og handlings-frihet. Men samfunnet må også stille krav om at miljøe-ne skal levere. Selv om tiårige bevilgninger til sentre for fremragende forskning, SFF-er, er raust i det norske forskningssystemet, er ti år likevel begrenset tid i forskningssammenheng. Det skaper usikkerhet, taper krefter som burde vært konsentrert om å oppnå forskningsmessige nyvinninger, og gjør det vanskelig å planlegge langsiktig. Arbeiderpartiets utvalg for høyere utdanning og forskning gikk inn for å opprette et nytt virkemiddel for å skape varige toppforskningsmiljøer med grunnleggende forskning.

Selv er jeg eldrepolitisk talsperson i Arbeiderpartiet. En av de virkelig store utfordringene vi står overfor innen eldreomsorgen, er demens. Det er en gåte vi ikke har løst, og som vi trenger å knytte stor oppmerksomhet til de neste årene. Jeg vil derfor lese et sitat av forskerne Moser og Stenseth i Aftenposten:

«Med innføringen av Senter for fremragende forskning (SSF) i 2002 tok Norge et stort skritt frem-over for å sikre slik langsiktighet. Frem til da hadde forskere måttet satse på bevilgninger for 3–4 år. Men med SSF-ordningen gis det finansiering for 10 år.

Men etter 10 år med en SFFs sikkerhet for langsik-

tighet, er det med dagens politikk likevel slutt. Man kan søke om å få tildelt en ny SFF, men da må fokuset for forskningen endres – og langsiktigheten blir brutt. Man endrer bare for å endre istedenfor å konsentrere seg om det man er blitt gode på.»

Akkurat det utsagnet synes jeg er skremmende, særlig med tanke på at vi ikke er i mål med å løse demensgåten.

Nå har statsråden sittet i snart fire måneder, og jeg regner med at hun har hatt god tid til å sette seg inn i ar-beidet med langtidsplanen som legges fram til høsten. Jeg lurer derfor på hva statsråden konkret vil gjøre for å videreutvikle de beste miljøene våre, og for å skape flere varige toppforskningsmiljøer.

Nina Sandberg (A) [19:52:32]: Jeg vil avrunde med å takke for debatten. Det er en viktig debatt. Stortinget har et uttalt mål om å fremme verdensledende forskning, og da bør vi kunne forvente at regjeringen har strategier for å få det til. For Norge er jo, som jeg sa, ikke alene om å ha disse ambisjonene. De landene vi ønsker å sammenligne oss med, satser også på å utvikle fremragende forskningsmiljøer.

Det jeg påpeker, er ikke at det ikke gjøres godt arbeid hos institusjonene, eller at vi nødvendigvis bruker for lite penger. Det jeg påpeker, er at vi så langt ikke har klart å hevde oss godt nok i verdenstoppen til tross for bevilgningene som statsråden viser til. Vi når ikke det overordnede målet i langtidsplanen uten klare strategi-er og vilje til å følge opp med handling.

Så er Norge fortsatt heldig stilt. Vi er ikke i den sam-me situasjonen som mange andre land i Europa, der forskningsmiljøene erfarer en tøffere økonomisk virke-lighet, som igjen fører til reduserte bevilgninger og bremser mulighetene for fremragende forskere. Derfor har vi en unik mulighet til både å rekruttere og beholde forskere som kan bidra til vårt ønske om å styrke topp-forskningen i Norge. Til å være et lite land har vi ganske store finansielle muskler. Vi bør utnytte fortrinnene vi har, og bygge ned de barrierene som finnes mot fremra-gende forskning.

Vi i Arbeiderpartiet ser framover, og vi kan ikke være fornøyd med en regjering som lar forskningspolitikken følge gamle spor. Vi mener at mulighetene for toppfor-skning handler om kunnskapsbasert, nytenkende poli-tikk på viktige områder, som f.eks. rekrutteringsprose-dyrer, infrastruktur, institusjonenes handlingsrom, for-skernes arbeidsvilkår, forutsigbare karriereveier m.m.

Jeg er helt sikker på at Norge kan bli en bedre forskningsnasjon, men da må den politiske ledelsen kjenne sin rolle, ta styring der man kan forvente det, og aktivt bidra til at vi hevder oss i verdenstoppen. Derfor er det litt illevarslende når statsråden ikke svarer klarere enn det hun gjør når vi i Arbeiderpartiet tar opp proble-

met med langsiktig finansiering. Vi legger merke til at statsråden svarer ganske generelt, men at hun ikke går inn i problemet. Jeg hadde ønsket meg flere forslag til handling.

Statsråd Iselin Nybø [19:54:56]: La meg begynne med å si at jeg kjenner meg ikke helt igjen i den beskrivelsen som Arbeiderpartiet kommer med. Nå har jeg riktignok bare vært statsråd i fire måneder, men jeg har vært stortingsrepresentant i opposisjon i fire år før det, og min oppfatning er helt motsatt. Jeg opplever at vi har universiteter og høyskoler som hele veien blir bedre. Vi har forskningsmiljøer som strekker seg framover. Men vi kan aldri si oss fornøyd med det vi oppnår innenfor denne sektoren, for målet må alltid være å bli enda bedre. Så jeg opplever at denne regjeringen virkelig har lagt til rette for fremragende forskningsmiljøer, og det er noe vi vil fortsette med.

La meg bare komme med noen oppklaringer – for det første dette med tiårige SFF-er. Før var det sånn at man kunne søke bare for ti år, og ønsket man å søke på ny, måtte man gjøre om prosjektet og lage et nytt prosjekt før man kunne søke en ny SFF. Sånn er det ikke lenger. Nå kan man få en SSF i ti år, og hvis man ønsker å fortsette, kan man søke med den samme SFF-en på ny i ti år. Så sånn sett er det både enklere og mer langsiktig.

Så vil jeg gjøre Stortinget oppmerksom på at ved noen tilfeller, i alle fall to, har det blitt gitt særskilt støtte over statsbudsjettet for å videreføre enkelte forskergrupper. Det gjelder bl.a. Bjerknæssenteret ved UiB og Moser-gruppen ved NTNU. Etter at SFF-en gikk ut, har de fått en særskilt støtte til det.

Jeg opplever at vår sektor er opptatt av å levere forskning i verdenstoppen. Dette er noe som de strekker seg etter hver eneste dag, og jeg er både opptatt av og glad for at verken universitetene eller høyskolene våre, Forskningsrådet eller forskergruppene lever i en boble. Det er alle sammen opptatt av kontinuerlig å forbedre seg, og derfor er jeg også glad for at når det er forslag til forbedringer, når det er noe som ikke fungerer for disse fremragende forskerne våre, så går Forskningsrådet i dialog med og diskuterer med dem som innehar forskerkompetansen i verdenstoppen: Hva er det som trengs, hva er det vi kan gjøre, hvordan kan vi legge til rette? Og det er viktig at det skjer en evaluering, det å se hva man kan bli bedre på – og det skjer der ute.

Og til slutt: Regjeringen jobber nå med revideringen av langtidsplanen. Da må det framstå som ganske åpenbart at vi ikke i denne salen, her og nå, kan legge fram alle de tiltakene som vi nå jobber med å få lagt fram til høsten. Jeg synes det er nyttig å diskutere dette nå, men det er når den reviderte langtidsplanen legges fram til høsten, regjeringen vil legge fram helheten i sin forskningspolitikk.

Presidenten: Debatten i sak nr. 10 er dermed omme.

Votering

Etter at det var ringt til votering, uttalte

presidenten: Da er Stortinget klar til å gå til votering.

Votering i sak nr. 1

Presidentskapet hadde innstilt til Stortinget å gjøre følgende

v e d t a k :

I

I Stortingets forretningsorden gjøres følgende endringer:

§ 72 annet ledd annet punktum oppheves.

§ 72 fjerde ledd skal lyde:

Regjeringsmedlemmene kan nekte å svare på spørsmål. Taletiden for regjeringsmedlemmets første svar etter et hovedspørsmål er to minutter, for øvrig er taletiden ett minutt. Etter svaret har spørteren rett til å få ordet *på nytt*. Presidenten kan gi andre representanter ordet *om* den saken som ble tatt opp i spørsmålet. Et regjeringsmedlem har rett til å få ordet etter hvert innlegg av en representant, for øvrig kan presidenten også gi ordet til øvrige regjeringsmedlemmer.

II

Endringene trer i kraft straks.

V o t e r i n g :

Presidentskapets innstilling ble enstemmig bifalt.

Votering i sak nr. 2

Presidenten: Under debatten er det satt fram i alt 72 forslag. Det er

- forslagene nr. 1–3, fra Stefan Heggelund på vegne av Høyre, Fremskrittspartiet, Venstre og Kristelig Folkeparti
- forslagene nr. 4–6, fra Åsmund Aukrust på vegne av Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti
- forslagene nr. 7 og 8, fra Åsmund Aukrust på vegne av Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Miljøpartiet De Grønne
- forslagene nr. 9–11, fra Åsmund Aukrust på vegne av Arbeiderpartiet og Senterpartiet
- forslagene nr. 12–34, fra Åsmund Aukrust på vegne av Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Miljøpartiet De Grønne

- forslag nr. 35, fra Åsmund Aukrust på vegne av Arbeiderpartiet og Miljøpartiet De Grønne
- forslag nr. 36, fra Åsmund Aukrust på vegne av Arbeiderpartiet
- forslagene nr. 37–41, fra Ole André Myrvold på vegne av Senterpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Miljøpartiet De Grønne
- forslagene nr. 42 og 43, fra Ole André Myrvold på vegne av Senterpartiet
- forslagene nr. 44–57, fra Lars Haltbrekken på vegne av Sosialistisk Venstreparti og Miljøpartiet De Grønne
- forslag nr. 58, fra Lars Haltbrekken på vegne av Sosialistisk Venstreparti
- forslagene nr. 59–64, fra Per Espen Stoknes på vegne av Miljøpartiet De Grønne
- forslag nr. 65, fra Lars Haltbrekken på vegne av Arbeiderpartiet, Senterpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Miljøpartiet De Grønne
- forslagene nr. 66–69, fra Lars Haltbrekken på vegne av Sosialistisk Venstreparti
- forslag nr. 70, fra Ole André Myrvold på vegne av Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti
- forslag nr. 71, fra Ole André Myrvold på vegne av Senterpartiet
- forslag nr. 72, fra Per Espen Stoknes, på vegne av Miljøpartiet De Grønne.

Det voteres først over forslag nr. 71, fra Senterpartiet. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen utnytte handlingsrommet som ligger i EU-regelverket og sørge for en kompensasjon som reflekterer at Norge er et viktig skogland med de forhold som særpreger vårt skogbruk når det forhandles om felles gjennomføring med EU, og at Norge aktivt utnytter handlingsrommet i regelverket når referansebanen for CO₂-opptaket i skog skal fastsettes.»

Votering:

Forslaget fra Senterpartiet ble med 88 mot 11 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 20.09.50)

Presidenten: Det voteres over forslag nr. 70, fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen sørge for at klimatiltak i jordbruket skjer på en slik måte at matproduksjonen i Norge kan økes og målsettingen om et mangfoldig jordbruk med små og store gårder i hele landet ivaretas.»

Rødt har varslet støtte til forslaget.

Votering:

Forslaget fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti ble med 53 mot 47 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 20.10.14)

Presidenten: Det voteres over forslagene nr. 66–69, fra Sosialistisk Venstreparti.

Forslag nr. 66 lyder:

«Stortinget ber regjeringen legge frem en ny klimamelding og et nytt forslag til klimaforlik, med et nasjonalt mål for hvor store de norske utslippene skal være i 2030. Den nye klimameldingen og forslaget til nytt klimaforlik skal inneholde nye tiltak og virkemidler som gjør det sannsynlig at Norge gjennomfører det meste av sine klimaforpliktelser innen 2030 gjennom utslippskutt i Norge.»

Forslag nr. 67 lyder:

«Stortinget ber regjeringen stille krav om energimerke A i alle nye offentlige leiekontrakter, med en opptrappingsplan fra 2022 frem til 2025.»

Forslag nr. 68 lyder:

«Stortinget ber regjeringen etablere et nasjonalt klimamål for å kutte utslippene i transportsektoren i Norge med 60 pst. innen 2030 sammenlignet med 2005-nivå slik at utslippene fra transportsektoren i 2030 er på maksimalt 6 millioner tonn CO₂-ekv.»

Forslag nr. 69 lyder:

«Stortinget ber regjeringen etablere et nasjonalt klimamål for å kutte utslippene i transportsektoren i Norge med 50 pst. innen 2030 sammenlignet med 2005-nivå slik at utslippene fra transportsektoren i 2030 er på maksimalt 7,45 millioner tonn CO₂-ekv.»

Rødt har varslet støtte til forslagene.

Votering:

Forslagene fra Sosialistisk Venstreparti ble med 92 mot 8 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 20.10.35)

Presidenten: Det voteres over forslag nr. 65, fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Miljøpartiet De Grønne.

Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen stille krav til nullutslipp fra cruiseskip, kyststruta og øvrige skip som brukes i turistsammenheng i viktige turistfjorder fra 2025.»

Rødt har varslet støtte til forslaget.

V o t e r i n g :

Forslaget fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Miljøpartiet De Grønne ble med 52 mot 47 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 20.10.57)

Presidenten: Det votes over forslagene nr. 59 og 62–64, fra Miljøpartiet De Grønne.

Forslag nr. 59 lyder:

«Stortinget ber regjeringen sette et mål om at klimagassutslippene fra norsk territorium i 2020 bør reduseres med minst 60 pst. sammenliknet med 1990-nivået, slik at den øvre grensen blir maks 20,7 millioner tonn i 2030.»

Forslag nr. 62 lyder:

«Stortinget ber regjeringen øke momsen på kjøttprodukter og redusere momsen på frukt og grønt i kommende statsbudsjetter for å gjøre det lett og lønnsomt for folk å velge et klimavennlig kosthold.»

Forslag nr. 63 lyder:

«Stortinget ber regjeringen melde som norsk forpliktelse under Paris-avtalen at Norge fra og med 2020 til og med 2025 skal bidra til at verdenssamfunnets løfte om 100 mrd. dollar årlig i internasjonal klimafinansiering innfris, ved at Norge hvert år bidrar med minst Norges andel av denne summen basert på hva som er Norges andel av GDP.»

Forslag nr. 64 lyder:

«Stortinget ber regjeringen raskest mulig melde inn innføring av en årlig norsk klimaprosent til klimatiltak i utlandet som bidrag til Paris-avtalen.»

V o t e r i n g :

Forslagene fra Miljøpartiet De Grønne ble med 97 mot 3 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 20.11.17)

Presidenten: Det votes over forslag nr. 61, fra Miljøpartiet De Grønne.

Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen i statsbudsjettet for 2019 legge frem forslag om avvikling av petroleumsnæringens skattefordeler.»

Sosialistisk Venstreparti og Rødt har varslet støtte til forslaget.

V o t e r i n g :

Forslaget fra Miljøpartiet De Grønne ble med 92 mot 8 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 20.11.37)

Presidenten: Det votes over forslag nr. 60, fra Miljøpartiet De Grønne. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen sette et mål om at Norge skal være fossilfritt i 2040.»

Rødt har varslet støtte til forslaget.

V o t e r i n g :

Forslaget fra Miljøpartiet De Grønne ble med 98 mot 2 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 20.11.56)

Presidenten: Det votes over forslag nr. 58, fra Sosialistisk Venstreparti.

Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen legge til grunn for klimapolitikken at utslipp av klimagasser i Norge må reduseres med minst 50 pst. innen 2030, og det må fastsettes et mål om at Norge skal bli fritt for fossile utslipp innen 2040.»

Rødt har varslet støtte til forslaget.

V o t e r i n g :

Forslaget fra Sosialistisk Venstreparti ble med 93 mot 7 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 20.12.12)

Presidenten: Det votes over forslagene nr. 44–57, fra Sosialistisk Venstreparti og Miljøpartiet De Grønne.

Forslag nr. 44 lyder:

«Stortinget ber regjeringen i statsbudsjettet for 2019 legge frem et forslag om sletting av kvoter fra det europeiske kvotemarkedet, tilsvarende de ekstra kuttene som gjennomføres i kvotepiktig sektor som følge av en aktiv statlig politikk.»

Forslag nr. 45 lyder:

«Stortinget ber regjeringen fremme forslag om en ordning med en avgift på gods som fraktes med bil, til belønning for frakt av gods på bane eller kjøll, i tråd med anbefalingene fra utvalget for godsstrategi.»

Forslag nr. 46 lyder:

«Stortinget ber regjeringen årlig utforme kjøpsavgiftene på nye personbiler ut fra et mål om at ni av ti nye biler som selges i 2021, skal være nullutslippsbiler.»

Forslag nr. 47 lyder:

«Stortinget ber regjeringen fremme forslag om gradvis å endre CO₂-avgiften for hele maritim sektor, og fremme forslag om innføring av en CO₂-avgift uten refusjonsordning for fiskeflåten, med mulighet for næringen til å inngå avtale etter modell fra NO_x-fondet for å gjennomføre reduksjoner i utslippene. Innbetalingen differensieres etter fartøystørrelse, og den minste delen av fiskeflåten favoriseres ved å øke

fiskerfradraget.»

Forslag nr. 48 lyder:

«Stortinget ber regjeringen gi Miljødirektoratet i oppdrag å endre utslippstillatelsen til Hammerfest LNG, slik at gasskraftverket erstattes med kraft fra nettet, og gi Statnett i oppdrag å forsterke kraftinfrastrukturen ut til Melkøya.»

Forslag nr. 49 lyder:

«Stortinget ber regjeringen stanse 24. konsesjonsrunde og tildeling i forhåndsdefinerte områder.»

Forslag nr. 50 lyder:

«Stortinget ber regjeringen gi Miljødirektoratet og Oljedirektoratet pålegg om å stille krav til nullutslipp av klimagasser i forbindelse med forsyning av energi til alle nye oljeinstallasjoner, og stille dette som vilkår i alle pågående konsesjonsrunder.»

Forslag nr. 51 lyder:

«Stortinget ber regjeringen legge fram en plan for hel- eller delelektrifisering av eksisterende felt for å nå klimamålene fram mot 2030 og 2050. Stortinget ber regjeringen særlig vurdere elektrifisering av sørlige Nordsjøen, og inkludere mulighetene for å kombinere elektrifiseringen med en demonstrasjonspark for havvind.»

Forslag nr. 52 lyder:

«Stortinget ber regjeringen innfase krav til alle supplyskip som skal seile i norsk farvann, om å kunne motta landstrøm fra 1. januar 2020.»

Forslag nr. 53 lyder:

«Stortinget ber regjeringen om at forbud mot fossil oppvarming i veksthus og i bygninger der det tørkes korn, gjeldende fra 2020, vedtas i løpet av 2018, slik at bransjen kan forberede innføringen.»

Forslag nr. 54 lyder:

«Stortinget ber regjeringen innføre et påbud om CCS på alle større, industrielle punktutslipp innen 2030.»

Forslag nr. 55 lyder:

«Stortinget ber regjeringen sette et mål om å redusere kjøttforbruket i Norge for å bidra til reduserte klimagassutslipp, reduserte naturødeleggelser, bedre folkehelse og bedre dyrevelferd.»

Forslag nr. 56 lyder:

«Stortinget ber regjeringen om at forhandlingene om deltakelse i EUs klimarammeverk må sørge for et høyest mulig ambisjonsnivå for arbeidet med å bekjempe menneskeskapt klimaendring. Måten skog inkluderes i avtalen om klimarammeverket må anerkjenne skogens rolle for å kunne erstatte fossil energibruk og andre utslippsintensive råstoff og produkter, samt skogens rolle som karbonlager. Stortinget ber om at ferdig framforhandlet avtale forelegges Stortinget.»

Forslaget nr. 57 lyder:

«Stortinget ber regjeringen avvikle leterefusjonsordningen med virkning fra og med statsbudsjettet for 2019.»

Rødt har varslet støtte til forslagene.

V o t e r i n g :

Forslagene fra Sosialistisk Venstreparti og Miljøpartiet De Grønne ble med 92 mot 8 stemmer ikke bifalt. (Voteringsutskrift kl. 20.12.32)

Presidenten: Det voteres over forslag nr. 43, fra Senterpartiet.

Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen komme tilbake til Stortinget med en strategi for en langsiktig skogforvaltning med optimal klimaeffekt. Strategien skal omfatte virkemidler for hele skogverdikjeden og forslag til et framtidig klimarammeverk som muliggjør skogens fulle klimapotensial.»

V o t e r i n g :

Forslaget fra Senterpartiet ble med 89 mot 11 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 20.12.47)

Presidenten: Det voteres over forslag nr. 42, fra Senterpartiet.

Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen gå inn for at fossil energibruk i person- og varebiler gradvis fases ut. Avgiftssystemet innrettes slik at tilnærmet 100 pst. av nybilsalget i 2025 er basert på nullutslippsteknologi.»

Rødt har varslet subsidiær støtte til forslaget.

V o t e r i n g :

Forslaget fra Senterpartiet ble med 88 mot 12 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 20.13.05)

Presidenten: Det voteres over forslagene nr. 37–41, fra Senterpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Miljøpartiet De Grønne.

Forslag nr. 37 lyder:

«Stortinget ber regjeringen stoppe planleggingen av en tredje rullebane på Gardermoen.»

Forslag nr. 38 lyder:

«Stortinget ber regjeringen innføre forbud mot å operere på tungolje i norsk territorialfarvann innen 1. januar 2020.»

Forslag nr. 39 lyder:

«Stortinget ber regjeringen arbeide for å innføre et internasjonalt forbud mot å operere på tungolje i Arktis, tilsvarende forbudet mot å operere på tungolje i Antarktis.»

Forslag nr. 40 lyder:

«Stortinget ber regjeringen i løpet av 2018 legge fram et forslag om forbud mot å installere ny fossil varmekapasitet som ikke har CO₂-fangst og -lagring, i industrien.»

Forslag nr. 41 lyder:

«Stortinget ber regjeringen legge fram en utredning om hvordan det offentlige som leietaker kan stille krav om minst energiklasse A i alle nye leiekontrakter.»

Rødt har varslet støtte til forslagene.

V o t e r i n g :

Forslagene fra Senterpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Miljøpartiet De Grønne ble med 81 mot 19 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 20.13.26)

Presidenten: Det voteres over forslag nr. 36, fra Arbeiderpartiet. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen bruke konsesjonstilDELINGEN til offshoreskip om at aktivitet skal skje med begrensede utslipp, og gi lisenshaverne ansvar for utslipp i en større del av verdikjeden.»

V o t e r i n g :

Forslaget fra Arbeiderpartiet ble med 70 mot 30 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 20.13.45)

Presidenten: Det voteres over forslag nr. 35, fra Arbeiderpartiet og Miljøpartiet De Grønne. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen utarbeide målrettede handlingsplaner basert på veikartene for grønn konkurransekraft fra norsk næringsliv, slik at det når null utslipp innen 2050, og sørge for en storstilt omstillingsprosess i Norge de neste tiårene.»

V o t e r i n g :

Forslaget fra Arbeiderpartiet og Miljøpartiet De Grønne ble med 70 mot 30 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 20.14.03)

Presidenten: Det voteres over forslagene nr. 12–34, fra Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Miljøpartiet De Grønne.

Forslag nr. 12 lyder:

«Stortinget ber regjeringen om å ikke benytte seg av fleksibilitetsmekanismen mellom land.»

Forslag nr. 13 lyder:

«Stortinget ber regjeringen om å ikke benytte seg av fleksibilitetsmekanismen mellom kvotepliktig og ikke-kvotepliktig sektor.»

Forslag nr. 14 lyder:

«Stortinget ber regjeringen sørge for at et teknisk beregningsutvalg for klima bør ha som hovedmål å komme fram til metodiske løsninger som gjør at det blir mulig å tallfeste utslippskonsekvenser fra ulike tiltak på tvers av alle sektorer i samfunnet og virkemiddelbruk som kan utløse tiltakene.»

Forslag nr. 15 lyder:

«Stortinget ber regjeringen sørge for at Norge ikke benytter muligheten til å overføre kvoter mellom kvotepliktig og ikke-kvotepliktig sektor.»

Forslag nr. 16 lyder:

«Stortinget ber regjeringen, før dialogen om økte ambisjoner i 2018, komme til Stortinget med en sak om Norges forslag til forsterkede mål – som utgangspunkt for prosessen for å oppnå Paris-avtalens formål.»

Forslag nr. 17 lyder:

«Stortinget ber regjeringen sørge for at politiske beslutninger som skal fattes, først bør vurderes av Klima- og miljødepartementet med hensyn til de klimamessige konsekvensene, på samme måte som de økonomiske konsekvensene av beslutninger i dag vurderes av Finansdepartementet.»

Forslag nr. 18 lyder:

«Stortinget ber regjeringen utarbeide nasjonale klimaregnskap i forbindelse med klimalovens rapporteringer og redegjørelse i statsbudsjettet. Her må regjeringen konkretisere og tallfeste hvordan norske utslipp skal reduseres i alle sektorer i den relevante stortingsperioden.»

Forslag nr. 19 lyder:

«Stortinget ber regjeringen gjennom forskrift til lov om offentlige anskaffelser slå fast at anbud om all kollektivtrafikk skal basere seg på nullutslippsteknologi eller fornybart drivstoff der dette er teknisk mulig. Dersom det ikke er mulig, skal det stilles konkrete energi- og utslippskrav. Samme vilkår skal gjelde for kollektivtjenester som kommunen drifter i egenregi.»

Forslag nr. 20 lyder:

«Stortinget ber regjeringen igangsette forsøk med bruk av hydrogentog på en av jernbanestrekningene som ikke er elektrifisert, og der det i dag kjøres dieseltog, eksempelvis Raumabanen eller Nordlandsbanen.»

Forslag nr. 21 lyder:

«Stortinget ber regjeringen foreslå endringer i engangsavgiften for varebiler, der det innføres full CO₂-komponent, og legge dette fram i statsbudsjettet for 2019.»

Forslag nr. 22 lyder:

«Stortinget ber regjeringen foreslå endringer i engangsavgiften for tyngre kjøretøy som fremmer energieffektivisering og nullutslippsteknologi, og legge dette fram i statsbudsjettet for 2019.»

Forslag nr. 23 lyder:

«Stortinget ber regjeringen stille krav til nullutslipp fra cruiseskip, kystruta og øvrige skip som brukes i turistsammenheng i viktige turistfjorder, som f.eks. verdensarvfjordene og Trollfjorden, fra 2023.»

Forslag nr. 24 lyder:

«Stortinget ber regjeringen sørge for at alle nye oppdrettsanlegg og driftsfartøy for disse anleggene skal drives med nullutslippsteknologi eller fornybart drivstoff senest fra 2020.»

Forslag nr. 25 lyder:

«Stortinget ber regjeringen endre utslippstillatelsene for ikke-kvotepiktig industri, slik at fossil energi til varmemål fases ut innen utgangen av 2021.»

Forslag nr. 26 lyder:

«Stortinget ber regjeringen sørge for at forbud mot fossil gass til oppvarming av bygninger gjeldende fra 2020, vedtas i løpet av 2018, slik at bransjen kan forberede innføringen.»

Forslag nr. 27 lyder:

«Stortinget ber regjeringen utvide forbudet mot fossil oppvarming fra 2020 til å gjelde forbud mot oppvarming i midlertidige bygg, og at endringen vedtas i løpet av 2018, slik at bransjen kan forberede innføringen.»

Forslag nr. 28 lyder:

«Stortinget ber regjeringen innlemme innendørs byggvarme under byggefasen, inkludert betongherding og fasadetørk, som en del av forbudet mot fossil oppvarming fra 2020, og vedta denne endringen i løpet av 2018, slik at bransjen kan forberede innføringen.»

Forslag nr. 29 lyder:

«Stortinget ber regjeringen i løpet av 2018 varsle forbud mot både fossil olje og gass i fjernvarmeanlegg fra senest 1. januar 2020.»

Forslag nr. 30 lyder:

«Stortinget ber regjeringen endre regelverket for offentlige anskaffelser, slik at det i alle byggeprosjekter som lyses ut på offentlig anbud, stilles krav om nullutslippsteknologi der dette er teknisk mulig. Der som det ikke er mulig, skal det stilles konkrete energi- og utslippskrav.»

Forslag nr. 31 lyder:

«Stortinget ber regjeringen på egnet måte fremme forslag om et norsk regelverk for jevnlig energikartlegging i større virksomheter – med tanke på at kartleggingen skal utløse kostnadseffektive energieffektiviseringstiltak.»

Forslag nr. 32 lyder:

«Stortinget ber regjeringen utvide omsetningspåbudet av bærekraftig biodrivstoff, herunder andre generasjons biodrivstoff fra tre og restavfall, til å omfatte avgiftsfri diesel.»

Forslag nr. 33 lyder:

«Stortinget ber regjeringen starte arbeidet med å opprette et program for skogovervåkning i Norge, som kan bedre kunnskapen om hvordan klimaendringer vil påvirke skogens biologiske miljø og økonomiske potensial i fremtiden.»

Forslag nr. 34 lyder:

«Stortinget ber regjeringen komme tilbake til Stortinget med en norsk opptrappingsplan for Norges bidrag til den internasjonale klimafinansieringen under Paris-avtalen.»

Rødt har varslet støttet til forslagene.

V o t e r i n g :

Forslagene fra Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Miljøpartiet De Grønne ble med 63 mot 37 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 20.14.24)

Presidenten: Det votes over forslag nr. 11, fra Arbeiderpartiet og Senterpartiet.

Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen i forhandlingene med EU sørge for at Norge kan bruke skogens fulle potensial i det grønne skiftet.»

V o t e r i n g :

Forslaget fra Arbeiderpartiet og Senterpartiet ble med 60 mot 40 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 20.14.42)

Presidenten: Det votes over forslag nr. 10, fra Arbeiderpartiet og Senterpartiet. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen legge fram tiltak med mål om nullutslipp fra skip som brukes i turistsammenheng i landets viktigste turistfjorder, f.eks. de 26 verdensarvfjordene og Trollfjorden, fra 2023.»

Miljøpartiet De Grønne har varslet støtte til forslaget. Rødt har varslet subsidiær støtte.

V o t e r i n g :

Forslaget fra Arbeiderpartiet og Senterpartiet ble med 58 mot 42 stemmer ikke bifalt.
(Voteringsutskrift kl. 20.15.03)

Presidenten: Det voteres over forslag nr. 9, fra Arbeiderpartiet og Senterpartiet.

Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen legge fram forslag som styrker innsatsen for at alle havner skal tilby landstrøm innen 2030, og utrede påkoblingsplikt.»

Sosialistisk Venstreparti og Miljøpartiet De Grønne har varslet støtte til forslaget.

Rødt har varslet subsidiær støtte.

V o t e r i n g :

Forslaget fra Arbeiderpartiet og Senterpartiet ble med 52 mot 48 stemmer ikke bifalt.
(Voteringsutskrift kl. 20.15.34)

Presidenten: Det voteres over forslagene nr. 7 og 8, fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Miljøpartiet De Grønne.

Forslag nr. 7 lyder:

«Stortinget ber regjeringen innføre krav om at alle cruiseskip, kystruteskip og øvrige skip – uavhengig av byggeår – som brukes i turistsammenheng i sårbare områder og viktige turistfjorder som f.eks. verdensarvfjordene og Trollfjorden, skal tilfredsstillende miljø- og utslipps-kravene gitt i MARPOL Vedlegg VI regel 13.5 (Tier III) fra 1. januar 2021.»

Forslag nr. 8 lyder:

«Stortinget ber regjeringen komme tilbake til Stortinget med sak om utredning av miljøsertifisering av bygg gjennom ordninger som BREEAM-NOR, for å drive fram mer klimavennlig material- og energibruk. Miljøsertifisering må etterspørres både for nybygg, rehabilitering av eksisterende bygningsmasse og ved leie av lokaler, og inkluderes i forskrifter for offentlig innkjøp.»

Sosialistisk Venstreparti og Rødt har varslet støtte til forslagene.

V o t e r i n g :

Forslagene fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Miljøpartiet De Grønne ble med 52 mot 48 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 20.15.57)

Presidenten: Det voteres over forslag nr. 5, fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti.

Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen føre en klimapolitikk som balanserer Paris-avtalens målsetninger om å redusere klimautslipp, og forutsetningen om at dette ikke skal gå på bekostning av matproduksjon og målet om matsikkerhet og bekjempelse av sult.»

Rødt har varslet støtte til forslaget.

V o t e r i n g :

Forslaget fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti ble med 53 mot 47 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 20.16.17)

Presidenten: Det voteres over forslagene nr. 4 og 6, fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti.

Forslag nr. 4 lyder:

«Stortinget ber regjeringen styrke finansiering av arbeidet med målrettet rådgivning på det enkelte gårdsbruk, og viser til Landbrukets Klimaselskap SA som er etablert for å legge til rette for mer klimaeffektiv norsk matproduksjon.»

Forslag nr. 6 lyder:

«Stortinget ber regjeringen stille krav til at cruiseskip, kystruteskip og øvrige skip som brukes i turistsammenheng i sårbare områder og viktige turistfjorder som f.eks. verdensarvfjordene og Trollfjorden, med umiddelbar virkning ikke kan operere på tungolje.»

Miljøpartiet De Grønne og Rødt har varslet støtte til forslagene.

V o t e r i n g :

Forslagene fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti ble med 52 mot 48 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 20.16.38)

Presidenten: Det voteres over forslag nr. 3, fra Høyre, Fremskrittspartiet, Venstre og Kristelig Folkeparti.

Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen arbeide for en internasjonal standard, og etablere en strategi, for landstrøm og ladestrøm i de største havner og cruisehavnene i Norge innen 2025. Dette inkluderer en felles standard for klima- og miljøkrav i norske havner.»

Miljøpartiet De Grønne har varslet støtte til forslaget. Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti har varslet subsidiær støtte.

Rødt har varslet at de vil stemme imot.

Votering:

Forslaget fra Høyre, Fremskrittspartiet, Venstre og Kristelig Folkeparti ble bifalt med 97 mot 2 stemmer.
(Voteringsutskrift kl. 20.17.27)

Presidenten: Det voterer over forslag nr. 1, fra Høyre, Fremskrittspartiet, Venstre og Kristelig Folkeparti.

Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen legge frem sektorvise ambisjoner for kutt i klimagassutslippene i ikke-kvotepliktig sektor.»

Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti har varslet subsidiær støtte til forslaget.

Miljøpartiet De Grønne og Rødt har varslet at de vil stemme imot.

Votering:

Forslaget fra Høyre, Fremskrittspartiet, Venstre og Kristelig Folkeparti ble bifalt med 96 mot 2 stemmer.
(Voteringsutskrift kl. 20.17.57)

Presidenten: Det voterer over forslag nr. 2, fra Høyre, Fremskrittspartiet, Venstre og Kristelig Folkeparti.

Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen implementere krav og reguleringer til utslipp fra cruiseskip og annen skipstrafikk i turistfjorder samt andre egnede virkemidler for å sørge for innfasing av lav- og nullutslippsløsninger i skipsfarten fram mot 2030, herunder innføre krav om nullutslipp fra turistskip- og ferger i verdensarvfjordene så snart det er teknisk gjennomførbart, og senest innen 2026.»

Miljøpartiet De Grønne har varslet støtte til forslaget. Arbeiderpartiet, Senterpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Rødt har varslet subsidiær støtte.

Votering:

Forslaget fra Høyre, Fremskrittspartiet, Venstre og Kristelig Folkeparti ble enstemmig bifalt.

Presidenten: Det voterer over forslag nr. 72, fra Miljøpartiet De Grønne.

Under debatten er forslaget endret, og lyder i endret form:

«Stortinget ber regjeringen snarest mulig utrede et nasjonalt forbud mot salg av heliumballonger, og komme tilbake til Stortinget på egnet måte.»

Arbeiderpartiet, Høyre, Fremskrittspartiet, Senterpartiet, Sosialistisk Venstreparti, Venstre, Kristelig Folkeparti og Rødt har varslet støtte til forslaget.

Votering:

Forslaget fra Miljøpartiet De Grønne – med den foretatte rettelse – ble enstemmig bifalt.
Komiteen hadde innstilt til Stortinget å gjøre slikt

vedtak:

I

Stortinget ber regjeringen utarbeide sektorvise handlingsplaner med utslippsbudsjett for hvordan utslippene skal reduseres fram mot 2030.

II

Stortinget ber regjeringen inkludere kvotepliktig sektor i klimaplaner, rapporteringer og budsjetter.

III

Stortinget ber regjeringen fremme forslag om å ta inn et nytt punkt i klimaloven § 6 Årlig redegjørelse for Stortinget, som lyder:

§ 6 Årlig redegjørelse for Stortinget, ny bokstav e) skal lyde:

e) en rapportering på hvordan regjeringen har ivare tatt trepartssamarbeid, sosial dialog og deltakelse fra sivilsamfunnet i arbeidet med gjennomføring av klimamål fastsatt i denne lov.

IV

Stortinget ber regjeringen komme tilbake til Stortinget med en sak som inneholder rapportering om arbeidet med etablering av miljøavtale med tilhørende CO₂-fond for næringstransport, i forbindelse med statsbudsjettet for 2019.

V

Stortinget ber regjeringen utrede om hvordan Norge kan utvikle råstoff til havbruk som bidrar til reduserte klimautslipp.

VI

Stortinget ber regjeringen legge fram forslag til midlertidige støtteordninger som belønner vareeierne i en overgangsfase for å få mer gods over på kjøp, samt legge fram en handlingsplan for en tettere integrert havneplan hvor miljødifferensiering inngår.

VII

Stortinget ber regjeringen utrede virkemidler for at oppdrettsnæringen kan kutte sine klimagassutslipp, og komme tilbake til Stortinget med dette.

VIII

Stortinget ber regjeringen utrede strengere krav til svartvanns- og gråvannsutslipp fra cruiseskip.

IX

Stortinget ber regjeringen iverksette tiltak for å få passasjertransporten på hurtigbåt utslippsfri, basert på hydrogen- eller el-batteriteknologi. Regjeringen bes om å følge opp fylkeskommunenes rolle som innkjøper av disse transporttjenester med nødvendig kompetanse og incentiver.

X

Stortinget ber regjeringen sikre, gjennom krav og/eller støtteordninger, at fergestrekninger og hurtigbåter på offentlig anbud benytter null- eller lavutslippsteknologi, der det ligger til rette for det.

XI

Stortinget ber regjeringen videreutvikle programmet for grønn skipsfart til å omfatte nullutslipps- og hybridkonsepter for ulike fartøykategorier innen 2030.

XII

Stortinget ber regjeringen legge til rette for at konsepsjonshaverne innen akvakultur i større grad kan utnytte slakteavfall og kunne utnytte nærings saltene fra havbruksanleggene til dyrking av andre arter som tang, tare og blåskjell.

XIII

Stortinget ber regjeringen utrede en ECO-bonusordning for å stimulere vareeierne til å gå over til frakt på kjøp.

XIV

Stortinget ber regjeringen innarbeide i Enovas mandat et mål om etablering av landstrøm i de 20 havnene med størst utslipp, i 9 hurtigruteanløpshavner og i sårbare fjorder med mye cruisetrafikk.

XV

Stortinget ber regjeringen legge frem en plan for Stortinget om hvordan man skal redusere klimagassbelastningen fra byggematerialer.

XVI

Stortinget ber regjeringen legge fram forslag om hvordan offentlige anbud kan brukes til å fremme nullutslippsløsninger i kollektivtransporten, slik at all offentlig transport blir fossilfri innen 2025.

XVII

Stortinget ber regjeringen innføre nødvendige begrensninger i størrelsen på cruiseskip, kystruteskip og øvrige skip med et maksimalt antall passasjerer per skip for å få operere i verdensarvfjordene og andre spesielt sårbare områder, som Svalbard, for å unngå overturisme.

XVIII

Stortinget ber regjeringen om en helhetlig strategi for forskning, teknologiutvikling og bruk av hydrogen som energibærer.

XIX

Stortinget ber regjeringen ta initiativ til sonderinger med de andre nordiske landene med tanke på en felles nordisk hydrogenstrategi.

XX

Stortinget ber regjeringen utarbeide en forskrift som varsler et forbud mot bruk av fossil olje til varmeformål i industrien fra senest 2023. Forskriften må legges fram av regjeringen i stortingsperioden 2017–2021.

XXI

Stortinget ber regjeringen pålegge Enova å stimulere til økt bruk av trekull i ferrolegeringsindustrien gjennom risikoavlastning og støtte til industriskala demonstrasjonsanlegg og fullskala pilotprosjekt for norsk produksjon av trekull.

XXII

Stortinget ber regjeringen pålegge Enova å stimulere til økt bruk av hydrogen som reduksjonsmiddel gjennom risikoavlastning og støtte til industriskala demonstrasjonsanlegg og fullskala pilotprosjekt.

XXIII

Stortinget ber regjeringen fremme forslag for hvordan man skal utvikle og tilrettelegge for en fullstendig verdikjede for CO₂-lagring til sokkelen.

XXIV

Stortinget ber regjeringen opprette et fond for utvikling av og investering i CCS. Fondet legges til Gassnova.

XXV

Stortinget ber regjeringen legge frem en handlingsplan med forslag til virkemidler som bidrar til en overgang til CCS på alle større, industrielle punktutslipp innen 2030, og som samtidig bidrar til en konkurranse-dyktig norsk industri.

XXVI

Stortinget ber regjeringen legge fram en plan for vesentlig økt bruk av norsk trevirke i bygg, hvor både tiltak på industri- og etterspørselssiden inngår.

XXVII

Stortinget ber regjeringen gi Miljødirektoratet i oppdrag å vurdere endret utslippstillatelse til Kårstø-terminalen – med sikte på elektrifisering av terminalen med kraft fra nettet, og legge fram en egen sak til Stortinget om dette.

XXVIII

Stortinget ber regjeringen vurdere en handlingsplan for utbygging av biogass i Norge.

XXIX

Stortinget ber regjeringen ta initiativ til et samarbeid med biogassbransjen om å etablere en bransjenorm for biogass for å dokumentere klimanytten av norsk biogass og til bruk for Miljødirektoratet i rapporteringen av biodrivstoff.

XXX

Stortinget ber regjeringen gjennomgå virkemidlene for kombinert oppvarming og strømforsyning (CHP) med særlig henblikk på små, prefabrikerte biogassanlegg og solcelleanlegg rettet mot landbruket.

XXXI

Stortinget ber regjeringen i statsbudsjettet for 2019 å vurdere å opprette bransjefond for all plastbruk for å få til en omlegging til resirkulert og fossilfri plast. Det vurderes en utvidelse av Handelens miljøfond for plastposer eller en tilsvarende modell.

XXXII

Stortinget ber regjeringen ta initiativ til å opprette bransjefond for all plastbruk for å få til en omlegging til fossilfri plast, med utvidelse av eller etter modell av Handelens miljøfond for plastposer, og med iverksetting fra 1. januar 2019.

XXXIII

Stortinget ber regjeringen innføre krav til og miljøvekting av resirkulert og fossilfri (plast- og) materialbruk for alle offentlige anskaffelser der det er mulig.

Presidenten: Det voteses først over I–VI, XII–XVII, XX–XXVII og XXXI–XXXIII.

Høyre, Fremskrittspartiet, Venstre og Kristelig Folkeparti har varslet at de vil stemme imot.

Votering:

Komiteens innstilling ble med 51 mot 49 stemmer ikke bifalt.
(Voteringsutskrift kl. 20.19.34)

Presidenten: Det voteses så over komiteens innstilling til VII–XI, XVIII, XIX og XXVIII–XXX.

Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti, Miljøpartiet De Grønne og Rødt har varslet støtte til innstillingen.

Votering:

Komiteens innstilling til ble enstemmig bifalt.
Videre var innstilt:

XXXIV

Meld. St. 41 (2016–2017) – Klimastrategi for 2030 – norsk omstilling i europeisk samarbeid – vedlegges protokollen.

Votering:

Komiteens innstilling ble enstemmig bifalt.

Votering i sak nr. 3

Presidenten: Under debatten er det satt fram i alt to forslag. Det er

- forslag nr. 1, fra Tore Storehaug på vegne av Sosialistisk Venstreparti, Kristelig Folkeparti og Miljøpartiet De Grønne
- forslag nr. 2, fra Lars Haltbrekken på vegne av Sosialistisk Venstreparti og Miljøpartiet De Grønne

Det voteses over forslag nr. 2, fra Sosialistisk Venstreparti og Miljøpartiet De Grønne. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen foreta en ny behandling av spørsmålet om å etablere sjødeponi i Repparfjorden, gjennomgå samfunnsnyttene på nytt og veie den opp mot miljølempene.»

Rødt har varslet støtte til forslaget.

Votering:

Forslaget fra Sosialistisk Venstreparti og Miljøpartiet De Grønne ble med 92 mot 8 stemmer ikke bifalt.
(Voteringsutskrift kl. 20.20.40)

Presidenten: Det voteses over forslag nr. 1, fra Sosialistisk Venstreparti, Kristelig Folkeparti og Miljøpartiet De Grønne.

Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen foreta en ny behandling av spørsmålet om å etablere sjødeponi i Førdefjorden på bakgrunn av nye opplysninger om samfunnsnytte, veid opp mot miljølempene.»

Rødt har varslet støtte til forslaget.

V o t e r i n g:

Forslaget fra Sosialistisk Venstreparti, Kristelig Folkeparti og Miljøpartiet De Grønne ble med 87 mot 13 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 20.20.58)

Komiteen hadde innstilt til Stortinget å gjøre følgende

v e d t a k:

Dokument 8:112 S (2017–2018) – Representantforslag fra stortingsrepresentantene Lars Haltbrekken, Kari Elisabeth Kaski, Torgeir Knag Fylkesnes, Nicholas Wilkinson, Freddy André Øvstegård, Gina Barstad og Arne Nævra om ny behandling av Nordic Minings gruveprosjekt i Naustdal og Nussirs gruveprosjekt i Kvalsund – vedtas ikke.

Sosialistisk Venstreparti, Miljøpartiet De Grønne og Rødt har varslet at de vil stemme imot.

V o t e r i n g:

Komiteens innstilling ble bifalt med 87 mot 8 stemmer.

(Voteringsutskrift kl. 20.21.35)

Votering i sak nr. 4

Presidenten: Under debatten har Espen Barth Eide satt fram ett forslag på vegne av Arbeiderpartiet og Senterpartiet. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen om å stemme mot forslaget om at Statoil skal endre navn til Equinor på Statoils generalforsamling 15. mai 2018.»

Det voteres alternativt mellom dette forslaget og komiteens innstilling.

Komiteen hadde innstilt til Stortinget å gjøre slikt

v e d t a k:

Dokument 8:195 S (2017–2018) – Representantforslag fra stortingsrepresentantene Espen Barth Eide og Marit Arnstad om å utsette spørsmålet om navnebytte for Statoil slik at saken kan drøftes i Stortinget – vedtas ikke.

Presidenten: Rødt har varslet støtte til forslaget.

V o t e r i n g:

Ved alternativ votering mellom komiteens innstilling og forslaget fra Arbeiderpartiet og Senterpartiet ble innstillingen bifalt med 58 mot 41 stemmer.

(Voteringsutskrift kl. 20.23.36)

Votering i sak nr. 5

Komiteen hadde innstilt til Stortinget å gjøre følgende

v e d t a k:

Dokument 8:34 S (2017–2018) – Representantforslag fra stortingsrepresentantene Trine Skei Grande, Ola Elvestuen, Abid Q. Raja, Carl-Erik Grimstad og André N. Skjelstad om tiltak som gjør det enklere å bevege seg mellom Norge og resten av Europa – vedtas ikke.

V o t e r i n g:

Komiteens innstilling ble enstemmig bifalt.

Votering i sak nr. 6

Presidenten: Under debatten er det satt fram i alt fire forslag. Det er

- forslagene nr. 1–3, fra Karin Andersen på vegne av Sosialistisk Venstreparti og Kristelig Folkeparti
- forslag nr. 4, fra Karin Andersen på vegne av Sosialistisk Venstreparti

Det voteres over forslag nr. 4, fra Sosialistisk Venstreparti.

Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen trekke tilbake GI-07/2017 Instruks om tolking av utlendingsloven § 32 – overføring av asylsøkere til Hellas i henhold til Dublin III-forordningen.»

Miljøpartiet De Grønne og Rødt har varslet støtte til forslaget.

V o t e r i n g:

Forslaget fra Sosialistisk Venstreparti ble med 91 mot 8 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 20.24.39).

Komiteen hadde innstilt til Stortinget å gjøre følgende

v e d t a k:

Dokument 8:92 S (2017–2018) – Representantforslag fra stortingsrepresentantene Karin Andersen, Petter Eide og Bjørnar Moxnes om inntil videre å ikke benytte Dublin-avtalen for å returnere asylsøkere til Hellas – vedtas ikke.

Presidenten: Det voteres alternativt mellom innstillingen og forslagene nr. 1–3, fra Sosialistisk Venstreparti og Kristelig Folkeparti.

Forslag nr. 1 lyder:

«Stortinget ber regjeringen ta initiativ til en ny avtale om fordeling av asylsøkere ankommet Hellas og Italia.»

Forslag nr. 2 lyder:

«Stortinget ber regjeringen, på grunn av den økonomiske situasjonen og det store antallet flyktninger og ubehandlede asylsøknader i Hellas, fortsatt gjøre unntak fra Dublin-avtalen overfor Hellas, slik at ingen søkere blir returnert dit.»

Forslag nr. 3 lyder:

«Stortinget ber regjeringen tilby asylbehandling av de asylsøkere som er planlagt returnert til Hellas.»

Miljøpartiet De Grønne og Rødt har varslet støtte til forslagene.

V o t e r i n g :

Ved alternativ votering mellom komiteens innstilling og forslagene fra Sosialistisk Venstreparti og Kristelig Folkeparti ble innstillingen bifalt med 89 mot 11 stemmer.

(Voteringsutskrift kl. 20.25.24)

Votering i sak nr. 7

Presidenten: Presidenten vil foreslå at utviklingsministerens utviklingspolitiske redegjørelse holdt i Stortingets møte den 26. april 2018 vedlegges protokollen.

V o t e r i n g :

Presidentenes forslag ble enstemmig bifalt.

Votering i sak nr. 8

Presidenten: Under debatten er det satt fram i alt tre forslag. Det er forslagene nr. 1–3, fra Kirsti Leitro på vegne av Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti.

Det voteres over forslagene nr. 1–3, fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti.

Forslag nr. 1 lyder:

«Stortinget ber regjeringa utarbeide eit program for å redusere vedlikehaldsetterslepet på fylkesvegane. Programmet skal skissere ein opptrappingsplan for fylkesvegvedlikehald med forslag til finansieringsmodellar og organisering som skal gje auka vedlikehald og etterslepsreduksjon på fylkesvegnettet.»

Forslag nr. 2 lyder:

«Stortinget ber regjeringa forlengje kompensasjonen til å dekke kostnadane som følgje av tunneltryggleikforskrifta til 2024.»

Forslag nr. 3 lyder:

«Stortinget ber regjeringa etablere eit kompensasjonssystem for ekstraordinære hendingar på fylkesvegnettet.»

sjonssystem for ekstraordinære hendingar på fylkesvegnettet.»

Miljøpartiet De Grønne og Rødt har varslet støtte til forslagene.

V o t e r i n g :

Forslagene fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti ble med 52 mot 48 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 20.26.15)

Komiteen hadde innstilt til Stortinget å gjøre følgende

v e d t a k :

I

Stortinget ber regjeringa om å utgreie ei påskjøningsordning i samband med rullering av Nasjonal transportplan, der fylkeskommunen etter ein forpliktande plan kan søkje om medfinansiering frå staten etter gitte kriterium.

II

Stortinget ber regjeringa i samband med rullering av Nasjonal transportplan å kartleggje kva strekningar av fylkesvegane og riksvegane som er dei viktigaste eksportvegane, og i denne forbindelse vurdere korleis viktige eksportvegar betre kan opprustast til å dekkje næringslivet sitt behov.

Presidenten: Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti har varslet subsidiær støtte til innstillingen.

Miljøpartiet De Grønne og Rødt har varslet at de vil stemme imot.

V o t e r i n g :

Komiteens innstilling ble bifalt med 93 mot 2 stemmer.

(Voteringsutskrift kl. 20.26.43)

Votering i sak nr. 9

Presidenten: Under debatten er det satt fram i alt 17 forslag. Det er:

- forslagene nr. 1–11, fra Arne Nævra på vegne av Sosialistisk Venstreparti
- forslagene nr. 12–17, fra Per Espen Stoknes på vegne av Miljøpartiet De Grønne

Det voteres over forslag nr. 15, fra Miljøpartiet De Grønne. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen i forslag til statsbudsjett for 2019 legge frem tiltak som reduserer kollektivprisene med 20 pst. over hele landet.»

Rødt har varslet støtte til forslaget.

V o t e r i n g :

Forslaget fra Miljøpartiet De Grønne ble med 98 mot 2 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 20.27.21)

Presidenten: Det voteres over forslag nr. 5, fra Sosialistisk Venstreparti. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen inngå avtale med Oslo kommune om 50 pst. statlig bidrag til ny trikkelinje nord for Sinsenkrysset over Tonsenhagen til Linderud i Oslo så snart utredningene fra Statens vegvesen og Ruter foreligger.»

Rødt har varslet støtte til forslaget.

V o t e r i n g :

Forslaget fra Sosialistisk Venstreparti ble med 93 mot 7 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 20.27.38)

Presidenten: Det voteres over forslag nr. 14, fra Miljøpartiet De Grønne. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen gjennomføre et forsøksprosjekt med nedgradering av rv. 4 i Oslo.»

Sosialistisk Venstreparti og Rødt har varslet støtte til forslaget.

V o t e r i n g :

Forslaget fra Miljøpartiet De Grønne ble med 92 mot 8 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 20.27.57)

Presidenten: Det voteres over forslagene nr. 3, 4, 6 og 10, fra Sosialistisk Venstreparti.

Forslag nr. 3 lyder:

«Stortinget ber regjeringen fremme forslag om å innføre miljøfelt på E6 i Groruddalen.»

Forslag nr. 4 lyder:

«Stortinget ber regjeringen sikre gjennomføring av kortsiktige tiltak for å dempe trafikken og støyen på rv. 4, inkludert støyskjerming, permanent miljøfartsgrense og flere overganger.»

Forslag nr. 6 lyder:

«Stortinget ber regjeringen fremme forslag om et krav om lav- og nullutslipps varelevering til statlige virksomheter i Oslo, slik som i Oslo kommunes anskaffelsesstrategi.»

Forslag nr. 10 lyder:

«Stortinget ber regjeringen igangsette planarbeidet og støtte økonomisk opprettelsen av et byobservatorium i Oslo i samarbeid med NILU.»

Miljøpartiet De Grønne og Rødt har varslet støtte til forslagene.

V o t e r i n g :

Forslagene fra Sosialistisk Venstreparti ble med 91 mot 9 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 20.28.17)

Presidenten: Det voteres over forslagene nr. 1, 2, 7–9 og 11, fra Sosialistisk Venstreparti.

Forslag nr. 1 lyder:

«Stortinget ber regjeringen i ny byvekstavtale i 2018 sikre minst 50 pst. statlig finansiering av baneløsning på Nedre Romerike.»

Forslag nr. 2 lyder:

«Stortinget ber regjeringen i ny byvekstavtale i 2018 sikre minst 50 pst. statlig finansiering av nytt signal- og sikringsanlegg for T-banen i Oslo.»

Forslag nr. 7 lyder:

«Stortinget ber regjeringen fremme forslag om å gi kommunene hjemmel i vegtrafikkloven til å la kommunene selv fastsette piggedekkgebyr.»

Forslag nr. 8 lyder:

«Stortinget ber regjeringen inkludere en utredning av konsekvenser for luftkvalitet, støyselastning og klima av alle statlige veiprosjekter i byområdene.»

Forslag nr. 9 lyder:

«Stortinget ber regjeringen øke forskningsinnsatsen på helsekonsekvensene av luft-, støy- og lysforurensning.»

Forslag nr. 11 lyder:

«Stortinget ber regjeringen fremme forslag om en ny utredning av grenseverdier for luftforurensning, med sikte på en innstramming i 2020 i tråd med Miljødirektoratets anbefalinger.»

Arbeiderpartiet og Rødt har varslet støtte til forslagene.

V o t e r i n g :

Forslagene fra Sosialistisk Venstreparti ble med 64 mot 35 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 20.28.38)

Presidenten: Det voteres over forslagene nr. 12, 13, 16 og 17, fra Miljøpartiet De Grønne.

Forslag nr. 12 lyder:

«Stortinget ber regjeringen i ny byvekstavtale i 2018 sikre minst 50 pst. statlig finansiering av tverrforbindelse for T-banen i Groruddalen.»

Forslag nr. 13 lyder:

«Stortinget ber regjeringen fremme forslag om økt statlig finansiering av store kollektivprosjekter.»

Forslag nr. 16 lyder:

«Stortinget ber regjeringen snarest sette i gang forhandlingene om byvekstavtale for Oslo og Akershus og Trondheim.»

Forslag nr. 17 lyder:

«Stortinget ber regjeringen øke innsatsen for støvdemping på statlige veier.»

Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Rødt har varslet støtte til forslagene.

V o t e r i n g :

Forslagene fra Miljøpartiet De Grønne ble med 64 mot 36 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 20.28.59)

Komiteen hadde innstilt til Stortinget å gjøre følgende

v e d t a k :

Dokument 8:126 S (2017–2018) – Representantforslag fra stortingsrepresentant Kristoffer Robin Haug om mindre helseskadelig nærmiljø i byområder – vedtas ikke.

Miljøpartiet De Grønne har varslet at de vil stemme imot.

Arne Nævra (SV): (fra salen) Vi i SV har varslet at vi vil stemme imot innstillingen.

Presidenten: Da har også Sosialistisk Venstreparti varslet at de vil stemme imot.

V o t e r i n g :

Komiteens innstilling ble bifalt med 93 mot 7 stemmer.

(Voteringsutskrift kl. 20.29.44)

Presidenten: I sak nr. 10 foreligger det ikke noe voteringstema.

Sak nr. 11 [20:29:56]

Referat

1. (417) Statsministerens kontor melder at
 1. lov om endringer i legemiddelloven (gebyr, avgifter og begrenset klageadgang) (Lovvedtak 47 (2017–2018))
 2. lov om endringer i straffeprosessloven og folketrygdloven (tilgang og rett til offentlige ytelser ved unndragelse fra straff eller strafforfølgning) (Lovvedtak 41 (2017–2018))
 - er sanksjonert under 27. april 2018
 Enst.: Vedlegges protokollen.
2. (418) Representantforslag fra stortingsrepresentantene Lars Haltbrekken og Kari Elisabeth Kaski om å avvikle norsk statlig deltakelse i petroleumsvirksomhet på islandsk kontinentalsokkel (Dokument 8:221 S (2017–2018))
 Enst.: Sendes energi- og miljøkomiteen.
3. (419) Statsrekneskapen 2017 (Meld. St. 3 (2017–2018))
4. (420) Finansmarkedsmeldingen 2018 (Meld. St. 14 (2017–2018))
 Enst.: Nr. 3 og 4 sendes finanskomiteen.
5. (421) Samtykke til deltakelse i en beslutning i EØS-komiteen om innlemmelse i EØS-avtalen av forordning (EU) 2017/1951 om forlengelse av det europeiske statistikkprogram til 2020 (Prop. 84 S (2017–2018))
 Enst.: Sendes finanskomiteen som forelegger sitt utkast til innstilling for utenriks- og forsvarskomiteen til uttalelse før innstilling avgis.
6. (422) Statsrådsprotokollene for tidsrommet 1. juli til 31. desember 2017
 Enst.: Sendes kontroll- og konstitusjonskomiteen.

Presidenten: Dermed er sakene på dagens kart ferdige. Forlanger noen ordet før møtet heves. – Møtet er hevet.

Møtet hevet kl. 20.31.

